

PhD értekezés

dr. Jámber Adrienn

**Miskolc
2016**

MISKOLCI EGYETEM
Állam- és Jogtudományi Kar

A KEDVTELEŚBŐL TARTOTT ÁLLATOK JOGI VÉDELME

PhD értekezés

Készítette:
dr. Jám bor Adrienn
okleveles jogász

Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

A Doktori Iskola vezetője:
Prof. Dr. Bragyova András

A magyar állam- és jogrendszer, jogtudományi továbbfejlesztése,
különös tekintettel az európai jogfejlődési tendenciákra

Témavezető:
Prof. Dr. Paulovics Anita

A kézirat lezárásának időpontja: 2016. április 20.

MISKOLC
2016

Tartalomjegyzék

Témavezetői ajánlás	6
Bevezetés	8
Első rész: elméleti és történeti megalapozás	15
I. fejezet: Elméleti áttekintés	15
II. fejezet: Az állatvédelem múltja	25
1. Az angol állatvédelmi jog történeti fejlődése	25
1.1. A 18. századi szemlélet	26
1.2. A jogi szabályozás első lépései	26
1.3. Az állatvédelmi eszme kiterjesztése	29
2. Az angol állatvédelmi mozgalom hatása a kontinensen	31
3. Az állatvédelem múltja Magyarországon	32
3.1. Az 1989 előtti időszak	33
3.2. Az 1989 utáni időszak	40
Második rész: az állatvédelemről általában	42
I. fejezet: Az állatvédelem jogának általános kérdései	42
1. Az állat védelmének általános szabályai	42
2. Az állat tartásának általános szabályai	45
3. Az állat kímélete, az állatkínzás tilalma	48
4. Beavatkozás az állaton	59
5. Az állat életének kioltása	61
II. fejezet: Az állatvédelemben részt vevő szervek	65
1. A Földművelésügyi Minisztérium és intézményei	65
1.1. A Földművelésügyi Minisztérium	65
1.2. Az Élelmiszerlánc-felügyeletért felelős Államtitkárság	66
2. A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal	67
3. A Kormányhivatal, mint állategészségügyi hatóság	69

4.	A járási hivatal és a jegyző szerepe az állatvédelemben	71
4.1.	<i>A járási hivatal és a jegyző, mint általános állategészségügyi hatóság</i>	71
4.2.	<i>A járási hivatal szerepe az állatvédelemben</i>	73
4.3.	<i>A jegyző feladat- és hatáskörébe tartozó állatvédelmi feladatok.....</i>	74
5.	A közterület-felügyelet szerepe az állatvédelemben	76
6.	Az Országos Állatvédelmi és Állatjóléti Tanács állatvédelemben betöltött szerepe	78
7.	A Magyar Állatorvosi Kamara szerepe az állatvédelemben	79
8.	A civil szervezetek szerepe az állatvédelemben.....	82
9.	Az állatvédelemben részt vevő szervek Ausztriában	87
III.	fejezet: Kötelezések és szankciók az állatvédelmi törvényben	90
1.	Az állatvédelmi bírság	90
2.	Az állatvédelmi képzésen való részvételre kötelezés	102
3.	Az állattartástól eltiltás	103
4.	Rendszeres jelentéstételre kötelezés, vagy tartási gyakorlattal rendelkező személy igénybevételére kötelezés	105
5.	Az állat elszállítása, és a tartási költségek megelőlegezésének elrendelése	106
6.	Az elkobzás.....	107
IV.	fejezet: Az állatvédelmi oktatás	112
1.	Az állatvédelmi oktatás jogi alapja.....	112
2.	Állatvédelem a jogi oktatásban	118
Harmadik rész: a kedvtelésből tartott állatok jogi védelme.....		121
I.	fejezet: A kedvtelésből tartott állatok tartásának és védelmének kérdései .	121
1.	A kedvtelésből tartott állat fogalma	121
2.	A kedvtelésből tartott állatok tartásának szabályozása, különös tekintettel az ebtartás szabályaira	122
3.	Az ebek microchippel történő megjelölésére vonatkozó előírások.....	136
4.	Az ebnyilvántartás	142
5.	Az ebrendészeti hozzájárulás	147
5.1.	<i>Az ebadó története</i>	147
5.2.	<i>Az ebrendészeti hozzájárulás bevezetése</i>	152

II.	fejezet: A „veszélyes eb” fogalmának változásai (a magyar jogban)	163
1.	A veszélyes eb fogalma egykor és most.....	163
2.	A veszélyes ebekre vonatkozó előírások.....	166
3.	A veszélyes eb tartására szolgáló eszközök és előírások	170
4.	Az ellenőrzésre vonatkozó szabályok	172
5.	Az állatorvosra, illetve az önkormányzatok állatvédelmi őrszolgálatára telepített kötelezettségek.....	172
6.	A veszélyes eb, mint vadállat	172
7.	Tilalmak.....	173
8.	A veszélyes ebekkel kapcsolatos adatkezelés, nyilvántartás.....	174
9.	A veszélyes eb életének kioltása	175
10.	A veszélyes ebek nemzetközi megítélése.....	176
III.	fejezet: A gazdátlan állatok tartására szolgáló létesítmények	183
1.	A gyepmesteri telepek	184
1.1.	<i>A gyepmesteri telepek korábbi jogi szabályozása</i>	<i>184</i>
1.2.	<i>A gyepmesteri telepek hatályos jogi szabályozása.....</i>	<i>185</i>
2.	Az állatmenhelyek	189
2.1.	<i>Az állatmenhelyekre vonatkozó általános szabályok</i>	<i>189</i>
2.2.	<i>Az állatmenhelyekre vonatkozó speciális szabályok</i>	<i>190</i>
	Összegzés.....	195
	Summary.....	204
	Felhasznált irodalom	206
	A disszertáció témaköréhez kapcsolódó saját publikációk	215
	Felhasznált jogforrások és egyéb források	218
	Szerzőségi nyilatkozat	223

Témavezetői ajánlás

Jámbor Adrienn disszertációja tárgyául egy, a hazai szakirodalomban alig feldolgozott témát, kedvtelésből tartott állatok védelmének vizsgálatát választotta. Hallgató kora óta foglalkozik elkötelezetten ezzel a kérdéssel, erről írt tudományos diákköri dolgozatot. Doktoranduszként pedig természetesen publikált és előadásokat tartott a tárgyban, miközben az állatvédelmet a gyakorlatban is művelte.

A kutatómunkában nehézséget jelentett, hogy a magyar nyelvű szakirodalom meglehetősen szűkös, így elsősorban a témához kapcsolódó joganyag, alkotmánybíróági határozatok és idegen nyelvű szakirodalom elemzésére helyezte a hangsúlyt. Ezt a feladatot a Szerző a disszertációban jól oldotta meg. Egyben komoly érdeme, hogy a magyar szakirodalomban először átfogóan elemezte az állatvédelmi jogot.

Az állatvédelem fogalmán a Szerző az emberrel szoros kapcsolatban álló, azaz az emberek által tartott állatok helyzetét rendező szabályokat érti, ezzel világosan elkülönítve az állatvédelmet a természetvédelemtől és a vadgazdálkodástól. Az elméleti megalapozást és történeti áttekintést követően az állatvédelmi jog általános kérdései mellett, egy speciális részt – a kedvtelésből tartott állatokra vonatkozó jogi szabályozást – vonja részletes elemzés alá. Mint a dolgozathoz kiderül, az ilyen állatok száma igen nagy minden fejlett országban: az USA-ban például nagyjából 70 millió kutyát tartanak számon.

Az összehasonlító jogi és elemző módszer mellett a munka kritikusan vizsgálja a magyar és európai állatvédelmi jogot, amelyet kimerítően feldolgozott. Bemutatja a problémákat, ezekre, de lege ferenda javaslatokat dolgoz ki a külföldi jogok tanulságait is figyelembe véve. A disszertáció határozott állatvédő álláspontot foglal

el; emiatt elképzelhető, hogy szakmai-tudományos vitákat vált ki, melyben Szerző érveit nehéz lesz legyőzni, mert állatvédelmi elkötelezettsége semmiképpen nem gyengíti szakmai érveit, legkevésbé munkája értékét.

Mindezek alapján Jámbor Adrienn dolgozatát a nyilvános vitára feltétlenül alkalmasnak tartom.

Miskolc, 2016. április 20.

.....

Prof. Dr. Paulovics Anita

„Testvéreink ők, s ugyanabban a műhelyben készültek, mint az ember, s értelmük is van, néha bonyolultabb és finomabb, mint a legtöbb embernek.”

Márai Sándor

Bevezetés

Az állatvédelem iránti érdeklődésem már gyermekkoromban kezdődött és az évek múlásával egyre jobban foglalkoztatott a téma, olyannyira, hogy 2007 tavaszától szabadidőmben önkéntesként segítettem a Miskolci Állatsegítő Alapítvány dolgozóit. Ezen tevékenységem során számos, többnyire szomorú esettel találkoztam. Részt vettem az állatok ellátásában, segédkeztem a sérült ebek ellátásánál, valamint néhányszor részt vettem konkrét állatmentésben, ún. „terepmunkán”. Minden egyes alkalommal felmerült bennem a kérdés, hogy miért nem történik semmi érdemi lépés az állatkínzások visszaszorítása, illetve az állatok hatékonyabb védelme érdekében? Hiszen az állatkínzás bűncselekmény, mégpedig ugyanolyan bűncselekmény, mint bármely másik. A gyakorlatban ennek ellenére azt tapasztaltam, hogyha az állatkínzás került szóba, az emberek legyintettek, vagy széttárták karjaikat mondván, hogy „ez csak egy állat”. Az igaz, hogy egy állatról van szó – nem vitás. Viszont ez az állat ugyanúgy képes érezni, szenvedni és örülni, mint az ember, hiszen ez élőlény voltából fakad.

Ezen gondolatok és tapasztalatok hatására kezdtem el jogi szemmel is vizsgálni a témát, és az állatkínzás mellett az állattartás szabályait is vizsgálódásom középpontjába vontam. Önkéntes munkám időszaka alatt szembesültem először az állatvédelem – véleményem szerint – legnagyobb problémájával: a felelőtlen állattartással, és ekkor határoztam el, hogy joghallgatóként – és majdani jogászként – szeretnék a felelős állattartás mellett kiállni és felszólalni.

Harmadéves joghallgató koromban készítettem el *„Az állatvédelem jogi szabályozása Magyarországon, különös tekintettel a veszélyes és veszélyesnek minősített eb tartására és a tartás engedélyezésére vonatkozó szabályokra”* címmel évfolyamdolgozatomat. A jogszabályok tanulmányozása során számos olyan rendelkezést fedeztem fel a „veszélyes ebek” kapcsán, amelyek álláspontom szerint

nem feleltek meg az állatvédelem szellemének. Erre tekintettel készítettem el következő évben „*Állatvédelem kontra veszélyes ebek*” című Tudományos Diákköri dolgozatomat, melyben speciálisan csak a veszélyes ebekre vonatkozó szabályozási problémákat vettem fel és kíséreltem meg azokra megoldási javaslatokat kidolgozni. A témához kapcsolódó kutatásom során azonban sorra fedeztem fel további, véleményem szerint aggályos szabályokat az ebtartás terén és született meg bennem az elhatározás egy, az ebtartás szabályait átfogó munka megírására. 2011-ben „*Ebrendészet és állatvédelem*” címmel készítettem el újabb Tudományos Diákköri dolgozatomat. E pályamunkámban a gyepmesteri telepek, és az állatmenhelyek szabályozási, illetve szabályozatlansági problémáit vettem fel, vizsgáltam továbbá az Állatvédőrség, mint speciális állatvédő szervezet tevékenységét, valamint röviden kitértem a radikális állatvédők bemutatására. 2011 ősze markáns változásokat hozott a hazai állatvédelem területén. Átfogó módosításra került az állatvédelmi törvény, az Alkotmánybíróság egy vonatkozó határozata hatására megszűnt a Pit bull terrier és keverékei, mint veszélyes eb kategória, valamint törvény adta lehetőséggé vált az ebrendészeti hozzájárulás bevezetése. Ezen változásokat figyelembe véve vizsgáltam az egyes területeket, azonban a tervezetekhez képest némiképp eltérően fogadta el a Parlament a szabályokat. Erre tekintettel készítettem el „*Átalakulóban a hazai ebrendészet*” címmel szakdolgozatomat. Minél alaposabban foglalkoztam a témával, annál inkább fedeztem fel szabályozásbeli problémákat. Konzulensem – a téma iránti elhivatottságomat korán felismerve – ösztönzött arra, hogy kutatómunkámat még alaposabban, a doktori képzés keretében folytassam, amelynek eredményeit jelen dolgozatomban prezentálom.

Dolgozatom témája a szűkebb értelemben vett – etikai megfontolásból eredő – állatvédelem, külön figyelmet szentelve az „ember legjobb barátjának” védelmére: a házi kedvencek közül az ebekkel és a hozzájuk kapcsolódó jogi szabályozási, illetve szabályozatlansági problémákkal foglalkozom.

A dolgozat legfőbb célkitűzése az állatvédelemmel, különösen a kedvtelésből tartott állatokkal, azok közül is az ebtartással kapcsolatos szabályozás, részletes,

elemző bemutatása, valamint a jogalkotás és a jogalkalmazás számára is hasznosítható megoldási javaslatok kidolgozása.

Szerkezeti szempontból a dolgozat alapvetően három nagyobb részre oszlik, amelyeket további fejezetekre és alfejezetekre bontottam.

Az első rész egyrészt a dolgozat elméleti megalapozására szolgál. Ebben a részben vizsgáltam az állatvédelem fogalmát, annak kapcsolatát a természet- és környezetvédelemmel, valamint azt, hogy mit is értünk védelem alatt. Górcső alá vettem továbbá – a disszertáció témájához szükséges mértékben, a teljesség igénye nélkül – az állatok erkölcsi státuszával foglalkozó jogelméleti kérdéseket. Tettem ezt annak ellenére, hogy dolgozatom nem jogelméleti szempontból közelít a témához. Mégis nélkülözhetetlennek tartottam e kérdések vizsgálatát, mivel úgy vélem, hogy az állatok státuszával foglalkozó elméletek nagy szerepet játszottak a mai napig aktív állatjogi mozgalmak kibontakozásában.

Ugyancsak ebben a részben mutatom be, hogyan alakult ki az állatvédelem. Az állatvédelmi mozgalmakat vizsgálva arra a megállapításra jutottam, hogy kiindulópontnak a 19. századi Angliát tekinthetjük. Anglia volt az első ország, amely az állatok jólétével kapcsolatos rendelkezéseket törvényi szinten szabályozta, és ezek hatására indult el a kontinensen is az állatok védelmével összefüggő jogalkotási hullám, amely hazánkat első kisebb ízben a 19. század végére érte el. E megállapítás alapján értekezésemben az angol állatvédelmi jog történeti fejlődését, annak a kontinensre, ezen belül Magyarországra történő hatását vizsgáltam, hiszen mindazok az állatvédelem területét érintő szabályozások és megoldások, amelyek napjainkban is követendőnek tűnnek, alapvetően angolszász alapokon lelik eredetüket. Itt vannak azok az építő jellegű alapok, amelyekre napjainkban is támaszkodhatnak az állatvédelem szabályozását vagy újraszabályozását fontolgató államok, így hazánk is.

A dolgozat második részében az állatvédelem általános kérdéseinek elemzése mellett, az állatvédelemben részt vevő szervek rendszerét tekintettem át, illetve e szervek feladat- és hatásköreit is vizsgáltam. A szervezeti rendszer vizsgálatakor szembevettem, hogy egyes hatóságok az állatvédelmi feladatok mellett állategészségügyi feladatokat is ellátnak, ezért fontos különbséget tennünk az

állatvédelem és az állat-egészségügy fogalma között. Az állat-egészségügy fogalmát az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény határozza meg.

Az állat-egészségügy nem más mint, az állattartással, az állatok tenyésztésével, szaporításával, levágásával, állatok etetésére szánt takarmány szállításával és forgalomba hozatalával összefüggő járványügyi, gyógyászati, állathigiéniai, állatvédelmi, szaporodásbiológiai és takarmányhigiéniai feladatok, állati eredetű élelmiszerrel, állati eredetű szaporító anyaggal, állati eredetű melléktermékkel, a zoonózisokkal és állatgyógyászati termékekkel kapcsolatos járványügyi és higiéniai feladatok, valamint az ezekkel kapcsolatos igazgatás, irányítás, szervezés, ellenőrzés, eszközellátás, továbbá az e feladatokkal összefüggő kutatást, képzést is magában foglaló tevékenységek összessége.

Ezzel szemben az állatvédelem célja és lényege az állatok indokolatlan kínzásának, a velük való kíméletlen bánásmódnak a megakadályozása, illetve a lehető legkisebb mértékre szorítása, az életfeltételeik biztosításáról való emberi gondoskodás.

Értekezésemben kizárólag az állatvédelem szervezeti rendszerét vizsgáltam. Az állatvédelem jelenlegi szervezeti rendszere részben az utóbbi évek közigazgatási szervezeti reformjának eredményeként alakult ki, másrészt szerepet játszott benne az állatvédelmi törvény – és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok – módosítása is. Elsősorban ez az indoka annak, hogy a témához közvetlenül kapcsolódó szakirodalom egyenlőre rendkívül szűkös. Munkámban ezért elsősorban a jogszabályok elemzésére támaszkodtam. Azt, hogy a jelenlegi állatvédelmi hatásköröket gyakorló szervek hatékonyan fogják-e ellátni feladatukat – az állatok védelmét – a jövőbeni jogalkalmazói gyakorlat vizsgálata alapján lehet majd megállapítani. Véleményem szerint a feladat- hatáskörök részbeni átalakítása, finomítása elkerülhetetlen lesz, egyebek között a párhuzamos hatáskörök kiküszöbölése érdekében. Az azonban bizonyos, hogy az utóbbi években az állatvédelemmel foglalkozó szervezeti rendszer átfogó reformja komoly lendületet vett, ami remélhetően a korszerű, hatékony állatvédelem irányába egy fontos lépés.

A második részben kapott helyet az állatok védelme érdekében alkalmazható szankciók és kötelezettségek vizsgálata, továbbá ebben a részben foglalkoztam még – az etikai megfontolásból eredő – állatvédelmi oktatás témakörrel. Az állatvédelmi oktatás alatt – noha az más szemléletű megközelítésből is vizsgálható – értekezésemben az állatokkal való humánus bánásmódra történő nevelést értem, amelynek célja a felelős állattartás eszméjének előtérbe helyezése és terjesztése.

A dolgozat harmadik – egyben legterjedelmesebb – része foglalkozik az ebtartással kapcsolatos kérdésekkel. Vizsgáltam az ebtartótra vonatkozó kötelezettségeket, az ebek microchippel történő megjelölésére vonatkozó előírásokat, az ebösszeírással, az ebrendészeti hozzájárulással, a veszélyes ebekkel kapcsolatos szabályokat, valamint tanulmányoztam az állatmenhelyek és a gyepmesteri telepek létesítésével, működtetésével összefüggő problémákat.

A záró rész tartalmazza a disszertációban felvetett problémákkal kapcsolatban kidolgozott de lege ferenda javaslatokat. Fontosnak tartom ugyanakkor utalni arra, hogy az általam megfelelőnek tartott megoldási javaslatokat a dolgozat egészében, az adott kérdésnél fejtettem ki részletesen, ezért a záró részben kizárólag a legfontosabbnak vélt javaslatok kerültek összefoglalóan kiemelésre. Megoldási javaslataim kidolgozásakor arra törekedtem, hogy azok a jogalkotás és a gyakorlat számára egyaránt hasznosíthatóak legyenek.

Az értekezésben vegyes jellegű kutatási módszert alkalmaztam, amelyet a téma is indokol.

Az elemzési módszer között túlsúlyban van a hatályos hazai joganyag bemutatása, ezek közül is kiemelés érdemel az állatvédelmi törvény naprakész feldolgozása. A hatályos jogszabályok tartalmi elemeit leíró és elemző módszert olyan mértékben alkalmaztam, amely a dolgozat tárgyának feldolgozásához és megértéséhez szükséges.

A dolgozat forrásbázisát elsősorban a jogi normák, a jogforrások alkotják. A jogszabályok mellett feldolgoztam a témához kapcsolódó alkotmánybírósági határozatokat, jogeseteket, valamint a jogi szakirodalmat. A felhasznált szakirodalmat illetően megjegyzem, hogy a magyar nyelvű mellett az angol nyelvű szakirodalom került elsősorban feldolgozásra.

Értekezésemben a normatív metódus mellett, jogösszehasonlító módszert is alkalmaztam. Elsősorban a magyar, az osztrák és a német állatvédelmi jogszabályok összevetésével foglalkoztam, kivételes esetekben – ahol a szabályozás az előbb említettektől előremutatóbb – pedig az Amerikai Egyesült Államok (a továbbiakban: USA), és Új-Zéland állatvédelmi megoldásait vázoltam fel, és vettem vizsgálat alá, elsősorban abból a szempontból, hogy ezek a megoldások a hazai jogi környezetbe beilleszthetők-e, és ha igen, hogyan. Azért választottam elsődlegesen az osztrák és a német állatvédelmi törvények vizsgálatát, mert szerkezeti felépítésüket és a törvényben megfogalmazott elveket tekintve ezek hasonlítanak leginkább a magyar állatvédelmi törvény felépítéséhez, azonban sok tekintetben mégis túlmutatnak azon, így követendő mintát állítanak hazánk elé.

A német állatvédelmi rendelkezések kapcsán meg kell jegyezni, hogy Németország az Európai Unió első országa, amely – 2002 óta – alkotmányos szinten szabályozza a természet és az állatok védelmét. Az alkotmánymódosítás egy német szövetségi alkotmánybírósági határozatra válaszolva került bevezetésre. Egy muszlim hentes a vallás- és foglalkozás szabad gyakorlására hivatkozva rituális vágásokat végzett. A német állatvédelmi törvény főszabályként tiltja a melegvérű állatok előzetes kábítási nélkül történő leölését. Az alkotmánybíróság határozatában kimondta, hogy az alkotmányos jog elsőbbséget élvez a törvényben biztosított jogokkal szemben. Az állatvédelem alkotmányba emelése melletti legfőbb érv az volt, hogy az állatok érző lények, ezért az embernek erkölcsi kötelessége az állatok védelme és tiszteletben tartása. Az alkotmánymódosítás eredményeként az állatvédelem más alkotmányban rögzített jogokkal vált egyenrangúvá, többek között a vallás- és foglalkozás szabad megválasztásának jogával.¹ Az állatvédelemmel kapcsolatos részletszabályokról az alkotmány nem rendelkezik, azok a német állatvédelmi törvényben találhatók.

Értekezésemben az osztrák és a német állatvédelem általános elveinek, a kedvtelésből tartott állatokkal kapcsolatos törvényi előírásoknak, valamint az állatok védelme érdekében alkalmazható szankcióknak a szabályozási megoldásait vizsgáltam, és hasonlítottam össze a hazai megoldásokkal. A szerkezeti felépítést

¹ Joan E Schaffner, *An Introduction to Animals and the Law*. Palgrave Macmillan, England, 2011, 159-160.

vizsgálva szembeűnhet, hogy a nemzetközi kitekintés nem kapott önálló fejezetet. Ennek indoka az, hogy logikusabbnak és áttekinthetőbbnek véltem, ha a hazai rendelkezésekhez kapcsolódó külföldi szabályokat az azonos vagy hasonló kérdésekhez kapcsolom, majd ezek után vonom le következtetéseimet.

Dolgozatom elkészítésekor nehézséget okozott az, hogy a témámhoz kapcsolódó hazai szakirodalom igen csekély, a hatályos szabályozás elemzésével pedig a szakemberek nagyon kis része foglalkozik. Ugyanakkor úgy gondolom, hogy épp ebben rejlik a dolgozat jelentősége: reményeim szerint a vizsgált kutatási témát illetően új kutatási eredményekkel tudok szolgálni.

Bízom benne, hogy munkámban mind a jogalkotás, mind a jogalkalmazás számára hasznosítható javaslatokat sikerűlt kidolgoznom, valamint hozzájárulok ahhoz, hogy a jövőben a tudományos kutatások is mélyebben foglalkozzanak a témával.

Első rész: elméleti és történeti megalapozás

I. fejezet: Elméleti áttekintés

Az állatvédelemmel kapcsolatos fogalmi kérdések tisztázása során választ kell adnunk néhány alapkérdésre. Mit értünk állatvédelem alatt? Kapcsolódik-e, és ha igen, akkor hogyan az állatvédelem a környezet- és természetvédelemhez? Ebben a fejezetben az állatvédelemhez kapcsolódó fogalmak elemzése és bemutatása mellett e kérdésekre is próbálok választ adni.

A természetvédelem és a környezetvédelem kapcsolatában a komplementer elv érvényesül: a két szakterület egymással összefüggő, két egymást kiegészítő tevékenység.²

A környezetvédelem fogalmát sokszor és sokat használták a környezet megőrzésére irányuló aktív tevékenységek összefoglaló nevéként.³ A Környezet- és természetvédelmi Lexikon szerint: „A környezetvédelem olyan céltudatos, szervezett, intézményesített emberi tevékenység, amelynek célja az ember ipari, mezőgazdasági, bányászati tevékenységéből fakadó káros következmények kiküszöbölése és megelőzése az élővilág és az ember károsodás nélküli fennmaradásának érdekében.”⁴ A hatályos környezetvédelmi törvény már általánosabb fogalmat használ: olyan tevékenységek és intézkedések összessége, amelyeknek célja a környezet veszélyeztetésének, károsításának, szennyezésének megelőzése, a kialakult károk mérséklése vagy megszüntetése, a károsító tevékenységet megelőző állapot helyreállítása.⁵

A természetvédelem olyan céltudatos, szervezett, intézményesített emberi tevékenység, amelynek célja a természet élő, és élettelen értékeinek feltárása,

² Kovács Mátyás: *Környezetvédelem és természetvédelem kapcsolata –Természetvédelem bioetikai vonatkozásai*. Magyar Bioetikai Szemle, 2010. évi 3-4. szám, 117.

³ Bándi Gyula: *Környezetjog*, Szent István Társulat, 2011. 2.

⁴ *Környezet- és természetvédelmi Lexikon*, Akadémia Kiadó, Budapest, 2002, 636.

⁵ 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól 4. § 32.

tudományos alapokon nyugvó szakszerű fenntartása, kezelése, megőrzése.⁶ Nemzetközi szinten a 19-20. században jelentek meg először természetvédelmi törekvések. A hazai természetvédelmi szabályozás tekint vissza a legnagyobb múltra. A természetvédelem gyökerei hazánkban a 18. századig nyúlnak vissza, elsősorban a vadászat és a madarászat vonatkozásában.⁷

Az állatvédelmi tevékenység az emberek és az állatok viszonyának alakulásával függ össze. A házasítás folytán a házasított állatok tartása szükségképpen együtt járt bizonyos védelmi jellegű tevékenységekkel, hiszen az állatokról gondoskodni kellett. E gondoskodás folyamata a kezdetlegességtől a mára kialakult szintig rendkívül hosszú utat tett meg.⁸

Az állatvédelem kérdésére hazánkban hosszú időn keresztül nem szentelt figyelmet sem a jogalkotás, sem a jogi szakirodalom. Az állatok védelmét a társadalom egy szűk része saját ügyének tekintette, de ezek a kezdeményezések nem jutottak el a jogalkotás szintjére.⁹ A jogalkotásban is megjelenő változás a rendszerváltáshoz köthető: az a felismerés került előtérbe, hogy a modern társadalmat az érdekli, hogy milyen területeken és milyen mélységig szükséges az állatok, mint az ember élőlénytársai védelme, ennek pedig alapvető jelentősége van az állatvédelem jogi szabályozása szempontjából.¹⁰

Az állatvédelem tulajdonképpen nem más, mint az állatvilágot különböző irányokból fenyegető veszélyekkel szembeni óvó tevékenységek foglalatosa.

Szűkebb értelemben a háziállatok egyedeinek gondos és kíméletes tartása, tartózkodás az állatok bántalmazásától, kínzásától, erőn felüli kihasználásától és felesleges elpusztításától.¹¹

Tágabb értelemben nemcsak a háziállatokra, de elvileg bármely faj egyedére kiterjedhet, lényegében zavartalan, egészséges életfeltételeket biztosítva annak.¹²

⁶ *Környezet- és természetvédelmi Lexikon*, 424.

⁷ Lásd: Bándi: i.m. 320.

⁸ Paulovics Anita: *Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében*. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002, 14.

⁹ Uo. 11.

¹⁰ Zoltán Ödön: *Az állatvédelem jogi rendje*. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft, Budapest, 2000, 15.

¹¹ *Környezet- és természetvédelmi Lexikon*, 43.

¹² Uo.

Értekezésemben az állatvédelmet, mint jogterületet vizsgáltam, amely véleményem szerint részben a természetvédelemből, részben pedig az emberek és az állatok viszonyának alakulásából „nőtte ki” magát.

Álláspontom szerint az állatvédelem és a természetvédelem közötti elhatárolási szempont az ember és az állat közötti kapcsolatban keresendő.

A természetvédelem nem kizárólag önmagáért az állatért biztosít védelmet, hanem a természet részeként kívánja őket védeni. A Földön a vadon élő állatvilág nagymértékben lecsökkent, egyes állatfajok kipusztultak, vagy kipusztulóban vannak. Ezen állatfajok megőrzése érdekében speciális védelmi intézkedések szükségesek, amelyek körébe az élőhelyek védelme mellett, a természeti egyensúly megőrzéséről való gondoskodás is beletartozik, vagyis a vadon élő állatok, valamint a természetvédelmi oltalom alatt álló, illetve nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alá tartozó állatokkal kapcsolatos szabályok jellemzően természetvédelmi jellegűek.

Ezzel szemben az állatvédelem elsősorban az olyan állatokat részesíti – önmagukért – védelemben, amelyek az ember gondozására vannak bízva. E jogterület foglalkozik a kedvtelésből tartott állatok, a mezőgazdasági haszonállatok, a szőrméjükért tenyésztett állatok, a veszélyes állatfajok egyedeinek, a kísérleti, oktatási vagy egyéb tudományos céllal tartott állatok, az állatkertekben, vadaskertekben, illetve vadasparkokban tartott állatok, a cirkuszi állatok, valamint a kőbor állatok kíméletével, kínzásának tilalmával.

Mint látható, a szabályozás nagyon sokrétű és szertágazó, a felsorolt állatok mind az ember gondozása alatt állnak. Az állatvédelemmel kapcsolatos szabályozást vizsgálva megállapítható, hogy a jogszabályok elsősorban a házasított állatok védelmével foglalkoznak.

A mezőgazdasági haszonállatok tartásának, valamint védelmének kérdéseivel dolgozatomban nem foglalkoztam, mert e témakör elsősorban állategészségügyi, agárjogi megközelítést igényel.

A kísérleti, oktatási vagy egyéb tudományos céllal tartott állatok oltalmával kapcsolatos kérdések vizsgálatára sem tértem ki dolgozatomban, mert az állatvédelemnek e területe akár önálló tudományos kutatás tárgyát is képezheti,

noha ezen állatok is az ember gondozására vannak bízva, és az állatkísérleteket végző intézmények állatvédelmi követelményeknek is kötelesek eleget tenni.

Az állatvédelem fogalmát vizsgálva felmerül a kérdés, hogy mit értünk védelem alatt? A védelem több szempontú lehet: gazdasági, környezet- és természetvédelmi, de eredhet etikai megfontolásból is. Az állattenyésztés és az állategészségügy követelményei kapcsolódnak az állatvédelem fogalmához, azt azonban korántsem merítik ki. Az állattenyésztés, a vad- és halgazdálkodás gazdasági szempontokat érvényesít. A környezet- és természetvédelmi szempontú védelem valósul meg a fauna fajainak, s azok egyedeinek védelme során. A tulajdonképpeni állatvédelem azonban közvetlenül nem gazdasági, és nem környezet- és természetvédelmi szempontból, hanem etikai megfontolásból ered. Az állatokkal való méltatlan bánásmód az emberekben kelt megbotránkozást. Ezen az alapon jöttek és jönnek létre az állatvédelmi szervezetek szerte a világon, és e szervezetek fellépése nyomán jelennek meg a jogszabályokban állatvédelmi előírások.¹³ Dolgozatomban elsősorban az etikai megfontolásból eredő állatvédelemmel foglalkoztam, ezért is szűkítettem tovább értekezésem témáját a kedvtelésből tartott állatok körére, amelyek védelme az emberrel való szoros emocionális kapcsolatból ered.

Az etikai megfontolásból eredő állatvédelem képviselőit gyakran foglalkoztatják a következő kérdések: van-e az állatoknak erkölcsi státusza, vannak-e erkölcsi jogaik? Ha igen, akkor erkölcsi értelemben az emberrel azonos értékűnek kell-e őket tekintenünk? Ha állatról beszélünk, milyen állatra gondolunk: minden állatra vagy csak az érezni képes élőlényekre? Egyenlők-e az állatok? E kérdések és az erre adott válaszok nagyon megosztják az állatok védelmével foglalkozó embereket. Egyes állatvédők kijelentik, hogy minden állat egyenlő, míg a másik álláspont képviselői szerint, e kérdésre nem adható igenlő válasz.

Ha elfogadjuk azt az állítást, hogy minden állat egyenlő, akkor az azt jelenti, hogy egy kalap alá vesszük a csimpánzokat, a kutyákat, a százlábúakat, a meztelen csigákat és az amőbákat is. Ez esetben azonban kétséges, hogy az utóbbiak vajon érző lények-e. Az érzés érzékelés útján, nem speciális érzékszervvel történő

¹³ *Környezet- és természetvédelmi Lexikon*, 43.

észlelés. Az érzelmek közé soroljuk például az olyan tudatos érzést, mint a fájdalom – amelyet az élőlény átérez, és az idegrendszere nem a kellemetlen ingert érzékeli – vagy a félelem érzése.¹⁴

Kutatások bizonyítják, hogy az állatok ugyanúgy képesek a fájdalom, a stressz és egyéb ártalmak átélésére. Azonban kérdés, hogy minden állat képes-e fájdalmat érezni, vagy melyek azok az állatok, amelyek képesek a fájdalom érzetére? Hol kell meghúzni a határvonalat ebből a szempontból az állatok között? Melyeket részesítsünk jogi védelemben? A kérdések megválaszolása tekintetében több álláspont alakult ki, amelyek közül dolgozatomban a két legmegosztóbb felfogással foglalkozok. Az egyik szemlélet képviselői szerint a határvonalat a gerinces állatoknál húzhatjuk meg.¹⁵ Vannak azonban olyan törvények, amelyek ehhez képest a gerinces állatoknak is csak egy részére terjesztik ki a jogi védelmet.¹⁶ A másik nézet azonban úgy válaszol a kérdésre, hogy a határvonalat mindig az adott képesség tekintetében kell megállapítani: vagyis ha a fájdalomról van szó, akkor a fájdalmat érző és nem érző lények között. Ez esetben azonban lehetetlen minden egyes tulajdonság tekintetében egyesével végignézni a lehetőségeket, így kénytelenek vagyunk korlátokhoz kötni a határvonal meghúzását.¹⁷

Ha egy állatnak van erkölcsi státusza, akkor az a maga jogán rendelkezik erkölcsi jelentőséggel. Az állat érdekeit komolyan kell venni, függetlenül attól, hogy az hogyan hat az emberre.¹⁸

Az állatok erkölcsi státuszára vonatkozó elméleteket alapvetően három csoportba sorolhatjuk. Az indirekt elméletek képviselői tagadják, hogy az állatoknak van erkölcsi státuszuk, vagy, hogy az emberekkel egyenlő megítélés alá esnek, ugyanis az állatoknak nincs öntudatuk, nem tudnak gondolkodni. Ezek az elméletek azért ellenzik az állatok bántalmazását, mert az az embernek erkölcsi tekintetben okoz sérelmet. Az állatok erkölcsi jogait elfogadó elméletek képviselői szerint az állatoknak van közvetlen erkölcsi státuszuk, de nem esnek az emberrel

¹⁴ David, DeGrazia: *Az állatok jogai*. Magyar Világ Kiadó, 2004. 28.

¹⁵ Elekes Máté: *Az állatok jogi státusza*. Rendészeti Szemle, 2006. évi (54. évf.) 11. szám, 18-19.

¹⁶ Az Amerikai Egyesület államok 1966-os állatjóléti törvénye az élő vagy elhunyt macskát, kutyát, hörcsögöt, nyulat, majmot, tengerimalacot, valamint a mezőgazdasági miniszter által megjelölt más melegvérű állatot sorolja az állat fogalma alá. [7 U.S. Code §2132(g)].

¹⁷ Elekes: *i.m.* 20.

¹⁸ DeGrazia: *i.m.* 18-23.

egyenlő megítélés alá. Az állatok közvetlen erkölcsi státuszát az alábbi állításból vezetik le: ha egy lény érez, akkor van közvetlen erkölcsi státusza. A legtöbb állat érez, ezért a legtöbb állatnak van közvetlen erkölcsi státusza. Az elmélet képviselői azonban nem tekintik egyenlőnek az állatokat az emberekkel, ugyanis jogaik csak az embereknek vannak, csak az emberek rendelkeznek józanésszel és öntudattal, csak az ember képes morálisan cselekedni, és csak az ember része a morális közösségnek.¹⁹ A morális egyenlőségi elméletek szerint az embert és az állatot erkölcsileg azonos módon kell súlyozni.²⁰

Az állatok erkölcsi státuszát tagadó elméletek egyik képviselője Arisztotelész volt, aki szerint egy dolog akkor él, ha az alábbi életfunkciók valamelyike jelen van benne: ész, érzékelés, a helyváltoztatással kapcsolatos mozgás és nyugalom, a táplálkozással összefüggő mozgás, valamint a fogyás és a növekedés.²¹ Úgy vélte, hogy az élőlények között létezik egy természetes hierarchia. A hierarchia legalacsonyabb szintjén a növények helyezkednek el, amelyek funkciója a táplálkozás, a növekedés, és a szaporodás. A természet rangsorában a növények szintje fölött az állatok találhatók, amelyek funkciója az érzékelés. Ez a képességek köréépül a növényi lélekre: az állatok képesek táplálkozni, növekedni, szaporodni, úgy, mint a növények és képesek érzékelni. A hierarchia csúcsán az ember áll. Az ember az egyetlen racionálisan cselekvő lény a világon; ez az egyetlen, ám áthidalhatatlan különbség az ember és az állat között.²² Az állatok, bár képesek az érzékelésre, az értelem hiánya miatt az emberek alatt helyezkednek el, és az emberek állatokkal kapcsolatos viselkedésére éppen az értelem hiánya miatt nem vonatkoznak jogi normák.²³ A növények az állatok kedvéért, az állatok pedig az emberek kedvéért vannak, azaz minden teremtményt az ember használatára hoz létre a természet.²⁴

¹⁹ Internet Encyclopedia of Philosophy. Animals and Ethics. <http://www.iep.utm.edu/anim-eth/#SH2a> (2016. január 7.)

²⁰ DeGrazia: *i.m.* 30.

²¹ Arisztotelész: Lélektanfilozófiai írások. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1988. 54.

²² Gyöngyösi Zoltán: *Az állatok joga és jogalanyisága.* 2. [http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/dr_gyongyosi_zoltan-az_allatok_joga_es_jogalanyisaga\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/dr_gyongyosi_zoltan-az_allatok_joga_es_jogalanyisaga[jogi_forum].pdf) (2015. december 17.)

²³ DeGrazia: *i.m.* 11.

²⁴ Arisztotelész: *Politika*. Első könyv. 8.

A későbbi nyugati filozófusok Arisztotelész nézetét osztották: az ember az egyetlen értelmes lény, az állatok az ember hasznára teremtetek. A középkori keresztény filozófusok közül Szent Ágoston és Aquinói Szent Tamás azt hangsúlyozták, hogy az értelem hiánya miatt az állatok alacsonyabb rendűek az embereknél.²⁵ Aquinói Szent Tamás úgy véli, hogy ha egy lény nem tudja irányítani saját cselekedeteit, akkor másoknak kell megtenni azt, az efféle lények pedig csak eszközök. Az ilyen eszközök nem önmagukért léteznek, hanem az emberek érdekében, azért, hogy az emberek használják őket. Mivel az állatok nem képesek irányítani saját cselekedeteiket, ezért csak eszközök és az emberek érdekében léteznek.²⁶ Az állatokat az ember bármikor megölheti vagy felhasználhatja anélkül, hogy jogtalanságot követne el.²⁷ Mivel az állatokat nem illetik meg jogok, velük szemben való bűn elkövetésről nem lehet beszélni, azonban a velük való kegyetlenkedés azért nem fogadható el, mert az ember morális lealacsonyodásával jár együtt.²⁸

René Descartes úgy vélte, hogy az emberek és az állatok lényegében gépek. Az embert egyrészt az különbözteti meg az állattól, hogy öntudattal rendelkező alanya a gondolkodásnak, másrészt pedig az ember képes a beszédre, amellyel kifejezi gondolatait. Az állatoknak csupán térbeli kiterjedésük van: nincs lelkük, nincs öntudatuk, nem tudnak gondolkodni, és nincsenek érzéseik, ezért nem is képesek szenvedni, esetükben legfeljebb működési zavarról beszélhetünk.²⁹

Az a nézet, hogy az állatok nem képesek érezni a fájdalmat, a kor filozófusait is megdöbbenettette. Thomas Hobbes, John Locke és Immanuel Kant az észlelés és érzés képességével már felruházták az állatokat.³⁰ Voltaire szerint is minden ok megvan arra, hogy állati lélekről beszélhessünk, tételét pedig bibliai érvekkel

²⁵ David DeGrazia: *i.m.* 12.

²⁶ Internet Encyclopedia of Philosophy. Animals and Ethics. <http://www.iep.utm.edu/anim-eth/#SH2a> (2016. január 7.)

²⁷ Tóth I. János: *Fenntarthatóság és etika*. In: Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series Tom. XXXVI. Sectio Philosophica, Eger, 2009. 53.

²⁸ Gyöngyösi: *i.m.* 3.

²⁹ Mike, Radford: *Animal Welfare Law in Britain*. Oxford University Press Inc., New York, 2001. 17.

³⁰ DeGrazia: *i.m.* 13.

támasztja alá. Elsősorban a Teremtés Könyvére hivatkozik, amely az állatot is „lélegző élőlénynek” nevezi és lélekkel bíró létezőnek tekinti.³¹

Noha a modern filozófiát az ember felsőbbrendűségének gondolata uralja, más megközelítések is léteztek. Jeremy Benthamtól származik az a gondolat, hogy egy állatot azért nem szabad bántani, mert ugyanúgy fájdalmat érez, mint az ember.³² Bentham szerint az állatok morális státuszával kapcsolatban nem az a kérdés, hogy képesek-e gondolkodni vagy beszélni, hanem az, hogy képesek-e fájdalmat érezni, vagy képesek-e törekedni a boldogságra.³³ Mint az embernél, úgy az örömet és a fájdalmat érezni képes állatoknál is figyelembe kell venni a hasznosságot, mint életelvet. Ennek megfelelően elítélte a szenvedést okozó állatkínzást.³⁴

Benthamhez hasonlóan John Stuart Mill filozófiája is állatbarátnak tekinthető. Úgy vélte, hogy az adott helyzetben az a helyes cselekvés, hogy az érdekelt felek – mind az emberek, mind az állatok – számára minimalizálni kell a szenvedést és a fájdalmat, és maximalizálni kell az örömet és a boldogságot. E tekintetben pedig számításba kell venni az állatok szenvedés-, fájdalom-, öröm-, és boldogságérzetét is.³⁵

Az állatokról való gondolkodást vizsgálva Charles Robert Darwin munkássága sem hagyható figyelmen kívül. Érvelése szerint az emberek és az állatok képességeiket tekintve különböznek, jellegüket tekintve azonban nem. Sok állat rendelkezik általános fogalmakkal, és bizonyos érzelmi-, értelmi képességekkel.³⁶ Evolúciós elméletében igazolta, hogy az ember más állatfajokból fejlődött ki. Darwin elméletét öt alapelvre: a minden fajban vannak öröklődő változatok, minden élőlény populációja exponenciális növekedésre képes, a létért való küzdelem, a természetes szelekció és a divergencia-elvre építette.³⁷ Noha Darwin elmélete a mai napig sokat vitatott, megnehezítette az embert az állattól elválasztó nézet fenntartását.

³¹ Gánóczy Sándor: *Állati ember – emberi állat*. Magyar Tudomány, 2014. évi 5. szám, 576-578.

³² Horváth Nóra: *Az ismeretlen Jeremy Bentham*. Világosság, 2008. évi 9-10. szám, 56.

³³ Radford: *i.m.* 26.

³⁴ DeGrazia: *i.m.* 14.

³⁵ Alissa Branham: *Brief Summary of Philosophy and Animals*. 2005. <https://www.animallaw.info/intro/philosophy-and-animals> (2016. január 7.)

³⁶ DeGrazia: *i.m.* 15.

³⁷ Pásztor Erzsébet – Botta-Dukát Zoltán – Czárán Tamás – Magyar Gabriella – Meszéna Gáza: *Darwini fajképződés és a modern ökológia*. A természet világa, 2009. évi II. különszám, 51-52.

Az egyenlő megítélést hirdető elmélet kiemelkedő alakjai: Peter Singer és Tom Regan. Az állati jogokról szóló vitában Peter Singer és Tom Regan munkássága gyakorolta a legnagyobb hatást.

Peter Singer amellet érvel, hogy az érző állatok az emberrel azonos morális státusszal rendelkeznek, azaz minden állat egyenlő az emberrel. Álláspontja szerint az állat és az ember közötti viszony nem értékelhető az alsóbb és a felsőbbrendű fajok viszonyában. Az emberek közötti biológiai és kulturális különbség nem lehet alapja annak, hogy az egyes csoportok tagjait másrendűnek tartsuk egymáshoz képest. Mivel az emberek között nem lehet ilyen különbséget tenni, úgy az állatokat sem lehet alacsonyabb rendűnek tartani az embereknél.³⁸ Szerinte nem lehet olyan kritériumot találni, amely az ember és az állat közötti faji egyenlőtlenséget legitimálná.³⁹ Az egyenlő elbánás elve Singernél nem jelent jogegyenlőséget. Minden élőlénynél a fájdalomra és szenvedésre való képességet kell vizsgálni. Mivel az állatok éppúgy képesek erre, mint az emberek, ezért az állatok szenvedésének tudomásulvételét nem lehet mellőzni pusztán azon az alapon, hogy az nem emberi szenvedés. Singer mellőzi az összes olyan érvet, amelyet az embernek az állatvilág feletti hatalmával szoktak alátámasztani: mégpedig, hogy az ember képes racionálisan gondolkozni, az ember képes a beszédre, stb. Mint látható Singer az állatok szenvedési lehetőségéből indul ki – akárcsak Bentham. Singer kevésbé tartja elítélendőnek az állatok megölését, feltéve, hogy azt szenvedésmentesen hajtják végre. E tekintetben az ember és az állat nem egyenrangú, mert az embernek van haláltudata, és ez szenvedési képességet okoz nála. Az állatnak viszont nincs haláltudata, megölési lehetősége nem vált ki belőle szenvedést.⁴⁰

Tom Regan az állatok jogait az emberek jogaiból vezeti le. Az embereknek a többiek érdekeitől függetlenül belső értékük van, minden egyén egy olyan élet alanya, ami jobb vagy rosszabb az illető egyén számára.⁴¹ Álláspontja szerint az

³⁸ Gyöngyösi: i.m.

³⁹ Frivaldszky János: *Az emberi személy és annak méltósága jogfilozófiai perspektívában- különös tekintettel a jogalanyisághoz és az élethez való jog aktuális kérdéseire*. Acta Humana, 2014. évi 1 szám, 10.

⁴⁰ Gyöngyösi: i.m.

⁴¹ Bányai Orsolya: *Az élőlények jogalanyiségének környezeti etikai háttere*. Debreceni Jogi Műhely, 2007. évi (4. évf.) 4. szám,

állatok ugyanolyan erkölcsi státusszal rendelkeznek, mint az emberek, ez az erkölcsi státus pedig jogokon és nem utilitarista elveken alapszik.⁴² Regaennél a jog érdekérvényesítést jelent. Az emberekhez hasonlóan az állatoknak is vannak létfenntartással kapcsolatos érdekeik, amelyeket sosem szabad megsérteni, még akkor sem, ha az emberi társadalom számára az hasznosabb lenne.⁴³ Az állatok jogainál abból kell kiindulni, hogy az állatoknak az az érdekük, hogy ne érje őket testi sérelem. Az állatoknak önértéküknél fogva van joguk a sérelemmentes életre, és nem azért, hogy létük hasznos-e az embereknek vagy az ökoszisztémának. Az állatok – az emberekhez hasonlóan – olyan élet alanyai, amely jobb vagy rosszabb lehet a számukra, függetlenül attól, hogy valaki értékeli-e őket.⁴⁴ Regan szerint csak azokat az állatokat kell ilyen jogban részesíteni, amelyeknek vannak vágyaik, szándékaik. Szerinte ez az elv minden egy évnél idősebb emlősállatra igaz, és ezt a határt az erkölcsnek, a tudománynak és a joggyakorlatnak kell kitöltenie.⁴⁵

Singer tartózkodott az állati jogok elismerésétől.

Dolgozatomban a témához szükséges mértékben, a teljesség igénye nélkül tanulmányoztam az állatok erkölcsi státuszával foglalkozó jogelméleti kérdéseket, mivel úgy vélem, hogy az állatok státuszával foglalkozó elméletek nagy szerepet játszottak a mai napig aktív állatjogi mozgalmak kibontakozásában. Az állatok jogaival kapcsolatos mozgalmak megjelenését abból a szempontból tartom fontosnak, hogy e szemléletek hatására változhatnak meg az állatok erkölcsi státuszára vonatkozó bevett nézetek.

http://www.debreceenijogimuhely.hu/archivum/4_2007/az_elolenyek_jogalanyaiganak_kornyezeti_etikai_hattere/ (2016. február 27.)

⁴² Internet Encyclopedia of Philosophy. Animals and Ethics. <http://www.iep.utm.edu/anim-eth/#SH2a> (2016. január 7.)

⁴³ DeGrazia: *i.m.* 30.

⁴⁴ Turgonyi Zoltán: *Az állatfelszabadítástól a dekonstruktív ökológiáig. Irányzatok a környezeti etikában.* Liget, 2001. évi 9. szám, 86.

⁴⁵ Gyöngyösi: *i.m.*

II. fejezet: Az állatvédelem múltja

Az állatvédelmi mozgalom kezdete a 19. századi Nagy-Britanniához, valamint az iparosodás és városiasodás hatására bekövetkező társadalmi és kulturális változásokhoz köthető.⁴⁶ A 19. század első harmadában az állatvédelmi szabályozás lendülete nem pusztán szentimentalizmuson alapult. Az állatok fiziológiájának megértése, az ember világban elfoglalt helyének újraértékelése, a városi középosztálybeli normák befolyásának növekvése, a társadalom stabilitása miatti aggodalom, a politikai- és jogrendszer érzékenysége, mind-mind hozzájárultak ahhoz, hogy az állatok jogi védelme valósággá váljon.

Angliában az állatvédelem terén egy összetett és széles körű szabályozási rendszer került kiépítésre alig egy évszázad alatt. A háziállatok, a fogságban tartott állatok, a madarak, a hullók és a halak mind-mind jogi védelem alatt álltak. Az állatkínzás elkövetője felelősséggel tartozott magatartásáért, és az állatnak okozott fizikai és pszichikai szenvedés is jogi értékelést nyert. Az állatok jólétének előmozdítása és a betegségek ellenőrzése kiemelkedő szerepet kapott.

Az első világháború után az állatvédelmi mozgalom lendületét veszítette, azonban volt néhány pozitív változás e periódusban is: a bíróságok a pénzbüntetés mellett szabadságvesztés büntetést is kiszabtak állatkínzással kapcsolatos ügyekben, a cirkuszi állatok védelme érdekében számos kötelezettséget írtak elő, és az ebtenyésztés is szabályozás alá került.

1. Az angol állatvédelmi jog történeti fejlődése

Az angol állatvédelmi jog történeti fejlődését tekintve három periódust kell vizsgálnunk. Az állatvédelmi szemléletváltás időszakát (18. század), az első állatvédelmi jogi szabályozás időszakát (1800-1840) és végül az állatvédelmi eszme kiterjesztésének időszakát (1840-1918).

⁴⁶ Brian, Bonhomme: *Russian Compassion: The Russian Society for the Protection of Animals – Founding and Contexts, 1865-75*. Canadian Journal of History XLV, 2010. 262.

1.1. *A 18. századi szemlélet*

A 18. század hétköznapi emberei közömbösek voltak az állatok szenvedései iránt. Az állatokhoz való hozzáállás „ahol nincs lélek ott nincsenek érzések” felfogáson alapult. Ez az attitűd ad magyarázatot arra, hogy miért hagyták széles körben figyelmen kívül az állatok szenvedéseit. A 18. századi Angliában a mezőgazdaság volt meghatározó, és még az egyre növekvő városokban is megfigyelhető a haszonállatok tartása. Ezen állatokat a tej, tojás és egyéb alapvető melléktermékek mellett húsukért tartották. 1726-ban Londonban körülbelül százezer marhát, ugyanennyi borjút és hatszázezer bárányt vágtak le. A lovak, pónik és szamarak az élet minden területén jelen voltak: jelentős szerepet játszottak a mezőgazdaságban, a hadseregben, valamint az ipar és a kereskedelem területén. Sok állat azonban a szórakozás központjába került. Míg a vadászat és a lóversenyek az arisztokrácia körében, addig az állatviadatok különböző formái a társadalom alacsonyabb rétegei körében terjedtek el.⁴⁷

1.2. *A jogi szabályozás első lépései*

Anglia volt az első ország, amely az állatjóléti rendelkezéseket törvényi szinten szabályozta.

1800. április 3-án, Sir William Pulteney parlamenti képviselő javaslatára került tárgyalásra a bikaviadatok tiltását kezdeményező törvényjavaslat. Pulteney a bikaviadatok kegyetlenségét hangsúlyozta és azokra társadalmi problémaként tekintett, ugyanis a dolgozó munkások gyakran napokra, sőt hetekre is elhagyták a munkájukat azért, hogy részt vegyenek ezeken az eseményeken. A benyújtott javaslat azonban ellenséges fogadtatásban részesült. Legnagyobb ellenzője William Windham parlamenti képviselő volt, aki szerint a parlamentnek csak ünnepélyesen és általánosan elfogadott törvényeket kellene hoznia, nem pedig jelentéktelen, személyes és helyi igényeket kielégítő törvényeket. Álláspontja szerint ez a

⁴⁷ Mike, Radford: *Animal Welfare Law in Britain*. Oxford University Press Inc., New York, 2001. 15-33.

jelentéktelen jogalkotási szellem nem vezet jóra, csak a törvények szaporodását szolgálja, amelyekből már így is túl sok van. Windham a szegény emberek szabadsága ellen irányuló támadásként mutatta be a javaslatot, amely üldözi e társadalmi réteg tradicionális szokásait. Úgy gondolta, hogy ideje ellenállni ezeknek a szükségtelen korlátozásoknak, amelyeket ha azok törvényerőre emelkednek, kétségtelenül más, egyformán komolytalan és bosszantó rendelkezések fognak követni. A törvényjavaslat végül nem került elfogadásra.

1802-ben egy újabb, sikertelen kísérlet követte a tilalmi javaslatot. Az ellenzék ismét Windham képviselőt támogatta, aki megismételte azon álláspontját, hogy az ilyen csekély, értéktelen helyi panaszok vitája méltatlan a törvényhozó testülethez.⁴⁸

A következő szabályozási kísérlet hét évet váratott magára. 1809-ben Thomas Erskine nyújtott be törvényjavaslatot a Lordok Házába. Álláspontja szerint az állatokat a kegyetlen bántalmazásokkal szemben védelemben kell részesíteni, ugyanis országszerte napi szinten számtalan esetben fordulnak elő állatkínzások, amelyek jogi védelem nélkül nem szüntethetők meg. Álláspontja szerint vétséget követ el az – beleértve az állat tulajdonosát is – aki rosszindulatúan megsebez, szándékosan kegyetlenül vagy más módon bántalmaz lovat, szamarat, ökröt, juhot vagy sertést. Javaslatában tehát már nem a bikaviadatok megszüntetését, hanem a törvényen alapuló állatvédelmet hangsúlyozta, azonban a Parlament ezt a javaslatot sem támogatta.⁴⁹

Közel tíz évet váratott magára az állatvédelem ügyének újratárgyalása. Richard Martin képviselő 1821-ben terjesztett a parlament elé egy újabb állatvédelmi törvényjavaslatot, amely a lovakkal és más állatokkal szembeni kegyetlen bánásmód megakadályozását tűzte ki célul. A parlament e javaslattal szemben is a korábbi álláspontját képviselte: a törvényjavaslat teljesen felesleges, a kérdés nem alkalmas törvényi szintű szabályozásra. Azonban hangsúlyozni kell, hogy immár a képviselők egy része a javaslat támogatása mellett tette le voksát. Volt, aki szerint minden állatot védelemben kellene részesíteni, míg mások a gazda által elkövetett kegyetlen bánásmód szankcionálását iktatták volna törvénybe. Az

⁴⁸ Mike, Radford: *Animal Welfare Law*... 33-35.

⁴⁹ Uo. 35-37.

ellenzék – köztük a főügyész is – azzal érvelt, hogy ha elfogadásra kerül a törvényjavaslat, akkor az a büntetőjog területén egy új elvet fog bevezetni. Ezen érv ellenére az Alsóház megszavazta a javaslatot, amely azonban a Lordok Háza előtt elbukott. Richard Martin 1822. május 24-én ismét benyújtotta a javaslatot, amely immáron törvényerőre emelkedett. A jogszabály tiltotta a szarvasmarhákkal és a lovakkal való durva bánásmódot, illetve ezen állatok kínzását. Ez volt az első jogszabály, amelynek célja, hogy megakadályozza az állatokkal szembeni kegyetlen magatartásokat. Richard Martin képviselő 1823 májusában kezdeményezte, hogy a törvény tilalmazza a bika- és állatviadalokat is. 1824 februárjában megpróbálta kiterjesztetni a törvény hatályát a kutyákra, macskákra, majmokra és más állatokra. Ugyanazon a napon javaslatot terjesztett elő a medve viadalok, valamint más kegyetlen sportok tilalmára vonatkozóan. 1825 februárjában ismét a medve-, borz- és kutyaviadalok ellen emelte fel hangját, és a következő hónapban szankcióként pénz- és börtönbüntetés kiszabására tett javaslatot. 1826 áprilisában az ő kezdeményezése alapján került bevezetésre az ebek védelméről szóló törvény. 1835-ben a törvényt módosították és az állatkínzás tilalmát minden kedvtelésből tartott állatra kiterjesztették.⁵⁰

1835-ben a Richard Martin képviselő nevéhez fűződő törvény hatályát veszítette és helyébe a Joseph Pease képviselő nevével fémjelzett törvény lépett. E törvény a tilalmazott magatartások listájára emelte a halált okozó, különös kegyetlenséggel elkövetett állatkínzást és kiterjesztette a védelmet a bikákra, borjakra és bárányokra, valamint a kutyákra és más háziállatokra. Arról azonban, hogy mely állatok értendők a más háziállat kategória alatt, a törvény nem rendelkezett. A jogszabály szankcióként pénzbüntetést és/vagy szabadságvesztés büntetést határozott meg. 1837-től a törvény rendelkezéseit Írországbán is alkalmazták.⁵¹

⁵⁰ Uo. 38-39.

⁵¹ Uo. 44.

1.3. Az állatvédelmi eszme kiterjesztése

Az állatvédelem jogi szabályozásának következő jelentős lépését az állatkínzás megelőzéséről szóló 1849. évi törvény hatályba lépése jelentette. E jogszabály hatályon kívül helyezte Pease képviselő törvényét és az 1837-es törvénymódosítást is. A törvény több jelentős változást hozott az állatvédelem jogi szabályozásában: egyrészt meghatározta az állatokkal való bánásmód olyan típusait, amelyeket bűncselekménnyé minősített. Ezek a bánásmód-fajták a következők voltak: az állat verése, rossz tartási körülmények, az állat képességeit meghaladó teljesítményre kényszerítése, és az állatkínzás, amelynek két típusa volt, az állat bántalmazása és az állat halálát okozó bántalmazása. Másrészt kimondta a törvény, hogy a bűncselekmény megállapításához már nem szükséges az elkövető szándékos magatartása. Ezen rendelkezés bevezetését az indokolta, hogy a korábbi szabályozás alapján a bíróságok vonakodtak elítélni a vádlottat akkor, ha az ügyészség nem tudta bizonyítani a szándékosságot. Harmadrészt a törvény a tényleges elkövetőkön kívül a felelősség körét kiterjesztette harmadik személyekre (munkáltatókra, tulajdonosokra) is, akik bűncselekményre való felbujtásért voltak felelősségre vonhatók.

A jogszabály hatálya az alábbi állatfajokra terjedt ki: lovak, bikák, ökrök, tehenek, szamarak, bárányok, juhok, kecskék, malacok, kutyák, macskák és minden más állat. A későbbi jogi szabályozás bevezette azt a terminológiát, hogy "bármely háziállat" ami úgy került értelmezésre, hogy magába foglalt minden másfajta állatot akár négylábút, akár nem, ezáltal pedig a madarak is jogi védelem alá kerültek.

A törvény jelentős rendelkezése volt az is, hogy bűncselekménynek minősítette az állatszállítás azon módját, amely szükségtelen fájdalmat vagy szenvedést okoz az állatnak.

Az angol állatvédelmi mozgalom további jellegzetességét az állatmenhelyek adták, amelyek kezdetben döbbenetet váltottak ki a társadalom tagjaiban és

nevetség tárgyává váltak. Az állatmenhelyek önkéntes alapon működtek, befogadták a kóbor kutyákat, gondoskodtak róluk és új otthont kerestek számukra.⁵²

Az angol állatvédelem jogi szabályozása terén kiemelkedően fontos előírásokat tartalmazott az 1911-ben elfogadásra került állatok védelméről szóló törvény, amely hatályon kívül helyezte az állatkínzásra vonatkozó összes addigi törvényhozási intézkedést. A törvény hatálya a háziállatok mellett immár a fogságban tartott állatokra is kiterjedt. A jogszabály kimondta, hogy az, aki nem gondoskodik megfelelően a háziállatokról és a fogságban tartott állatokról, bíróság elé állítható.⁵³ A törvény rögzítette, hogy ha a bíróság e törvény alapján az előtte folyamatban lévő ügyben a bizonyítási eljárás adataiból azt állapítja meg, hogy a megkínzott állat további életben tartása még nagyobb kegyetlenség lenne, akkor az állat tulajdonosának beleegyezése nélkül is elrendelheti az állat elpusztítását. E rendelkezés végrehajtásával bárkit megbízhat a bíróság. Ha azonban az állat tulajdonosa tiltakozik az állat elpusztítása ellen, akkor kizárólag állatorvos előzetes meghallgatása után hajtható végre a bíróság döntése.⁵⁴ A törvény tartalmazott egy tulajdonjogot korlátozó rendelkezést is: a bíróság a kegyetlen bánásmódban részesített állatot annak tulajdonosától elkobozhatta, és az ilyen állattal a fennálló körülmények alapján belátása szerint rendelkezhetett.⁵⁵ A jogszabály a bántalmazás fajtái közé emelte az állatok megrúgását, halálra hajszolását, megrémisztését és vadítását. A bűncselekmény szándékos és gondatlan alakzatát egyaránt büntetni rendelte. A törvény szabályozási körébe vonta az állatszállítással, az állatviadalkok, a mérgező és káros gyógyszerek és hatóanyagok állatnak történő beadásával kapcsolatos szankciókat, bűncselekménnyé nyilvánította az állaton kellő gondosság és körültekintés nélkül végzett beavatkozásokat és rendelkezett a vágóhidakról is. Állatkínzás esetén alkalmazható szankciók: a pénzbüntetés és szabadságvesztés büntetés voltak.

⁵² Uo. 66.

⁵³ Rebecca, F. Wisch: *Brief Summary of United Kingdom Animal Law*. 2010. http://www.animallaw.info/topics/tabbed_nonus/spunitedkingdom.htm#top (2015. május 11.)

⁵⁴ Zsoldos Benő: *A „Protection of Animals Act” első éve Angolországban*. Jogtudományi Közlöny, 1913. évi (48. évf.) 5. szám 43.

⁵⁵ Uo.

E törvényben foglalt rendelkezésekhez hasonló szabályokat vezettek be Skóciában 1912-ben. Az 1911. évi állatvédelmi törvény egyfajta folytonosságot képvisel, hiszen szabályozását tekintve egészen 1822-ig, a Martin képviselő által előterjesztett törvényjavaslatig nyúlik vissza és alapját képezi a mai angol és wales-i jogszabályi rendelkezéseknek.⁵⁶ E jogszabály közel egy évszázadig volt hatályban változatlan tartalommal. 2006-ban az állatvédelmi törvény helyébe az állatjóléti törvény lépett, amelynek legfontosabb rendelkezései között szerepel az állatok gazdáját terhelő gondossági kötelezettség, valamint az állatok alapvető szükségleteinek kielégítése – mint étellel és vízzel való ellátása. A törvény továbbá meghatározza azt is, hogy az állatoknak megfelelő állatorvosi ellátást és környezetet kell biztosítani. Míg az 1911-es állatvédelmi törvény kizárólag a haszonállatok tekintetében írta elő a gondossági kötelezettséget, addig a 2006-os állatjóléti törvény azt a kedvtelésből tartott állatokra is kiterjeszti.⁵⁷

2. Az angol állatvédelmi mozgalom hatása a kontinensen

A német területeken Szászország fogadott el elsőként, 1838-ban külön törvényt arról, hogy az állatokat meg kell védeni a kegyetlen bánásmódtól. Ezen jogszabállyal vette kezdetét a német állatvédelmi jog fejlődése, hamarosan a többi német állam és város is hasonló rendelkezéseket vezetett be, szankcióként pedig szabadságvesztést és pénzbüntetést határoztak meg.⁵⁸

Hollandiában az állatkínzás szabályozása az 1886. évi büntető törvénykönyvben, illetve az állatokkal való rossz bánásmód, mint szabálysértés speciális jogszabályokban került rögzítésre.⁵⁹ Az állatkínzás elkövetőjével szemben

⁵⁶ Mike, Radford: *Animal Welfare Law*... 87-88.

⁵⁷ Rebecca F. Wisch: *Brief Summary of...*

⁵⁸ Florian, Köhler; Susanne, Wildner: *Consumer Concerns about Animal Welfare and the Impact on Food Choice*. 1998, 4. <http://www.uni-kiel.de/agrarmarketing/EU/Koewild.PDF> (2015. december 2.)

⁵⁹ Eleanor, Evertsen; Wim De Kok: *Legal Protection of Animals: The Basics*. Journal of Animal Law V., 2009, 92.

pénzbüntetést vagy legfeljebb három hónapig tartó börtönbüntetést szabhatott ki a bíróság. A szabályozás célja a közrend és közerkölcs védelme volt.⁶⁰

A 19. század végén és a 20. század elején az osztrák állatvédelmi rendelkezések a közrend és a közerkölcs védelmét célozták, vagyis tisztán emberközpontú megközelítést alkalmaztak. Egy 1846-ban kiadott császári rendelet tiltotta a nyilvánosan és a közrend megzavarásával elkövetett állatkínzást. A védelem középpontjában nem a megkínzott állat, hanem az emberi társadalom állt, azaz csupán közvetett állatvédelemről beszélhetünk. Ausztriában közvetlen állatvédelemről a 20. század első felétől beszélhetünk: 1925-ben lépett hatályba egy közigazgatási jogi rendelkezés, amely az állatkínzás elemeiként határozta meg az állatokkal való kegyetlen bánásmódot, illetve az állatok túlhajszolását. Az állatvédelem célja immár az állatoknak, mint – amelyek a jólét mellett, stresszt, fájdalmat és szenvedést is érezni képes – élőlényeknek a védelme. Ezt a rendelkezést azonban az 1933-ban hatályon kívül helyezték. Az állatvédelemmel kapcsolatos jogalkotási folyamat az 1940-50-es években vette ismét kezdetét és közel fél évszázad alatt tíz állatvédelmi tárgyú törvény született Ausztriában.⁶¹

3. Az állatvédelem múltja Magyarországon

A hazai állatvédelmi szabályozás történetét vizsgálva arra a megállapításra jutottam, hogy az állatvédelem részletes jogi szabályozására viszonylag későn, az 1990-es évek második felében került sor. Értekezésemben a szabályozástörténeti részt két korszakra osztottam: az 1989 előtti és az 1989 utáni időszakra. Az 1990-es évek előtti periódust tekintve láthatjuk, hogy voltak ugyan kapcsolódó jogszabályok, de ezeket nem sorolhatjuk a szűk értelemben vett állatvédelmi rendelkezések közé, mert elsődleges céljuk nem az állatok jó közérzetének biztosítása volt, sokkal inkább elő-természetvédelmi jellegűek, amelyek hozzájárultak a későbbi állatvédelmi szabályok kialakításához, valamint az

⁶⁰ Eugénie, C. de Bordes: *Animal Protection Legislation in the Netherlands: Past and Present*. In: *The Human-Animal Relationship: Forever and a Day*, Francien De Jonge & Ruud Van den Bos eds. 2005, 201-202.

⁶¹ Regina, Binder: *A Large Step – But Still a Long Way to Go Austrian Animal Welfare Legislation: An Overview*. *Journal of Animal & Natural Resource Law*, VIII., 2012, 92-93.

állatvédelem természetvédelemtől való elválásához. Az első komolyabb állatvédelmi megmozdulás, valamint jogalkotás iránti igény a társadalom részéről a rendszerváltás után figyelhető meg.

3.1. Az 1989 előtti időszak

A tágabb értelemben vett állatvédelemmel kapcsolatos rendelkezések szabályozás-történetének kezdete hazánkban is a 18. századra tehető. Ekkor került sor a vadászat és madarászat szabályozására III. Károly 1729. évi dekrétumának 22. cikkelyében, mely rögzítette, hogy bármely nem-nemesnek és nem-honosítottnak Ulászló 5. dekrétumának XVIII. cikkelyében (azoknak a büntetése, akik a szökevény jobbágyokat befogadják, s nem akarják visszaadni) kijelölt büntetés terhe alatt, tiltva van az agarak és vizslák tartása. A törvénycikk a földesuraknak és nemeseknek tiltotta a Sinkorán nevű angol vadászkutyák tartását és az azokkal való vadászat üzését. E szabály indoka az volt, hogy a mezőkön a vetésekben a vadászattal okozott károkat jobban el lehessen kerülni. E dekrétum fajvédelmi hozadékkal is járt a tilalmi idők megállapításával.⁶²

A 18. század másik jelentős állat- és természetvédelemmel kapcsolatos, az élővilág védelmét szolgáló normája az 1790/91. évi LVII. törvénycikk az erdők pusztításának megakadályozásáról.

A hazai egyedkímélő állatvédelem eszméjének kezdete és az állatkínzás pönalizálása iránti igény az 1800-as évek első feléig nyúlik vissza.

„Nagy hahotával hallottam egy pásztort elébeszélni: miképpen ő néha komor s unalmas órájában elevenen lehúzta bőrét a báránynak, s úgy bocsájtá el meztelen; s ki hinné, hogy azon inség szüleményének még légyen ennyi ereje, mellyel (kipihenvén egy kissé a metélésnek fájdalmát) elszaladhasson?! S midőn sehol helyét nem leli – midőn társai is össze zavarodva futnak az illy esméretlen forma előtt; akkor hóhérai csipőjükre tett kezekkel kacagnak, míg bele nem fáradván, alig tudják aztán elfogni, hogy megöljék – botokkal verik agyon. És ez mulatság?!”

⁶² Horváth Gergely: *A környezetvédelem, a természetvédelem és az élőhelyvédelem viszonyrendszere a hazai jogi szabályozásban*. Jogtudományi Közlöny, 2013. évi (68. évf.) 7-8. szám 355.

Az idézet a „Tudományos Gyűjtemény” 1820. évi V. kötetéből való. „Az okatlan állatokon való kegyetlenkedés” című cikkel az állatkínzások elleni felszólalás elsőként került nyilvánosan szóba hazánkban, és később ezt több hasonló témájú felszólalás követte.⁶³ 1845-ben merült fel az első állatkínzás elleni egyesület alapításának gondolata. A szervezet – amely az állatok védelme mellett az erkölcsök nemesítését is célul tűzte ki – azonban nem volt hosszú életű: 1846-ban, hosszas tanácskozás után került elfogadásra alapszabálya, ez év végére választották meg a tisztségviselőket, a szervezet határozatai azonban teljesítés nélkül maradtak, és a következő évben tisztségviselői lemondtak. Az 1848-as szabadságharc és az azt követő korszak idején az állatvédelem eszméje háttérbe szorult és az eszme előtérbe kerülése az 1870-es évekig váratott magára. 1870-ben megalakult a Pesti Állatvédő Egyesület, amely kezdetben nagy aktivitással bírt: felterjesztést intézett a fővárosi bizottsághoz a kutyák szájkosárral való ellátása tekintetében fennálló szabályok megszüntetése, és az elfogott kutyák harmincnapi vesztegzár alatt tartásának eltörlése végett. A következő évtől azonban a szervezet aktivitása jelentősen visszaesett.⁶⁴

1875-ben Magyarország, Ausztria és Olaszország aláírta a hasznos madarak védelméről szóló egyezményt, amely állatvédelmi szempontból kiemelkedő jelentőséggel bírt. Míg nemzetközi téren előrelépés figyelhető meg, addig a hazai állatvédelem – állatvédő egyesület hiányában – nem mutatott fejlődést.⁶⁵

Az 1870-es évek végén és az 1880-as évek elején az állatvédelem eszméi hatósági intézkedésekben öltöttek testet. Ám kifejezetten állatvédelmi törvény még ekkor sem született. A Csemegi-kódexhez kapcsolódóan az 1879. évi XL. törvénycikk, a kihágásokról szóló magyar büntető törvénykönyv (a továbbiakban: Kbt.) – a közrend és a közszemérem elleni kihágások között – rendelte büntetni az állatkínzást akként, hogy: „Aki nyilvánosan, botrányt okozó módon állatot kínozt, vagy durván bántalmaz, úgyszintén aki az állatkínzás ellen kiadott rendeletet vagy

⁶³ Lásd: Sipos József: *Az okatlan állatok megevéséről, haszonra fordításáról s az azokkal való bánásról némelly gondolatok*. Kerékgyártó Árpád: *Az állatvédelmi ügy múltja Magyarországon 1848-ig*. Petényi Salamon János: *Az állatkínzás ellen* (1844).

⁶⁴ Máday Izidor: *Az Országos Állatvédő Egyesület huszonötévi működése és az állatvédelmi törekvések Magyarországon*. Grimm Gusztáv Bizománya, Budapest, 1907. 5-12.

⁶⁵ Uo. 12.

szabályrendeletet megszegi: nyolc napig terjedő elzárással és száz forintig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő.”⁶⁶

A Kbt. három elkövetési magatartást rögzített: az állat kínzását, annak durva bántalmazását, illetve az állatkínzás ellen kiadott rendeletet vagy szabályrendeletet megszegését.

Az állatkínzás fogalma alatt egyrészt az állat testének fájdalmat okozó sérelmezését, másrészt pedig az állat munkában való túlerőltetését kellett érteni. Az állat durva bántalmazása a kínzás fogalma alá esett, míg az állat munkában való túlerőltetése valósult meg akkor, ha erőtlen vagy beteg állatot használtak erőit meghaladó terhek vontatására vagy megfeszített munkára, amelynek következtében az állat gyakran teljesen kimerült és munka közben összeesett.⁶⁷

A tényállás csak nyilvánosan, nyilvánosság előtt volt megvalósítható, elkövetési módként pedig a bántalmazás botrányt okozó módját rögzítette a Kbt. Ahhoz, hogy a kínzást botrányt okozó módon kövessék el, nem volt szükséges feltétel, hogy azt több ember lássa, s hogy ennek következtében közbotrány keletkezzen, hanem elegendő volt, ha a kínzás módja botrányt okozó, és a hely nyilvánossága folytán annak bárki tanúja lehetett.⁶⁸

Az állatkínzás tényállását ezen túlmenően a törvény kiszélesítette azáltal, hogy a törvény kiterjeszti e szakasz büntetését az állatkínzás ellen kiadott rendelet vagy szabályrendelet megsértésére is. Ilyen esetben hivatkozni kellett a rendelet keltére és számára, valamint meg kellett nevezni az ítéletben azt a cselekményt, amellyel a vádlott az állatkínzást a szabályrendelet értelmében elkövette.⁶⁹

A tényállás szándékosan és gondatlanul egyaránt elkövethető volt. Gondatlanságból elkövetett állatkínzás jellemzően az állatok túlterhelése esetén fordulhatott elő, illetve abban az esetben, ha az elkövető felületességből nem vett tudomást az állatkínzás tilalmáról.⁷⁰

⁶⁶ Zoltán Ödön: *Az állatvilág jogi védelme*. Magyar Jog, 1986. évi (33. évf.) 2. szám, 105-106.

⁶⁷ Edvi Illés Károly: *A kihágásokról szóló magyar büntető-törvénykönyvek és eljárási szabályok magyarázata*. Singer és Wolfner Kiadása, Budapest, 1903. 221.

⁶⁸ Uo.

⁶⁹ Uo. 222.

⁷⁰ Uo. 222-223.

Az elhatárolási szempontok tekintetében fontos kiemelni, hogy „az idegen állat szándékos bántalmazása rongálásnak minősült. Abban az esetben azonban, ha az elkövetőt az idegen tulajdonban levő állat bántalmazása tekintetében gondatlanság terhelte, az állatkínzás miatt lehetett felelősségre vonni.”⁷¹

A kihágás intézményének, illetve a kihágási bíraskodásnak a megszüntetésével⁷² és a szabálysértés intézményének a bevezetésével⁷³ az állatkínzás már nem kihágásnak, hanem szabálysértésnek minősült, amely lényegében a Kbt. szabályozását vette át. A jogszabály módosítására többször is sor került, de azok csak a szankció mértékét és a helyszíni bírságolás lehetőségét érintették.⁷⁴

A Kbt. mellett egyes különböző törvényekben, mint pl. az 1876. évi cselédtörvényben, az 1888. évi állategészségügyi törvényben, vagy az 1894. évi mezőrendőri törvényben található tiltó rendelkezések, amelyek állatkínzás és az állatokkal való rossz bánásmód miatt határoznak meg büntetéseket.⁷⁵ Az 1876. évi cselédtörvény kimondta, hogy a cseléd abban az esetben, ha a gondozására bízott lábasjóságot figyelmeztetés ellenére rosszul ápolja vagy kínozza, akkor a szolgálatból felmondás nélkül is elbocsátható.⁷⁶

Állatvédelmi szempontból szintén jelentős rendelkezést tartalmazott az vadásatról szóló 1883. évi XX. törvénycikk, amely tilalmazta a vadászat tárgyát nem képező madarak üldözését, fészkeik rombolását és tojásaik elszedését.

A hazai állatvédelmi eszme terjedésében kiemelkedő szerepe volt Herman Ottó természettudósnak, aki az 1881-1883. közötti országgyűlési ülészakban felszólalt az állatok kínzása ellen, valamint a nagy érdeklődésre tekintettel állatvédő egyesületet alapított és szerkesztette annak kiadványait. Az egyesület alapításának célja az volt, hogy a főváros területén megakadályozza az állatkínzásokat, és az állatokkal szemben humánusabb állapotokat teremtsen. Az egyesület törekvései visszhangra találtak. 1884-ben a főváros szabályrendeletet bocsátott ki az

⁷¹ Károlyi Judit: *Az állatkínzás szabályozásának fejlődése Magyarországon*. Acta juridica et politica, 2006. évi (60. évf.) 13. szám 7.

⁷² 1955. évi. 17. tvr.

⁷³ 1953. évi. 16. tvr.

⁷⁴ Károlyi: i.m. 9.

⁷⁵ Zsoldos: i.m. 42.

⁷⁶ Uo. 43.

élelmezésre szolgáló kisebb élő állatokkal való bánásmód tekintetében. Előírta többek között az állatok kellő etetését és itatását, valamint az állatok szállítási módját is. Hasonló tartalmú szabályrendeletet alkotott Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye törvényhatósága is. Szintén az egyesület érdeme, hogy 1896-ban betiltották a bikaviadalok engedélyezését, valamint 1901-ben földművelésügyi miniszteri rendelet⁷⁷ született a mezőgazdaságra hasznos állatok védelme érdekében. Ez a rendelet a denevért, a vakondot, a cickányok fajait, a sünt és nyolcvankilenc madárfajt helyezett védelem alá. Ugyanebben az évben a miniszter körrendeletet intézett valamennyi állatorvoshoz, amelyben az állatvédelem ügyének felkarolását és az egyesület törekvéseinek támogatását kötelezettségükké tette. Szintén az egyesület sikerei között kell megemlíteni a „Madarak és Fák napja”-nak Magyarország iskoláiban való meghonosítását is, amelyet az 1906. évi I. törvénycikk rögzített.⁷⁸

A 19. században részletes szabályok születtek még többek között a vadásatról, az erdőgazdálkodásról, a vízjogról, a halásatról, valamint az állategészségügy rendezéséről.

A korábban hatályos jogszabályok közül még – a teljesség igénye nélkül – kiemelendők a következők:

- 1935. évi IV. törvény az erdőkről és a természetvédelemről,
- 1961. évi 18. törvényerejű rendelet a természetvédelemről,
- 1976. évi II. törvény az emberi környezet védelméről,
- 1982. évi 4. törvényerejű rendelet a természetvédelemről.⁷⁹

Az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935. évi IV. törvény jelentősége, hogy hatályba lépését megelőzően nem volt olyan jogi norma, amely kifejezetten rendelkezett a természetvédelemről. E jogszabály részletekbe menően szabályozta az erdők fenntartását és az erdőgazdálkodást, az erdők megosztását, az erdei termékek szállítását, a közérdekű erdőtelepítéseket, az erdőbirtokossági társulatokat, a természetvédelmet, az erdőrendészeti hatóságokat, a jogorvoslatokat, a rendes

⁷⁷ 24655/901. számú földművelésügyi rendelet.

⁷⁸ Máday: i.m. 9-39.

⁷⁹ Paulovics Anita: *Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében*. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002, 23.

bírói út igénybe vételét, az erdészeti igazoltatás szervezetét, az Országos Erdei Alapot, valamint ismerteti a büntető rendelkezéseket.

A természetvédelem körében meghatározta a természetvédelem tárgyait, melyek közül kifejezetten a témához kapcsolódnak „azok a vadon tenyésző állat- és növényfajok, amelyek a kipusztulás veszélyével szemben oltalomra érdemesek, valamint általában a természetben jelentősen hasznos vadon tenyésző állatfajok.”⁸⁰

A jogszabály a védett állat- és növényfajok tenyésző helyét természetvédelmi területnek, a védelem alá vont egész tájék területét pedig természetvédelmi körzetnek nyilvánította. Rendelkezett a természet védett tárgyai elpusztításának, megrongálásának, vagy azoknak eredeti állapota megváltoztatásának tilalmáról. Tiltotta továbbá a védett fajhoz tartozó állat vagy növény elpusztítását, tenyészetben történő megzavarását, valamint ezen állatok bántalmazását, elfogását vagy fogságban tartását. E szabályt követően azonban rögzítésre került, hogy a természetvédelem a vadászatnak a fennálló jogszabályok szerint megengedett gyakorlását nem érinti, a természetvédelem nem terjed ki használt épületeken rakott madárfészkekre, a földművelésügyi miniszter pedig engedélyezheti kizárólag tudományos célokra a védett állatok, növények vagy a védett madarak tojásainak megszerzését.⁸¹

A természetvédelemről szóló 1961. évi 18. törvényerejű rendelet szabályozta a természetvédelem tárgyait, szolt a védetté nyilvánításról, meghatározta a természetvédelem szervezetét, valamint rendelkezett a természetvédelmi területek és tárgyak kezeléséről, nyilvántartásáról. E törvényerejű rendelet hatályba lépésével az 1935. évi IV. törvénynek a természetvédelemre vonatkozó rendelkezései hatályukat veszítették.

Az emberi környezet védelméről szóló 1976. évi II. törvény jelentősége abban rejlett, hogy szabályozta egyrészt a környezetvédelemre vonatkozó rendelkezések megsértése miatti polgári jogi felelősséget, ugyanis kimondta, hogy „aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz, a

⁸⁰ Az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935. évi IV. törvény 212. § d) pont.

⁸¹ 1935: IV. törvény 214. §.

Polgári Törvénykönyvnek a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályai szerint köteles a kárt megtéríteni.”⁸²

A polgári jogi felelősség mellett megjelent a büntetőjogi felelősség is, mégpedig egy új büntetőjogi tényállás keretében. E törvény szubszidiárius bűncselekményként iktatta be a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény rendelkezései közé a környezetvédelmet sértő bűncselekményt. A tényállást az valósította meg, aki az emberi környezet védelem alatt álló tárgyait úgy szennyezte, ártalomnak vagy károsodásnak tette ki, hogy ezzel az ember életét vagy egészségét jelentős mértékben kedvezőtlenül befolyásolta. Az elkövető minősített eset miatt volt felelősségre vonható, ha a bűncselekmény folytán emberi életre veszély származott. A jogalkotó a bűncselekmény szándékos és gondatlan alakzatát szabadságvesztés büntetéssel sújtotta.

A természetvédelemről szóló 1982. évi 4. törvényerejű rendelet célul tűzte ki a természetvédelem hagyományainak megőrzését, eredményeinek továbbfejlesztését, az emberi környezet védelme érdekében egyes természeti értékek különleges oltalmát, megőrzését és fenntartása alapvető szabályainak megállapítását. A jogalkotó az általános rendelkezések között rögzítette, hogy a természetvédelem érdekeit a nemzetgazdasági tervezés és szabályozás, továbbá a gazdasági döntések és a hatósági intézkedések során figyelembe kell venni. A törvényerejű rendelet további jellegzetessége az a normatív szabály, amely kimondja, hogy a természetvédelem célkitűzéseinek megismerését az egész társadalom számára biztosítani kell, és gondoskodni kell arról, hogy annak tagjai tevékenyen vehessenek részt azok megvalósításában. Ennek egyik módja a természetvédelemmel összefüggő alapvető ismereteknek és feladatoknak a közoktatás, ismeretterjesztés és tájékoztatás útján való ismertetése, másik módja pedig az, hogy az állami és a társadalmi szervek kérjék a lakosság közreműködését a természetvédelmi feladatok megvalósítása során, és gondoskodjanak a társadalom öntevékeny részvételének megszervezéséről.⁸³

⁸² Az emberi környezet védelméről szóló 1976. évi II. törvény 46. §.

⁸³ A természetvédelemről szóló 1982. évi 4. törvényerejű rendelet 4. §

Ebből az időszakból további jelentőséggel bír az 1973-ban megalkotott Washingtoni egyezmény (a továbbiakban: CITES), amely a fokozott védelmet igénylő élőlények kereskedelmét szabályozza.⁸⁴ Hazánk 1985-ben csatlakozott az egyezményhez.⁸⁵ A nemzetközi egyezmény közel harminchatezer faj kereskedelmét tiltja. A CITES a kipusztulás közvetlen közelében lévő fajok szabadon élő egyedek befogását vagy kereskedelmét tiltja szigorúan, hasonlóképpen az ezen egyedekből készült bármilyen termék kereskedelmi forgalomba hozatalát is.⁸⁶

Az 1989 előtti joganyagot vizsgálva láthatjuk, hogy bár voltak az egyedkímélő állatvédelem irányába ható törekvések és jogi rendelkezések, összességében azonban a tágabb értelemben vett állatvédelem szabályozása valósult meg.

3.2. *Az 1989 utáni időszak*

Hazánkban az állatvédelem részletes jogi szabályozására az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvénnyel (a továbbiakban: Ávtv.) került sor. E törvény megszületését több mint két évtizedes emberi, társadalmi összefogás előzte meg.

Az első komolyabb megmozdulás a Herman Ottó Országos Állat- és Természetvédő Egyesülethez fűződik, amely civil szervezet 1987-ben készített el egy teljes állatvédelmi törvénytervezetet, amit megküldött a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztériumnak. A minisztérium az állatvédelmi törvényjavaslat koncepcióját 1991-re alkotta meg. A tervezetet 1992-ben az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottsága megvitatta és el is fogadta, azonban – a nemzetközi szerződések előírásaival kiegészült – tervezet nem került az Országgyűlés elé.⁸⁷

A második komolyabb megmozdulás az 1990-es évek közepére tehető. Az állatvédő szervezetek, a média, valamint a közvélemény egyaránt igényelték az

⁸⁴ Paulovics: *Állatvédelem az Európai Unióban*. Magyarország az Európai Unió csatlakozás tükrében, Miskolci Jogtudományi Műhely 3, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2003, 99.

⁸⁵ Paulovics: *Állatvédelem a nemzetközi szabályozás tükrében*. Magyar Jog, 2004. évi (54. évf.) 2. szám, 84.

⁸⁶ Ragályi J. Róbert: *Illegális állatkereskedelem*. Belügyi Szemle, 1997. évi 4. szám 75-76.

⁸⁷ Paulovics Anita: *Az állatvédelem jogi szabályozása 1985-2005*. A magyar jogrendszer átalakulása 1985/1990-2005 (II. kötet) szerk: Jakab András és Takács Péter, Gondolat-ELTE ÁJK, Budapest, 2007. 881-893.

állatvédelmi törvény megalkotását. Ezen előzmények hatására született meg a jelenleg is hatályos, többször módosított állatvédelmi törvényünk.⁸⁸ Ezen jogi norma keretjellegű szabályozást tartalmaz, a részletszabályok kormányrendeletekben és miniszteri rendeletekben találhatóak. Az állatvédelemmel kapcsolatos szabályozás azóta egyre részletesebbé, korszerűbbé válik. A közigazgatási jogban és a büntetőjogban is növekszik azon tényállások száma, melyek szankciókat helyeznek kilátásba az állatok védelmét szolgáló rendelkezések megsértőivel szemben: a 2004. évi X. törvény az állatkínzást büntetőjogi tényállásként iktatta be a Büntető Törvénykönyvbe,⁸⁹ míg a 244/1998. (XII. 31.) Kormányrendelet rendelkezik az állatvédelmi bírságról.

Az állatvédelem jogának fejlődésében a 2010-es év forradalmi változásokat hozott. Az Alkotmánybíróság 2010-es határozata⁹⁰ – amely megszüntette a korábbi veszélyes eb fogalmát – indította el a fejlődést, illetve annak lehetőségét. Úgy vélem, részben ennek is eredménye az Ávtv. – 2012. január 1-jével hatályba lépett – átfogó módosítása, amely különösen az ebrendészeti, ebtartási kérdések korszerűsítésére törekszik. Azonban az állatvédelmi jogszabályok módosítása itt nem ért véget, ugyanis 2012. augusztus 1-jével, illetve 2013. január 1-jével átfogó módosításra kerül a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet is, amely szintén szigorítja az állattartási szabályokat állatvédelmi okokból.

⁸⁸ 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről.

⁸⁹ Horváth Éva: *Az állatvédelem a jogi szabályozásban*. Studia Juvenum, 2005. évi (1. évf.) 1 szám, 99.

⁹⁰ 49/2010. (IV. 22.) AB határozat (Magyar Közlöny 2010. évi 59. szám, Budapest, 2010. április 19.)

Második rész: az állatvédelemről általában

I. fejezet: Az állatvédelem jogának általános kérdései

A jog világában az állatvédelem eszköze nem más, mint a védelem jogszabályi erővel való elrendelése, a védelem általános elveinek deklarálása, tilalmak felállítása és a szabályok megszegésének szankcionálása. Ezen eszközöket az Országgyűlés által 1998. március 16-án elfogadott Ávtv. hivatott biztosítani. A törvény címe különbséget tesz az állatvédelem és az állatok kímélete között, holott az állatvédelem fogalmi körébe az állatok kímélete is szorosan beletartozik. Ez egyébként a jogszabály számos rendelkezéséből kitűnik.⁹¹

Az Ávtv. preambulumban rögzítésre került az Országgyűlés azon álláspontja, hogy az állatok érezni, szenvedni és örülni képes élőlények, tiszteletben tartásuk, jó közérzetük biztosítása minden ember erkölcsi kötelessége, valamint az állatvilág és minden egyede nagy értéket jelentenek az emberiség számára, továbbá a Magyar Köztársaság aktívan szerepet vállal a nemzetközi törekvésekből az állatok védelme és kímélete érdekében.

Ebben a fejezetben az Ávtv. rendelkezései mellett vizsgáltam az osztrák és a német állatvédelmi törvények rendelkezései közül az alfejezetekhez kapcsolódó szabályozási megoldásokat, valamint az állatkínzás és az állatviadal tilalmának tekintetében az USA-ban megjelenő speciális szabályokat, amelyek akár követendő példaként is szolgálhatnak nemcsak hazánk, hanem Európa országai számára is.

1. Az állat védelmének általános szabályai

Az Ávtv. célja az állatvédelem, az emberi felelősségtudat fokozása, valamint az állatvédelem alapvető szabályainak meghatározása.⁹² Mindebből általánosságban három lényeges következtetést kell levonni:

⁹¹ Zoltán Ödön: *Az állatvédelmi törvény után*. Magyar Jog, 1999. évi 4. szám 215.

⁹² Böő István: *Az állatvédelem általános értelmezése*. Östermelő: gazdálkodók lapja, 2004. évi (8. évf.) 5. szám, 70.

1. az ember erkölcsi kötelessége az állatvédelem és az állatok kímélete,
2. szükséges az emberi felelősségtudat növelése,
3. rendkívül fontosak az állatvédelmet szolgáló – a törvény céljainak megfelelő – további jogszabályok annak érdekében, hogy az állatvédelem és az állatok kímélete egyre teljesebbé váljék.⁹³

Az osztrák szövetségi szintű állatvédelmi törvény (a továbbiakban: az osztrák állatvédelmi törvény) céljaként az állatok életének védelmét és azok jólétének biztosítását határozza meg. A védelem alapja az, hogy az emberek felelősséggel tartoznak az állatokért, mint az emberhez hasonló teremtményért.⁹⁴ Az emberhez hasonló teremtmény kifejezéssel a törvény azt emeli ki, hogy az állatok érző lények, akiknek az érdekeit erkölcsi okokból kell figyelembe venni. Az osztrák állatvédelmi törvény egyik fő célkitűzése az, hogy ne okozzanak szükségtelen fájdalmat, szenvedést, szorongást az állatnak. Másrészt a törvény megállapítja azokat az alapvető követelményeket, amelyek az állatok jólétét biztosítják. Ezen célokat figyelembe véve a törvény olyan szabályokat tartalmaz, amelyek az állatok tartását és kezelését írják elő, mondván, hogy azok érezni, szenvedni képes élőlények.⁹⁵

A német állatvédelmi törvény az osztrák szabályozással azonosan határozza meg a törvény célját, továbbá kimondja, hogy alapos ok nélkül senki nem okozhat az állatnak fájdalmat, szenvedést vagy szorongást.⁹⁶

A hazai törvény szabályozási körébe vonja:

- a) a gazdasági haszon céljából tartott, igénybevett állatokat,
- b) a kutatási-kísérleti célra szolgáló, illetve a tudományos és oktatási célból tartott állatokat,
- c) a verseny- és sportcélra tartott állatokat,
- d) a pásztorebeket, az őrző-, védő-, mentő-, jelző-, vakvezető, rokkantsegítő és terápiás kutyákat,
- e) a vadászatra alkalmazott állatokat,
- f) a mutatványos vagy bemutatási célra szolgáló állatokat,

⁹³ Uo.

⁹⁴ § 1 Bundesgesetz über de Schutz der Tiere (Tierschutzgesetz – TSchG).

⁹⁵ Regina, Binder: *i.m.* 100-101.

⁹⁶ Article 1, Federal Law Gazette I, p. 1094.

- g) az őrszolgálatok feladatainak ellátását szolgáló állatokat,
- h) a kedvtelésből tartott állatokat,
- i) a veszélyes, kóbor- és tenyésző állatokat, valamint a vadon élő fajok bármilyen célból fogva tartott egyedeit.

A magyar szabályozással ellentétben, az osztrák állatvédelmi törvény nem alkalmaz taxatív felsorolást. A törvény hatálya főszabály szerint minden állatra kiterjed, azonban a jogszabály meghatározott szakaszainak hatálya kizárólag a gerinces állatokra, a lábasfejűekre és a tízlábúakra terjed ki. A vadászat és a halászat szabályozása pedig nem tartozik a törvény hatálya alá.⁹⁷

A hazai szabályozás – mint látható – a pozitív taxáció módszerével sorolja fel azokat az állatokat, amelyeket védelemben kíván részesíteni. Mivel a jogszabály negatív taxációt nem tartalmaz, felmerül az a kérdés, hogy azok az állatok, amelyek a pozitív taxációba nem esnek bele nem élveznek védelmet? E kérdésre azonban nem adható igenlő válasz, a jogalkotó tudatosan nem vonhat ki egyes egyedet a szabályozás alól, amire következtetni is lehet a jogszabály preambulumából.⁹⁸ A törvény nem szól például az ellenőrizhetetlen módon szaporodni tudó rovarokról (legyekről, szúnyogokról, csótányokról, stb.).⁹⁹ Álláspontom szerint a pozitív taxáció módszerének alkalmazása nem célszerű megoldás, hiszen az állatvédelem lényege épp abban rejlik, hogy az állatvilág minden egyedét¹⁰⁰ óvni kell. Véleményem szerint az osztrák állatvédelmi törvény mintájára, a hazai jogszabály hatályát is főszabályként minden állatra ki kellene terjesztetni, és ezt követően kellene meghatározni, hogy a törvény mely szakaszainak hatálya terjed ki kizárólag a gerinces állatokra, a lábasfejűekre és a tízlábúakra. A lábasfejűeket és a tízlábúakat azért célszerű a törvény hatálya alá vonni, mert tudományos bizonyítékok igazolják, hogy ezek a fajok képesek megélni a fájdalmat, a szenvedést, a félelmet, illetve tartós egészségkárosodást szenvedhetnek.

A hazai állatvédelmi törvény az állat védelmének általános szabályai fejezetcím alatt az állat tartásának általános szabályait, az állat kíméletét és az

⁹⁷ § 1. 3. TSchG.

⁹⁸ Paulovics Anita: *Az állatvédelem jogi...* 885.

⁹⁹ Zoltán: *Az állatvédelmi törvény után...* 215.

¹⁰⁰ Zoltán: *Az állatvédelem jogi szabályozásáról.* Magyar Jog, 1992. évi 7. szám, 403.

állatkínzás tilalmát, az állaton való beavatkozás szabályait és az állat életének kioltására vonatkozó szabályokat tárgyalja. Ezek a rendelkezések az állatvédelem legalapvetőbb normái, és ezen általános szabályokra épülnek az egyes állatfajokra vonatkozó részletszabályok.

2. Az állat tartásának általános szabályai

Az állattartás általános szabályai lényegében *az állattartó kötelezettségeit* rögzítik. A törvény értelmében állattartó az állat tulajdonosa, illetve aki az állatot vagy az állatállományt gondozza, felügyeli. Vagyis ő az a személy, aki az állattal rendelkezni jogosult és ő az, aki az állat gondozására köteles.

Az állattartó a jó gazda gondosságával köteles eljárni. Kérdésként merülhet fel, hogy ki a jó gazda? A törvény értelmében a jó gazda az az állattartó, aki az állat szükségleteinek megfelelő életfeltételekről gondoskodik és ennek során tekintettel van az állat fajára, fajtájra, korára, nemére és élettani, valamint egészségi állapotára, továbbá az, aki az állat tartási és takarmányozási igényeit kielégíti (elhelyezés, táplálás, gyógykezelés, tisztán tartás, nyugalom, gondozás, kiképzés, nevelés, felügyelet).

A jó gazda gondosságán túl, az állat tartójának kötelezettségei közé tartozik az állatok elkülönített tartása, amennyiben azok veszélyt jelentenek egymásra, az állat ideális és biztonságos elhelyezése, szakszerű gondozása és szökésének megakadályozása, az állat igényeinek megfelelő rendszeres, de legalább napi egyszeri ellenőrzése, valamint a kedvtelésből tartott állat ürülékének közterületről való eltávolítása. Az állattartó köteles továbbá a megkötve tartott, vagy mozgásában egyéb módon korlátozott állat számára a zavartalan pihenés és a sérülésmentes mozgás lehetőségét biztosítani, a szabadon tartott állatnak pedig védelmet nyújtani a kedvezőtlen időjárástól és az egészségre ártalmas hatásoktól. Amennyiben az állatot állandóan zárt körülmények között tartja, gondoskodnia kell az állat számára megfelelő mozgástér biztosításáról is.¹⁰¹

¹⁰¹ Paulovics: *Állatvédelem az EU* 46.

Az osztrák állatvédelmi törvény az állattartó fogalmát úgy határozza meg, hogy minden olyan személy, aki felelős egy állatért, akár állandó, akár ideiglenes alapon tartja, vagy gondozza.¹⁰² A törvény értelmében főszabály szerint mindenki jogosult az állattartásra, ha azonban az állat tartója nem tud a törvény rendelkezéseinek megfelelően gondoskodni az állatról, akkor köteles azt átadni állattartással foglalkozó egyesületnek, intézménynek vagy személynek. A tizennegyedik életévüket be nem töltött személyek a törvényes képviselő hozzájárulása nélkül nem tarthatnak állatot.¹⁰³

A törvény meghatározza az állattartás irányelveit, amelyek javarészt a magyar szabályozásban is megjelenő jó gazda gondosságáról, mint állattartó kötelezettségekről szólnak. Az állattartó ugyanis köteles gondoskodni az állat megfelelő elhelyezéséről, ellátásáról, élelmezéséről, a mozgás lehetőségének biztosításáról, tekintettel az állat fajára, fajtájára, korára, nemére és élettani, valamint egészségi állapotára.¹⁰⁴ A jogszabály ezen irányelveket részletekbe menően tárgyalja.

Ha az állat beteg vagy sérült haladéktalanul, illetve szükség esetén állatorvosi ellátásban kell részesíteni, speciális igényeinek megfelelően kell ellátni, szükség esetén pedig elkülönítetten kell elhelyezni.¹⁰⁵

Az állat szabad mozgásában nem korlátozható. Tilos állatot állandó jelleggel kikötve tartani. Kutyt még ideiglenes jelleggel is tilos láncon vagy más módon megkötve tartani. A vadon élő állatok – a ragadozó madarak kivételével – sem tarthatók még ideiglenes jelleggel sem kikötve.¹⁰⁶

Az állatok korának, fájának és szükségleteiknek megfelelő mennyiségű és minőségű takarmányt, illetve megfelelő mennyiségű vizet kell biztosítani. Az állat számára a takarmányt és a vizet higiéniaileg megfelelő formában kell adni.¹⁰⁷

Az állatok nem tarthatók állandó sötétségben, illetve nem tarthatók mesterséges világításban anélkül, hogy megfelelő időt biztosítanak a pihenésre.

¹⁰² § 1. 4. TSchG.

¹⁰³ § 1. 12. TSchG.

¹⁰⁴ § 13. TSchG.

¹⁰⁵ § 15. TSchG.

¹⁰⁶ § 16. TSchG.

¹⁰⁷ § 17. TSchG.

Ez a rendelkezés nem vonatkozik a csirketenyésztésre. Ha a rendelkezésre álló természetes fény nem képes kielégíteni az állat szükségleteit, akkor mesterséges világítást kell biztosítani, azonban figyelembe kell venni az állatok pihenési idejét és ébrenléti idejét.¹⁰⁸

Az ideiglenesen vagy állandóan szabadban tartott állatok számára, lehetőség szerint védelmet kell nyújtani a szélsőséges időjárási viszonyoktól, a ragadozóktól, és más olyan veszélyeztető tényezőktől, amelyek az állat jólétét veszélyeztetik.¹⁰⁹

Az osztrák állatvédelmi törvény az általános rendelkezések között rögzíti, hogy az, aki sérülést okoz vagy veszélyeztet egy állatot, ésszerűen elvárható mértékben köteles szükséges elsősegélyt nyújtani az állatnak, vagy ha ez nem lehetséges, akkor köteles elsősegélynyújtásról gondoskodni.¹¹⁰ Aki e kötelezettségének nem tesz eleget 3750 euró, a rendelkezés ismételt megsértése esetén 7500 euró fizetésére kötelezhető.¹¹¹ Véleményem szerint az elsősegélynyújtásról szóló rendelkezés az Ávtv.-be is átültethető lenne, azzal szemben pedig, aki e kötelezettségének nem tesz eleget, állatvédelmi bírság kiszabására kerülhetne sor. Sajnálatos módon gyakran előfordul, hogy az úton elütnek egy állatot és ott hagyják. Arra az esetre, ha az állat életben marad, ez a szabály alkalmazható lenne.

A német állatvédelmi törvény a magyar és az osztrák szabályozáshoz képest szűkebben szól az állattartói kötelezettségekről. Rögzíti, hogy mindenki, aki állatot tart, vagy állatról gondoskodik, az állat ellátásához szükséges ismeretekkel kell, hogy rendelkezzen, továbbá köteles az állat fajtájára, igényeire és viselkedésére tekintettel annak megfelelő ételmet, ellátást és lakhatást biztosítani, és az állatot nem szabad mozgásában fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozó mértékben korlátozni.¹¹²

¹⁰⁸ § 18. TSchG.

¹⁰⁹ § 19. TSchG.

¹¹⁰ § 9. TSchG.

¹¹¹ § 38 (3), TSchG.

¹¹² Article 2, Federal Law Gazette I, p. 1094.

3. Az állat kímélete, az állatkínzás tilalma

Az állatkínzás fogalmát a törvény az alapfogalmak között határozza meg. Állatkínzásnak minősít a jogszabály minden olyan bántalmazást, amely szükségtelen, illetve fájdalmat okoz az állatnak, valamint az ilyen hatást eredményező beavatkozásokat és bánásmódot. Állatkínzást követ el továbbá az, aki az állat szükségleteit annak tartós félelmet vagy egészségkárosodását okozó mértékben korlátozza. Az öröklődő betegségben szenvedő – nem kísérleti célra szánt – állategyed tenyésztése, szaporítása is állatkínzásnak minősül.

Az állatkínzás körében a törvény további tilalmakat is rögzít, így tilos az állatnak indokolatlan vagy elkerülhető fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozni, tilos azt kínozni és károsítani, kíméletlen módon mozgatni, szállítani, elhelyezni, természetellenes és önpusztító tevékenységre szoktatni, emberre vagy állatra uszítani, illetve állatviadalra idomítani. Az állatot nem szabad továbbá kényszertakarmányozásra fogni, kivéve az egészségügyi megfontolásból való kényszerű táplálás esetét, valamint teljesítőképességét felismerhetően meghaladó teljesítményre kényszeríteni.

Az Ávtv. a fentiekben felsorolt tilalmak alól kivételeket is megállapít, ugyanis kimondja egyrészt, hogy az állat kínzása nem terjed ki az érett libatoll házilagos vagy az engedélyezett technológia szerint végzett tépésére, másrészt pedig azt, hogy a kényszertakarmányozásra fogás kiterjed a házilagos vagy az engedélyezett technológia szerinti liba- és kacsatömésre.¹¹³

Fontos hangsúlyozni, hogy az állatkínzás nemcsak az Ávtv.-ben, hanem büntetőjogunkban is tilalmazott magatartás. Az állatkínzás, mint büntető jogi norma a 2013. július 1-jén hatályba lépett Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényben (a továbbiakban: új Btk.) immár a környezet és természet elleni bűncselekményekről szóló önálló fejezetben jelenik meg. A fejezet alá tartozó bűncselekmények a környezetkárosítás, a természetkárosítás, az állatkínzás, az orvvadászat, az orvhalászat, a tiltott állatviadal szervezése, a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése, az ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés, a radioaktív

¹¹³ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 48.

anyaggal visszaélés, a nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés, és az atomenergia alkalmazásával visszaélés. A felsorolt tényállások közös jellemzői, hogy a környezetet és a természetet, valamint azok elemeit védik. Ezen bűncselekmények önálló fejezetben történő szabályozását a hazai szakirodalom már korábban is igényelte.¹¹⁴

A Btk. értelmében az állatkínzás vétségét az követi el, aki gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza, vagy aki gerinces állatát vagy veszélyes állatát elüzi, elhagyja vagy kiteszi. Ezen esetekben a törvény két évig terjedő szabadságvesztés büntetés kiszabását teszi lehetővé. Büntett miatt vonható felelősségre az, aki az állatnak különös szenvedést okoz, vagy több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza.

Hangsúlyozni kell, hogy az állatkínzás bűncselekményének törvényi tényállása nem keretdiszpozíció, mert nem az Ávtv. szabályaira utal vissza, hanem a büntetőjogban ismert fogalmakkal maga a büntető norma határozza meg az elkövetési magatartást.¹¹⁵

A cselekmény elkövetési tárgyai egyrészt általában a gerinces állatok, továbbá a veszélyes állatok.¹¹⁶

A bűncselekmény elkövetési magatartása egyrészt a gerinces állatot indokolatlan bántalmazása, valamint az olyan indokolatlan bánásmód alkalmazása, amely alkalmas arra, hogy a gerinces állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza. A bántalmazás az állat testére irányuló erőszakos ráhatás, amelynek nem feltétele a fizikai fájdalom okozása, mert a büntetőjogi szankcionálás nem az állatban elért érzethez, hanem az elkövető magatartásához kapcsolódik.¹¹⁷ Az új Btk. indokolása szerint nem minden jellegű testi vagy lelki bántalmazás

¹¹⁴ Lásd: Bárándy Gergely: *Az állatkínzás jelene és jövője*. Debreceni Jogi Műhely 2010. évi (7. évf.) 2. szám, Metzger Szilvia: *Az állatkínzás bűncselekmény kérdései*. Acta scientiarum socialium 2010. évi 13. szám 59-69.

¹¹⁵ EBH2008. 1762.

¹¹⁶ A veszélyes állatokról és tartásuk engedélyezésének részletes szabályairól szóló 8/1999. (VIII. 13.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet 1. számú melléklete sorolja fel, hogy mely állatok tartoznak a fogalomba.

¹¹⁷ Károlyi: i.m. 17.

tekinthető állatkínzásnak: a nevelés, az idomítás, a hasznosítás céljából történő fizikai ráhatás szükségszerű lehet. Azonban ebben az esetben is meg kell határozni, hogy melyek azok az eszközök, amelyek büntetendők és melyek azok, amelyek nem.¹¹⁸ Véleményem szerint ezen esetekben sem szükségszerű a bántalmazás, hiszen neveli, idomítani jutalmazó módszerrel és az állat iránti tisztelettel, szeretettel is lehet és sok esetben ez a megoldás célravezetőbb. Részemről nem elfogadható és nem támogatható, hogy az állat engedelmességét a gazda iránt érzett félelem alapozza meg, a bántalmazással elért nevelés pedig épp ezt vonja maga után. Ugyanakkor elismerem, hogy indokolt a bántalmazás, ha az az állat támadásának elhárítása érdekében történik.

Az egészségkárosodást vagy pusztulást előidéző bánásmód fogalmába beleértendő minden olyan fizikai ráhatás vagy mulasztás, amely nem esik a bántalmazás körébe.¹¹⁹ A bánásmód hosszabb ideig tartó folyamatot feltételez, egyszeri, eseti jelleggel az nem követhető el.¹²⁰

Ezen elkövetési magatartást bárki elkövetheti, így például az is, aki állaton állatkísérletet engedély nélkül vagy az engedélyben foglaltaktól eltérően végez, vagy állatorvosi végzettséghez kötött tevékenységet jogosulatlanul végez.¹²¹

A bűncselekmény immateriális, a büntethetőséghez elegendő, ha az elkövető cselekménye alkalmas a halál, illetve maradandó egészségkárosodásának előidézésére.¹²² Ha az elkövető cselekménye az állat életének kioltását eredményezi, akkor az a büntetéskiszabás során súlyosító körülményként értékelhető. Az Ávtv. lehetővé teszi az állat életének kioltását, de csak akkor, ha arra elfogadható okból vagy körülmény miatt kerül sor. Ezen okok például az élelmezési cél vágóállat esetében, a prém termelése, az állományszabályozás, a gyógyíthatatlan betegség, illetve sérülés, a fertőző betegségek felszámolása, valamint az azok ellen való védekezés, a kártevők irtása, a másként el nem hárítható támadás megakadályozása, a tudományos kutatás, valamint közegészségügyi veszély elhárítása. Ezen esetekben tehát az állatkínzás tényállása nem valósul meg.

¹¹⁸ Indokolás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez 190.

¹¹⁹ Indokolás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez 190.

¹²⁰ BH2011. 331.

¹²¹ T/6958. számú törvényjavaslat 371.

¹²² Bárándy: i.m.

A bűncselekmény másik elkövetési magatartása a gerinces állat vagy veszélyes állat elűzése, elhagyása vagy kitétele. E fordulatban a törvényhozó egyrészt a megunt háziállatok (kutya, macska), illetve a veszélyes állatok (skorpió, egyes pókfajták) sorsukra hagyása ellen kíván fellépni. Ezen magatartások büntetni rendelésének oka egyrészt az állat kiszolgáltatott helyzete, másrészt pedig a magára hagyott állat által okozható veszélyhelyzet megelőzése.¹²³ A tényállás e fordulatának alanya speciális, elkövetője csak az állattartó, azaz az állat tulajdonosa, vagy gondozója, felügyelője lehet.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. Az elkövető tudatának ki kell terjednie arra, hogy gerinces állatról van szó, a cselekménye alkalmas arra, hogy az állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza, illetve hogy az állatot a sorsára hagyja.¹²⁴

A jogalkotó súlyosabban rendeli büntetni azt a bűncselekményt, amely az állatnak különös szenvedést okoz. Különös szenvedésként értékelendő az átlagosat lényegesen meghaladó, rendkívüli brutalitással véghezvitt, illetve az állatnak az átlagosnál lényegesen nagyobb szenvedést okozó cselekmény. Így például, ha a bántalmazás hosszantartó, elhúzódó, illetve ha az elkövetéskor az állat szenvedése láthatóan rendkívüli mértékű.¹²⁵

A tényállás másik minősített esete a több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozó állatkínzás. A minősített esetek tekintetében elegendő, ha az elkövetőt csak gondatlanság terheli.¹²⁶

Az az állat, amely az állatkínzás elkövetési tárgya volt, elkobozható. Az elkobzás lehetőségét a bántalmazott állat életének, egészségének jövőbeli védelme indokolja.¹²⁷ Állatkínzás esetében kizárt az elkobzás mellőzésének lehetősége.¹²⁸ Az osztrák állatvédelmi törvény az Ávtv. és a Btk. rendelkezéshez képest az állatok sérelmére elkövetett magatartások szélesebb körét tekinti állatkínzásnak. A törvény

¹²³ Károlyi: i.m. 20.

¹²⁴ *Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*. Complex Kiadó, Budapest, 2013. 515.

¹²⁵ A 2008. évi LXXXIV. törvény indoklása.

¹²⁶ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 9. § Az eredményhez, mint a bűncselekmény minősítő körülményéhez fűzött súlyosabb jogkövetkezmények akkor alkalmazhatóak, ha az elkövetőt az eredmény tekintetében legalább gondatlanság terheli.

¹²⁷ Károlyi: i.m. 22.

¹²⁸ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 73. § c).

rögzíti, hogy tilos indokolatlan fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozni az állatnak, illetve tilos az állatot hergelni. E rendelkezés megsértésének minősül, ha egy személy:

- a) ún. kegyetlen tenyésztési gyakorlatot folytat, vagyis úgy tenyészt állatot, hogy előre látható, hogy az állat, illetve annak utódai fájdalomtól, sérüléstől vagy szorongástól fognak szenvedni,
- b) szöges nyakörveket, illetve elektromos és vegyi anyagokat tartalmazó kiképzőeszközöket használ, kivéve a szolgálati kutyák kiképzése során, azonban esetükben is csak erre kiképzett ember használhatja ezeket az eszközöket,
- c) technikai eszközökkel próbálja az állat viselkedését befolyásolni, azért, hogy a kiváltott viselkedés miatt meg tudja büntetni az állatot,
- d) az állatot más állatra uszítja, vagy kiképzí őket, hogy más állatokkal szemben agresszív magatartást tanúsítsanak,
- e) állatviadalt szervez és lebonyolít,
- f) kutyaversenyeket szervez aszfalton vagy más kemény talajon,
- g) az állat teljesítményének növelése érdekében annak doppingkészít ad, különösen sportversenyek és más hasonló események kapcsán,
- h) ha az állatot reklám, kiállítás vagy más hasonló célokra használja, és az az állatnak szenvedést, fájdalmat okoz,
- i) azáltal okoz fájdalmat, szenvedést vagy szorongást egy állatnak, hogy kiteszi szélsőséges időjárási viszonyok között, oxigén hiánynak vagy az állat szabad mozgását gátolja,
- j) nem állatgyógyászati okokból szükséges anyagok és élelmiszerek lenyelésére kényszeríti az állatot,
- k) az általa tartott háziállatot vagy társállatot, vagy a nem őshonos állatot kiteszi abból a célból, hogy megszabaduljon attól,
- l) élő állat végtagjait megcsonkítja,
- m) szexuális aktust folytat egy állattal.¹²⁹

¹²⁹ § 5. TSchG.

A német állatvédelmi törvény is rendelkezik az állatkínzás tilalmáról. Kimondja, hogy tilos:

- a) az állatot teljesítőképességét meghaladó teljesítményre kényszeríteni, kivéve vészhelyzet esetén,
- b) eladni és vásárolni beteg, kimerült vagy idős állatot, kivéve azzal a céllal, hogy haladéktalanul rendelkezék életének fájdalommentes kioltásáról,
- c) társállatot magára hagyni, kitenni abból a célból, hogy az állattartói kötelezettségek alól megszabaduljon,
- d) az állatot olyan kiképzésnek kitenni, ami fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okoz,
- e) az állatot annak fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozó filmforgatás, kiállítás, reklám vagy más hasonló események során használni,
- f) az állat erejét egy másik élő állattal szemben tesztelni, vagy trenírozni,
- g) az állatot más állatra uszítani vadászat során,
- h) az állatok kényszeretése, kivéve, ha arra a túléléshez szükséges okból kerül sor,
- i) az állatnak olyan élelmiszert adni, ami annak fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozhat,
- j) olyan eszközt használni, amely közvetlen áramütés alkalmazásával az állat faj specifikus viselkedését jelentősen korlátozza, vagy amely ily módon mozgásra kényszeríti, amely fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okoz.

A német állatvédelmi törvény rendelkezik az állatkínzás szankciójáról is: aki gerinces állat életét alapos ok nélkül kioltja, vagy különös kegyetlenséggel és jelentős fájdalmat okozó állatkínzást követ el, vagy tartósan, vagy ismételten súlyos fájdalmat, szenvedést okoz gerinces állatnak, három évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő.¹³⁰

Az USA-ban az állatelhanyagolás, az állatbántalmazás és az állatkínzás fogalmakat minden állam maga határozza meg, de vannak olyan közös rendelkezések, amelyek az USA legtöbb tagállamának állatkínzás elleni

¹³⁰ § 3. Federal Law Gazette I, p. 1094.

törvényeiben, vagy a büntetőjogi rendelkezéseik között megtalálhatóak.¹³¹ A továbbiakban ezeket ismertetem.

Nyolc államban az állatkínzásról szóló törvény megengedi pszichológiai vagy pszichiátriai kezelések végzését, kiértékelését. Kalifornia államban pszichológiai tanácsadást kell elrendelni akkor, ha valakit a feltételes szabadlábra helyezés után állatbántalmazás miatt elítélnék. Kolorádóban akkor kell tanácsadásra kötelezni az elkövetőt, ha ismételten állatkínzás bűncselekményét követi el. Nyugat-Virginiában pedig ismételt állatkínzás elkövetése esetén a feltételes szabadlábra helyezés feltétele a pszichiátriai kezelésen való részvétel.¹³²

Hat államban a jogszabály lehetővé teszi, hogy a bíró a büntetés részeként vagy a feltételes szabadlábra helyezés feltételeként közösségi szolgálat teljesítését rendelje el. Minnesota állam például felhatalmazta a bíróságot, hogy a közösségi szolgálat teljesítésének helyeként állatmenhelyet jelöljön ki.¹³³

Nyolc államban az állatkínzás elleni jogszabályok megengedik, hogy a bíró kártalanításról rendelkezzen, míg sok más államban a büntetőjogi szabályok rendelkeznek hasonlóan. Ez azt jelenti, hogy az elítélt köteles a tulajdonosnak megtéríteni az állat által okozott gazdasági veszteségeket, az okozott károkat vagy mindkettőt.¹³⁴

Negyvennégy államban és a szövetségi körzetben az állatkínzás elleni jogszabályok biztosítják a különös kegyetlenséggel megkínzott vagy elhanyagolt állatok azonnali lefoglalását.¹³⁵

Negyvenkét állam és a szövetségi körzet eltérően rendelkezik az állat ellátásával kapcsolatos költségek megtérítéséről. Ezeket vizsgálva három módszer alkalmazása figyelhető meg, amelyek közül egyes államok több módszert is alkalmaznak.

Tizenegy államban az állatkínzás elleni törvények lehetővé teszik, hogy a vádlott szerződésben kötelezettséget vállaljon arra, hogy az állatot nem adja örökbe és nem altatja el mindaddig, amíg a büntetőeljárás folyamatban van.

¹³¹ Pamela, D Frasch: State Animal Anti-Cruelty Statutes, 5 Animal Law 69, 1999.

¹³² Uo.

¹³³ Uo.

¹³⁴ Uo.

¹³⁵ Uo.

Huszonöt államban és a szövetségi körzetben az állatkínzás elleni jogszabályok úgy rendelkeznek, hogy az állat lefoglalása után fizetett tartási költségek egyfajta zálogként funkcionálnak. Ez esetben ugyanis a lefoglalt állatok tartásával kapcsolatos költségek fizetése annak érdekében történik, hogy a vádlott újra birtokba vehesse az állatokat.

Harminchárom államban a törvények lehetővé teszik, hogy a bíróság kötelezze a vádlottat a tartási költségek megfizetésére.¹³⁶

Harminchat államban az állatkínzás elleni törvények írják elő a bíróság számára az állatok elkobzását. Ebben az esetben a vádlott elveszíti az állat felett a rendelkezési jogát, tulajdonjoga megszűnik. Több állam alkalmaz hasonló rendelkezéseket a polgári vagy büntetőjogi törvényeikben.¹³⁷

Kilenc államban az állatkínzás elleni törvények rendelkeznek arról, hogy az állatorvos köteles jelenteni, ha állatkínzást vagy annak gyanúját észleli. Ezen államok közül Minnesota és Nyugat-Virginia kötelezőként írja elő az állatorvosok számára az állatkínzás gyanújának bejelentését. Illinois államban az állatorvosnak a Mezőgazdasági Minisztériumhoz kell jelentenie az állatkínzást, mert e hivatal hatáskörébe tartozik az állatok lefoglalása.¹³⁸

A hazai szabályozásban az állat kíméletét az állatkínzás tilalmának deklarálása mellett további szabályok is hivatottak biztosítani. Az Ávtv. az állat elűzésének, elhagyásának vagy kitételének tilalma, valamint az állat nemi vágy kielégítésére irányuló cselekmény során történő felhasználásának tilalma mellett rögzíti, hogy az ember környezetében tartott állat, valamint a veszélyes állat tulajdonjogával, tartásával felhagyni nem szabad.

Ezen túlmenően az Ávtv. rendelkezik az állatviadalkok tilalmáról is. Az állatviadalkok, azok közül is elsősorban a kutyaviadalkok és a harci kakasviadalkok napjainkban is gyakoriak. Jellemzőjük, hogy ezen események helyszínét és időpontját a szervezők nem hozzák nagy nyilvánosságra, a fogadások során hatalmas pénzek forognak és az állatok között ténylegesen élet-halál küzdelem folyik. A kutyaviadalkokon résztvevő állatokat durva, az állatkínzás Btk.-beli

¹³⁶ Uo.

¹³⁷ Uo.

¹³⁸ Uo.

különös részi tényállását kimerítő módokon, magatartásokkal képezik. A kutyának ugyanis nem tartozik a természetes ösztönei közé az, hogy egy másik kutyára rátámadjon és szétmarcangolja azt. Ennek a magatartásnak az előidézése csakis az ember céltudatos tevékenységének az eredménye lehet.¹³⁹ Egyrészt azért, hogy a tenyésztés során a legagresszívebb egyedeket kiválogatja, másrészt azért, hogy ezen egyedeket olyan viselkedésre képzzi, hogy azok kutyaviadalra alkalmazhatók váljanak. Ez esetben a kutyát már nem nevezhetjük az ember társának. Ha adott esetben még sikerül is egy rendkívül agresszív ebet a gazdájától elkobozni, valószínűsíthető, hogy ez az állat nem lesz örökbe adható, átnevelése a legtöbb esetben sikertelen.

A tilalmak ismertetése előtt meg kell határozni az állatviadal fogalmát, mely nem más, mint az állat fizikai, pszichikai állapotának olyan megterhelése, küzdelemre készítése egy másik állattal vagy emberrel, amely sérülést vagy halált okozhat. A törvény tiltja az állatviadalon való közreműködést, részvételt és fogadáskötést, az állatviadal szervezését és tartását, az állatviadalra fogadás szervezését, az állatviadal céljára építmény, földterület vagy egyéb hely, anyagi eszköz más személy rendelkezésre bocsátását, és nem utolsósorban az állatviadal céljára történő állattartást, tenyésztést, kiképzést, idomítást, valamint az állat más személy részére történő átadását és forgalmazását.¹⁴⁰

E tilalom azonban nem vonatkozik a vadászatra alkalmazott állat kiképzésére, vadászaton való alkalmazására.

Az állatviadatok tilalmának kapcsán is fontos kiemelni a büntetőjogi szabályozást. Az új Btk. büntettként rendeli büntetni az állatviadal szervezését, tartását, fogadás szervezését vagy kötését, míg vétségként a gerinces állat állatviadal céljára történő megszerzését, tartását, tenyésztését, kiképzését, idomítását, valamint forgalmazását.

A bűncselekmény jogi tárgya a társadalom nyugalmaához fűződő társadalmi érdek, elkövetési tárgya pedig a gerinces állat, függetlenül attól, hogy házasított vagy vadon élő állatról van-e szó.

¹³⁹ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 51.

¹⁴⁰ Julesz Máté: *Az íratlan szabálytól a kodifikált normáig: az állatvédelem állatorvosi lova*. Jura, 2008. évi (14. évf.) 1. szám, 56.

A bűncselekmény központi eleme az állatviadal, amelynek fogalmát az Ávtv. határozza meg.

A bűncselekmény első fordulójának elkövetési magatartásainak módja nem feltételez rendszeres elkövetést, a bűncselekmény akkor is megvalósul, ha azt egy esetben bonyolították le.¹⁴¹ Az állatviadal szervezése alatt az állatviadal lebonyolítását biztosító tevékenységet – amely magába foglalja az irányítást és a részvételre rábírását, valamint a rábírt törekvést –, állatviadal tartása alatt pedig annak tényleges lebonyolítását értjük. Az állatviadalra fogadás szervezése az azzal kapcsolatos tájékoztatás megadását, a fogadók összehozását jelenti.¹⁴² Az állatviadalra fogadás szervezése vagy arra fogadás kötése az állatviadal megtartása nélkül is befejezett bűncselekmény. A tényállás e fordulója csak szándékosan követhető el.

A bűncselekmény második fordulója célzatos magatartásokat rendel büntetni, ugyanis a cselekmény akkor tényállásszerű, ha a gerinces megszerzése, tartása, tenyésztése, kiképzése, idomítása, valamint forgalmazása állatviadal céljából történő felhasználása végett történik.¹⁴³ A tényállás e fordulója a magatartás célzatos volta miatt, csak egyenes szándékkal valósulhat meg.

Az új Btk. szélesíti a kitiltás büntetés alkalmazhatósági körét, így az – immár önálló büntetésként is – kiszabható a tiltott állatviadal szervezésének elkövetőjével szemben.

Az új Btk. ugyan külön tényállásban rendelkezik az állatviadatok szervezésének tilalmáról, de nem tér ki minden cselekmény felsorolására, amelyek az Ávtv.-ben megtalálhatóak, mint például az állatviadalon való részvétel vagy az állatviadalon való közreműködés. Az állatviadalon nézőként való részvétel nem minősül bűncselekménynek, de ha a résztvevő fizikai vagy pszichikai segítséget nyújt a szervezőnek vagy a fogadást kötőnek (például belépődíjat fizet), akkor bűnsegédként felelősségre vonható.¹⁴⁴

¹⁴¹ Indokolás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez 193.

¹⁴² *Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez.* Complex Kiadó, Budapest, 2013. 520.

¹⁴³ Uo.

¹⁴⁴ *Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez.* Complex Kiadó, Budapest, 2013. 520.

Az USA-ban a szövetségi állatvédelmi törvény rendelkezik a tagállamok közötti állatviadal céljából történő kutyaszállítás tilalmáról. A kutyaviadal az USA minden tagállamában és a szövetségi kerületben is illegális. Negyvennyolc államban és a szövetségi körzetben büntettnek, Wyoming államban vétségnek, míg Idaho államban szabálysértésnek minősül. Negyvenhat államban és a szövetségi körzetben a kutyaviadalokról szóló törvény rögzíti, hogy a harci kutyák tartása és tulajdonban tartása is illegális. Negyvennyolc állam és a szövetségi körzet is büntetni rendeli az állatviadalon nézőként való részvételt.¹⁴⁵

Kalifornia állam büntető törvénykönyve kimondja, hogy minden olyan személy, aki tudatosan van jelen nézőként minden olyan helyen, épületben vagy ingatlanban ahol állatviadal előkészületei folynak azzal a szándékkal, hogy részt vegyen az előkészületekben, vagy az állatviadalon, egy évig terjedő szabadságvesztéssel és/vagy pénzbüntetéssel büntetendő. A pénzbüntetés mértéke nem haladhatja meg az ötezer dollárt.¹⁴⁶

New York államban szintén egy évig terjedő szabadságvesztéssel és/vagy pénzbüntetéssel büntetendő az állatviadalon nézőként való részvétel abban az esetben, ha a nézőként részt vevő belépődíjat fizetett vagy fogadást kötött. A pénzbüntetés mértéke nem haladhatja meg az ezer dollárt.¹⁴⁷

Véleményem szerint a hazai büntetőjogi szabályozásnak is lehetővé kellene tennie az állatviadalon nézőként való részvétel, mint elkövetési magatartás büntetését, amennyiben a nézőként részt vevő belépődíjat fizet vagy fogadást köt. Emellett célszerű lenne a bűncselekmény elkövetési magatartásainak körébe emelni az állatviadalon közreműködőként való részvételt is, hiszen ezáltal büntethetővé válna például az az állatorvos is, aki az állatviadal során ellátja az állat(ok) sérüléseit.

¹⁴⁵ Hanna, Gibson: *Detailed Discussion of Dog Fighting*. Animal Legal and Historical Center, Michigan State University College of Law, 2005. (<https://www.animallaw.info/article/detailed-discussion-dog-fighting>, 2015. november 12.).

¹⁴⁶ California Penal Code § 597.5.

¹⁴⁷ New York Agriculture and Markets Law § 351.4.

4. Beavatkozás az állaton

Mindenképpen az állatok kíméletét szolgálja azon törvényi rendelkezés, mely szerint az állaton fájdalommal vagy károsodással járó beavatkozást kizárólag szakirányú végzettséggel, illetve az állattartók körében szokásos beavatkozás esetében csak gyakorlattal rendelkező személy végezhet. Arról azonban, hogy kit kell ilyen személynek tekinteni a törvény nem szól. Kivételesen más személy is végezhet ilyen beavatkozást, amennyiben az állat érdekében erre halaszthatatlanul szükség van.¹⁴⁸ Az állaton minden olyan beavatkozást el kell végezni, amelynek elmulasztása az állat fájdalmát, szenvedését idézi elő, az állatnak sérülést okoz, vagy az állat károsodásához vezet.

A beavatkozás során az azt végző személyt érzéstelenítési kötelezettség terheli kivéve, ha az érzéstelenítés, illetve az ehhez szükséges rögzítés legalább akkora fájdalommal járna az állat számára, mint maga a beavatkozás.¹⁴⁹

A törvény tiltja az olyan sebészeti beavatkozások elvégzését, amelyek célja az állat küllemének megváltoztatása, vagy amely nem az állat egészsége vagy későbbi egészségkárosodásának megelőzése céljából történik, kivéve az ivartalanítást, valamint a törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott további beavatkozást.

Az Ávtv. előírja továbbá azt is, hogy az állat megjelölésénél az állat számára a legkisebb fájdalommal járó megoldást kell alkalmazni.

Az osztrák állatvédelmi törvény is rendelkezik az állaton végzett beavatkozásról. A jogszabály rögzíti, hogy állaton beavatkozást végezni kezelés és diagnózis felállítása érdekében, valamint az állat megjelölése céljából lehet. Az állaton főszabály szerint tilos fark kurtítást, fülkorrekciót, hangszál eltávolítást, karom eltávolítást, csörkurtítást, valamint az állat külső megjelenésének megváltoztatását célzó műveleteket végezni. Azonban a törvény lehetővé teszi ezen beavatkozások elvégzését, ha a tervezett beavatkozás a szaporodás

¹⁴⁸ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 52.

¹⁴⁹ Czerny Róbert: *Az állatvédelem tízéves törvénye és tízparancsolata (1998-2008)*. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2009. 27.

megakadályozása, vagy az állat védelme, vagy más állatok védelme érdekében szükséges.¹⁵⁰

A német állatvédelmi törvény is rendelkezik az állatokon végzett beavatkozásról. Fájdalommal járó beavatkozások gerinces állatokon csak érzéstelenítéssel végezhetők. Melegvérű gerincesek, hüllők, valamint kételtűek esetén az érzéstelenítőt állatorvos felügyelete alatt kell beadni, azonban az illetékes hatóság jogosultságot adhat más személy részére is, akkor, ha az érzéstelenítő lövedék formájában kerül beadásra. Nem kell érzéstelenítést alkalmazni abban az esetben, ha embereknél sem alkalmaznának altatást, vagy ha a beavatkozással járó fájdalom kisebb, mint az érzéstelenítéssel járó fájdalom, vagy ha az állatorvos véleménye szerint a konkrét esetben nem lehet érzéstelenítést alkalmazni. A törvény a beavatkozások típusát nem határozza meg, azonban a gerinces állatok testrészeinek amputálásáról, valamint szerveinek eltávolításáról külön rendelkezik. Főszabály szerint ezen beavatkozások elvégzése tilos, de három esetben kivételt enged a jogszabály: ha a beavatkozás az adott esetben állatorvosi javallat alapján szükséges, vagy munkakutyák esetén, ha a további munkavégzés céljából szükséges és a beavatkozás ellen nincs kifogása az állatorvosnak, illetve szervek vagy szövetek eltávolítása során, ha az transzplantációs célokból szükséges.¹⁵¹

Álláspontom szerint a hazai szabályozás értelmében is tilalmazottak e magatartások, amelyre utal a „...más, nem az állat egészsége vagy későbbi egészségkárosodásának megelőzése céljából történő sebészeti beavatkozás...”, valamint „... a törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott további beavatkozás” rendelkezés. Az Ávtv. azonban nem határozza meg – az ivartalanítás kivételével –, hogy mit ért a más, nem az állat egészsége vagy későbbi egészségkárosodásának megelőzése céljából történő sebészeti beavatkozás alatt. A farok kurtításról az kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet, mint az Ávtv. végrehajtására kiadott jogszabály rendelkezik. Ezen beavatkozásra az eb küllemének megváltoztatása érdekében, az eb hét napos koráig kerülhet sor. Véleményem szerint a farok kurtításra nem az eb

¹⁵⁰ § 1. (7), TSchG.

¹⁵¹ § 5. Federal Law Gazette I, p. 1094.

küllemének megváltoztatása miatt kellene a magyar szabályozásnak lehetőséget biztosítania, hanem az osztrák állatvédelmi jogszabállyal megegyezően, abban az esetben, ha az az állat saját védelme, vagy más állatok védelme érdekében szükséges. Álláspontom szerint a jogértelmezést segítené elő, ha az Ávtv. a „...más, nem az állat egészsége vagy későbbi egészségkárosodásának megelőzése céljából történő sebészeti beavatkozás...” rendelkezést akár példálózóan az osztrák állatvédelmi törvény alapján kiegészítené.

5. Az állat életének kioltása

Az állat életének kioltását a hazai állatvédelmi törvény tiltja, kivéve, ha arra elfogadható okból vagy körülmény miatt kerül sor.¹⁵² Azt, hogy mi minősül elfogadható oknak, illetve körülménynek a törvény nem taxatív módon határozza meg, csupán példálózóan sorolja fel.¹⁵³ Ilyen okok az élelmezési cél vágóállat esetében, a prém termelése, az állomány szabályozás, a gyógyíthatatlan betegség, illetve sérülés, a fertőző betegségek felszámolása, valamint az azok ellen való védekezés, a kártevők irtása, a másként el nem hárítható támadás megakadályozása, a tudományos kutatás, a közegészségügyi veszély elhárítása.

Az Ávtv. eb és macska vonatkozásában külön szabályokat is megállapít. Nem minősül elfogadható oknak eb és macska tekintetében az élelmezési cél, illetve a prém termelése, és tilos e fajok élelmiszerként és prémként történő felhasználása. Ezen állatok prémjének, valamint az ilyen prémet tartalmazó terméknek a forgalomba hozatala, azoknak értékesítés céljából történő tartása, értékesítésre felajánlása vagy terjesztése tilos. Tiltott továbbá eb és macska prémjét, vagy az ilyen prémet tartalmazó termékeket importálni és exportálni, kivéve, ha az valamely közösségi jogi aktus alapján oktatási vagy preparálási célból engedélyezett.¹⁵⁴ E szabályokkal a jogalkotó azt biztosítja, hogy Magyarország területén eb vagy

¹⁵² Zoltán Tóth J., *Animal Protection and Animal 'Rights' in Hungary*. Jogelméleti Szemle, 2012. évi (13. évf.) 4. szám, 3.

¹⁵³ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 54.

¹⁵⁴ Uo.

macska húsát, prémjét feldolgozó, értékesítő, stb. tevékenység vagy üzlet ne működhessen.

Az Ávtv. az állat életének kioltását kizárólag kábítás útján teszi lehetővé. Az állat kábítása alatt minden olyan szándékos eljárást értünk, amelynek alkalmazása a tudat és az érzékelés fájdalom nélkül történő elvesztését okozza, beleértve a közvetlen halált okozó eljárásokat is. Azonban az Ávtv. a kábítási kötelezettség alól rögzít kivételeket, de e kivételek tekintetében gondossági kötelezettséget ír elő, mégpedig az állat életének kioltására szakszerű gyorsasággal kerülhet sor, illetve az a legkisebb szenvedéssel járhat. A kábítási kötelezettség azonban nem terjed ki a gerinctelen állatokra, a háztartásban élelmezési célra levágott baromfira, nyúlra, valamint arra az esetre, ha az állat életének kioltását szükséghelyzet indokolja.¹⁵⁵

A társállatok eutanáziájára vonatkozó szakmai előírások a Magyar Állatorvosi Kamara (a továbbiakban: MÁOK) szakmai irányelvében kerültek kidolgozásra. Ennek értelmében az eutanázia végrehajtásáról kizárólag az állat tulajdonosa dönthet, azonban azt az állatorvos is javasolhatja, ha szakmai szempontok alapján szükségesnek tartja. Az eutanázia végrehajtása előtt az állat tulajdonosának nyilatkoznia kell egyrészt arról, hogy az állat feletti rendelkezési jog őt illeti, másrészt pedig arról, hogy kéri az eutanázia végrehajtását. Az eutanáziára vonatkozó felhatalmazás előszóban és telefonon is megtehető, ez esetben azonban a felhatalmazást az állatorvos egy munkatársának jelenlétben meg kell ismételni. Az eutanázia módjáról az állatorvos dönt a jogszabályok és az állattartó érdekeinek figyelembevételével. A szakmai irányelv értelmében az eutanázia végrehajtása során az állatorvos köteles megadni az állattartónak a szükséges szakszerű tájékoztatást, valamint lelki-érzelmi támogatást. Az állattal való bánásmódnak kíméletesnek, de határozottnak kell lennie. Ha az állattartó jelen kíván lenni az eutanázia végrehajtásánál, akkor fel kell készíteni a beavatkozás során fellépő, esetleges ijesztő jelenségekre (hangadás, izomremegés, görcsök, nyitott szem, vizelet és/vagy bélsárürítés stb.), hangsúlyozva azt, hogy ezek a jelenségek nem a fájdalmat jelzik. Minden esetben meg kell győződni a halál beálltáról. A segédszemélyzetnek pontosan tisztában kell lennie a megfelelő rögzítési

¹⁵⁵ Uo.

technikákkal, a kívánatos bánásmóddal, értenie kell az eutanázia okát, ismernie kell az alkalmazott eljárást és az eutanázia menetét.¹⁵⁶

Az eutanázia végrehajtására injekciós készítmények alkalmazhatók minden olyan esetben, amikor az állat biztonságosan és fájdalommentesen megfékezhető és a gyógyszer szakszerűen beadható. Szájon át adagolt nyugtatók alkalmazása ajánlatos akkor, ha az állat veszélyes vagy nehezen megközelíthető, mert agresszív, fél, vad vagy sérült, nem tűri a lefogást, vagy kifejezetten veszélyes lehet a jelenlévő személyekre. Az eutanázia során általában az intravénás gyógyszeradagolás a legcélravezetőbb. Ha az állatorvos úgy ítéli meg, hogy az intravénás gyógyszerbeadás lehetetlen vagy nem célravezető, más gyógyszerbeadási lehetőségeket is alkalmazni lehet. A kistestű, hét kilogrammnál kisebb testtömegű állatok esetén a különböző gázok alkalmazása is javasolható. Az egyéb gyógyszeralkalmazási módok (az eutanázia-szerek izomba, bőr alá, tracheába, tüdőbe, mellkasba, májba, vesébe, lépbe történő beadása) éber állapotban nem javasoltak.¹⁵⁷

Az osztrák állatvédelmi törvény is tiltja az állat életének kioltását, kivéve, ha arra elfogadható okból kerül sor. A kutyák és macskák életét élelmezési vagy más termékek előállítására céljából kioltani tilos. Gerinces állat életét csak állatorvos oltathatja ki. Kivételként rögzíti a törvény a kártevők irtását, az élelmezési célból tartott vágóállatok életének kioltását, valamint azt az esetet, ha az állat életét haladéktalanul ki kell oltani, annak érdekében, hogy a szenvedéstől megkíméljük. Az állat életének kioltására oktatási, képzési vagy továbbképzési célból tudományos intézetekben csak akkor kerülhet sor, ha az a meghatározott cél eléréséhez elengedhetetlen, és ha az nem helyettesíthető alternatív módszerekkel.¹⁵⁸

A német állatvédelmi törvény értelmében gerinces állat életét csak fájdalommentesen, érzéstelenítéssel lehet kioltani. Gerinces állat életét csak szakképzettséggel rendelkező személy oltathatja ki. Ezt a szaktudást az illetékes hatóság előtt igazolni kell.

¹⁵⁶ A Magyar Állatorvosi Kamara szakmai irányelve a társállatok eutanáziájának elvégzésére. http://www.maok.hu/content/common/attachments/euthanasiaszakmaiiranyelv_2010szept29.pdf

¹⁵⁷ Uo.

¹⁵⁸ § 1. (6), TSchG.

Az osztrák és a német állatvédelmi szabályozáshoz képest a magyar állatvédelmi törvény szélesebb körben teszi lehetővé az állat életének kioltását. A felsorolt okok közül álláspontom szerint a prém termelése céljából történő állatleölések összeegyeztethetetlenek az állatvédelmi törvény céljával. A prémes állatok védelme érdekében 2008-ban törvénymódosító javaslat került benyújtásra a Parlament elé, amely sajnálatos módon nem került elfogadásra. A törvényjavaslat azon szemlélet hatására született meg, hogy a 21. században indokolatlan és megmagyarázhatatlan, hogy ezek az állatok azért veszítik életüket, hogy luxuscikk készüljön belőlük. A státusszimbólum-szükség nem adhat elég okot évente több millió állat legyilkolására. A törvényjavaslat célja, hogy megszüntesse a jogi lehetőségét Magyarországon a csak a prémjükért tartott állatok fogságban tartásának és leölésének.¹⁵⁹ Egyetértek ezen állásponttal és támogathatónak tartom az Ávtv. és a kapcsolódó jogszabályok módosítását akként, hogy a prémes állatok életének kioltását jogszabály ne minősítse elfogadható oknak vagy körülménynek.

¹⁵⁹ T/5988. számú törvényjavaslat.

II. fejezet: Az állatvédelemben részt vevő szervek

Az állatvédelemben résztvevő szervek köre meglehetősen szerteágazó. Az államigazgatási szervek körében központi, területi és helyi szinten is találhatunk olyan szerveket, amelyek feladata kapcsolódik az állatvédelemhez. Az önkormányzati szerveknek ugyancsak vannak állatvédelmi hatásköreik.

Dolgozatomban az említett szerveknek kizárólag az állatvédelemben betöltött funkcióit, feladatait vizsgáltam, az állategészségügyi igazgatással kapcsolatos feladataikat terjedelmi korlát miatt nem tanulmányoztam.

Ebben a fejezetben vizsgáltam továbbá, hogy Ausztriában hogyan épül fel az állatvédelmi szervezeti rendszer. Azért választottam az osztrák rendszer bemutatását, mert az általam tanulmányozott külföldi állatvédelmi törvények közül ez az egy tartalmazza és szabályozza a szervezeti rendszert speciálisan és egyedien az állatvédelmi törvényben, azaz törvényi szinten.

1. A Földművelésügyi Minisztérium és intézményei

1.1. *A Földművelésügyi Minisztérium*

A minisztérium a közigazgatási tevékenység egyik legjelentősebb munkaszervezete. A Földművelésügyi Minisztérium (a továbbiakban: minisztérium) – az ellátott feladat jellege szerint – több nagy szakterületet ölel fel: a vidékfejlesztéssel, az élelmiszerlánc-felügyelettel, a környezetvédelemmel, agrárgazdasággal kapcsolatos kormányzati intézkedések is a Földművelésügyi Minisztériumban születnek, illetve kerülnek szakmai előkészítésre.

A földművelésügyi miniszter feladatkörébe tartozik az állatok tartására, forgalomba hozatalára, kereskedelmére, kezelésének szabályaira, az állatok védelmére és kíméletére, valamint az ahhoz kapcsolódó hatósági feladatokra

vonatkozó jogszabályoknak az előkészítése. E feladatait a miniszter élelmiszerlánc-felügyeletért való felelőssége keretében látja el.¹⁶⁰

A miniszter feladatai között – mint láthatjuk – a kifejezetten állatvédelmet szolgáló feladatok kevésbé nevesítettek. Az állatvédelemmel kapcsolatos feladatokat a miniszter irányítása, felügyelete alatt álló szervek látják el.

1.2. Az Élelmiszerlánc-felügyeletért felelős Államtitkárság

A minisztériumban közigazgatási államtitkár, parlamenti államtitkár, környezetügyért, agrárfejlesztésért és hungarikumokért felelős államtitkár, élelmiszerlánc-felügyeletért felelős államtitkár, agrárgazdaságért felelős államtitkár, valamint állami földekért felelős államtitkár működik.

Az állatvédelem, mint szakterület az élelmiszerlánc-felügyeletért felelős államtitkárság feladat- és hatáskörébe tartozik. Az élelmiszerlánc-felügyeletért felelős államtitkár (a továbbiakban: államtitkár) felügyeli az Ávtv.-ből, valamint végrehajtási rendeleteiből adódó hatósági feladatok végrehajtását, illetve kapcsolatot tart a Magyar Állatorvosi Kamarával. Az Ávtv.-ből és végrehajtási rendeleteiből adódó hatósági feladatok szakmai irányítását és koordinációját az élelmiszerlánc-felügyeletért felelős helyettes államtitkár látja el.¹⁶¹

Az államtitkárságon belül a feladatokat két főosztály látja el: az Élelmiszerlánc-felügyeleti Főosztály, az Élelmiszer-feldolgozási Főosztály. Az állatvédelem, mint szakterület jellemzően az Élelmiszerlánc-felügyeleti Főosztályhoz tartozik, amely:

- a) koordinációs feladatai körében felelős az állatvédelemi szakterületen a nemzeti szabályozás (jogszabálytervezetek, előterjesztések, tájékoztatók) szakmai egyeztetéséért;

¹⁶⁰ 152/2014. (VI. 6.) kormányrendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről 67. § (1) bekezdés b) pont.

¹⁶¹ 3/2014. (VIII. 1.) FM utasítás a Földművelésügyi Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról 8. §, 21. § (1) bekezdés, 54. § (2) bekezdés.

- b) európai uniós és nemzetközi feladatai körében felelős az Európai Bizottság és Tanács szakbizottságaiban és munkacsoportjaiban való szakmai képviselő ellátásának megszervezéséért, a résztvevő szakértők munkájának koordinálásért az állatvédelemi szakterületeken;
- c) funkcionális feladatai körében felelős az országos tiszti főállatorvos hivatali feladatainak koordinálásáért, valamint az állatvédelemi szakterülettel összefüggő feladatainak ellátásában való közreműködésért, a Magyar Állategészségügyi és Állatvédelmi Kódex Bizottság működéséért, és a titkári feladatok ellátásáért, továbbá közreműködik a nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozó állatfajokkal kapcsolatos állatvédelmi feladatokban.¹⁶²

2. A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (a továbbiakban: NÉBIH) központi hivatal, amely közigazgatási hatósági ügyben országos illetékességgel jár el, amelynek felügyeleti szerve a minisztérium.

A NÉBIH állatvédelemmel kapcsolatos szervezeti egysége az Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság, amely szervezetileg három osztályra – a Járványvédelmi Osztályra, az Élőállat-kereskedelem Felügyeleti és Nyomonkövetési Osztályra, és Állatvédelmi Osztályra – tagozódik. Az Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság többek között ellátja a járványügyi, állatvédelmi és az állati eredetű melléktermékekkel kapcsolatos központi igazgatási feladatokat.

A NÉBIH jogszabályban meghatározott közfeladatként közigazgatási jogalkalmazói, hatósági és törvényességi ellenőrzési tevékenységet¹⁶³ folytat.

A NÉBIH az állatvédelem kapcsán szakmai szintű hazai és nemzetközi kapcsolattartói és jogszabályban meghatározott egyéb állatvédelmi feladatok

¹⁶² 3/2014. (VIII. 1.) FM utasítás 5.1.2.

¹⁶³ A hatósági és törvényességi felügyeletről lásd: Kalas Tibor: *Irányítás, felügyelet, ellenőrzés a közigazgatásban*. In: Közigazgatási Jog 1. – Magyar Közigazgatási Jog Általános Rész 1. ME-ÁJK ÁTI, Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2013. 203-204.

ellátása mellett, szervezi az állami állatvédelmi feladatok végrehajtását, valamint szakmailag előkészíti az állatvédelmi szabályozást.¹⁶⁴

A NÉBIH szakmailag felügyeli az iskolarendszeren kívüli – az állatok tartása során alkalmazandó állatvédelmi előírásokra vonatkozó – hatósági jellegű képzést és vizsgáztatást, emellett a képzés tartalmi követelményeinek kidolgozásában és a képzés szervezésében is közreműködik.¹⁶⁵

A NÉBIH ellenőrzi az Ávtv.-ben foglaltak végrehajtását feladat- és hatáskörében eljárva.

2013. január 1-jétől négy hónaposnál idősebb eb csak microchippel megjelölve tartható. A microchippel megjelölt ebek adatait országos elektronikus adatbázisban kell nyilvántartani az állat tartója és más személyek jogainak, személyi biztonságának és tulajdonának védelme céljából. Az adatbázist a NÉBIH működteti. A NÉBIH az állatba ültetett microchip sorszáma alapján nyilvános hozzáférést biztosít az alábbi adatokhoz:

- a) az eb fajtájára, nemére, születési idejére, színére, hívónevére,
- b) az eb veszteség elleni védőoltásainak időpontjára,
- c) az eb veszélyessé minősítésének tényére és időpontjára vonatkozó adatokhoz.

Jogszabályban meghatározott közfeladat ellátása érdekében a NÉBIH egyrészt hozzáférést biztosít az adatbázishoz a települési, fővárosban a kerületi önkormányzat részére, másrészt pedig hozzáférést biztosíthat az adatbázishoz bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság és más közigazgatási szerv részére.

A korábbiakhoz viszonyítva az ebek veszélyessé minősítési eljárásában új résztvevő, az ebek viselkedésében jártas szakértő.¹⁶⁶ Az ebek viselkedésének megítélésével kapcsolatos szakértői tevékenységet a NÉBIH engedélyezheti kérelemre. Az engedélyezéssel egyidejűleg a NÉBIH nyilvántartásba veszi a szakértőt, amely a szakértők természetes személyazonosító adatai tartalmazza, illetve a NÉBIH a honlapján közzéteszi a szakértői nyilvántartásban szereplő személy nevét, telefonos elérhetőségét, valamint elektronikus levélcímét.

¹⁶⁴ 22/2012. (II. 29.) kormányrendelet a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalról 10. §.

¹⁶⁵ 334/2006. (XII. 23.) kormányrendelet az állatvédelmi hatóság kijelöléséről 2. § (8) bekezdés.

¹⁶⁶ Részletesen lásd: Harmadik rész II. fejezet.

A NÉBIH továbbá az állatvédelemmel kapcsolatban feladat- és hatáskörében eljárva a magatartás súlyához, ismétlődéséhez, és különösen az állatnak okozott sérelem jellegéhez, időtartamához igazodó mértékű állatvédelmi bírságot szabhat ki azzal szemben, aki tevékenységével vagy mulasztásával az állatok védelmére, kíméletére vonatkozó jogszabály vagy hatósági határozat előírását megsérti, vagy annak nem tesz eleget. Az állatvédelmi bírság kiszabására a NÉBIH-nek a magatartásról történt tudomásszerzését követő egy éven túl nincs lehetősége. Az elkövetéstől számított öt éven túl nem szabható ki bírság, kivéve, ha a magatartás jogszerűtlen állapot fenntartásával valósul meg. Ebben az esetben az elévülés mindaddig nem kezdődik meg, amíg a jogszerűtlen állapot fennáll.

3. A Kormányhivatal, mint állategészségügyi hatóság

A területi kormányhivatal a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve, amelynek illetékességi területe az adott megyére, illetve a fővárosra terjed ki.¹⁶⁷

Az Ávtv. szerint szőrméjéért tartani, tenyészteni vagy szaporítani csak külön jogszabályban meghatározott fajú állatot szabad, az abban előírt feltételeknek megfelelően. Attól, aki az e szabályok megszegésével tartja az állatot, az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatóság azt elkobozza, és gondoskodik annak állatkertben történő elhelyezéséről. Amennyiben az állatkertben történő elhelyezés nem megoldható, a hatóság az állat életének megengedett módon történő kioltásáról gondoskodik, amelynek költsége az állat tulajdonosát terheli.¹⁶⁸

A kormányhivatal, mint élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatóság köteles az állat életének fájdalom nélküli kioltásáról gondoskodni, amennyiben az állat továbbélése megszüntethetetlen vagy csillapíthatatlan szenvedéssel járna és gyógyulása nem várható, továbbá az állat tartója ismeretlen,

¹⁶⁷ Bodnár Norbert: *A közigazgatás területi-helyi szervei*. In: Közigazgatási Jog 1. – Magyar Közigazgatási Jog Általános Rész 1. ME-ÁJK ÁTI, Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2013. 167-169.

¹⁶⁸ 1998: XXVIII. tv. 19/A. §, 334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet 2. § (1).

vagy vadon élő, nem vadászható állat esetében az egyed a szabadon élésre vagy fogságban tartásra alkalmatlan.¹⁶⁹

Az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatóság szankcióként – a NÉBIH-hez hasonlóan – feladat- és hatáskörében állatvédelmi bírságot szabhat ki, továbbá a kedvtelésből, és a nem kedvtelésből tartott állat tartóját 2-8 év közötti időre eltilthatja az állattartástól.¹⁷⁰ Az állattartástól eltiltás alkalmazásának feltételeit részletesen a dolgozat második részének III. fejezetében mutatom be.

Az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatóság a NÉBIH-hez hasonlóan szintén szakmai felügyeletet gyakorol az iskolarendszeren kívüli – az állatok tartása során alkalmazandó állatvédelmi előírásokra vonatkozó – hatósági jellegű képzés és vizsgáztatás tekintetében, továbbá közreműködik a képzés tartalmi követelményeinek kidolgozásában és a képzés szervezésében is.¹⁷¹

Az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatóság szakhatóságként is eljár, azonban e feladata tekintetében sokkal inkább állat-egészségügyi, mint állatvédelmi tevékenységet végez, így ezen feladatokat nem vizsgáltam részletekbe menően. Egyrészt a természetvédelmi oltalom, vagy nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alatt nem álló veszélyes állatokkal kapcsolatos eljárásban jár el szakhatóságként. Olyan kérdések tekintetében foglal állást, hogy ezen állatok tartása, szaporítása, és országba történő behozatala megfelel-e az állat-gyógyászati, állat-egészségügyi és járványvédelmi szabályoknak.¹⁷²

Szakhatóságként jár el továbbá az országos, illetve nemzetközi részvétellel tartott állatvásár, állatpiac és állatkiállítás tartásának engedélyezésére irányuló első fokú eljárásban. Ezen eljárás keretében olyan kérdésekre reflektál, hogy az állatvásár, állatpiac és állatkiállítás tartása megfelel-e a hazai és az uniós élelmiszer-higiéniai követelményeknek, az állategészségügyi szabályoknak, valamint a mezőgazdasági haszonállatok tartásával kapcsolatos követelményeknek.¹⁷³

¹⁶⁹ 1998: XXVIII. tv. 45. § (1), 334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet 2. § (1).

¹⁷⁰ 1998: XXVIII. tv. 43. § (9)-(12), 334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet 2. § (6)-(7).

¹⁷¹ 1998: XXVIII. tv. 43/B. §, 334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet 2. § (8).

¹⁷² 334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet 3. §.

¹⁷³ 334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet 5. §.

4. A járási hivatal és a jegyző szerepe az állatvédelemben

Fontos rögzíteni, hogy a járási hivatalok feladata a megyei szintnél alacsonyabb szinten intézendő államigazgatási feladatok ellátása. Ennek alapján a járási hivatalhoz került – többek között – a jegyző hatáskörébe tartozó ügyek egy része, így az állatvédelmi, állategészségügyi ügyek egy része is. A hatályos szabályozás alapján vannak olyan állatvédelmi feladat- és hatáskörök, amelyek – egyaránt – a jegyző és a járási hivatal feladat- és hatáskörébe tartoznak, illetve vannak olyanok, amelyek vagy a jegyző, vagy a járási hivatal feladat- és hatáskörébe tartoznak. A továbbiakban ezek elemzését végeztem.

4.1. *A járási hivatal és a jegyző, mint általános állategészségügyi hatóság*

Az Ávtv. felhatalmazta a Kormányt, hogy rendeletben állapítsa meg az állatvédelmi hatóság kijelölését, valamint az állatok nyilvántartásával kapcsolatos részletes feladat- és hatásköröket.

Állatvédelmi hatóságként a Kormány a jegyzőt, illetve a fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatalát (a továbbiakban: járási hivatal) jelöli ki.¹⁷⁴

A jegyző, illetve a járási hivatal az állattartót meghatározott építési munka elvégzésére kötelezheti, ha az az állat megfelelő és biztonságos elhelyezése, valamint szökésének megakadályozása érdekében szükséges.¹⁷⁵

A jegyző, illetve a járási hivatal köteles haladéktalanul eljárni, vagy intézkedés megtétele végett a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz fordulni, ha az állatok kíméletének és az állatkínzás tilalmának megsértését észleli, illetve ezek megsértése miatt hozzá bejelentés érkezik.¹⁷⁶

¹⁷⁴ Az állatvédelmi hatóság kijelöléséről szóló 334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet 1. § (1).

¹⁷⁵ Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 168.

¹⁷⁶ Uo.

A jegyző, illetve járási hivatal meghatározott cselekmény végzésére, tűrésére vagy abbahagyására kötelezheti az állattartót, ha az az állatvédelmi és az állattartási szabályokat megsérti, és az az állatok védelme érdekében szükséges. Az ezzel kapcsolatos határozatot köteles közölni a természetvédelmi hatósággal is, ha az természetvédelmi oltalom alatt álló állatot érint.¹⁷⁷

Az állattartás céljára szolgáló létesítmények elhelyezése, építése és karbantartása tekintetében az építésügyi, az állategészségügyi, a környezet- és természetvédelmi, valamint a közegészségügyi jogszabályok rendelkezéseit kell figyelembe venni.¹⁷⁸

A járási hivatal, illetve a jegyző az állatvédelemre, valamint az állattartásra vonatkozó szabályok megsértése esetén az állattartást korlátozhatja, megtilthatja,¹⁷⁹ kivéve a természetvédelmi oltalom alatt álló, illetve nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alá tartozó állat tartását, mert ezen állatok tartásának korlátozása és megtiltása a természetvédelmi hatóság hatáskörébe tartozik, amelyet a járási hivatal, illetve a jegyző kezdeményez.¹⁸⁰

Mint látható bizonyos állatvédelmi ügytípusban a jegyző és a járási hivatal is jogosult az eljárás lefolytatására, így a gyakorlatban hatásköri összeütközés esete állhat fenn. Véleményem szerint ezt a problémát – mindaddig, amíg a jogalkotó nem rendezi tisztességes hatásköri szabályozással – az illetékesség jogintézményének segítségével lehet feloldani. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) ugyanis kimondja a megelőzés elvét, mely szerint az ügyben illetékességgel rendelkező azonos hatáskörű hatóságok közül az jár el, amelynél az eljárás előbb indult meg. A megelőzés esetén irányadó eljárás tekintetében a Ket. előírja, hogy ha a hatóság megállapítja, hogy az ügyben más hatóság a megelőzés alapján már eljár, vagy más hatóság előtt eljárás van folyamatban, saját eljárását megszünteti, illetve

¹⁷⁷ A települési önkormányzat jegyzőjének az állatok védelmével, valamint az állatok nyilvántartásával kapcsolatos egyes feladat- és hatásköreiről szóló 245/1998. (XII. 31.) Kormányrendelet 4. § (1)-(2).

¹⁷⁸ Uo. 5. §.

¹⁷⁹ Nagy Viktória: *Az állattartás szabályozásának tapasztalatai a fővárosban*. Magyar Közigazgatás, 2000. évi (50. évf.) 7. szám, 437.

¹⁸⁰ Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 169.

szükség esetén a döntést visszavonja és az erről szóló döntést a korábban eljáró, illetve a folyamatban lévő ügyben eljáró hatósággal és az ügyféllel közli.

4.2. *A járási hivatal szerepe az állatvédelemben*

A járási hivatal az Ávtv.-ben foglaltak végrehajtását feladat- és hatáskörében eljárva ellenőrzi.

A járási hivatal állatvédelmi hatóságként jár el az állatpanzió és az állatmenhely létesítése iránti bejelentési eljárásban, amelyben szakkérdésként vizsgálja, hogy az állattartás körülményei megfelelnek-e az állatvédelmi és a járványügyi követelményeknek, valamint az eljárás keretében az intézményt nyilvántartásba veszi, és ennek tényét minden adattartalommal együtt közli az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatósággal. A járási hivatal az állatmenhely és az állatpanzió létesítése és üzemeltetése tekintetében a szolgáltatás felügyeletét is ellátó hatóságként is működik.¹⁸¹

A járási hivatal – a NÉBIH-hez hasonlóan – feladat- és hatáskörében állatvédelmi bírságot szabhat ki.

A járási hivatal állat-egészségügyi és élelmiszer-ellenőrző feladatkörébe a veszélyes ebbé minősítést, és az ilyen kutyák tartásának engedélyezését rendeli a jogszabály.¹⁸²

Veszélyes eb¹⁸³ az állat-egészségügyi és élelmiszer-ellenőrző feladatkörében eljáró járási hivatal engedélyével tartható. A hivatal az engedély kiadásához szükséges adatokról – a veszélyes ebek hatékony azonosítása érdekében – nyilvántartást vezet, amely adatokat az eb elpusztulásától, elvesztésétől, valamint tulajdonosváltásától számított három évig rögzíti.¹⁸⁴

¹⁸¹ 334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet 2. § (5), 2/A. § (3), 5/A. §.

¹⁸² 334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet 2. § (3).

¹⁸³ Lásd: Jámbor Adrienn: *A „veszélyes eb” fogalmi változásai (a magyar jogban)*. Studia Iurisprudente Doctorndum Miskolciensium Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai 12. Gazdász-Elasztik Kft., Miskolc, 2013. 135-155.

¹⁸⁴ 1998: XXVIII. tv. 24/A. § (1)-(2), (4), 334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet 2. § (3).

Az ebet veszélyesnek minősítő járási hivatal a veszélyesnek minősítés tényét nyolc napon belül köteles bejelenteni a transzponderrel megjelölt ebek adatait nyilvántartó országos elektronikus adatbázis működtetőjének, azaz a NÉBIH-nek.¹⁸⁵

Az állat-egészségügyi és élelmiszer-ellenőrző feladatkörben eljáró járási hivatal hatáskörébe tartozik a veszélyes eb azonnali elkobzása, elszállítása, megfelelő helyen való tartása, és ez esetben a microchippel való megjelölése, valamint e szerv rendelheti el a veszélyesnek minősített kutya életének kioltását is.¹⁸⁶

4.3. A jegyző feladat- és hatáskörébe tartozó állatvédelmi feladatok

A jegyző az Ávtv.-ben foglaltak végrehajtását feladat- és hatáskörében eljárva ellenőrzi.

A jegyző az önkormányzat illetékességi területén tartott veszélyes állatokról nyilvántartást vezet.

A település jegyzője az állat-egészségügyi és élelmiszer-ellenőrző feladatkörében eljáró járási hivataltól kérheti az eb egyedi veszélyessé minősítését. Amennyiben a település jegyzője (fővárosban a kerületi önkormányzat jegyzője) arról értesül, hogy az eb sérülést okozott, arról köteles írásban értesíteni a sérülés keletkezésének helye szerint illetékes járási állat-egészségügyi hivatalt.

A jegyző – a NÉBIH-hez hasonlóan – feladat- és hatáskörében állatvédelmi bírságot szabhat ki, valamint rendelkezhet az állattartástól való eltiltásról is.¹⁸⁷

Az Ávtv. szerint, ha az állattartó az állat, vagy ember egészségét súlyosan veszélyezteti azáltal, hogy nem vagy nem megfelelően teljesíti az állatvédelmi törvényben, vagy egyéb állatvédelmi jogszabályban foglaltakat, akkor a jegyző mindaddig, amíg az állattartó a feltételeket nem biztosítja, elrendelheti az állat megfelelő helyre történő szállítását. Az ezzel járó költségek az állat tulajdonosát

¹⁸⁵ 1998: XXVIII. tv. 24/B. §, 334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet 2. § (3).

¹⁸⁶ 1998: XXVIII. tv. 24/C. §, 334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet 2. § (3).

¹⁸⁷ 1998: XXVIII. tv. 43. § (2)-(3), (9)-(12), 334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet 1. § (4), (6)-(7).

terhelik, valamint a jegyző a várható tartási költségek megelőlegezésére is kötelezheti az állat tulajdonosát. Amennyiben ezen együttes feltételek bekövetkeznek, a jegyző előír egy időpontot, ameddig az állattartónak gondoskodnia kell a jogszabályszerű állattartási feltételek biztosításáról, és azok teljesítéséig az állatot megfelelő helyre elszállítja – ez alatt gyepmesteri telepet vagy állatmenhelyet kell érteni – és a várható tartási költségek megelőlegezését rendeli el. Ha az állattartó a feltételeket teljesíti az előírt időpontig, akkor részére az elszállított állatot vissza kell szolgáltatni, ellenkező esetben az állat elkobzásáról rendelkezik a jegyző. Az állat tulajdonjogának átruházásáról a jegyző gondoskodik, ha azonban ez eredménytelen, vagy jogszabály nem teszi lehetővé, akkor az állat végleges elhelyezéséről kell döntenie a jegyzőnek úgy, hogy az állatot a korábbi tulajdonosának, illetve korábbi tartási helyére nem adhatja ki. Ha az állat végleges elhelyezését csak rendszeres költségráfordítással lehet biztosítani, akkor a korábbi tulajdonost költségfizetésre lehet kötelezni a jogsértés súlyától, ismétlődésétől függően legfeljebb tizenkét hónapig tartó időre. Amennyiben az állat elhelyezése eredménytelen, akkor hat hónap elteltével életét megengedett módon ki lehet oltani.¹⁸⁸

Az Ávtv. a települési – a főváros belterületén a fővárosi – önkormányzat kötelező feladatai közé sorolja a település belterületén kóborló állatok befogását. Az így befogott kóbor állat feletti rendelkezési jogot amennyiben a befogástól számított tizenöt napon belül a kóbor állat tulajdonosa nem válik ismertté – az állam szerzi meg. Amennyiben a kóbor állat tulajdonosa nem válik ismertté a meghatározott időn belül akkor, az jegyző gondoskodik az állat tulajdonjogának átruházásáról vagy az állat végleges elhelyezéséről. Az elhelyezés eredménytelensége esetén az állat életét megengedett módon ki lehet oltani. Ha a kóbor állat tulajdonosa ismertté válik, akkor köteles az állatot visszavenni, valamint a befogásával és elhelyezésével kapcsolatos költségeket rendezni. Abban az esetben, ha az állatot a tulajdonos nem veszi vissza, vagy az állatot a tulajdonos részére nem lehet visszaadni az annak egészségét súlyosan veszélyeztető tartási körülmények miatt, akkor a jegyző – az addig felmerült költségek megtérítésére való kötelezés mellett – az állat

¹⁸⁸ 1998: XXVIII. tv. 45/B. § (1)-(2), 334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet 4. §.

elkobozásáról rendelkezik akként, hogy annak tulajdonjogát másra ruházza át, vagy ha ez jogilag kizárt vagy eredménytelen, az állat végleges elhelyezéséről határoz. Ha a jegyző az állat végleges elhelyezéséről hozott döntést és az csak rendszeres költségráfordítással biztosítható, akkor a korábbi tulajdonos a jogsértés súlyától, ismétlődésétől függően legfeljebb tizenkét hónapra jutó költség fizetésére kötelezhető. Az elhelyezés eredménytelensége esetén – a külön jogszabályban meghatározott időtartam elteltével – az állat életét megengedett módon ki lehet oltani.¹⁸⁹

5. A közterület-felügyelet szerepe az állatvédelemben

A közterület-felügyelet a közterületi rend és tisztaság védelméről, a tömegközlekedési eszközök használati rendjének fenntartásáról, valamint az önkormányzati vagyon védelméről gondoskodhat, az települési önkormányzat megbízása alapján.

A közterület-felügyeletet a képviselő-testület hozhatja létre a polgármesteri hivatal belső szervezeti egységeként. Közterület-felügyeletet több önkormányzat társulások formában is működtethet.¹⁹⁰

Az önkormányzat a közterület-felügyelet megalakítás előtt jogszabályban meghatározott együttműködési megállapodást köt a rendőrséggel.

A feladatkörében eljáró felügyelő hivatalos személy. A felügyelő jogosult és köteles a közterületen ellenőrizni a jogszabályban előírt kötelezettségek megtartását, jogszabálysértés esetén eljárást kezdeményezni, vagy a jogszabályban meghatározott intézkedést megtenni. A felügyelőnek a tevékenység folytatására, valamint az intézkedésére való jogosultságát a rendőrség által kiadott szolgálati igazolvány igazolja.¹⁹¹

A felügyelő a jogszabályban meghatározott feladatait a felügyelet illetékességi területén látja el.

¹⁸⁹ 1998: XXVIII. tv. 48/A. § (3)-(4), 334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet 6. §.

¹⁹⁰ A Közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény 1. § (2).

¹⁹¹ 1999: LXIII. tv. 1. § (2a), (5).

A felügyelő eljárására az ügy jellegétől függően a Ket., illetőleg a szabálysértésekről szóló törvény¹⁹² rendelkezéseit kell alkalmazni.

A felügyelet feladata széleskörű, nem elsődlegesen állatvédelmi jellegű, de közreműködhet állategészségügyi és ebrendészeti feladatok ellátásában.

Budapest Főváros Közterület-felügyelete ebrendészeti feladatok ellátása keretében Állategészségügyi Szolgálatot működtet. A Felügyelet Állategészségügyi Szolgálat osztály jogállású szervezeti egység, vezetője a szervezési igazgatóhelyettes közvetlen irányítása alá tartozó, osztályvezető jogállású köztisztviselő.¹⁹³

Az Állategészségügyi Szolgálat a főváros belterületén a házasított állatfajok kóbor egyedeinek befogásával, őrzésével, új gazdához juttatásával vagy ártalmatlanná tételével kapcsolatos feladatok ellátásával foglalkozik, valamint az állategészségügyi hatóság rendelkezésére a veszettségre, illetve veszettség fertőzöttségre gyanús húsevő emlősállatok kilencven napos megfigyeléséről gondoskodik.¹⁹⁴

Az Állategészségügyi Szolgálat szolgáltatásai keretében végzi az elkobzott és a továbbtartani nem szándékozott ebnek és macskának a Budapest Főváros Közterület-felügyelete Állategészségügyi Szolgálatán történő díjmentes átvételét, bejelentésre gondoskodik a továbbtartani nem szándékozott ebnek és macskának a tulajdonos lakásáról történő díjmentes elszállításáról, illetve térítési díj ellenében a helyszínen történő elaltatásáról és az állattetem elszállításáról, ártalmatlanná tételéről. Tevékenysége keretében foglalkozik továbbá a befogott gazdátlan, vagy kobzott állat, leadott állat új gazdához juttatásáról, valamint – térítési díj ellenében – az embert mart, veszettség szempontjából aggályos húsevő emlősállatok tizennégy napos megfigyeléséről.¹⁹⁵

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 143. § (4) bekezdés d) pontja lehetőséget biztosít a helyi önkormányzatok képviselő-testületeinek arra, hogy rendeletben szabályozzák az öngondoskodás és a

¹⁹² 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről.

¹⁹³ Budapest Főváros Közterület-felügyelete Szervezeti és Működési Szabályzat IV. fejezet 70.

¹⁹⁴ Budapest Főváros Közterület-felügyelete Szervezeti és Működési Szabályzat II. fejezet 10.

¹⁹⁵ Budapest Főváros Közterület-felügyelete Szervezeti és Működési Szabályzat II. fejezet 11.

közösségi feladatok ellátásához való hozzájárulás, továbbá a közösségi együttélés alapvető szabályait és elmulasztásának jogkövetkezményeit. A helyi önkormányzatok élve e törvényi felhatalmazással, rendeleteikben szabályozhatják az állattartásra vonatkozó magatartási szabályokat is, amelyek megszegése vagy megsértése, betartásának vagy betartatásának elmulasztása közigazgatási bírságot vonhat maga után. A közterület-felügyelő a Ket. alkalmazásával ellenőrizheti az ebtartással kapcsolatos jogszabályok és rendelkezések betartását és helyszíni bírságot szabhat ki, ami inkább az ebtartó ellen irányul, mint az eb ellen, sőt bizonyos esetekben az eb védelmét szolgálja.¹⁹⁶

6. Az Országos Állatvédelmi és Állatjóléti Tanács állatvédelemben betöltött szerepe

Az Országos Állatvédelmi és Állatjóléti Tanácsot (a továbbiakban: Tanács) 2013-ban a Kormány az állatok védelmét és jólétét érintő kérdések megtárgyalása, az állatvédelem és az állatjólét széles körű társadalmi, tudományos és szakmai megalapozása, valamint az állatvédelemhez és állatjóléthez fűződő érdekek közti összhang megteremtése érdekében hozta létre. A Tanács az 1999 és 2013 között működő Állatvédelmi Tanácsadó Testület jogutódjának tekinthető.

A Tanács huszonhárom tagból áll, amelyek megbízatása öt évre szól, tiszteletdíjban és költségtérítésben nem részesülnek.

A Tanács a Kormány állatvédelemmel és állatjóléttel összefüggő döntéseinek előkészítésében konzultatív, véleményező és javaslattevő testületként működik közre. Tevékenységi körébe tartozik az állatvédelem és az állatjólét szerepének, jelentőségének terjesztése, az állatvédelmet, állatjólétet érintő időszerű kérdéseknek a megtárgyalása, az állatvédelmi, állatjóléti jogszabályok tervezetéről, az állatvédelemmel, állatjóléttel kapcsolatos kormányzati stratégiáról való véleménynyilvánítás, az állatvédelem és állatjólét hatékonyabbá tételére vonatkozó ajánlások kidolgozása. Mindezen feladatok mellett felméréseket, vizsgálatokat kezdeményez az állatvédelmi, állatjóléti jogszabályok gyakorlati megvalósulását

¹⁹⁶ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 165.

illetően, jogszabályalkotást vagy módosítást kezdeményez, javaslatokat tesz az állatvédelmi, állatjóléti oktatás és képzés folytatására, részt vesz az állatvédelemmel, állatjóléttel kapcsolatos kormányzati kommunikációban, és nemzetközi kapcsolatokat épít más országok hasonló testületeivel.¹⁹⁷

7. A Magyar Állatorvosi Kamara szerepe az állatvédelemben

A rendszerváltás időszakában az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény alapján sorra jöttek létre a szövetségi elven alapuló, önálló megyei állatorvosi kamarák és 1990. február 13-ra már minden megyében és a fővárosban működött állatorvosi kamara. A már megalakult szervezetek kezdeményezték – önállóságuk megtartása mellett – a megyei kamarák szövetségbe tömörülését a feladataik egyeztetése végett. 1990 elejére megalakult a Magyar Állatorvosi Kamarák Szövetsége, amelyhez folyamatosan csatlakoztak a később alakult önálló megyei kamarák.¹⁹⁸

Az 1993. évi XCII. törvény beiktatta a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény rendelkezései közé – a közalapítvány és a közhasznú társaság alapítására és működésére vonatkozó szabályok mellett – a köztestület fogalmát és szabályozását. Ettől kezdve figyelhető meg a szakmai kamarák létrehozására irányuló intenzív jogalkotási folyamat, és ennek eredményeként alkotta meg a parlament a Magyar Agrárkamara és a hegyközségek után az agrárágazatban a harmadik, demokratikus körülmények között, alulról szerveződő közfeladatokat és általános szakmai érdekképviselési feladatokat ellátó köztestületet: a Magyar Állatorvosi Kamarát (a továbbiakban: MÁOK).

A MÁOK-ról az 1995. évi. XCIV. törvény rendelkezett, amely jogszabály átfogó felülvizsgálatának időszzerűvé válása miatt a parlament megalkotta a 2012. évi CXXVII. törvényt a Magyar Állatorvosi Kamaráról valamint az állatorvosi

¹⁹⁷ 1377/2013. (VI. 27.) Korm.határozat az Országos Állatvédelmi és Állatjóléti Tanácsról 1-19.

¹⁹⁸ Mile Sándor: *10 éves a Magyar Állatorvosi Kamara*. Magyar Állatorvosok Lapja, 2001. évi (123. évf.) 2. szám 79-80. o.

szolgáltatói tevékenység végzéséről. A dolgozatban kizárólag a MÁOK, mint quasi közigazgatási szerv vizsgálatára térek ki.

A közigazgatási hatósági jogalkalmazás elsősorban az államigazgatási szervek feladata. Az állam azonban a közigazgatás más intézményeit is feljogosíthatja közigazgatási hatósági tevékenység ellátására.

A közigazgatási feladattal felruházott szervek kizárólag a végrehajtó-rendelkező tevékenységük gyakorlása során mintegy közigazgatási szerveknek (quasi közigazgatási szerv) tekintendők, ezért e szervek végrehajtó-rendelkező tevékenységét el kell határolnunk az alaptevékenységtől, amely a szervek jellegét egyébként meghatározza.¹⁹⁹

A közigazgatási feladatok átruházására nem közigazgatási szervekre két nagy területen kerülhet sor. Az egyik terület az, amikor az állam közintézményeket – köztestületeket és közalapítványokat – jogosít fel a közigazgatási feladat ellátásával. A másik terület pedig az, amikor az állam egyéb szerveket (pl. a Magyar Nemzeti Bankot, vagy természetes személyeket) jogosít fel a közigazgatási feladat ellátásával.²⁰⁰

„A köztestületek önkormányzattal és közjogi jogi személyiséggel rendelkező, közigazgatási hatásköröket gyakorló atipikus közigazgatási szervek, melyek esetén a közhatalom gyakorlása ugyanúgy demokratikus legitimációt kíván meg az Alkotmány, mint az államigazgatási helyi önkormányzati szervek esetén.”²⁰¹ A köztestület a tagok önkormányzata, azaz tagsági jogviszonyon alapul, amelyet kizárólag törvény hozhat létre, szüntethet meg, illetve törvény jogosíthat fel közigazgatási feladattal.²⁰²

A köztestületek között kiemelkedő jelentőséggel bírnak a szakmai kamarák, amelyek fő feladata egyrészt a közellenőrzés, „...mely egy adott szakma szakmai szabályainak megállapításával, azok betartása ellenőrzésével és a szabályok megszegése esetére irányadó felelősség megállapításával függnek össze. A másik

¹⁹⁹ Kalas Tibor: *A közigazgatási szerv*. In: Közigazgatási Jog 1. – Magyar Közigazgatási Jog Általános Rész 1. ME-ÁJK ÁTI, Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2013. 95.

²⁰⁰ Paulovics: *Az államigazgatási ügy intézésére feljogosított egyéb szervek az Áe. tükrében*. Magyar Közigazgatás 2000. évi (50. évf.) 2. szám 92-93.

²⁰¹ Patyi András: *Kvázi-államigazgatási szervek*. In: Patyi András – Varga Zs. András Általános Közigazgatási jog (az Alaptörvény rendszerében). Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 2012. 331.

²⁰² Paulovics: *Az Államigazgatási ügy...* 93.

alaptípus a közfeladatok között valamilyen tevékenység (hatósági) engedélyezése vagy közreműködés a tevékenység államigazgatási hatósági engedélyezésében.”²⁰³

A köztestületek kétféle hatósági tevékenységet végeznek: a kötelező tagság esetén a tagsági viszonytal kapcsolatban, valamint abban az esetben, ha törvény vagy kormányrendelet a nem csak a tagokra vonatkozó ügytípusban hatósági jogkörrel ruházta fel e szerveket. Ez utóbbi körben minősülnek a köztestületek quasi közigazgatási szervnek.

A MÁOK az állatorvosok önkormányzattal rendelkező, közfeladatokat és általános szakmai érdek-képviselői feladatokat ellátó köztestülete.²⁰⁴ Létrehozásának célja az, hogy a kamara bekapcsolódjon az állat-egészségügyi feladatok ellátásába, szervezze és intézze az állatorvosi tevékenység gyakorlásával összefüggő egyes közfeladatokat, valamint, hogy szakmai támogatást nyújtson az állatorvosok számára. Mindezek alapján megállapítható, hogy a MÁOK kettős feladatkört lát el: egyrészt államtól átvett közigazgatási és más szakmai feladatokat, másrészt pedig általános érdekképviselői funkciót tölt be.

A kamarák többsége kényszertársulás, mert meghatározott foglalkozás gyakorlására csak a kamrai tagok jogosultak. Így a kamarába való tagfelvétel, valamint a tagság megszüntetése közigazgatási hatósági határozat, amellyel szemben jogorvoslattal lehet élni.²⁰⁵

A MÁOK a Ket. szerinti közigazgatási hatóságként jár el:

- a) a kamarai tagfelvétel,
- b) a tagsági jogviszony szüneteltetése,
- c) a praxisengedély kiadása és visszavonása,
- d) az állat-egészségügyi szolgáltató tevékenység szüneteltetése,
- e) az asszisztensi névjegyzékbe történő tagfelvétel,
- f) az asszisztensi tevékenység végzésének szüneteltetése során.

A MÁOK-ról szóló törvény értelmében a tagfelvételt és a praxisengedély iránti kérelmet elutasító döntést határozatba kell foglalni, és a kérelmező részére

²⁰³ Patyi: *Kvazi-államigazgatási...* 334.

²⁰⁴ 2012. évi CXXVII. törvény a Magyar Állatorvosi Kamaráról, valamint az állatorvosi szolgáltatói tevékenység végzéséről 1. § (1) bekezdés.

²⁰⁵ Paulovics: *Az Államigazgatási ügy...* 93.

meg kell küldeni. A kérelmező az elutasító határozat ellen annak kézhezvételétől számított harminc napon belül fellebbezhet.

A kamara a Ket. alapján szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatásokat vehet igénybe, továbbá az alapszabályban vagy kamarai szabályzatban közigazgatási hatósági ügynek nem minősülő eljárásaiban is lehetővé teheti a Ket. szerinti elektronikus kapcsolattartás szabályainak alkalmazását.²⁰⁶

8. A civil szervezetek szerepe az állatvédelemben

Az utóbbi évtizedekben világszerte megfigyelhető, hogy a civil szervezetek egyre erőteljesebben hallatják hangjukat az állatok kímélete és védelme kapcsán is. Nincs ez másként Magyarországon sem. Az elmúlt évtizedekben sorra alakultak, illetve jöttek létre azok a civil szervezetek, amelyek az állatvédelmet, a felelős állattartást hivatottak képviselni.²⁰⁷

A világon az első állatvédelemmel foglalkozó szervezet 1824-ben Londonban jött létre, Angol Királyi Állatvédő Társaság²⁰⁸ néven.²⁰⁹ A Társaság alakuló ülésén huszonegy személy – köztük négy képviselő és három lelkes – vett részt. A Társaság céljaként az állatok szenvedésének enyhítését, az állatkínzások visszaszorítását tűzte ki, amelyek az oktatás mellett a törvények betartásával, és betartatásával érhetők el.²¹⁰ A szervezet támogatóinak köre folyamatosan bővült. Viktória hercegnő, az angol trónörökös 1835-ben csatlakozott a Társasághoz, majd királynővé koronázását követő harmadik évben a királyi jelző használatát engedélyezte a Társaság részére. 1840-től a Társaság megnevezése: Angol Királyi Állatvédő Társaság.²¹¹

²⁰⁶ Az elektronikus közigazgatásról lásd: Kárpáti Orsolya: *Gondolatok az elektronikus közigazgatásról*. Győr: Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, 2010. 179-187. 1. kötet.

²⁰⁷ Lásd: Sipos László: *Az állatvédelem, a civil szféra és az ügyészség*. Ügyészek lapja 2002. évi (9. évf.) 2. szám.

²⁰⁸ Society for the Prevention of Cruelty to Animals, SPCA.

²⁰⁹ Majoros Tibor: *Az állatvédelem aktuális irányelvei*. Magyar Állatorvosok Lapja, 1995. évi (50. évf.) 11. szám, 836.

²¹⁰ Mike, Radford: *Animal Welfare Law in Britain*. Oxford University Press, 2001, 41.

²¹¹ Kathryn, Shevelow: *For the Love of Animals. The Rise of the Animal protection Movement*. Henry Holt and Company, New York, 2008.

Magyarországon először 1870-ben alakult állatvédő egyesület,²¹² amelynek védnöke József főherceg volt, és tiszteletbeli tagjainak sorában található Erzsébet királyné is. Az egyesület azonban nem volt hosszú életű, rövid időn belül működése teljesen megszűnt.²¹³ Az állatvédelem hívei esetről-esetre emelték fel szavukat az állatbántalmazások ellen, és próbáltak meg a különböző hatóságoknál állatvédő rendszabályokat kieszközölni. Az egyes magánszemélyek ilyen irányú összefogása azonban vajmi kevésnek bizonyult.

A hazai állatvédelmi eszme terjesztésének kiemelkedő alakja Herman Ottó volt, aki az 1881-1883. országgyűlési ülésszakban felszólalt az állatok kínzása ellen.²¹⁴ A felszólalást követő napokban Herman Ottó a sajtó útján kérte az eszme támogatóit, hogy nála szíveskedjenek jelentkezni, amely felhívás eredményeként 1882. március 19-ére állatvédő értekezletet hívott össze.²¹⁵ Az értekezlet eredménye egy alapszabály-készítő bizottság felállítása volt, amely haladék nélkül járt el, így március 27-én ismét összeülhetett az alapszabályok tárgyalása ügyében.²¹⁶

Az egyesület a hatóságok támogatására hivatott és célja az állatok védelme. Herman Ottó úgy vélte, hogy az állatkínzásnak úgy lehet elejét venni, hogyha az érdekek nyilvános elismerésben részesülnek, ezért az állatkínzás megakadályozása végett első lépésként jóindulatú, felvilágosító közbelépést kell alkalmazni, szükség esetén a hatóság közbejárásával. Emellett feltétlenül szükség van az állatvédelmi oktatás fejlesztésére, az állatvédelemnek irodalmi úton való terjesztésére, főleg az iskolákra és az ifjúságra való tekintettel, a létező ítéletek elosztatására előadások segítségével, valamint a kapcsolódó jogszabályok korszerű fejlesztésére.²¹⁷ A megtorlás, a büntetés csak végső eszköz lehet, amelynek akkor van helye, ha minden más eszközt már igénybe vettünk.²¹⁸

Herman Ottó az állatok védelmére az egyesületen belül hat osztály felállítását szorgalmazta, amelyek mindegyike más feladatot lát el, így minden tag

²¹² Pesti Állatvédő Egyesület.

²¹³ Herman Ottó: *Védjük az állatokat*. Históriaantik Könyvkiadó, Budapest, 2013. 37-38.

²¹⁴ Máday: *Az Országos Állatvédő Egyesület...*

²¹⁵ Szabadfalvi József: *Írások Herman Ottóról és a Herman Ottó Múzeumról*. Borsodi Nyomda, Miskolc, 1987, 16.

²¹⁶ Herman: *i.m.* 35-36.

²¹⁷ Uo. 48.

²¹⁸ Uo. 15.

megtalálhatja a számára leginkább megfelelő területet. Az osztályok az ügyekről jelentéseket tesznek. A jelentések rendszerét, és az osztályok működését utasításban szabályozták.²¹⁹

Az első osztály felügyeli a fogyasztásra szánt állatokkal való bánásmódot. Ezen osztály feladatkörébe tartozik többek között az ezen állatokkal való jó bánásmód és elhelyezés figyelemmel kísérése, a vágóhidak ellenőrzése abból a szempontból, hogy nem fordulnak-e elő kínzó öletési eljárások, valamint ezen osztály feladatkörébe tartozik a halpiacokon a víz tisztaságának ellenőrzése.²²⁰

A második osztály a járművek vontatására használt állatokra felügyel. Feladatai közé tartozik többek között a patkolás minőségének felügyelete, kisebesedés esetén az állatok kímélésének, gyógyításának figyelemmel kísérése, az ostor emberséges használatának, és a rendszeres itatás ellenőrzése.²²¹

A harmadik osztály a kutyatartást felügyeli. Az osztály tagjai megfigyelik a nembeli számarányokat, a szájkosarak minőségét, a beteg ebek hollétét, különösen nyáron az itatás megfelelőségét, valamint külön figyelmet szentelnek az elfogott ebekkel való bánásmód tekintetében. Továbbá az osztály feladatai körébe tartozik a házaknál tartott egyéb állatok, mint macskák, madarak, nyulak, stb. állapotának felügyelete.²²²

A negyedik osztály a madárpiacot kíséri figyelemmel. Feladatai körébe tartozik például az éneklő madarakkal való, rendeletben tiltott kereskedés, a fészekrablásból származó pelyhes vagy tokos fiókákkal való kereskedés felfedése. Ezen osztály felügyelete alá tartozik továbbá az állatkertek, kutya- és majomszínházi mutatóványok során az állattartás és az állatokkal való bánásmód figyelemmel kísérése is.²²³

Az ötödik osztály feladata a madárfészkelés ellenőrzése. Ide tartozik a fészekrablás megakadályozása, a madarak fészkelésének megkönnyítése, valamint a

²¹⁹ Uo. 14.

²²⁰ Uo. 58.

²²¹ Uo. 59.

²²² Uo. 59-60.

²²³ Uo. 60-61.

negyedik osztállyal együttműködve a léppel, hálóval, tökkel, hurokkal való madárfogás megakadályozása.²²⁴

A hatodik osztály feladata a madarak etetése. Ezen osztály tagjai a didergő madarak téli ellátását vállalják magukra.²²⁵

Az egyesület működése eredményes volt: 1884-ben a főváros szabályrendeletet bocsátott ki az élelmezésre szolgáló kisebb élő állatokkal való bánásmód iránt, amely jogszabály tisztán állatvédelmi szempontból szabályozta ezen állatok szállítására, elhelyezésére, etetésére és itatására vonatkozó előírásokat. Hasonló tartalmú szabályrendeletet alkotott 1885-ben a Pest-Pilis-Solt-Kis-Kunvármegye törvényhatósága is.²²⁶ 1888-ban a vallás- és közoktatási miniszter rendeletet bocsátott ki az egyetemeknek az élveboncolás gyakorlása tárgyában, majd ez évben a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter ugyanilyen tárgyú rendeletet adott ki az állatorvosi tanintézet számára. 1901-ben a földművelésügyi miniszter a mezőgazdaságra hasznos állatok védelme érdekében rendeletet bocsátott ki, amely a denevért, vakondot, a sünt és nyolcvankilenc madárfajt helyezett jogi védelem alá. Az egyesület további érdemei között tartják nyilván, hogy 1896-ban az egyesület aktív működésének hatására merült fel először egy állatmenhely létesítésének gondolata. Mindezek mellett az egyesület közlőnyt, folyóiratot, évkönyveket, naptárakat bocsátott ki, valamint pályázatokat hirdetett. A szervezet eredményeit látva pedig vidéken is alakultak állatvédő egyesületek,²²⁷ amelyek ezen egyesületnek voltak a helyi csoportjai. Így 1908-ban megalakult a Magyarországi Állatvédők Egyesületek Szövetsége. Az egyesületet és a szövetséget azonban 1944-ben feloszlatták.²²⁸

1968-ban megalakult a Magyar Országos Állatvédő Egyesület (a továbbiakban: MOÁVE), amelynek felügyeleti szerve a Mezőgazdasági Minisztérium volt. A MOÁVE a Herman Ottó által létrehozott egyesület

²²⁴ Herman: *i.m.* 61.

²²⁵ Uo.

²²⁶ Máday: *i.m.*

²²⁷ Máday: *i.m.* 1885-ben Kassán, 1893-ban Temesváron, 1894-ben Kolozsváron, 1900-ban Sopronban, 1902-ben Kőszegen, Szegeden és Szentgotthárdon, 1903-ban Baján, 1904-ben Hódmezővásárhelyen, 1906-ban Kecskeméten, 1907-ben Esztergomban jött létre állatvédő egyesület.

²²⁸ *Környezet- és természetvédelmi Lexikon*, Akadémia Kiadó, Budapest, 2002, 44.

szellemiségében folytatta munkáját.²²⁹ Ezen egyesület szorgalmazta az állatvédelmi törvény megfogalmazását, azonban az egyesület megszűnt, jogutódja a Herman Ottó Állat- és Természetvédő Egyesület lett, amelynek tevékenysége a mai napig aktív.²³⁰

Az állatvédelmi szervezetek napjainkban is igen meghatározó szerepet töltenek be a hazai állatvédelemben, e szerephez pedig nagymértékben hozzájárul az Ávtv., hiszen kimondja, hogy az állatvédelmi tevékenységű szervezeteket – az állatvédelmi jogszabályok megsértése miatt – általuk kezdeményezett hatósági eljárásokban az ügyfél jogállása illeti meg. Ez azt jelenti, hogy az állatvédelmi célú szervezeteket a hatósági eljárásban megilleti – többek között – a törvény előtti egyenlőség, a tisztességes ügyintézéshez, a kártérítéshez, a tájékoztatáshoz, a nyilatkozattételhez, a jogorvoslathoz,²³¹ a jogszabályokban meghatározott határidőben hozott döntéshez való jog, a hallgatás elleni jogvédelem,²³² az anyanyelv használatának joga, az irat-betekintési jog, továbbá az ügyeiket indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül kell elintézni. E jogosultság minden olyan állatvédelmi tevékenységű szervezetet megillet, amelynek feladatkörébe az állatok védelme és kímélete valamilyen módon beletartozik. Az, hogy a civil szervezetek az állatvédelmi jogszabályok megsértése miatt hatósági eljárásokat kezdeményezhetnek, általában nagymértékben emeli a civil szervezetek működésének jelentőségét.²³³

Azonban e szervezeteknek nemcsak a hatósági eljárásban, hanem a peres eljárás területén is adott a cselekvési lehetőség, mert az állatvédelmi szabályok megsértése miatt – az ilyen magatartástól való eltiltás iránt – pert indíthatnak. Az állatvédelmi jogszabályok megsértésétől való eltiltás iránt a bíróság előtt attól függetlenül per indítható, hogy a civil szervezet kezdeményezte-e hatósági intézkedés megtételét.²³⁴

²²⁹ Klement Tamás: *Az állatvédelem és jogi szabályozás*. Magyar Közigazgatás, 1992. évi (42. évf.) 7. szám, 437.

²³⁰ Uo.

²³¹ Paulovics: *Jogorvoslat és jogerő a magyar közigazgatási eljárásjogban*. Jogtudományi Közlöny, 2009. évi 9. szám 367.

²³² Paulovics: *Gondolatok a közigazgatási szerv hallgatásáról*. Jogtudományi Közlöny, 2000. évi 3. szám 82.

²³³ Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 161.

²³⁴ Zoltán: *Az állatvédelmi törvény után*. 220.

9. Az állatvédelemben részt vevő szervek Ausztriában

Az állatvédelemi és állatjóléti kérdések Ausztriában egyrészt az Egészségügyi Minisztérium, másrészt a Mezőgazdasági Minisztérium feladat- és hatáskörébe tartoznak.

Kormányzati szinten az alábbi három állatjóléti testület működik: az Állatvédelmi Bizottság, a Végrehajtó Tanács és az Állatjóléti Tanács.

Az Állatvédelmi Bizottság tagjait a Nemzeti Tanácsban jelenlévő politikai csoportok egy-egy képviselője, valamint a szövetségi egészségügyi miniszter által kinevezett négy szakértő alkotja. A tagok tiszteletbeli tagok, díjazásban nem részesülnek. A Bizottság feladatai: a hatályos és a tervezett állatvédelmi jogszabályokkal kapcsolatos tanácsadás, munkatervet kidolgozása, állatjóléti jelentést készítése, valamint a Nemzeti Tanácsokhoz két évente jelentést tesz, megbízza az Állatjóléti Tanácsot állásfoglalások és nyilatkozatok kibocsátására, továbbá állatvédelmi kérdésekben ajánlásokat ad az egészségügyi minisztérium részére.²³⁵

A Végrehajtó Tanács tagjai az egészségügyi, a mezőgazdasági és a környezetvédelmi minisztérium egy-egy szövetségi szintű képviselője, az államok illetékes hatóságainak egy-egy képviselője, valamint a mindenkori állatvédelmi ombudsmanok. A Végrehajtó Tanács feladatai a szövetségi szintű állatvédelmi jogszabályok betartatása, az élő állat szállítással kapcsolatos iránymutatások kidolgozása és betartatása, valamint az élő állat szállítással kapcsolatos szabályzat megszegésének következményeit tartalmazó szabályzat kidolgozása és betartatása.²³⁶

Az Állatjóléti Tanács tagjai a Szövetségi Egészségügyi és Mezőgazdasági Minisztérium állatvédelmi képviselői, az ombudsmanok, az Osztrák Állatorvosi Kamara és Laboratóriumi Kamara képviselői, az állat- és mezőgazdaságot oktató egyetemek képviselői, és az állatkerti szervezetek képviselői. Az Állatjóléti Tanács tanácsot ad az Egészségügyi Minisztériumnak, az európai és nemzetközi

²³⁵ § 41a, TSchG.

²³⁶ § 42a, TSchG.

megközelítéseket figyelembe vevő, tudományos megközelítésen alapuló állásfoglalásokat készít, éves jelentést készít, figyelemmel kíséri, értékeli és fejleszti az állatjóléti politikát és jogot Ausztriában. Az Állatjóléti Tanács által kért információkat az állami szervek kötelesek átadni a Tanács részére.²³⁷

Ausztriában az állatvédelem meghatározó résztvevői továbbá az állatjóléti szóvivők, akik állatjóléti kérdésekben tagjai a Parlamentnek, és az állatvédelmi ombudsmanok (a továbbiakban: Ombudsman).

Bár a modern állatvédelmi jogszabályok minősége és színvonala az elmúlt évtizedekben jelentős fejlődésen ment keresztül Ausztriában, de a nem megfelelő jogérvényesítés, vagy a végrehajtás teljes hiánya még mindig az egyik fő probléma, amelynek számos oka van. Az állatjóléti rendelkezések egyik legnagyobb gyengesége az, hogy egy per során az állatok érdekeinek képviselője nem biztosított. Éppen ezért egy 1996-os népszavazás egyik követelése az volt, hogy lépjen hivatalba egy képzett „állati szószóló”, aki közigazgatási és büntetőeljárások során jogosult az állatok érdekeinek képviselőjére. Annak ellenére, hogy a törvényalkotási folyamat során ellenezték az „állati szószóló”, mint eszköz bevezetését, a politikai pártok megállapodtak abban, hogy minden tartományban hivatalba lép egy Állatvédelmi Ombudsman.²³⁸

Minden tartományban egy Ombudsman működik, aki kizárólag állatorvos vagy biológus végzettséggel töltheti be a tisztséget. Az Ombudsman az állatjóléti érdekek képviselője. Jogosult az illetékes hatóságok szövetségi állatvédelmi törvény alapján hozott határozataival szemben fellebbezést benyújtani, tanácsot adni a felelős miniszternek, értékelné az állatjóléti jogszabályok végrehajtását, és részt venni a jogfejlesztésben. Az Ombudsmant az osztrák szövetségi állatvédelmi törvény alapján az ügyfél jogállása illeti meg közigazgatási és szabálysértési eljárásban, és a hatóságok kötelesek segíteni az ombudsmant kötelezettségeinek teljesítése közben. Az Ombudsman jogosult továbbá panaszt benyújtani a tartományi közigazgatási bíróságon és az osztrák állatvédelmi törvénnyel kapcsolatos ügyekben részt vesz a panaszok kezelésében.²³⁹

²³⁷ § 42, TSchG.

²³⁸ Regina Binder: *i.m.* 110.

²³⁹ Uo. 111.

Megbízatása öt évre szól és újraválasztható. Megbízatása lemondással, felmentéssel, vagy a hivatali idő leteltével szűnik meg.

Kötelezettségei teljesítése során nem utasítható. Tevékenységéről a tartományi kormánynak köteles beszámolni. Hivatali ideje alatt nem végezhet olyan tevékenységet, amely feladataival összeegyeztethetetlen, valamint nem végezhet olyan tevékenységet, amely azt a benyomást kelti, hogy elfogult.

Az Állatvédelmi Ombudsman bevezetése alapvetően az osztrák állatjóléti szabályok pozitív fejleményének tekinthető, hatásköre azonban több módon korlátozott. Először is, nem jogosult jogorvoslatot benyújtani a közjogi bíróságokhoz. Továbbá hatásköre az osztrák szövetségi állatvédelmi törvény alapján indult eljárásokra korlátozódik, így hatásköre nem terjed ki sem az állatkísérletekre, sem az állatszállításra vonatkozó törvények alapján indult eljárásokra. Végül, de nem utolsósorban hatásköre nem terjed ki a büntető törvénykönyv alapján indult eljárásokra sem. Fontos továbbá kiemelni, hogy az ombudsmani tisztséget jogász végzettséggel a törvény értelmében nem lehet betölteni, azonban a jogrendszer alapos ismerete – amelyet csak szakmai képzés során lehet elsajátítani – alapvető előfeltétele annak, hogy feladatait hatékonyan tudja ellátni.²⁴⁰

²⁴⁰ Uo. 111-112.

III. fejezet: Kötelezések és szankciók az állatvédelmi törvényben

E fejezet elején fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy az állatvédelmi szabályok megsértése esetén alkalmazható felelősségre vonási módokat, kötelezéseket és szankciókat nem csak az Ávtv. tartalmazza, hanem azok más jogszabályokban, sőt a közigazgatási jogon kívül más jogágakban is megjelennek, így például az állatkínzás napjainkban már büntetőjogi tényállásnak minősül, és az arra vonatkozó szabályokat a Btk. tartalmazza. A más jogszabályokban található kötelezések és szankciók vizsgálatára ebben a fejezetben nem térek ki.

Ebben a fejezetben a hazai rendelkezések mellett vizsgáltam az osztrák és a német állatvédelmi törvényekben található, az állatok védelme érdekében alkalmazható szankciókat is.

1. Az állatvédelmi bírság

Az állatvédelemmel kapcsolatos állami feladatok ellátásának, valamint az önkormányzati feladatok támogatásának három állami pénzügyi forrása van: a központi költségvetésben állatvédelemre előirányzott pénzösszegek, az állatvédelmi hozzájárulás, és az állatvédelmi bírság.²⁴¹

Vagyis az állatvédelmi feladatok pénzügyi fedezetének egyik forrása az állatvédelmi bírság. Az erre vonatkozó általános szabályokat Ávtv. keretjelleggel határozza meg.²⁴² Állatvédelmi bírság fizetésére kötelezhető az, aki tevékenységével vagy mulasztásával az állatok kíméletére, védelmére vonatkozó jogszabály vagy hatósági határozat előírását megsérti, vagy annak nem tesz eleget.²⁴³ E szabályból tehát az következik, hogy a fizetésre kötelezésnek nemcsak aktív magatartás, tevékenység, hanem nem-tevés – a cselekvési lehetőség, illetve cselekvési kötelezettség elmulasztása – is az alapja lehet, másrészt a bírság

²⁴¹ 1998: XXVIII. törvény 42. § (1) bekezdés.

²⁴² Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 87.

²⁴³ Uo.

kiszabására nemcsak az állatok kíméletére, védelmére vonatkozó jogszabály, hanem hatósági határozat előírásának megsértése, vagy az ezekben foglalt rendelkezéseknek a nem teljesítése miatt is sor kerülhet. Az állatvédelmi bírság mértékének a magatartás súlyához, ismétlődéséhez és különösen az állatnak okozott sérelem jellegéhez, időtartamához kell igazodnia.

Az állatvédelmi bírságot az állatvédelmi hatóság szabja ki. Az Ávtv. a bírság kiszabása tekintetében két időbeli korlátot állít. Egyrészt az állatvédelmi hatóságnak a magatartásról történt tudomásszerzéstől számított egy évig van lehetősége a bírság kiszabására. Másrészt főszabály szerint az elkövetéstől számított öt éven túl nem szabható ki a bírság. A főszabály alól azonban van kivétel, mégpedig, ha a magatartás jogszerűtlen állapot fenntartásával valósul meg. Ebben az esetben az elévülés mindaddig nem kezdődik meg, amíg a jogszerűtlen állapot fennáll.²⁴⁴

Az Ávtv. rögzíti, hogy a bírság megfizetése nem mentesít más jogkövetkezmények alól. „Ezek lehetnek büntetőjogi, polgári jogi felelősségi (pl. kártérítési), fegyelmi jogkövetkezmények egyaránt. Ugyanaz a magatartás egyszerre több ilyen jogkövetkezményt is maga után vonhat.”²⁴⁵

Az Ávtv. rendelkezése szerint a határidőre meg nem fizetett állatvédelmi bírság adók módjára behajtandó köztarozásnak minősül. Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény értelmében az állatvédelmi bírság meg nem fizetése esetén a végrehajtást a Nemzeti Adó és Vámhivatal, mint állami adóhatóság folytatja le. Az adók módjára behajtandó köztartozásnak minősülő fizetési kötelezettséget megállapító, nyilvántartó szerv, illetve a követelés jogosultja a fizetési határidő lejártát követő tizenöt nap elteltével megkeresi az adóhatóságot behajtás végett. Fizetési könnyítés, illetve mérséklés (elengedés) kérelmezhető. Az adók módjára behajtott összeget az adóhatóság haladéktalanul átutalja a köztartozás jogosultjának.

Az Ávtv. értelmében az állattartót a hiányosságok kijavítására, pótlására kell kötelezni. Erre az állatvédelmi bírság helyett vagy azzal egyidejűleg kerülhet sor. Véleményem szerint e kötelezettséget az állatvédelmi bírsággal egyidejűleg kell

²⁴⁴ 1998: XXVIII. tv. 43. § (2)-(3) bekezdés.

²⁴⁵ Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 154.

alkalmazni, mert a gyakorlatban ezen kötelezés önmagában sokszor nem vezet eredményre.

Az állatvédelmi bírság mértékét, megállapításának módját, a kiszabására és felhasználására vonatkozó részletes szabályokat a 244/1998. (XII. 31.) kormányrendelet állapítja meg.²⁴⁶ E jogszabály 2012. augusztus 1-jével átfogó módosításra került. A továbbiakban bemutatásra kerül a korábbi – 2012. augusztus 1-jét megelőzően hatályban volt – és a jelenleg hatályos kormányrendelet.

A korábbi kormányrendelet az Ávtv.-vel azonosan rögzítette, hogy mikor kerülhet sor állatvédelmi bírság fizetésre, azaz jogszabályismétlés esete állt fenn. A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény – a jogállamiságból következően – tiltja a jogszabályismétlést. Rögzíti egyrészt azt, hogy a szabályozás nem lehet indokolatlanul párhuzamos vagy többszintű, másrészt pedig azt, hogy a jogszabályban nem ismételhető meg olyan jogszabály rendelkezése, amellyel a jogszabály az Alaptörvény alapján nem lehet ellentétes.²⁴⁷ A hatályos kormányrendelet azonban e rendelkezést már nem tartalmazza, véleményem szerint helyesen, mert a jogszabályismétlés felesleges.

A korábbi kormányrendelet széleskörű lehetőséget biztosított az állatvédelmi bírság kiszabására, ugyanis rögzítette, hogy állatvédelmi bírság azzal szemben szabható ki, aki az Ávtv.-ben felsorolt állatok valamelyikének szükségtelenül jelentős fájdalmat, tartós szenvedést, testi károsodást okoz, a felügyelete alatt álló állat tartási, takarmányozási, illetve ivóvíz igényének rendszeres kielégítéséről, az állat biztonságos elhelyezéséről, szökésének megakadályozásáról és ellenőrzéséről nem gondoskodik. Ugyancsak állatvédelmi bírsággal volt sújtható az, aki a veszélyes állatok tartásának engedélyezésére, illetve tartására vonatkozó előírásokat megszegi, verseny vagy kiállítás alkalmával az állat egészségét veszélyeztető ajzó-, illetve doppingszert alkalmaz. Az állat életének indokolatlan kioltása, az állat ápolási és higiéniai szükségletei kielégítésének elmulasztása, a mozgásigényt kellően kielégítő szabad mozgáslehetőségről való nem, vagy nem szakszerű gondoskodás, a működési engedélyhez kötött állattartási módok (foglalkozásszerű

²⁴⁶ Paulovics: *Az állatvédelem jogi...* 892.

²⁴⁷ 2010. évi CXXX. törvény a jogalkotásról 3. §.

eb- és macskatenyésztés, állatmenhely, állatpanzió, lovaglóiskola, prémes állattenyésztés) bevezetéséhez szükséges hatósági engedély beszerzésének elmulasztása miatt is állatvédelmi bírság kiszabását tette lehetővé a jogalkotó. Az, aki az ember környezetében tartott, valamint a veszélyes állat tulajdonjogával, tartásával felhagy, illetőleg állatot elűz, elhagy vagy kitesz, aki macska illetve kutya prémjét, valamint az ilyen prémet tartalmazó terméket forgalomba hozza, értékesítés céljából tartja, értékesítésre felajánlja vagy terjeszti, vagy azt az Európai Gazdasági Térség területére behozza, illetve onnan kiviszi, vagy állatvédelmi jogszabály egyéb előírását megszegi, szintén bírság fizetésére volt kötelezhető.

Ez utóbbi előírás tágran határozza meg az állatvédelmi bírság kiszabásának lehetőségét, mivel a taxatív módon felsorolt eseteken túl, egyéb esetekben is lehetővé teszi a bírság kiszabását az állatvédelmi jogszabályok megszegése miatt. Ezt a szabályozási módszert kifejezetten előremutatónak tartom, mivel annak ellenére, hogy a bírság kiszabására okot adó körülményeket a jogalkotó részletesen szabályozta, a gyakorlatban előfordulhatnak olyan esetek, amelyekkel a kormányrendelet megalkotója előre nem számolt, nem számolhatott. A szabályozás ugyanakkor ilyen esetben is lehetővé teszi a bírság kiszabását, mérlegelési lehetőséget biztosítva e téren az eljáró hatóság számára. A hatályos kormányrendelet az ismertetett rendelkezést részben alapesetként, részben minősített eseteként határozza meg és a mulasztóval szemben az állatvédelmi bírság tételes mértékének megállapítása során alkalmazandó szorzókat vezet be.

A korábbi kormányrendelet rögzítette, hogy a bírság összege ötezer forinttól százötvenezer forintig terjedhet. „E rendelkezésből tehát az következik, hogy a jogsértőnek minimum ötezer forint bírságot kell fizetnie. Ettől felfelé – százötvenezer forintig terjedően – a bírság összegének a magatartás súlyához kell igazodnia, amellyel kapcsolatban az ismétlődésnek nyilvánvalóan súlyosbító jelentőséget kell tulajdonítani.”²⁴⁸ A hatályos kormányrendelet azonban a bírság alapösszegét tizenötezer forintban határozza meg. A mérték megállapításához ezen alapösszeget a jogsértés körülményeitől függően meg kell szorozni a táblázatokban meghatározott szorzókkal. A szorzók a következők:

²⁴⁸ Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 154.

1. táblázat: az állatvédelmi bírság tételes mértékének megállapítása során alkalmazandó, állatcsoportokhoz köthető szorzók

1. A bírság kiszabására okot adó jogsértés elszenvedője	2. Mulasztó	3. Alkalmazandó szorzó
a) természetvédelmi oltalom vagy nemzetközi egyezmény védelme alatt álló állat	aa) természetes személy	2-4
	ab) jogi személy és más gazdálkodó szervezet	4-8
b) kutatási, kísérleti célra szolgáló állat, veszélyes állat, szállított állat	ba) természetes személy	2-4
	bb) jogi személy és más gazdálkodó szervezet	3-7
c) nagy létszámú állattartó telepen, gazdasági haszon céljából tartott állat	ca) természetes személy	1-3
	cb) jogi személy és más gazdálkodó szervezet	2-6
d) kis létszámú állattartó telepen, gazdasági haszon céljából tartott állat	da) természetes személy	1-3
	db) jogi személy és más gazdálkodó szervezet	1-5
e) fogságban – nem kedvtelésből – tartott, nem házasított állat, beleértve a cirkuszi és állatkerti állatokat	ea) természetes személy	1-3
	eb) jogi személy és más gazdálkodó szervezet	2-6
f) kedvtelésből tartott állat	fa) természetes személy	1-3
	fb) jogi személy és más gazdálkodó szervezet	1-5
g) egyéb, az Ávtv. hatálya alá tartozó állat	ga) természetes személy	1-2
	gb) jogi személy és más gazdálkodó szervezet	1-5

2. táblázat: az állatvédelmi bírság tételes mértékének megállapítása során alkalmazandó, állatlétszámhoz köthető szorzók

1.	2.
A bírság kiszabására okot adó jogsértés tíznél több gerinces állat egyedét érinti, és ez a tartott populáció	Alkalmazandó szorzó
a) legfeljebb 20%-a	1
b) több mint 20%, de legfeljebb 40%-a	1,5
c) több mint 40%, de legfeljebb 60%-a	2
d) több mint 60%, de legfeljebb 80%-a	2,5
e) több mint 80%-a	3

3. táblázat: az állatvédelmi bírság tételes mértékének megállapítása során alkalmazandó egyes szorzók

1.	2.
A mulasztó	Alkalmazandó szorzó
a) engedélyhez kötött tevékenysége engedély nélkül vagy az engedélyben leírtaktól eltérően folytatott	3
b) a képzettséghez, gyakorlathoz kötött beavatkozást a feltételeknek való megfelelés nélkül végezte el	3
c) az állat rendszeres ellenőrzését elmulasztotta	3
d) a kötelezően előírt dokumentációt, adatszolgáltatást, adatrögzítést, adatregisztrációt nem, vagy nem a jogszabályban előírtaknak megfelelően teljesítette	2
e) a hatóság által előírt intézkedést nem vagy hiányosan teljesítette	2
f) az állat kötelező egyedi jelölését nem végezte el	3
g) ember egészségét, testi épségét veszélyeztette	5

4. táblázat: az állatvédelmi bírság tételes mértékének megállapítása során alkalmazandó minősített esetek és szorzók

1. A mulasztó	2. Alkalmazandó szorzó
a) az állat életét elfogadható ok vagy körülmény nélkül oltotta ki	10
b) állatot kínozott	10
c) az állat tulajdonjogával, tartásával felhagyott, az állatot elűzte, elhagyta, kitette	10
d) az állatot emberre vagy állatra uszította, állatviadalra idomította, állatviadalt szervezett, tartott, továbbá az állatviadalra fogadást szervezett, az állatviadalon közreműködött, részt vett, fogadást kötött, állatviadal céljára állatot tenyésztett, képzett, idomított, forgalmazott vagy épületet, földterületet, eszközt rendelkezésre bocsátott	10
e) az állatot károsította	8
f) az állatot olyan teljesítményre kényszerítette, amely felismerhetően meghaladta annak teljesítőképességét	8
g) az állatot természetellenes vagy önpusztító tevékenységre szoktatta	8
h) az állat szökésének megakadályozásáról nem vagy nem megfelelően gondoskodott	6
i) az állat biztonságos elhelyezéséről nem gondoskodott	6
j) az előírt férőhely-igényeket nem teljesítette, az állat mozgását a megengedettől eltérően korlátozta	5
k) az állat helytelen takarmányozása által annak egészségét veszélyeztette	5
l) az állatot annak kíméletét nem biztosító módon mozgatta, terhelte	5

m) szállításkor a rakodási sűrűséget helytelenül határozta meg	8
n) a szállítási és pihentetési időket helytelenül választotta meg	8
o) szállításkor egyéb körülményt helytelenül választott meg	5
p) az állat életének kioltása előtt kábítási kötelezettsége mulasztotta	8
q) érzéstelenítési kötelezettség alá tartozó beavatkozást érzéstelenítés nélkül végzett	5
r) az állat küllemét sebészeti úton nem engedélyezett módon változtatta meg	6
s) az állat egészségét veszélyeztető szert alkalmazott vagy állatgyógyászati terméket indikáció vagy állatorvosi utasítás nélkül alkalmazott	2
t) az állat állat-egészségügyi ellátásáról nem gondoskodott	3
u) egyéb jogszabályban foglalt állatjóléti kötelezettségét megsértette	2-4

Az állatvédelmi bírság mértéke tekintetében további számítási szabályokat határoz meg a kormányrendelet, amelyek a következők:

- több tényállás együttes fennállása esetén az egy táblázatban található szorzókat táblázatonként összeadva kell a mellékletre vonatkozó értéket megállapítani;
- a mellékletenként kapott szorzókat összeszorozva kapott számmal meg kell szorozni a bírság alapösszegét, amely által kapott szorzat a bírság mértéke;
- amennyiben a bírság kiszabására okot adó jogsértés közvetlenül nem befolyásolja az állat jólétét vagy tíz vagy annál kevesebb gerinces állat egyedét érinti, úgy a 2. melléklet szerint alkalmazandó szorzó 1;
- ha a jogsértést okozó cselekményt szándékosan követték el, az adott tényálláshoz tartozó szorzót vagy szorzókat kell alkalmazni;
- az azonos tényállású, három éven belüli ismételt jogsértés esetén a bírság össze a korábban kiszabott bírság másfélszeresénél nem lehet kevesebb,

de nem haladhatja meg az adott jogsértés esetén kiszabható bírság legmagasabb mértékét.²⁴⁹

Mindezekből egyértelműen látszik, hogy a korábbi szabályokhoz képest szigorúbb előírások kidolgozására került sor, ami álláspontom szerint üdvözlendő, mert a korábbi maximum százötvenezer forint kiszabható bírsággal szemben az új szabályok akár több tízmillió forint bírság kiszabását is lehetővé teszik, amelynek kellő visszatartó ereje van. A gyakorlatban már volt precedens ily magas összeg kiszabására: egy olasz férfi több mint félszáz kölyökkutyát akart Olaszországba szállítani. Többek között – a teljesség igénye nélkül – az alábbi előírásokat sértette meg a férfi: a szállítási szabályokat helytelenül választotta meg, a férőhely-igényeket nem teljesítette, az állatok állat-egészségügyi ellátásáról nem gondoskodott. Ezekre tekintettel a Zala Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága harmincmillió forint állatvédelmi bírság megfizetésére kötelezte a mulasztót.²⁵⁰

A korábbi jogszabály meghatározta, hogy a bírság kiszabása a települési, fővárosban a fővárosi kerületi önkormányzat jegyzőjének, a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal illetékes területi szervének, valamint a természetvédelmi hatóságnak a feladatkörébe tartozik.²⁵¹

A hatályos kormányrendelet azonban már csak azt rögzíti, hogy az állatvédelmi bírságot az állatvédelmi hatóság szabja ki. Az állatvédelmi bírság kiszabása tekintetében hatóságként az állatvédelmi hatóság kijelöléséről szóló 334/2006. (XII. 23.) kormányrendelet a jegyzőt, a járási hivatalt, a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalt, az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatóságot, valamint a környezetvédelmi és természetvédelmi feladatkörében eljáró megyei kormányhivatalt jelöli ki. E szervek a Ket. értelmében közigazgatási hatóságok, az állatvédelmi bírság kiszabásával kapcsolatos ügyek pedig közigazgatási hatósági ügynek minősülnek.

²⁴⁹ 244/1998. (XII. 31.) Kormányrendelet az állatvédelmi bírságról 2. § és 4. §

²⁵⁰ <http://www.origo.hu/itthon/20121120-harmincmillios-birsagot-szabtak-ki-zalaban-egy-kutyaszallitmany-miatt.html> (2013. február 27.)

²⁵¹ Zoltán: *Az állatvédelmi törvény után*. 218.

Az állatvédelmi bírságról rendelkező határozat ügyfelet érintő kötelezettséget állapít meg, így közigazgatási hatósági határozatnak minősül.²⁵²

A korábbi jogszabály rendelkezett az állatvédelmi bírság sorsáról, mégpedig akként, hogy a bírság az azt kiszabó szerv bevételeit képezi, amelyet kizárólag az állatvédelemmel kapcsolatos kiadási többletének fedezeteként lehet felhasználni. Az állatvédelmi bírságból befolyt összeget pedig elkülönítetten és ellenőrizhetően kell kezelni.²⁵³ A hatályos kormányrendelet ezen előírásokat már nem tartalmazza, véleményem szerint azonban szükség lenne e szabályok rögzítésére, mert ha a bírság az azt kiszabó szervnél maradna, az egyrészt remélhetően ösztönözné a szerveket, hogy minél több esetben szankcionálják az állatvédelmi szabályok megsértőit.²⁵⁴ Másrészt mivel a bírságból befolyt összeget kizárólag az állatvédelemmel kapcsolatos kiadási többlet fedezeteként lehet felhasználni, így az összegből például a gyepmesteri telepek korszerűsítésére és az ott állatok tartási, ellátási körülményeinek javítására is sor kerülhetne. Javaslom ezen rendelkezéseknek a kormányrendeletbe történő ismételt beiktatását.

A korábbi kormányrendelet kimondta, hogy az állatvédelmi bírság kiszabását állatvédelmi szervezet is kezdeményezheti.²⁵⁵ E rendelkezés értelmezési problémát vetett fel, hiszen sem az Ávtv., sem a kormányrendelet nem határozta meg, hogy kik jogosultak a bírság kiszabásának kezdeményezésére, az állatvédelmi szervezeteket mégis külön kiemelte a jogalkotó. Véleményem szerint vagy taxatív módon fel kellett volna sorolni, hogy kik kezdeményezhetik az állatvédelmi bírság kiszabását vagy nem kellett volna külön rendelkezni az állatvédelmi szervezetekről. A hatályos Ávtv. és kormányrendelet azonban már nem tartalmazza ezt az előírást, így ez a probléma már nem áll fenn. Mindezekből tehát arra következtethetünk, hogy az előírt feltételek fennállása esetén a bírság kiszabását bárki – vagyis állatvédelmi szervezet is – kezdeményezheti az állatvédelmi hatóságnál. Az állatvédelmi szervezetek igen meghatározó szerepet töltenek be az állatvédelemben, e szerephez pedig nagymértékben hozzájárul az Ávtv., hiszen kimondja, hogy az állatvédelmi

²⁵² Paulovics: *Az ügyféli jogokat biztosító garanciális rendelkezések az 1981. évi I. törvényben*. Jogtudományi Közlöny, 2001. évi 4. szám 168-178.

²⁵³ Zoltán: *Az állatvédelmi törvény után*. 218.

²⁵⁴ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 89.

²⁵⁵ Zoltán: *Az állatvédelmi törvény után*. 219.

tevékenységű szervezeteket – az állatvédelmi jogszabályok megsértése miatt – általuk kezdeményezett hatósági eljárásokban az ügyfél jogállása illeti meg. Ez azt jelenti, hogy az állatvédelmi célú szervezeteket a hatósági eljárásban megilleti – többek között – a törvény előtti egyenlőség, a tisztességes ügyintézéshez, a kártérítéshez, a tájékoztatáshoz, a nyilatkozattételhez, a jogorvoslathoz,²⁵⁶ a jogszabályokban meghatározott határidőben hozott döntéshez való jog, a hallgatás elleni jogvédelem,²⁵⁷ az anyanyelv használatának joga, az irat-betekintési jog, továbbá az ügyeiket indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül kell elintézni. Azonban e szervezeteknek nemcsak a hatósági eljárásban, hanem a peres eljárás területén is adott a cselekvési lehetőség, mert az állatvédelmi szabályok megsértése miatt – az ilyen magatartástól való eltiltás iránt – pert indíthatnak. Az állatvédelmi jogszabályok megsértésétől való eltiltás iránt a bíróság előtt attól függetlenül per indítható, hogy a civil szervezet kezdeményezte-e hatósági intézkedés megtételét.²⁵⁸

A továbbiakban egy jogesetet mutatok be, amely prezentálja az állatvédelmi jogszabályok gyakorlati alkalmazását, amikor civil szervezet közreműködésével történt hatósági eljárás. Adatvédelmi szempontokra tekintettel nevek nem kerülnek feltüntetésre.

P, mint állatvédő egyesület elnöke B. Rendőrkapitányságon 2012. augusztus 15-én feljelentéssel élt Z.-vel szemben, mivel C. hívónevű ebét elhagyta. P. közterületen befogta az ebet, majd az állatban található transzponder azonosítása után felvette a kapcsolatot Z.-vel, aki nem vette át az állatot. B. Polgármesteri Hivatalnál Z.-vel szemben 2012. augusztus 21-én eljárás indult állattartási, állatvédelmi szabályok megsértése ügyében. A hatósági iroda munkatársai 2012. szeptember 13-án előzetes értesítés nélküli helyszíni ellenőrzést tartottak a T utca 10. szám alatti ingatlanon. Z. elmondása alapján a C. hívónevű eb, mióta legkisebb gyermeke megszületett többször is megszökött az ingatlanról, de reggelre mindig hazament. Ha nem fogják be a kutyát, reggelre otthon lett volna. Az ebet kb. 2-3 éve fogadták örökbe, nagyon szerették. Tudomása szerint az eb visszakerült eredeti

²⁵⁶ Paulovics: *Jogorvoslat és jogerő*... 367.

²⁵⁷ Paulovics: *Gondolatok a közigazgatási*... 82.

²⁵⁸ Zoltán: *Az állatvédelmi törvény után*. 220.

gazdájához, aki előtte is folyamatosan látogatta az állatot. Z. nyilatkozata alapján a jegyző megállapította, hogy az állatelhagyás nem áll fenn, ezért az eljárást megszüntette. P. a megszüntető végzés ellen fellebbezéssel élt. A fellebbezés elbírálására jogosult kormányhivatal végzésében az elsőfokú végzést megsemmisítette és az ügyben új eljárás lefolytatását rendelte el. A másodfokú hatóság indokolásában kifejtette, hogy az új eljárás során további bizonyítással, a nyilatkozatok ellentmondásosságának tisztázásával meg kell arról győződni, hogy az állattartó részéről valóban megállapítható-e az állatelhagyás. Mindezek alapján 2012. október 31-én új eljárás indult Z.-vel szemben. A tényállás tisztázása érdekében 2012. november 26-án egyeztető tárgyalásra került sor. A tárgyaláson tanúként meghallgatásra került D. egyesület alelnöke, valamint P.

D. egyesület alelnöke tanúvallomása alapján Z. 2010. május 7-én fogadta örökbe a C hívónevű ebet. Az örökbefogadást követően az egyesület önkéntese rendszeresen kijárt a családhoz és ellenőrizte az állattartást. Majd ez elmaradt. 2011-ben E kutyamentő egyesület találta meg az utcán a kutyát. Visszavitték a családhoz újabb esélyt adva nekik. Tavalay augusztusában P.-től kaptak egy telefonhívást, hogy C hívónevű ebet az utcán találták. D. egyesület önkéntese elment a kutyáért, majd a kutyát visszavitték Z.-nek. Z. visszaadta az oltási könyvet, az eb pedig ideiglenes befogadónál lett elhelyezve.

P. az alábbi nyilatkozatot tette: 2012. augusztus 15-én egy önkéntes hölgy telefonon értesítette P.-t, hogy talált egy kutyát. P. kiment a helyszínre, a chip alapján azonosította a kutyát, majd értesítette D. egyesületet. P. telefonon beszélt Z.-vel, aki elmondta, hogy nem kell neki a kutya. P. estére elhelyezte ideiglenesen az ebet. P. felkereste Z.-t a lakásán, de nem nyitott ajtót. Ezután tett feljelentés P. a rendőrségen.

Z. a tárgyaláson nem jelent meg. A részére kiküldött küldemény „a címzett a küldeményt nem kereste” jelzéssel érkezett vissza. Ezért a jegyző adategyeztetés végett megkereste az Okmányügyi és Ügyfélszolgálati Irodát. Tájékoztatásuk alapján Z. lakóhelye T. utca 10. szám alatt található. A címére küldött idézést a posta 2012. november 14-én és 2012. november 21-én kísérelte meg kézbesíteni, Z. az állatvédelmi hatóságnál nem jelent meg, az új eljárásban nyilatkozatot nem tett.

A C hívónevű eb szökése után Z. nem fogadta vissza az ebet. Az állat oltási könyvét visszaadta D egyesületnek, végleg lemondva az eb tulajdonjogáról. D egyesület honlapján a gazdit keresők között a C hívónevű eb is gazdára vár. Mindezek alapján és a beszerzett bizonyítékokat egyenként és összességükben értékelve megállapította a jegyző, hogy Z. a C hívónevű kutya tulajdonjogával, tartásával felhagyott, az állat szökését nem akadályozta meg. Ezért Z.-vel szemben – az állatvédelmi bírságról szóló 244/1998. (XII. 31.) kormányrendelet 1. számú mellékletének részét képező táblázat f) pontja és a kormányrendelet 4. számú mellékletének részét képező táblázat c) és h) pontja alapján - kettőszáznegyvenezer forint állatvédelmi bírságot szabott ki.

A bírság, mint szankció alkalmazását az osztrák állatvédelmi törvény is lehetővé teszi, ugyanis kimondja, hogy az, aki a törvénnyel ellentétben az állatnak fájdalmat, szenvedést és sérülést okoz, vagy az állat életét nem a törvény rendelkezéseinek megfelelően oltja ki, vagy az állaton végzett beavatkozás szabályait megszegi, szabálysértést követ el. Ezekben az esetekben a szabálysértés elkövetőjével szemben a hatóság 7500 euróig terjedő bírságot, ismételt jogsértés esetén pedig 15000 euróig terjedő bírságot szabhat ki. Az állatkínzás súlyosabb eseteiben a bírság összege legalább 2000 euró. A törvény továbbá rögzíti, hogy ezen esetek kísérletei is büntetendők.²⁵⁹

2. Az állatvédelmi képzésen való részvételre kötelezés

Az állattartó – az állatvédelmi bírság kiszabása helyett vagy azzal egyidejűleg – állatvédelmi oktatáson, képzésen való részvételre kötelezhető. E képzés célja az állatok gondozásának, a velük való helyes bánásmódnak az elsajátítása. Ha az állatvédelmi képzésen való részvételre kötelezett állattartó a kötelezettségének önként nem tesz eleget, az állatvédelmi képzés, illetve annak hátralévő része helyébe állatvédelmi bírság lép. Az állatvédelmi képzés, illetve annak hátralévő része helyébe lépő állatvédelmi bírság mértékét úgy kell megállapítani, hogy egy nap képzésen való részvételnek ötvenezer forint állatvédelmi bírság felel meg. Az

²⁵⁹ 38 (1)-(2) (5), TSchG.

állatvédelmi képzésen való részvétel állatvédelmi bírságra történő átváltoztatása esetén a bírság összege legalább százezer forint.

„Mindez azért indokolt, mert az állatok kárára történő cselekmények hosszú távú visszaszorításának – a kapcsolódó tudományterületek szakértőinek egyöntetű véleménye szerint – leghatékonyabb eszköze a tudatformálás. Az állatjóléti szabályok megsértése gyakran abból következik, hogy a mulasztó nincs tisztában az állatok igényeivel, esetleg nem tekinti őket érző lénynek. A tudatlanság, a téves beidegződés, illetve szemléletmód legkönnyebben oktatással változtatható meg.”²⁶⁰

Vagyis e szabály bevezetésének indoka az, hogy a tudatlanság, a téves beidegződés, illetve szemléletmód okozta mulasztás esetén az állattartónak – az állatvédelmi oktatáson való részvételre kötelezésével – formálja annak állattartási szemléletmódját, elősegítve a felelős állattartás eszméjének érvényre jutását.

3. Az állattartástól eltiltás

Az állattartástól eltiltásnak két esetét határozza meg az Ávtv.

Az első esetben állatvédelmi bírság kiszabása mellett csak a kedvtelésből tartott állat tartásától lehet eltiltani az állattartót abban az esetben, ha az állatok védelmére és kíméletére vonatkozó jogszabály vagy hatósági határozat rendelkezését szándékosan vagy ismételten megszegi, és ezzel állatának maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza, és a kedvtelésből tartott vagy a jövőben tartandó állat jóléte állatvédelmi bírság kiszabásával, és az állatvédelmi képzésen részvételre kötelezéssel sem biztosítható.

Az eltiltás időtartama 2-8 év, amelyet a jogsértés súlyától függően kell meghatározni. Ez esetben az állatvédelmi hatóság kijelöléséről szóló 334/2006. (XII. 23.) kormányrendelet állatvédelmi hatóságként a tartás helye szerint illetékes település, a fővárosban a kerületi önkormányzat jegyzőjét, a Fővárosi Önkormányzat által közvetlenül igazgatott terület tekintetében a fővárosi főjegyzőt, az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatóságot, valamint a

²⁶⁰ T/4247. számú törvényjavaslat az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény módosításáról részletes indokolás.

környezetvédelmi, természetvédelmi feladatkörében eljáró megyei kormányhivatalt jelöli ki.

A második esetben szintén állatvédelmi bírság kiszabása mellett, de csak az érintett állatfaj tartásától lehet eltiltani az állattartót az alábbi konjunktív – együttes – feltételek fennállása esetén: ha az állattartó az állatok védelmére és kíméletére vonatkozó jogszabály vagy hatósági határozat rendelkezését szándékosan vagy ismételten megszegi és ezzel állatának maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza, és a tartott vagy a jövőben tartandó állat jóléte állatvédelmi bírság kiszabásával és az állatvédelmi képzésen részvételre kötelezéssel sem biztosítható.

Itt hangsúlyozni kell, hogy nem kedvtelésből tartott állat tartásától való eltiltásról van szó. Az eltiltás időtartama megegyezik az első esetben írtakkal. Ez esetben az állatvédelmi hatóság kijelöléséről szóló kormányrendelet állatvédelmi hatóságként a tartás helye szerint illetékes település, a fővárosban a kerületi önkormányzat jegyzőjét, a Fővárosi Önkormányzat által közvetlenül igazgatott terület tekintetében a fővárosi főjegyzőt, az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatóságot jelöli ki.

Az állattartástól eltiltás szabály bevezetésének indoka az, hogy „amennyiben az állattartó szándékosan vagy ismételten szegi meg a felelős állattartás szabályait, feltételezhető, hogy sem állatvédelmi bírság kiszabásával, sem állatvédelmi képzésen való részvételre kötelezéssel nem biztosítható a mulasztó által tartott vagy a jövőben tartandó állatok jóléte, ezért indokolt biztosítani a lehetőséget, hogy a hatóság bizonyos körülmények teljesülésekor újabb feltételekhez kösse, esetleg korlátozza az állattartást.”²⁶¹

Az osztrák állatvédelmi törvény is rendelkezik az állattartástól eltiltásról, amely azzal szemben alkalmazható, akit a bíróság állatkínzás miatt már legalább egyszer jogerősen elítélt, vagy aki az osztrák állatvédelmi törvény meghatározott rendelkezéseit többször megsértette. Az eltiltás lehet időleges vagy végleges. A törvény azonban a hatóság mérlegelési jogkörébe utalja, hogy az állattartástól

²⁶¹ T/4247. számú törvényjavaslat az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény módosításáról részletes indokolás.

eltiltást vagy az állattartástól eltiltásra való figyelmeztetést alkalmazza. Figyelmeztetés alkalmazására akkor került sor, ha a hatóság úgy ítéli meg, hogy az elegendő ahhoz, hogy az állattartót visszatartsa attól, hogy az állattal szemben kegyetlenséget kövessen el, vagy alkalmas arra, hogy visszatartsa az állattartás szabályainak jövőbeli megsértésétől.²⁶²

A német állatvédelmi törvény is rendelkezik az állattartástól eltiltásról, amelynek időtartamát tekintve két típusa van: meghatározott időre szóló, vagy végeleges eltiltás. Akit állatkínzás miatt elítéltek, vagy akit azért nem ítétek el, mert büntetőjogi felelőssége nem bizonyított vagy kizárt, azt a bíróság az állattartástól 1-5 év időtartamra, vagy ha az ismételt elkövetés veszélye áll fenn, véglegesen eltilthatja. Az eltiltás az ítélet jogerőre emelkedésével veszi kezdetét. A büntetés-végrehajtási intézetben töltött idő nem számít bele az eltiltás időtartamába. Ha az eltiltás időtartamából hat hónap eltelt és okkal feltételezhető, hogy nem áll fenn az ismételt elkövetés veszélye, akkor a bíróság a tilalmat feloldhatja. Aki azonban az állattartástól eltiltás szabályait megsérti, az egy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő. A bíró, ha alapos oka van feltételezni, hogy az állattartástól eltiltást fogják kiszabni, akkor végzésben ideiglenesen megtilthatja az alperes számára az állattal való kereskedést vagy más szakmai tevékenység végzését. Az ideiglenes tilalmat meg kell szüntetni, ha annak nincs jogalapja, vagy ha büntetésként a bíróság nem rendelte el az állattartástól eltiltást. Aki az ideiglenes tilalomra vonatkozó rendelkezéseket megsérti, az egy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő.²⁶³

4. Rendszeres jelentéstételre kötelezés, vagy tartási gyakorlattal rendelkező személy igénybevételére kötelezés

E kötelezés alkalmazására állatvédelmi bírság kiszabása mellett akkor kerülhet sor, ha az állattartó nem kedvtelésből tartott állatot tart, és az állatok védelmére vonatkozó jogszabályokat vagy hatósági határozat rendelkezését szándékosan vagy

²⁶² § 39, TSchG.

²⁶³ § 17-20, Federal Law Gazette I, p. 1094.

ismételten megsérti, és ezzel állatának maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza, és az állatvédelmi képzésen részvételre kötelezéssel sem biztosítható.

A kötelezettségeket a jogsértés súlyától függően 2-8 évig terjedő időtartamra lehet elrendelni, állatvédelmi hatósággént pedig a tartás helye szerint illetékes települési, a fővárosban a kerületi önkormányzat jegyzője, a Fővárosi Önkormányzat által közvetlenül igazgatott terület tekintetében a fővárosi főjegyző, az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatóság jár el.

5. Az állat elszállítása, és a tartási költségek megelőlegezésének elrendelése

Az állat megfelelő helyre való elszállítására és a várható tartási költségek tulajdonos általi megelőlegezésének elrendelésére két együttes feltétel fennállása esetén kerülhet sor: ha az állattartó az Ávtv.-ben vagy külön jogszabályban foglalt rendelkezéseket nem, vagy nem megfelelően teljesíti, és ezáltal az állat vagy ember egészségét súlyosan veszélyezteti. Amennyiben ezen együttes feltételek bekövetkeznek, az állatvédelmi hatóság előír egy időpontot, ameddig az állattartónak gondoskodnia kell a jogszabályszerű állattartási feltételek biztosításáról és azok teljesítéséig az állatot megfelelő helyre szállítja, és a várható tartási költségek megelőlegezését rendeli el. Ha az állattartó a feltételeket teljesíti az előírt időpontig, akkor részére az elszállított állatot vissza kell szolgáltatni, ellenkező esetben az állat elkobzásáról rendelkezik az állatvédelmi hatóság.

A kötelezést elrendelő állatvédelmi hatóság a tartás helye szerint illetékes település, a fővárosban a kerületi önkormányzat jegyzője, a Fővárosi Önkormányzat által közvetlenül igazgatott terület tekintetében a fővárosi főjegyző.

A továbbiakban egy jogesetet mutatok be, amely során az állatvédelmi hatóság a nem megfelelő állattartás miatt az állatok elszállításáról határozott. Adatvédelmi szempontokra tekintettel nevek nem kerülnek feltüntetésre.

Az állatvédelmi hatóság kóbor ebek elszállítása, valamint névtelen lakossági bejelentés kivizsgálása érdekében 2012. október 10-én előzetes értesítés nélküli

helyszíni ellenőrzést tartott részben A. valamint M. Város Önkormányzat tulajdonát képező telephelyen, az ebek nem megfelelő tartásának ellenőrzésére vonatkozóan. A hatóság a helyszíni szemle során megállapította, hogy a gyepmesteri telepen, melynek nagy része önkormányzati tulajdon, A. olyan körülmények között tartja a kutyákat, amely sérti az állatvédelmi törvényben megfogalmazott, az állat tartásának általános szabályait, valamint az állattartás nem felel meg a 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet előírásainak sem. Ennek megfelelően egy kutya kivételével minden, a területen található kutyáknak az azonnali elszállítását rendelte el a jegyző.

6. Az elkobzás

Az elkobzás intézménye körüli problémák az új szabálysértési törvény²⁶⁴ hatályba lépésével kezdődtek. A korábbi szabálysértési törvény (a továbbiakban: Sztv.)²⁶⁵ értelmében ugyanis a jegyző volt az általános szabálysértési hatóság. A helyi állattartási rendeletek az állattartási szabályok megsértése esetére pedig szankcióként előírták az elkobzást. Ennek meg is volt a jogalapja, hiszen az Sztv. kimondta, hogy „ha törvény vagy önkormányzati rendelet lehetővé teszi, a hatóság elkobozza azt a dolgot...” E jogszabályi rendelkezés ellenére volt olyan helyi önkormányzat, amely nem rögzítette az állattartási rendeletben az elkobzást, mint szankciót, a gyakorlatban pedig alkalmazta azt, azaz jogellenesen járt el. Az új szabálysértési törvény azonban változásokat hozott, amelyek közül a témát érintően a legfontosabbak: a jegyző, mint szabálysértési hatóság megszűnt és az önkormányzatoknak 2012. május 31-ig hatályon kívül kellett helyezniük az önkormányzati rendeletek szabálysértési rendelkezéseit, így az állattartási rendeletek vonatkozó szabályait is. Vagyis már nem lehetett a helyi állattartási szabályok megsértőivel szemben szabálysértési eljárást indítani a jegyzőnek és szankcióként nem volt alkalmazható az elkobzás. Ezt követően rövid időn belül módosításra került a Ket., beiktatták az elkobzás szabályait a korábbi Sztv.-ben foglaltakkal azonos módon. Ezzel egy rövid időre megoldódott az elkobzás

²⁶⁴ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről.

²⁶⁵ 1999. évi XIX. törvény a szabálysértésekről.

problémája, ugyanis 2012. május 31-től az önkormányzatok ún. tiltott közösségellenes magatartásként határozták meg az állattartási szabályok megsértését és közigazgatási eljárás keretében vizsgálták az ügyeket, amely eljárások végén akár sor kerülhetett az állatok elkobzására, hiszen az önkormányzat rendeletében szabályozhatta azt. 2012. november 15-én azonban módosításra került a Ket. elkobzást szabályozó rendelkezése, így ezen időponttól már csak akkor jogosult a hatóság az állatot elkobozni, ha az elkobzást törvény lehetővé teszi. Az Ávtv.-től nem idegen joghátrány az elkobzás intézménye, ugyanis egyrészt a törvény 24/C. § (4)-(5) bekezdéseiben – a veszélyes ebek kapcsán –, másrészt a 45/B. § (2) bekezdésében rendelkezik arról. Vagyis az Ávtv. jelenleg az elkobzásnak két esetkörét szabályozza: a veszélyes ebek által okozott sérülésekkel kapcsolatban, illetve az állattartó kötelezettségeinek nem, vagy nem megfelelő teljesítésével összefüggésben.

Az állatvédelmi hatóság a veszélyes eb azonnali elkobzását három esetben rendelheti el. Egyrészt akkor, ha az súlyos vagy maradandó kimenetelű sérülést okoz embernek, másrészt, ha az halálos kimenetelű sérülést okoz embernek, harmadrészt pedig akkor, ha az ebtartó veszélyes eb tartási engedélyét visszavonják. A jogerős határozattal elrendelt elkobzás költségei az eb tulajdonosát terhelik.

Ha az állattartó az Ávtv.-ben vagy külön jogszabályban foglalt rendelkezéseket nem vagy nem megfelelően teljesíti és ez által az állat vagy ember egészségét súlyosan veszélyezteti az állatvédelmi hatóság az állat tulajdonosának költségére elrendelheti – a feltételek biztosításáig – az állat megfelelő helyre való szállítását és a várható tartási költségek tulajdonos általi megelőlegezését. Ha az állattartó az állatvédelmi hatóság által előírt időpontig gondoskodik a jogszabályszerű állattartási feltételek biztosításáról, akkor az elszállított állatot részére vissza kell szolgáltatni, ellenkező esetben az állatvédelmi hatóság az állatot elkobozza. Az állatvédelmi hatóság gondoskodik az állat tulajdonjogának átruházásáról, ha ezt jogszabály kizárja, vagy az eredménytelen, az állat végleges elhelyezéséről. Az állat a korábbi tulajdonosának, illetve korábbi tartási helyére nem adható ki. Ha az állat végleges elhelyezése csak rendszeres költségráfordítással biztosítható, a korábbi tulajdonos a jogsértés súlyától, ismétlődésétől függően

legfeljebb 12 hónapra jutó költség fizetésére kötelezhető. Az elhelyezés eredménytelensége esetén – hat hónap elteltével – az állat életét megengedett módon ki lehet oltani. Az Ávtv. alapján elkobzott állat tulajdonjoga törvény eltérő rendelkezése hiányában az államra száll. Összességében tehát megállapítható, hogy ez esetben az elkobzásra csak akkor kerülhet sor, ha az állatvédelmi hatóság által előírt időpontig az állattartó a jogszabályi feltételeket nem teljesíti.

Véleményem szerint az Ávtv.-ben egy külön fejezetben – „Kötelezések és szankciók” címmel – kellene rendelkeznie a jogalkotónak a kötelezésekről és szankciókról, hiszen mint ahogyan az a dolgozatból is kitűnik, sokféle joghátrány alkalmazása áll az állatvédelmi hatóság rendelkezésére és jelenleg ezek a törvényben szétszórtnak, részben a veszélyes ebek, részben az állatvédelmi bírság szabályai, részben pedig a záró rendelkezések között találhatók. Álláspontom szerint a javasolt megoldás átláthatóbbá tenné a jogi szabályozást, ami több szempontból is előnyös lenne. Egyrészt megkönnyítené a jogalkalmazó szervek munkáját, másrészt hatékonyabban segíthetné elő az ügyfelek önkéntes jogkövető magatartását. Véleményem szerint az Ávtv. „Kötelezések és szankciók” c. fejezete kiegészülhetne az elkobzás egy harmadik esetkörével is. Javaslom, hogy az Ávtv. említett fejezete tartalmazza a következőket: „Az állatok védelmére és kíméletére vonatkozó jogszabály vagy hatósági határozat különösen súlyos vagy ismételt megsértése esetén az állatvédelmi hatóság elrendelheti az állat elkobzását az állat tartójától.” Ezt azért tartom indokoltnak, mert lehetnek olyan esetek, amikor az állat érdekében indokolt a visszaadási feltételek teljesítése nélküli elkobzás. Álláspontom szerint e rendelkezésnek az állatvédelmi bírság és az állattartástól eltiltás szabályai között kell elhelyezkednie, mert úgy vélem, hogy az állatvédelmi bírság enyhébb, míg az állattartástól eltiltás súlyosabb joghátrány, ugyanis ez utóbbi rendelkezés alkalmazására csak az állat maradandó egészségkárosodása vagy pusztulása esetén van lehetőség. Véleményem szerint az elkobzásnak az állat maradandó egészségkárosodásának, elpusztulásának megelőzését is szolgálnia kell.

Az állattartó megjelölése az elkobzás szabályában nagyon fontos, mert az Ávtv. rögzíti a 3 § 1. pontjában az állattartó fogalmát, aki egyrészt az állat tulajdonosa, másrészt az, aki az állatot vagy állatállományt gondozza, felügyeli. A

Ket. kimondja a 94/B § (2) bekezdésében, hogy „Ha törvény eltérően nem rendelkezik, az (1) bekezdés a) és d) pontja esetében

- a) az elkobzást nem lehet elrendelni, ha a dolog nem a jogsértő tulajdona, kivéve, ha a tulajdonos a jogsértésről előzetesen tudott és a dolog ilyen célú használatába beleegyezett
- b) az elkobzás kivételesen mellőzhető, ha az a jogsértőre vagy a dolog tulajdonosára a jogsértés súlyával arányban nem álló, méltánytalan hátrányt jelentene.”

Véleményem szerint, ha élő állatról van szó, az elkobzást akkor is lehetővé kell tenni, hogyha az állat nem a jogsértő tulajdona, hanem azt más személy gondozza, felügyeli. Ha pedig az Ávtv. elkobzás szabályában az állattartó nem kerül feltüntetésre, akkor a nem tulajdonostól nem kerülhet sor az állat elkobzására a Ket. értelmében.

A Ket. és az Ávtv. továbbá rögzíti, hogy „Ha törvény eltérően nem rendelkezik, az elkobzott dolog tulajdonjoga az államra száll.” Az Ávtv.-be ezért kifejezetten bele kellene fogalmazni, hogy: „Az elkobzott állat tulajdonjogát, elhelyezését illetően az önkormányzatok együttműködnek az állatvédelemmel foglalkozó civil szervezetekkel. Külön megállapodás alapján az önkormányzatok átengedhetik az elkobzott állat tulajdonjogát állatvédelmi civil szervezeteknek.” Véleményem szerint fontos az önkormányzatok és az állatvédelemmel foglalkozó civil szervezetek közötti együttműködés törvényi szintű deklarációja. Ennek keretében kerülhet sor az együttműködési megállapodások megkötésére az önkormányzatok és a civil szervezetek között. Ilyen jellegű megállapodás kötése mindkét fél számára előnyös lehet, hiszen az önkormányzatoktól ezáltal elkerülhetnek a „költségigényes” feladatok, az állatvédő civil szervezetek pedig szakszerűen, felelősségteljesen képesek biztosítani az elkobzott állat gondozását, esetleges rehabilitációját és végső célként örökbe adását.

Álláspontom szerint az elkobzást elrendelő állatvédelmi hatóságnak a tartás helye szerint illetékes települési jegyzőnek kell lennie. Így indokolt az állatvédelmi hatóság kijelöléséről szóló 334/2006. (XII. 23.) kormányrendelet módosítása is, mégpedig a következőképpen: „Az Ávtv. 43. § (9) bekezdésében foglaltak

tekintetében állatvédelmi hatóságként a tartás helye szerint illetékes települési, a fővárosban a kerületi önkormányzat jegyzője jár el.”

Az elkobzás jogintézménye az osztrák állatvédelmi törvénytől sem idegen. Az osztrák állatvédelmi törvény két esetben teszi lehetővé a hatóság számára az állatok elkobzását. Az első eset az, ha az állattartó már megsértette e törvény rendelkezéseit és a hatóság úgy ítéli meg, hogy ez a magatartás folytatódni fog, vagy megismétlődik, akkor a hatóság az állatot elkobozza.²⁶⁶ A másik eset, ha valaki az állattartástól való eltiltás ideje alatt állatot tart. Ekkor a hatóság köteles az állatot elkobozni és köteles annak ellátásáról és őrzéséről gondoskodni.²⁶⁷

A törvény lehetővé teszi, hogy a hatóság az elkobzott állat életének kioltásáról rendelkezzen akkor, ha az állattartás törvényben meghatározott feltételeit sem állattartással foglalkozó intézmény, sem más állattartó személy nem tudja biztosítani.²⁶⁸

Véleményem szerint a magyar szabályozásba átültethető lenne az osztrák állatvédelmi törvény azon rendelkezése, amely szerint, ha valaki az állattartástól eltiltás ideje alatt állatot tart, akkor a hatóság köteles azt elkobozni és köteles annak ellátásáról és őrzéséről gondoskodni. Ha valaki egy állatnak fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozott és ezért bíróság már jogerősen elítélte, valamint ha az Ávtv. meghatározott szakaszait megsértette, akkor az állattartástól eltiltás ideje alatt ne csak a sérelmet szenvedett állatot, hanem más állatot se tarthasson. Álláspontom szerint ez a rendelkezés bizonyos esetekben kellő visszatartó erővel bír.

²⁶⁶ § 40 (1), TSchG.

²⁶⁷ § 39 (3) TSchG.

²⁶⁸ § 40 (2) TSchG.

IV. fejezet: Az állatvédelmi oktatás

Az állatvédelem és a felelős állattartás kérdése az elmúlt évtizedekben már nemcsak a szakemberek körében, hanem mind az elmélettel foglalkozók, mind pedig a gyakorlati kérdések iránt érdeklődők számára kiemelt témának számít. A társadalom egyre inkább érdeklődőbbé vált és válik az állatvédelem olyan részletkérdései iránt is, mint például a társállatok szakszerű tartása és ellátása,²⁶⁹ valamint a felelős állattartás oktatása. Dolgozatomban az állatvédelmi oktatás alatt az állatokkal való humánus bánásmódra történő nevelést értem, és e szemléletnek megfelelően foglalkoztam a témakör ismertetésével.

1. Az állatvédelmi oktatás jogi alapja

Az Ávtv. kimondja, hogy az állatokkal szembeni megfelelő magatartásra, gondoskodásra nevelést, az állatok megismerését az iskolai általános képzésbe, a szakképzésbe és az ismeretterjesztésbe be kell építeni. Ezen feladatok végrehajtását az állami és önkormányzati szervek, valamint az oktatási intézmények kötelesek előmozdítani.²⁷⁰ E kötelezettségeket megállapító törvényi előírás jelentősége nem vitatható, „hiszen az állatokkal szembeni megfelelő magatartásra, gondoskodásra nevelés – az Európához tartozásunkból is következően – fontos eszköze a társadalmi erkölcs egyre magasabb szintre emelésének.”²⁷¹ Az Ávtv. rögzíti, hogy az állam az állatokkal szembeni megfelelő magatartásra neveléssel összefüggő feladata ellátásáért való felelőssége körében, a szükséges ismeretek széles körű terjesztésével, tájékoztatások, képzések, oktatás biztosításával járul hozzá az állatok jólétét figyelembe vevő szemlélet kialakításához. A gyakorlatban azonban az érintett szervek e feladatokat egyáltalán nem, vagy nem hatékonyan látják el.²⁷² Az Ávtv. értelmében az állatvédelmi hatóság szakmailag felügyeli az állatok tartása

²⁶⁹ Tózsér János, Fodor Kinga: *Állatvédelem oktatása Magyarországon: tények és perspektívák*. Animal welfare – etológia és tartástechnológia 2011. évi (7. évf.) 4. szám 443.

²⁷⁰ Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 163.

²⁷¹ Zoltán: *Az állatvédelmi törvény után*. 220.

²⁷² Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 91.

során alkalmazandó állatvédelmi előírásokra vonatkozó iskolarendszeren kívüli hatósági jellegű képzést és vizsgáztatást, továbbá részt vesz a képzés tartalmi követelményeinek kidolgozásában és a képzés szervezésében.²⁷³ E rendelkezés tekintetében állatvédelmi hatóságként a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal és az Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság jár el.²⁷⁴

A törvényi rendelkezés ellenére sajnálatos tény, hogy mind az óvodai nevelés országos alapprogramja, mind a Nemzeti alaptanterv (a továbbiakban: Nat.) méltatlanul elhanyagoltan kezeli vagy egyáltalán nem tárgyalja az állatokkal szembeni emberséges magatartásra nevelést, a felelős állattartás témakörét. Noha a gyermek nevelésének elsődleges színtere a család és elsősorban a szülők felelőssége az állatokkal való humánus bánásmódra nevelés, sajnálatos módon erre kevésbé fektetnek hangsúlyt a gyermek nevelése során. Erre enged következtetni többek között az is, hogy egyre több olyan eset lát napvilágot, hogy gyermekek, fiatalok brutális módon kínoztak meg állatokat. Feltételezhetően ezek a gyermekek sem a családban, az óvodában, sem az iskolában nem részesültek állatvédelemmel kapcsolatos oktatásban. Márpedig ennek hiánya esetén a gyermek vajmi keveset tudhat a felelős állattartásról és az állatokkal való helyes bánásmódról.

Az óvodai nevelés országos alapprogramja a magyarországi óvodákban folyó pedagógia munka alapelveit határozza meg. Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével. Az óvoda nevelőtestülete készíti el az óvoda pedagógiai programját: vagy átvesz és adaptál egy kész pedagógiai programot, vagy saját pedagógiai programot készít, amelynek meg kell felelnie az alapprogramban foglaltaknak.²⁷⁵ Az óvodai nevelés feladatai között alapelveként jelenik meg az érzelmi, erkölcsi nevelés, valamint a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása és a környezettudatos magatartás megalapozása. Az alapprogram nem szól arról, hogy ezen alapelvek

²⁷³ 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről 43/B. §

²⁷⁴ 334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet az állatvédelmi hatóság kijelöléséről 2. § (8)

²⁷⁵ 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról 1. számú melléklet 1.

magukba foglalják-e az állatokkal szembeni emberséges magatartásra nevelést, így ezen feladat az óvoda nevelőtestületének döntésére van bízva.

A Nat. a kerettantervek az iskolai nevelés-oktatás pedagógiai feladatainak elvi, tartalmi és szemléleti alapjait, a közvetítendő műveltség fő területeit és tartalmait, a nevelő-oktató munka szakaszainak, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztési feladatait határozza meg, megteremtve ezáltal a köznevelés tartalmi egységét. A Nat.-ban megfogalmazott elvek, célok, fejlesztési feladatok és műveltségi tartalmak érvényesülését a kerettantervek biztosítják.²⁷⁶ A kerettantervek a nevelés-oktatás céljait, a tantárgyi rendszert, az egyes tantárgyak témaköreit, tartalmát, a tantárgyak egy vagy két évfolyamonkénti követelményeit, a tantárgyközi tudás- és képességterületek fejlesztésének feladatait, a követelmények teljesítéséhez rendelkezésre álló kötelező, továbbá az ajánlott időkeretet az egyes iskolatípusok és nevelési-oktatási szakaszok szerint határozzák meg. A kerettantervek értékrendszere tükrözi a Nat.-ban meghatározott közös értékeket, koherens és indokolt szaktudományi és tantárgy-pedagógiai tudományos világgépet, műveltségképet közvetítenek, valamint kijelölik mind a kiemelt, mind az egyes műveltségi területekhez rendelt fejlesztési feladatokat. Mindezek mellett biztosítják az adott pedagógiai szakaszt lezáró vizsgák követelményeire való felkészítést, felkészülést, segítik a differenciált tanulást, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel való foglalkozást.²⁷⁷

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény értelmében a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, óvodában a gyermekek óvodai nevelés országos alapprogramja szerinti nevelése, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy előmozdítsa a gyermek, tanuló erkölcsi fejlődését, valamint az, hogy környezettudatosságra nevelje a gyermekeket, tanulókat.

A Nat. épít az óvodai nevelés országos alapprogramjára és tíz műveltségi területen határozza meg az iskolai nevelés-oktatás pedagógiai tartalmát. Az „Ember

²⁷⁶ 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról 1-2.

²⁷⁷ §.
110/2012. (VI. 4.) kormányrendelet 5. §

és természet” műveltségi területen ugyan említést tesz az élet és a természet értékeinek felismeréséről, a természetben és az ember környezetében élő állatok jelentőségéről, de nem szól a felelős állattartásra, az állatokkal való emberséges magatartásra nevelésről.²⁷⁸

A Nat.-ról szóló kormányrendelet azonban lehetővé teszi az oktatási intézmények számára a kerettanterv továbbfejlesztését, így lehetősége van az oktatási intézményeknek a felelős állattartás oktatására is, amellyel egyúttal eleget tehetnének az Ávtv.-ben előírt állatvédelmi oktatás kötelezettségnek is. A gyakorlatban azonban erre mégsem kerül sor, így joggal vetődik fel az a kérdés, hogy „Miért nincs állatvédelmi oktatás?” hiszen ennek jogi akadálya nincs.

Az utóbbi években részben a pedagógusoknak, részben pedig a civil szervezeteknek köszönhetően egyre elterjedtebbé vált, hogy az óvodákban és az iskolákban az állatvédelemmel foglalkozó civil szervezetek tagjai a felelős állattartás témában egy-egy alkalommal előadást tartanak. Mindez bár előrelépésnek számít a korábbi gyakorlathoz képest, véleményem szerint még mindig kevés, sokkal inkább a felelős állattartás rendszeres oktatását kellene előtérbe helyezni, az iskolákban akár önálló tantárgy keretében. Az állatokat társadalmunk és jogrendszerünk a mai napig dolognak tekinti. Márpedig – ahogy azt az Ávtv. is deklarálja – az állatok érezni, szenvedni és örülni képes élőlények, akik védelmet érdemelnek. Az ember nem élhet vissza az állatok kiszolgáltatottságával, s ezért az állatokat védelemben kell részesíteni.²⁷⁹ Ezen nézet előtérbe kerüléséhez szemléletváltásra van szükség, amit álláspontom szerint elsősorban a gyermekek, azaz a jövő generáció szintjén kell kezdeni. E tekintetben két javaslatot ajánlok megfontolásra. Az egyik – a civil szervezetek által is régóta hangoztatott megoldás – az, hogy a felelős állattartás, mint oktatási témakör kerüljön feltüntetésre a Nat.-ban és a kerettantervben egyaránt, ugyanis az oktatási intézmények részére e két dokumentum tartalmazza a köznevelés tartalmi egységét. Azért tartom támogatandónak azt, hogy az állatvédelemmel foglalkozó civil szervezetek is részt vegyenek az oktatásban, mert e szervezetek, az állatvédelmet, a felelős állattartást

²⁷⁸ Zoltán: *Az állatvédelmi törvény elé*. Magyar Jog, 1997. évi (44. évf.) 7. szám 414.

²⁷⁹ Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 255.

hivatottak képviselni és egyre erőteljesebben hallatják hangjukat az állatok kímélete és védelme kapcsán is. Nap mint nap találkoznak a felelőtlen állattartás áldozataival, az elszökött, kidobott, megkínzott állatok sokaságával. Mindezek mellett az állatvédő civil szervezetek egy része már kidolgozott oktatási programmal is rendelkezik. Véleményem szerint sokat lehet tanulni a mindennapi élet szomorú tapasztalataiból is. A másik javaslatom az, hogy amíg a Nat. és a kerettanterv nem tartalmazza a felelős állattartás témakört, addig az oktatási intézmények saját hatáskörükben gondoskodjanak e kötelezettségük teljesítéséről. Jó megoldás álláspontom szerint, ha az oktatási intézmény együttműködési megállapodást köt olyan civil szervezettel, amelynek tevékenységi körébe tartozik a felelős állattartás oktatásának szervezése és lebonyolítása. Ehhez a jogi háttér adott, hiszen az Ávtv. kötelezettségként írja elő az állatvédelmi oktatást és ennek előmozdítását az állami és önkormányzati szervek mellett az oktatási intézmények számára is kötelezettséggé teszi. E kötelezettség tekintetében azonban részletszabályokat nem tartalmaz a törvény, ebből következően az együttműködési megállapodás kötése nem okoz jogellenes állapotot.

Mindezek miatt a fent említett szervezeteknek minden lehető meg kell tenniük a társadalom érdeklődésének az állatvédelmi kérdésekre irányítása érdekében.²⁸⁰

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény kimondja, hogy az érettségi bizonyítvány kiadásának feltétele ötven óra közösségi szolgálat elvégzésének igazolása.²⁸¹ Az érettségi bizonyítvány kiadásához a közösségi szolgálat végzésének igazolását először a 2016. január 1-je után megkezdett érettségi vizsga esetében kell megkövetelni.²⁸²

Közösségi szolgálat alatt a szociális, környezetvédelmi, a tanuló helyi közösségének javát szolgáló, szervezett keretek között folytatott, anyagi érdektől független, egyéni vagy csoportos tevékenységet és annak pedagógiai feldolgozását értjük.²⁸³

²⁸⁰ Uo. 165.

²⁸¹ 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről 6. § (4)

²⁸² 2011: CXC. tv. 97. § (2)

²⁸³ 2011: CXC. tv. 4. § 15.

A közösségi szolgálat keretei között az egészségügyi, a szociális és jótékonyági, az oktatási, a kulturális és közösségi, a környezet- és természetvédelmi, a katasztrófavédelmi, az óvodás korú, sajátos nevelési igényű gyermekekkel, tanulókkal, az idős emberekkel közös sport- és szabadidő területén folytatható tevékenység.²⁸⁴

A középiskola a 9–11. évfolyamos tanulói számára lehetőség szerint három tanévre, arányosan elosztva szervezi meg vagy biztosít időkeretet a legalább ötven órás közösségi szolgálat teljesítésére, amelytől azonban indokolt esetben a szülő kérésére el lehet térni.²⁸⁵

A közösségi szolgálatot az adott tanuló esetében koordináló pedagógus az ötven órán belül – szükség szerint a mentorral közösen – legfeljebb öt órás felkészítő, majd legfeljebb öt órás záró foglalkozást tart. A közösségi szolgálat teljesítése körében egy órán hatvan perc közösségi szolgálati idő értendő azzal, hogy a helyszínre utazás és a helyszínről hazautazás ideje nem számítható be a teljesítésbe. A közösségi szolgálat helyszínén alkalmanként minimum egy, maximum háromórás időkeretben végezhető.²⁸⁶

A jogszabály a tanulók számára naplóvezetési kötelezettségeket ír elő, amelyben rögzíti, hogy mikor, hol, milyen időkeretben és milyen tevékenységet folytattak.²⁸⁷

A közösségi szolgálat dokumentálásának kötelező elemeit is meghatározza a jogszabály. Első lépésben a tanulónak jelentkezési lapot kell kitöltenie, amely tartalmazza a közösségi szolgálatra való jelentkezés tényét, a megvalósítás tervezett helyét és idejét, valamint a szülő egyetértő nyilatkozatát, majd ezt követően a kijelölt pedagógus az osztálynaplóban és a törzslapon rögzíti a közösségi szolgálat teljesítését. Az iskolának a közösségi szolgálat teljesítéséről két példányban igazolást kell kiállítania, amelyből egy példány a tanulónál, egy pedig az intézménynél marad. Annak az esetben, ha az iskolán kívüli külső szervezet és közreműködő mentor bevonására kerül sor, akkor az iskola és a felek

²⁸⁴ 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 133. § (2)

²⁸⁵ 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 133. § (3)

²⁸⁶ 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 133. § (5)-(7)

²⁸⁷ 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 133. § (8)

együttműködéséről megállapodást kell kötni, amelynek tartalmaznia kell a megállapodást aláíró felek adatain és vállalt kötelezettségein túl a foglalkoztatás időtartamát, a mentor nevét és feladatkörét. Az iskolának a közösségi szolgálattal kapcsolatos dokumentumok kezelését az iratkezelési szabályzatában kell rögzítenie.²⁸⁸

A Községi Szolgálat Portál adatbázisa alapján az ország minden megyéjében és a fővárosban is lehetőség van állatmenhelyen, illetve állatvédő civil szervezetnél eltölteni az ötven órás időtartamot. Álláspontom szerint ez egy jó eszköze a felelős állattartás előtérbe kerülésének.

2. Állatvédelem a jogi oktatásban

A magam részéről a jogi oktatás keretében is elképzelhetőnek tartom e terület hangsúlyosabb bemutatását, hiszen egyre növekszik az állatvédelmi ügyek száma a különböző hatóságok előtt, köszönhetően az állatvédelmi szervezetek folyamatos fellépésének. Témavezetőm és támogatóm ezen elképzelésemmel és a téma fontosságával egyetértve, 2013 februárjában a Miskolci Egyetem jogi karán életre hívta az *Állatjogi Klinika* című szabadon választható tárgyat, melynek keretében én is rendszeresen órákat tartottam.

A klinika létrejöttének gondolatát az egyre növekvő állatvédelmi jogi problémák mellett Nagy Zsolt „*A klinikai jogi oktatás kérdéseiről*” című tanulmánya ihlette, amelynek lényege a következő: „A klinikai program olyan jogi gyakorlat, ahol a joghallgató egy jogvégzett, az adott szakterületen járatos személy, vagy személyek felügyelete alatt tényleges jogi munkákat végez, beleértve igazgatási funkciókat is, vagy bizonyos ügyvédi feladatokat, jogi tanácsadást lát el.”²⁸⁹ A joghallgatóknak valós jogi problémákat kell segítséggel megoldaniuk.

A jogi klinikáknak két típusuk alakult ki. Az egyetemen kívüli program, amelyre példa Hollandiában az ún. jogsegélyhivatal, ahol az alacsony jövedelmű állampolgárok kaphatnak jogi segítséget jelképes összegekért vagy teljesen

²⁸⁸ 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 133. § (9)

²⁸⁹ Nagy Zsolt: *A klinikai jogi oktatás kérdéseiről*. Jogelméleti Szemle 2001. évi (3. évf.) 6. szám, <http://jesz.ajk.elte.hu/nagyzs7.html> (2016. január 11.)

ingyenesen. Az ilyen szervezeteknél dolgozhatnak joghallgatók is, akik ezzel bizonyos fakultatív óra keretében meghatározott kötelezettségeknek tesznek eleget, vagy kredit pontokat szereznek. Más szóval itt kapcsolódik össze az egyetemi jogi képzés az egyetem keretein kívüli jogsegélyszolgálattal. Az egyetemhez kötött képzési program esetében további különbségek fedezhetők fel. Létezik az ún. kliens nélküli rendszer és az élő kliens módszer. A kliens nélküli klinikai program keretében a hallgatók laikusoknak magyaráznak jogi problémákról (például iskolákban).²⁹⁰ Ezt a módszert akár a hazai közoktatásban is alkalmazni lehetne úgy, hogy az állatjogi klinika keretében a hallgatók elmennek középiskolába, ahol állatvédelemmel kapcsolatos jogi problémákról tartanak előadást. Emellett bizonyos jogkérdéseket egyfajta szimulációs tárgyalás keretében vitatnak meg. Az élő-kliens klinikai rendszerre jellemző a közvetlen kontaktus valódi ügyfelekkel. Ennek a módszernek további két változata létezik: az ún. peres ügyön alapuló és a nem peres ügyön alapuló program, mely utóbbi lényege, hogy a hallgatók segítséget nyújtanak non-profit szervezetek bejegyzéséhez, esetlegesen adótanácsadást nyújtanak, természetesen mindezt felügyelet alatt teszik. A peres ügyön alapuló program keretében a hallgatók olyan ügyekkel foglalkoznak, melyek feltehetően közigazgatási szerv, vagy bírói testület elé kerülnek. Tulajdonképpen úgy foglalkoznak az ügyfelekkel, mintha igazi ügyvédek lennének. Az élő kliens programnak négy alapvető jellemzője van. A hallgatók valós ügyekkel foglalkoznak, többnyire olyan emberekkel, akik alacsony jövedelmük miatt nem tudnának ügyvédhez fordulni. Ezzel párhuzamosan a hallgatók szemináriumokon, gyakorlati foglalkozásokon az ügyeket megbeszélik oktatójukkal. Elsősorban olyan hallgatók vehetnek részt a programban, akik bizonyos tantárgyi előfeltételeket teljesítettek, hiszen alapvető elméleti tudás szükséges ahhoz, hogy az ügyeket kezelni tudják. Végül pedig a hallgatók saját tapasztalataik alapján tanulhatják a jog működését.²⁹¹

Az általunk beindításra került Állatjogi klinika célja a jogi tanulmányokban szerzett ismeretek alkalmazása valós körülmények között, ezzel további ismeretek

²⁹⁰ Uo.

²⁹¹ Uo.

szerzése és a meglévők elmélyítése. A hallgatók megismerkednek az állatvédelmi és más alkalmazandó jogszabályokkal, mint az eljárási jogszabályok, önkormányzati rendeletek, stb. Ezzel együtt tevékenyen részt vesznek állatvédelmi jogi esetek tisztázásában és megoldásában. A hallgatók – természetesen oktatói segítséggel, de önállóan – részt vesznek a tények felderítésében és ellenőrzésében, a hatóságokkal való kapcsolattartásban, beadványok és más okiratok szerkesztésében. Szükség esetén közreműködnek, ügyvédek munkáját támogatva, bírósági eljárásokban és bírósági iratok szerkesztésében. A jogi klinika előnye, hogy a hallgatók betekinthetnek a hatóságok működésébe, az ügyfelekkel és az állami szervekkel való kapcsolattartás technikájába, miközben fejleszthetik vagy kipróbálhatják jogászai és tárgyalási képességeiket is.²⁹²

Az Állatjogi klinika keretében sok segítségkérő megkeresés érkezett állatbarát emberektől, amely esetek többsége a képzésben részt vevők szabadidő kapacitásától függően megválaszolásra, illetve megoldásra került.

Véleményem szerint az állatvédelem oktatására a jelenleginél sokkal nagyobb hangsúlyt kellene fektetni már az óvodákban, különböző játékos formákban, majd tovább az általános iskolai, középiskolai oktatás keretében egyaránt. A magam részéről a felsőoktatás keretében is elképzelhetőnek tartom e terület hangsúlyosabb bemutatását, hiszen számos területet érint az állatvédelem. Néhány példát említve: a jog területén az állatvédelemmel kapcsolatos ügyek száma folyamatosan növekszik, sőt a jövő pedagógusai is akár napi szinten találkozhatnak a felelős állattartásra nevelés egyre növekvő igényével. Ezen túl az állatvédelmi szemléletre nevelés minden oktatási intézmény törvényben előírt kötelessége.

Fontosnak tartom, hogy minél szélesebb körben elterjedjen az állatvédelemmel kapcsolatos jogi és nem jogi problémák sokaságának ismertetése, hiszen csak ilyen módon érhető el további pozitív változás e területen.

²⁹² http://jogikar.uni-miskolc.hu/allatjogi-klinika_1 (2013. november 11.)

Harmadik rész: a kedvtelésből tartott állatok jogi védelme

I. fejezet: A kedvtelésből tartott állatok tartásának és védelmének kérdései

Ebben a fejezetben a kedvtelésből tartott állatok védelmével, azok közül is jellemzően a kutyatartással kapcsolatos hazai szabályok elemzésével foglalkoztam.

A magyarországi rendelkezések mellett vizsgáltam az osztrák állatvédelmi törvényben található, kapcsolódó előírásokat, úgymint a kedvtelésből tartott állat fogalmát, az ebek egyedi megjelölésével és adatbázisba történő regisztrációjával összefüggő szabályokat.

Az ebnyilvántartás kapcsán a hazai előírások mellett Új-Zéland szabályozási megoldását tekintetem át. Azért választottam e szabályok bemutatását, mert – ahogy az a dolgozatból is kitűnik – nagyon részletesen kidolgozott rendszerről van szó, amely megfelelő szabályozási alapot nyújthatna hazánk számára.

Az ebadó tekintetében a magyar rendelkezések mellett tanulmányoztam a holland, a német és az USA egyes tagállamainak szabályozási megoldásait, így próbálva meg szemléltetni, hogy az ebadóval kapcsolatos szabályok államonként eltérően, de bizonyos szempontok tekintetében hasonló elvek mentén kidolgozottak.

1. A kedvtelésből tartott állat fogalma

A kedvtelésből tartott állat fogalmát a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet (a továbbiakban: kormányrendelet) határozza meg. Eszerint kedvtelésből tartott állat a rendszertani besorolástól függetlenül minden olyan állat, amelyet nem kizárólag tudományos kutatás, állati eredetű termék előállítása, igavonás, teherhordás, természetvédelem, géntartalék-védelem és – eb és macska kivételével – közcélú bemutatás céljából

tartanak, tenyésztenek, forgalmazznak, továbbá az az állat, amelyet más kedvtelésből tartott állat táplálása céljából tartanak és szaporítanak, valamint a nem gazdasági céllal tartott haszonállat, és a vadászatra használt állat. Kedvtelési célra azonban nem tartható és nem forgalmazható olyan állat, amelynek tartása az adott faj fennmaradását veszélyeztetheti.

Az osztrák állatvédelmi törvény is meghatározza a kedvtelésből tartott állat fogalmát: ilyen állatok a háztartásban társaként tartott, vagy csupán az állatszeretet miatt tartott állatok, különösen a házi vagy háziasított állatok, más húsevők, rágcsálók, nyúlféle, papagájok, pintyek, galambféle, valamint bizonyos halfajták (pl. aranyhalak).²⁹³

2. A kedvtelésből tartott állatok tartásának szabályozása, különös tekintettel az ebtartás szabályaira

A jog világában az állatvédelem eszköze nem más, mint a védelem jogszabályi erővel való elrendelése, a védelem általános elveinek deklarálása, tilalmak felállítása és a szabályok megszegésének szankcionálása. A társállatok jogi védelmét egyrészt Ávtv., másrészt a kormányrendelet hivatott biztosítani. A kormányrendelet az állattartóra vonatkozó kötelezettségeket részletekbe menően tárgyalja. A kedvtelésből tartott állat fogalmából kitűnik, hogy nagyon sok állatfaj tartható társállatként, ezért a továbbiakban az állattartói kötelezettségek közül dolgozatomban témájához illeszkedően a kutyákra vonatkozó legfontosabb előírásokat vizsgálom, összehasonlítva azokat az osztrák állatvédelmi rendelkezésekkel.

Az egyik legfontosabb állattartói kötelezettség, hogy az állattartónak rendelkeznie kell az állattal kapcsolatos legfontosabb adatokkal és okmányokkal. Erre szolgál az ún. oltási könyv, amely a kötelező immunizálásra vonatkozó mindenkor adatok mellett tartalmazza, az állat fajára, fajtájára, ha ismert, akkor az egyed nemére és korára vonatkozó, valamint az állat egyedi azonosítására alkalmas adatokat is, amelyet ha az állat új tulajdonoshoz kerül, annak részére át kell adni. Az

²⁹³ § 3., TSchG.

állat új tulajdonosát tájékoztatni kell az egyed tartásához szükséges minimális ismeretekről is.²⁹⁴

A nem oltott ebek körében leggyakrabban előforduló betegek a parvovírus okozta bélgyulladás, a szopornyica, az adenovírusos fertőző májgyulladás, a leptospirosis, a kennel köhögés illetve a veszettség, amelyek nagyon gyakran az állat halálát okozzák és egyes betegségek az emberre nézve is veszélyt jelentenek. A hatályos jogszabályok alapján azonban csak az ebek évenkénti veszettség elleni immunizálása, és ezzel egyidejűleg az eb széles spektrumú féreghajtó szerrel való kezelése kötelező a veszettség elleni védekezés feltételeként.²⁹⁵ Azonban vannak ún. kombinált oltások, amelyek a fent említett többi betegséggel szemben nyújtanak védelmet, de ezek beadatása nem kötelező. Véleményem szerint ezen oltásokat is kötelezővé kellene tenni, egyrészt az emberek védelme, másrészt pedig a társállatok védelme érdekében, hiszen a kutyák fontosabb betegségei ellen biztosítanak védelmet.

Itt szeretném felhívni a figyelmet azon rendelkezésre, hogy az állattartó köteles az eb oltási könyvét közterületen magánál tartani az oltás érvényességének bizonyítása céljából. Kutyatartóként az a tapasztalatom, hogy e rendelkezést a legtöbb ebtartó nem ismeri, az állatvédelmi hatóságok pedig a közterületen való kutyasétáltatás ellenőrzésekor kérik az oltási könyv bemutatását. A hatóság az ellenőrzés alkalmával először csak figyelmezteti az ebtartót, hogy a továbbiakban legyen szíves a közterületen magánál tartani az eb oltási könyvét, ha azonban az ebtartó ismételten nem tudja bemutatni az eb oltási könyvét, akkor állatvédelmi bírsággal is sújtható.

További állattartói kötelezettség, hogy az állat számára megfelelő minőségű és mennyiségű táplálékot kell biztosítani olyan időközönként, ami az adott faj természetes viselkedési szokásaihoz szükséges. A táplálék minősége és mennyisége tekintetében az adott faj, és az egyed korát, és élettani állapotát kell figyelembe venni.²⁹⁶

²⁹⁴ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 13. §.

²⁹⁵ 81/2002. (IX. 4.) FVM rendelet a zoonózisok elleni védekezés állat-egészségügyi feladatairól 8. § (2).

²⁹⁶ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14. § (1).

A magyar szabályozáshoz hasonlóan rendelkezik az osztrák állatvédelmi törvény is, amely rögzíti, hogy az állatok korának, fajának és szükségleteiknek megfelelő mennyiségű és minőségű táplálékot, illetve megfelelő mennyiségű vizet kell biztosítani. Az állat számára a takarmányt és a vizet higiéniailag megfelelő formában kell adni.²⁹⁷

A magyar szabályozás a társállatok tartása kapcsán kimondja, hogy az állat tartása során tekintettel kell lenni az állat természetes viselkedésére, ugyanakkor az állattartás a környező lakóközösség kialakult élet- és szokásrendjét tartósan és szükségtelenül nem zavarhatja. Az állat tartási helyét az állat fajára jellemző mozgásigényének kielégítésére alkalmas módon kell kialakítani, amelyet az állat tartójának naponta legalább egy alkalommal ellenőriznie kell. A tartási hely kialakítása során figyelemmel kell lenni arra is, hogy az állatot nem szabad állandó fényben vagy állandó sötétségben, valamint állandó zajban tartani. Az állattartónak gondoskodnia kell továbbá arról, hogy az állatok tartási helyén a környezeti viszonyok megfeleljenek az állatok szükségleteinek, valamint hogy a tartási helyük úgy legyen kialakítva, hogy az ne okozhasson sérülést az állatoknak.²⁹⁸

A magyar szabályozástól némiképp eltérően rendelkezik az osztrák állatvédelmi törvény, amely kimondja, hogy az állatok nem tarthatók állandó sötétségben, illetve nem tarthatók mesterséges világításban anélkül, hogy megfelelő időt biztosítanak a pihenésre. Ez a rendelkezés nem vonatkozik a csirketenyésztésre. Ha a rendelkezésre álló természetes fény nem képes kielégíteni az állat szükségleteit, akkor mesterséges világítást kell biztosítani, azonban figyelembe kell venni az állatok pihenési idejét és ébrenléti idejét.²⁹⁹

A magyar szabályozás szerint az állatban félelmet keltő, erős fény- vagy hanghatással járó tevékenységek, időjárési jelenségek teljes időtartama alatt, különösen az év azon szakában, amikor a polgári célú pirotechnikai tevékenységek felügyeletéről szóló jogszabály szerinti pirotechnikai termékek engedély, bejelentés nélkül is felhasználhatók, az állat tartójának gondoskodnia kell az állat félelmében történő elszökésének megakadályozásáról és törekednie kell az állat

²⁹⁷ § 17. TSchG.

²⁹⁸ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14. § (2)-(4).

²⁹⁹ § 18. TSchG.

megnyugtatóra.³⁰⁰ E rendelkezés kormányrendeletbe iktatásnak indoka az, hogy különösen szilveszter napján nagyon sok állat félelmében elszökik, menekül, sokszor közlekedési balesetet is okozva.

A magyar szabályozás értelmében 2016. január 1. napjától tilos ebet tartósan kikötve tartani. A magyar rendelkezésekhez képest az osztrák szabályozás előremutatóbb, ugyanis kimondja, hogy az állat szabad mozgásában nem korlátozható. Tilos állatot állandó jelleggel kikötve tartani. Kutyát még ideiglenes jelleggel is tilos láncon vagy más módon megkötve tartani. A vadon élő állatok – a ragadozó madarak kivételével – sem tarthatók még ideiglenes jelleggel sem kikötve.³⁰¹

A magyar szabályozás értelmében az állattartónak a kutyakölyköket az anyjukkal kell tartania legalább addig, amíg azok a nyolc hetes kort be nem töltik. Az eb hét napos koráig, küllemének megváltoztatása érdekében farok kurtítást lehet végezni.³⁰² „A fülkorrekció kategorikus tiltását – az egyértelmű nemzetközi normák mellett – az indokolja, hogy ez a műtét sokkal kockázatosabb az állat egészségére nézve, az állat több hónapos vagy akár kifejezett korában végzik, altatást igényelhet, a nagyméretű sebek sokszor elfertőződnek, gyakran a fül újrávágása is szükségessé válik, ugyanakkor a beavatkozás mértékével arányban álló egészségügyi előnnyel nem jár. A farokkorrekció lehetőségének fenntartása ugyanakkor indokolt, hiszen a kutya szűk helyen (lakásban) való tartása során – különösen bizonyos fajták esetében (pl. vizsla) – a farok rendszeresen megsérülhet. Amennyiben a kölyök életének első napjaiban átesik a beavatkozáson, az nem jár számottevő kockázattal.”³⁰³

Fontos állattartói kötelezettség, hogy az állattartó köteles az állatot úgy tartani, hogy az se más állatok, se ember biztonságát ne veszélyeztesse. Belterület közterületén kutyát csak pórázon lehet vezetni. E szabály alól a kutyák futtatására alkalmas, kijelölt területek minősülnek kivételnek. A közterületen a kutyát csak az személy vezetheti, aki az állatot képes irányítani, kezelni és féken tartani. A kutya

³⁰⁰ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/A. §.

³⁰¹ § 16. TSchG.

³⁰² 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14. § (15), 16. § (5).

³⁰³ T/4247/57. számú törvényjavaslat az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény módosításáról.

vezetésére használt pórázt kizárólag nyakörvre vagy hámra lehet rögzíteni oly módon, hogy a kutya egészségét ne veszélyeztesse.³⁰⁴

Az elmúlt időszakban nagy vitát váltott ki ebtartói körökben³⁰⁵ a szabálysértési törvény³⁰⁶ egy módosítástervezete, amely úgy rendelkezett, hogy „aki a felügyelete alatt álló kutyát úgy engedi közterületre, hogy a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló kormányrendeletben meghatározott kötelezettségeit nem tartja be” szabálysértést követ el. Ezen rendelkezés a törvény „aki a felügyelete alatt álló kutyát a település belterületén felügyelet nélkül bocsátja közterületre, vagy kóborolni hagyja szabálysértést követ el” szabályának helyébe lépett volna. A módosítás indokolása az volt, hogy „A kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló kormányrendelet szerint kutyát belterület közterületén csak pórázon lehet vezetni. Ezzel összhangban indokolt, hogy a tényállás is ennek megfelelő rendelkezést határozzon meg, különös tekintettel arra, hogy a felügyelet nélküli közterületre történő bocsátás értelmezési problémát jelentett.”³⁰⁷ A tervezett előírás azonban a végleges módosítástervezetben nem került feltüntetésre.

A hatályos szabálysértési törvény a közterületen felügyelet nélkül történő kutyasétáltatást, illetve kóborolni hagyást, továbbá a természeti és védett természeti területen, vagy vadászterületen történő póráz nélküli kutyasétáltatást és a közforgalmú közlekedési eszközön póráz és szájkosár nélküli szállítást minősíti szabálysértésnek. Ugyanakkor a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló kormányrendelet rögzíti, hogy belterület közterületén – kivéve az ebek futtatására kijelölt területet – ebet csak pórázon lehet vezetni. Vagyis a pórázkötelezettség már évek óta jogszabályban előírt kötelezettség. Véleményem szerint a módosításnak a bírság kiszabása tekintetében lett volna jelentősége. Jelenleg a probléma az, hogy van szabály, de azt nem lehet betartatni. A kormányrendelet ugyanis egyáltalán nem rendelkezik a szabályok megsértésének

³⁰⁴ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 15. § (1), 17. § (1).

³⁰⁵ <http://www.origo.hu/tudomany/20130417-szabalysertesi-torveny-porazkotelezettseg-felsikernek-orulhetnek-a-kutyasok.html> (2014. január 5.).

³⁰⁶ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről 193. §.

³⁰⁷ A szabálysértési törvény módosítástervezete.

következményeiről. Szabálysértési bírsággal nem lehet sújtani a közterületen póráz nélkül kutyát sétáltató ebtartót, hiszen ahogy fentebb is írtam, a szabálysértési törvény nem minősíti szabálysértésnek e magatartást. Állatvédelmi bírság kiszabásának szintén nincs helye, mert a szabályozott magatartás nem az állat, hanem a közrend védelmét hivatott biztosítani. Végül a közigazgatási bírság kiszabásának lehetőségét kell vizsgálni. Közigazgatási bírság kiszabására a Ket. értelmében csak akkor kerülhet sor, ha azt jogszabály lehetővé teszi. Mivel a kormányrendelet nem rögzíti, hogy a közterületen póráz nélkül sétáltató ebtartóval szemben közigazgatási bírság kiszabásának van helye, így a kormányrendelet alapján nincs lehetősége a hatóságnak bírság kiszabására. Az önkormányzatok általában úgy oldják meg ezt a problémát, hogy az állattartás rendjét önkormányzati rendeletben szabályozzák. Ezen rendeletekben többek között rendelkeznek a közterületen csak pórázzal való kutyasétáltatásról és kimondják, hogy aki az e rendeletben foglaltakat megsérti, közigazgatási bírsággal sújtható. Ha azonban az önkormányzat nem szabályozza illetékességi területén az állattartást, vagy ha szabályozza is, de abban nem rendelkezik a kötelező pórázhasználat megsértésének következményeiről, akkor a kormányrendeletbe foglalt szabályt nem lehet betartatni. Álláspontom szerint a leghatékonyabb megoldás az lenne, ha a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló kormányrendeletbe bekerülne az a rendelkezés, hogy „az ezen jogszabályban foglalt rendelkezések megsértése esetén közigazgatási bírság kiszabásának is helye van”. Véleményem szerint e rendelkezés beiktatásával orvosolható a jelenleg fennálló probléma.

Az USA-ban szövetségi szinten alig található a póráz használatával kapcsolatos bármiféle követelmény. A pórázhasználati előírások jellemzően tagállami szinten jelennek meg: egyes államok közvetve korlátoznak, azzal, hogy a póráz nélküli kutyákat gazdátlanak minősítik. Ez esetben nincs jog előírás arra vonatkozóan, hogy az állattartónak a kutyát kötelezően pórázon kell vezetnie, de a csavarogva talált ebeket lefoglalhatja a hatóság, sőt esetenként meg is ölheti azokat. Más tagállamok jogi szabályozása csak bizonyos helyeken teszi kötelezővé a póráz használatát, így például tengerpartokon, iskolákban vagy védett természeti területeken. Több tagállam bizonyos időszakokban teszi kötelezővé a póráz

használatát, például napkelte és napnyugta között, vagy szuka kutyáknál tüzelési időszakban, néhol a jogszabályok pedig éjjel teszik kötelezővé a póráz használatát.³⁰⁸ Mint látható az USA-ban sincs olyan szigorú pórázhasználati jogi szabályozás, mint hazánkban, holott az Egyesült Államokban 2012-ben a háztartások 36,5%-ában volt kutya, amely 43 346 000, kutyatartó háztartásonként 1,6 kutyát jelent,³⁰⁹ ezzel szemben Magyarországon becslések szerint 2 000 000 kutya él, beleszámítva az állatmenhelyeken tartott állatokat is.

Hazánkban az állattartót terhelő kötelezettségek körében került rögzítésre, hogy az állattartónak biztosítania kell, hogy a kutya közterületen se más állatot, se embert harapásával ne veszélyeztethessen. E rendelkezés végrehajtása érdekében szájkosarat használni – ha törvény, kormányrendelet vagy miniszteri rendelet a szájkosár használatát nem írja elő – kizárólag az egyed jellemzően agresszív magatartásának ismerete esetén kell.³¹⁰

E rendelkezés kapcsán emelnék ki egy további állattartási problémát: az önkormányzatok által helyi rendeletben kötelezővé tett szájkosárhasználatot. Az általam 2015. július 31. napjáig vizsgált helyi állattartási rendeletek³¹¹ kötelezőként írják elő a szájkosárhasználatot. Ennek indokát és jogalapját a kormányrendelet következő szabálya teremtette meg: „Közterületen az eb tulajdonosának biztosítania kell, hogy az eb sem más állatot, sem embert harapásával ne veszélyeztethessen. Szájkosarat használni a (2) bekezdésben foglaltak végrehajtása érdekében – ha külön jogszabály a szájkosár használatát nem írja elő – kizárólag az egyed

³⁰⁸ Paulovics Anita: *Összehasonlító kutyajog: USA és Magyarország*. Ünnepi Tanulmányok Prof. Dr. Bragyova András oktatói munkásságának tiszteletére, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2015. 152-153.

³⁰⁹ American Medical Veterinary Association: 2012 U. S. Pet Ownership & Demographics Sourcebook.

³¹⁰ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17. § (2)-(3).

³¹¹ A Nemzeti Jogszabálytárból elérhető önkormányzati állattartási rendeletek közül az alábbiak írják elő kötelezőként a szájkosárhasználatot: Dunaszekcső Önkormányzat Képviselő-testületének 10/2014. (XII.1.) önkormányzati rendelete az ebtartásról 4. § (1), Mohácsi Önkormányzat Képviselő-testületének 16/1999.(IV.23.) önkormányzati rendelete az ebtartásról 6. § (1), Lakitelek Önkormányzat Képviselő-testületének 23/2004. (V.27.) önkormányzati rendelete az állatok tartásáról 7. § (5), Elek Város Önkormányzat Képviselő-testületének 15/2003. (X.1.) önkormányzati rendelete az állattartásról 6. § (8), Hajdúhadház Város Önkormányzata Képviselő-testületének 8/2015. (III.26.) önkormányzati rendelete az állattartás helyi szabályairól 4. § (5), Litke Község Önkormányzat Képviselő-testületének 2/1999. (III.29.) rendelete az ebtartásról 4. § (3), Délegyháza Község Önkormányzat Képviselő-testületének 14/2014.(IX.18.) önkormányzati rendelete az állattartás helyi szabályairól 6. § (5), Lórév község képviselő testületének 5/2000 (III.31.) önkormányzati rendelete az állattartás rendjéről 4. § (9), Dombrád Város Önkormányzat Képviselő-testületének 5/2014.(II.28.) önkormányzati rendelete a helyi állattartás szabályairól 12. § (1).

jellemzően agresszív magatartásának ismerete esetén kell.”³¹² 2012. augusztus 1-jével módosításra került a kormányrendelet szájkosár használatra vonatkozó szabálya, mely így szól: „Közterületen az eb tulajdonosának biztosítania kell, hogy az eb sem más állatot, sem embert harapásával ne veszélyeztethessen. Szájkosarat használni a (2) bekezdésben foglaltak végrehajtása érdekében – ha törvény, kormányrendelet vagy miniszteri rendelet a szájkosár használatát nem írja elő – kizárólag az egyed jellemzően agresszív magatartásának ismerete esetén kell.” A módosítást követően, azaz 2012. augusztus 1-től áll fenn a jogi probléma, mely mindössze az idézett szabály két gondolatjel közötti részének tartalmából adódik. A korábbi szabály ugyanis azt rögzítette, hogy „ha külön jogszabály a szájkosár használatát nem írja elő”. Ennek következtében, mivel az önkormányzati rendeletek is jogszabályok, a helyi szerveknek megvolt a jogalapjuk e kérdés szabályozására. Azonban 2012. augusztus 1-től ez már nincs meg, hiszen a kormányrendelet úgy került módosításra, hogy a szájkosárhasználatot már csak törvény, kormányrendelet vagy miniszteri rendelet írhatja elő, azaz az önkormányzati rendeletek már nem szabályozhatják e kérdéskört. A hatályos szabályok alapján a szabálysértési törvény írja elő kötelezően a szájkosár használatát, de ezt is kizárólag közforgalmú közlekedési eszközön, kivéve a vakvezető, illetve mozgáskorlátozottakat segítő kutyákat.³¹³ Miniszteri rendelet pedig ebzárlat tartama alatt teszi kötelezővé annak használatát.³¹⁴ Vagyis ezen eseteket kivéve nem kötelező a szájkosár, sőt az önkormányzatok helyi állattartási rendeleteikben már nem is írhatják elő kötelezőként, mert az egyrészt az Alaptörvény 32. cikkének (3) bekezdésébe („Az önkormányzati rendelet más jogszabállyal nem lehet ellentétes”), másrészt a kormányrendelet fent idézett rendelkezéseibe ütközik. Véleményem szerint a kormányrendeletbe foglalt szabályozás üdvözlendő, a magam részéről támogathatónak tartom, hogy kizárólag az egyed jellemzően agresszív magatartásának ismerete esetén kell szájkosarat használni.

³¹² 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17. § (2)-(3) bekezdés.

³¹³ A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 193. § (1) bekezdés c) pont

³¹⁴ A veszettség elleni védekezés részletes szabályairól szóló 164/2008. (XII. 20.) FVM rendelet 12. § (2) bekezdés b) pont

A kormányrendelet előírja, hogy kistestű ebet³¹⁵ tíz m²-nél, közepes testű ebet³¹⁶ tizenöt m²-nél, nagytestű ebet³¹⁷ húsz m²-nél nagyobb területen lehet tartósan tartani. Ha az állattartó kettő vagy több kutyát tart együtt tartósan, akkor számukra egyedenként legalább hat m² akadálytalanul használható területet köteles biztosítani. Nem minősül csoportos tartásnak a szuka együtt tartása a kölykeivel, azok hathetes koráig. Amennyiben az állattartó több kutyát tart, akkor azok tartási helyét úgy köteles kialakítani, hogy azok versengés és agresszió nélkül egy időben férhessenek hozzá az etető-, itató-, pihenő-, és búvóhelyükhöz. Ezek a rendelkezések azonban nem terjednek ki az állatmenhelyekre, valamint a hatósági megfigyelés alá vont ebek tartására.³¹⁸

Ez a rendelkezés komoly változást eredményezett – mint alább látható – az ebek tartásával kapcsolatos jogi szabályozásban. 2011. december 2-án a Magyar Közlönyben kihirdetésre került a 146/2011. (XII. 2.) Alkotmánybírósági határozat. Ennek vonatkozó tartalma röviden a következő: az Alkotmánybíróság fent említett határozatában alkotmányellenesnek minősítette Isaszeg Nagyközség Önkormányzati Képviselő-testületének állattartással kapcsolatos rendeletének ebtartást korlátozó szabályát. A rendelet ugyanis az ebek számának korlátozásával kapcsolatban rögzítette, hogy „a település belterületén önálló helyrajzi számmal rendelkező ingatlanon háromnál több eb nem tartható, kivéve a szaporodást követően az elválasztásig, legkésőbb az eb két hónapos koráig.” Az Alkotmánybíróság indokolásában kifejtette, hogy e rendelkezés ellentétben áll a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet rendelkezéseivel, mely kimondja egyrészt azt, hogy „a kedvtelésből tartott állat tartási helyének olyan méretűnek kell lennie, hogy az állat fajára jellemző mozgási igényét ki tudja elégíteni.” Továbbá rögzíti, hogy „tilos ebet tartósan 10 m²-nél kisebb területen tartani”. „Ebek csoportos tartása esetén számukra egyedenként legalább 6 m² akadálytalanul használható területet kell biztosítani.” Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában kifejtette, hogy az önkormányzat jogosult

³¹⁵ A kistestű eb olyan eb, amelynek testtömege nem haladja meg a húsz kilogrammot.

³¹⁶ A közepes testű eb olyan eb, amelynek testtömege húsz-negyven kilogramm.

³¹⁷ A nagytestű eb olyan eb, amelynek testtömege meghaladja a negyven kilogrammot.

³¹⁸ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14. § (5)-(8).

kiegészítő szabályok alkotására, ezek viszont nem lehetnek ellentétesek magasabb szintű jogszabállyal. Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy a helyi önkormányzatnak – az állattartást szabályozó rendelete megalkotásakor – figyelemmel kell lennie jogalkotói hatáskörét korlátozó törvényi rendelkezésekre, továbbá a lakóépületek sajátosságaira, a lakások nagyságára.

A 2010-es kormányrendelet megalkotásával a jogi helyzet alapvetően megváltozott, mivel addig nem volt a kedvtelésből tartott állatok tartásáról országos szintű jogi szabályozás, amelyhez az önkormányzatoknak igazodniuk kellett volna. 2010 óta már van ilyen, így a továbbiakban a kedvtelésből tartott állatok tartásának szabályozása nem lehet a helyi önkormányzatok képviselő-testületének biztosított jogalkotási tárgy. Következtes az Alkotmánybíróság gyakorlata abban is, hogy helyi közügy esetén a képviselő-testület közvetlenül az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében biztosított jogkörében – külön törvényi felhatalmazás hiányában is – jogosult az országos szintű szabályozással nem ellentétes, ahhoz képest kiegészítő jellegű jogalkotásra.”³¹⁹

Mindezek alapján megállapítható, hogy az Alkotmánybíróság a 2010-es kormányrendeletre tekintettel hozta meg e határozatát, mely gyökeres változásokat eredményez az ebtartás szabályozásában, hiszen minden helyi önkormányzati állattartási rendelet, amely korlátozza – az önkormányzat illetékességi területén – az ingatlanonként tartható ebek számát módosításra szorul, mert ellentétben áll a 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet fent ismertetett szakaszaival.

A továbbiakban két jogesetet mutatok be, amelyekben az én és a konzulensem jogi segítségét kérték állatvédő, állatszerető emberek. Adatvédelmi szempontokra tekintettel nevek nem kerülnek feltüntetésre.

B.-t 2012. május 31-én a társasház számvizsgáló bizottsága, hivatkozva a helyi önkormányzat állattartási rendeletére – amely kimondja, hogy egy lakásban csak egy kutya tartható a szomszédok zavarása nélkül –, továbbá a társasházi közgyűlés házirendet megerősítő határozatára az alábbiakról tájékoztatta: az érintett a lakásában két kutyát tart, melyek a szomszédokat zavarják. Többszöri tájékoztatás és felkérés ellenére sem változtatott a helyzeten, így a közös képviselő és a

³¹⁹ 146/2011. (XII. 2.) AB határozat (Magyar Közlöny 2011. évi 143. szám, Budapest, 2011. december 2.)

számvizsgáló bizottság felszólította, hogy a társasház nyugalma érdekében 15 napon belül szüntesse meg ezt az állapotot. Ellenkező esetben a számvizsgáló bizottság intézkedni fog a helyi önkormányzatnál a szabálysértési eljárás megindításáról. Ezen felszólítás kézhezvételét követően kérte az állattartó segítségünket. 2012. június 8-án kelt levélben tájékoztattuk a számvizsgálót és a közös képviselőt a 146/2011. (XII. 2.) Alkotmánybírósági határozat fent részletesen kifejtett tartalmáról és kértük, hogy a társasház további döntéséről legyenek szívesek tájékoztatni az állattartót. 2012. július 11-én a helyi önkormányzat értesítette B. ügyfelet,³²⁰ hogy a közös képviselő kérelmére, tiltott közösségellenes magatartás elkövetése tárgyában közigazgatási eljárás indult ellene a helyi állattartási szabályok megsértése miatt. Itt fontosnak tartom ismertetni, hogy a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény kimondja, hogy az önkormányzatok 2012. május 31-ig kötelesek hatályon kívül helyezni az önkormányzati rendeletekben meghatározott szabálysértési rendelkezéseket.³²¹ Mivel a helyi állattartási szabályok megsértése is szabálysértési eljárást vont maga után, és a jegyző mint szabálysértési hatóság megszűnt, ezen időponttól szabálysértési eljárás nem indítható. 2012. május 31-től az önkormányzatok ún. tiltott közösségellenes magatartásként határozzák meg az állattartási szabályok megsértését – ezek körében a rendeletekben engedélyezett darabszám feletti ebek tartását is – és közigazgatási eljárás keretében vizsgálják az ügyeket. B. ügyében meghallgatásra került sor. Az erről készült, és 2012. július 23. napján kelt jegyzőkönyv tartalmazza, hogy két kistestű kutyát tart, illetve mellékelve benyújtja a számvizsgálónak és közös képviselőnek címzett korábbi levelét és az Alkotmánybíróság hivatkozott határozatát. 2012. augusztus 8-án kelt levelében az önkormányzat a tényállás tisztázása érdekében felhívta az ügyfelet, hogy nyilatkozzon arra vonatkozóan, hogy a lakásában tartott két eb – illetőleg a második eb – az állattartási rendelet hatályba lépése előtt vagy csak azt követően került a tartásába. Erre azért volt szükség, mert ha a két eb a helyi állattartási rendelet hatályba lépése előtt került gondozásába, akkor az eljárás

³²⁰ A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 15. §

³²¹ A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 254. § (2) bekezdés

megszüntetése indokolt, ugyanis a helyi rendelet szabályai a hatálybalépését követően alkalmazandók. 2012. augusztus 27-én kelt végzésben a helyi önkormányzat az eljárás felfüggesztéséről döntött, az alábbi indokolással: „Az iratok és a vonatkozó joganyag áttanulmányozása során megállapítást nyert, hogy a helyi állattartási rendelet módosítása indokolt. A 146/2011. (XII. 2.) Alkotmánybírósági határozatban foglaltak alapján – melynek megállapításai és a jelen helyzet között egyértelmű párhuzam látható – megállapítható, hogy a helyi önkormányzat a helyi közügyek szabályozása érdekében, külön törvényi felhatalmazás hiányában, országos érvényű jogszabály által szabályozott társadalmi viszonyt a magasabb szintű jogszabállyal nem ellentétesen, azt kiegészítő jelleggel szabályozzon. Mivel a 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet szabályozza a kedvtelésből tartott állatok tartását, így ez nem lehet a helyi önkormányzat képviselő-testületének biztosított jogalkotási tárgy.” A helyi önkormányzat 2012. október 1. napjától hatályon kívül helyezte a lakásonként tartható kutyák számát korlátozó rendelkezését, és az ismertetett ügyben az eljárás megszüntetéséről határozott.

Mielőtt a másik ügy részletes ismertetésére térek ki, rögzíteni kell, hogy az ügyben szereplő várost a helyi állattartási rendelet több állattartási övezetre osztja fel, és az övezetekben eltérően szabályozza a tartható állatok számát, illetve az állattartást. Az ügygel kapcsolatos állattartási övezetre vonatkozó előírás szerint az övezet területén található ingatlanokon két eb és annak egyszeri szaporulata tartható három hónapos korig.

G.-t e rendelkezés megsértése miatt 2010. évben egy alkalommal 15.000 forint, 2011. évben három alkalommal összesen 85.000 Ft összegű szabálysértési bírság megfizetésére kötelezte az önkormányzat. Ezt követően az ügyfelet 2012. április 11-én kelt határozatában arra kötelezte a jegyző, hogy a város III/A. jelű állattartási övezetben lévő ingatlanán tartott ebek számát az övezetre megengedett két darab tartható állatszámra csökkentse le, és az ingatlanán tartott többlet ebek állatotthonban vagy ebrendészeti telepen történő elhelyezéséről a saját költségére, legkésőbb 2012. május 10-ig gondoskodjon. A kötelezettség teljesítése a teljesítési határidő lejártát követően megtartásra kerülő helyszíni szemlén ellenőrzésre kerül.

A kötelezettség teljesítésének határidőre történő elmulasztása esetén az ebeknek gyepmester közreműködésével történő eltávolítására (a kötelezett költségére) kerül sor. Az ügyfél az elsőfokú határozat ellen határidőben fellebbezést nyújtott be az illetékes megyei kormányhivatalhoz, amely az elsőfokú határozatot megváltoztatta. Az ügyfelet arra kötelezte, hogy a III/A. jelű állattartási övezetben lévő ingatlanon tartott ebek számát az övezetre megengedett két darab tartható állatszámra csökkentse le, és az ingatlanon tartott további ebek állatotthonban vagy ebrendészeti telepen történő elhelyezéséről saját költségén gondoskodjon a határozat jogerőre emelkedését követő 30 napon belül. Mint ahogy az a határozatból is kitűnik, a kormányhivatal az ügyben mindössze a teljesítésre vonatkozó határidőt hosszabbította meg. Ezt követően az ügyfél bírósági felülvizsgálattal élt és keresetlevelet nyújtott be az illetékes törvényszékhez. A keresetlevél benyújtását követően jutott tudomására a fent említett Alkotmánybírósági határozat, így keresetkiegészítést nyújtott be, amelyben előadta a vonatkozó Alkotmánybírósági határozat tartalmát, továbbá a következőket: „T. Város Önkormányzata az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésére hivatkozva alkotta meg állattartási rendeletét. Az Alkotmány hivatkozott rendelkezése kimondta, hogy „A helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes más jogszabállyal.” Ezt a rendelkezést lényegében azonos tartalommal fenntartja a 2012. január 1-jétől hatályba lépett Alaptörvény is. Az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdése kimondja, hogy: „Feladatkörében eljárva a helyi önkormányzat törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján önkormányzati rendeletet alkot.” A (3) bekezdés pedig rögzíti, hogy: „Az önkormányzati rendelet más jogszabállyal nem lehet ellentétes”. Sem az elsőfokú eljárásban, sem a másodfokú eljárásban nem került sor a fent említett Alkotmánybírósági határozat és a 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet szabályainak figyelembe vételére a hatóságok részéről. Ez a magatartás egyrészt Magyarország Alaptörvénye 32. cikkének (3) bekezdésébe, másrészt a 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14. § (5) bekezdése a) és b) pontjába, továbbá a (6) bekezdésébe ütközik. Ezt a jogszabálysértést a hatóságok nem vették észre, így a fentiek miatt a határozataik jogellenesek. Tekintettel arra, hogy a T. Városi Önkormányzat helyi

állattartási rendeletének vonatkozó szabálya más jogszabályba ütközik, az ügyfél indítványozta, hogy a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 48. § (3) bekezdése alapján a bíróság – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – kezdeményezze az önkormányzati rendelet felülvizsgálatára irányuló nemperes eljárást az önkormányzattal szemben a Kúria Önkormányzati Tanácsánál. A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította, hogy T. város önkormányzatának állattartási rendeletének meghatározott szakaszai nem alkalmazhatók a bíróság előtt folyamatban lévő ügyben.”

A gyakorlatban jelentkező probléma tehát az, hogy az önkormányzatok többsége a mai napig nem tud a hivatkozott alkotmánybírósági határozatról és sorra indulnak eljárások a helyi állattartási rendeletben előírt darabszám felett tartott ebek miatt gazdáik ellen. Holott már az Alkotmánybíróság említett határozatának kihirdetését, vagyis 2011. december 2. napját követően módosítani kellett volna az önkormányzati rendeleteket. Sajnálatos, hogy ez eddig nem történt meg csak nagyon kevés esetben. Érdemes felhívni a figyelmet arra is, hogy az Alkotmánybíróság határozata mindenkire – a bíróságokra is – kötelező, így az említett alkotmánybírósági határozatra bíróság előtt is lehet hivatkozni a jövőben.

A kutyák számának korlátozása azonban nem csak hazánkban problémás kérdés. A kutyák számának korlátozása az USA-ban háztartásonként egyre elterjedtebb, ugyanakkor nem mondható általánosnak. A településeknek alkothatnak olyan jogszabályt, amely korlátozza a személyenként tartható állatok számát, azonban azokban a helyi rendeletekben, amelyek értelmében egy bizonyos számú állat zavarást okoz, igazolni kell, hogy a zavarás ténylegesen létezik, vagy valószínűsíthető. Abban az esetben pedig, ha egy település nem korlátozza jogszabályban a tartható állatok számát, akkor a szomszédok bírósághoz fordulhatnak az általános kártérítési szabályok alapján, ha az állatok zavarást jelentenek.³²²

A kormányrendeletbe foglalt állattartással kapcsolatos kötelezettségek tekintetében megállapítható, hogy azok lényegében az Ávtv.-ben megfogalmazott általános szabályoknak részletekbe menő, konkretizált deklarációi.

³²² Paulovics: *Összehasonlító...* 155-158.

3. Az ebek microhippel történő megjelölésére vonatkozó előírások

Az Ávtv. 2013. január 1-jétől kötelezővé tette a négy hónaposnál idősebb ebek microhippel történő megjelölését, amelynek összegét maximum – háromezer ötszáz forint – árban határozta meg a jogalkotó. Ezen összeg az Ávtv. értelmében magába foglalja a microchip árát, a beültetés díját és az adatbázisba való regisztráció díját. A kormányrendelet kimondja, hogy az adatbázisba való regisztráció, valamint az adatbázisban regisztrált eb adatának megváltozása miatt történő adatmódosítás díjmentes. Mint látható az Ávtv. úgy rendelkezik, hogy a microhippel történő megjelölés maximum háromezer ötszáz forint árába beletartozik az adatbázisba való regisztráció díja is, míg a kormányrendelet akként rendelkezik, hogy a regisztráció díjmentes. Véltetően a szabályok megalkotása során jogalkotói hiba történt. Álláspontom szerint a regisztrációnak díjmentesnek kellene lennie, így javaslom, hogy az Ávtv. kerüljön módosításra akként, hogy a maximum háromezer ötszáz forint összeg a microchip árát és a beültetés díját tartalmazza.

Mindezek mellett egyetértek az ebek microhippel történő megjelölésének jogszabályban való előírásával, mert az ebek gazdával rendelkezését valamilyen módon igazolni szükséges, ugyanis „...az elveszett, de jelölt állatok befogásukat követően órákon belül visszakerülnek gazdáikhoz, hiszen transzponderük sorszámának leolvasását követően azonnal az állatorvos rendelkezésre állnak a beültetéskor elvégzett regisztráció során a sorszámhoz rendelt adatok.”³²³

Az Ávtv. értelmében a transzponderrel megjelölt ebek adatait – az állat tartója és más személyek jogainak, személyi biztonságának és tulajdonának védelme céljából – országos elektronikus adatbázisban kell nyilvántartani, amelyet az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv működtet és jogosult kezelni az abban rögzített adatokat. Az eb tulajdonosát és tartóját széleskörű adatszolgáltatási kötelezettség terheli az eb transzponderrel történő megjelölését és regisztrációját végző állatorvos felé, ugyanis az adatbázisban az alábbi adatokat kell rögzíteni:

³²³ T/4247/57. számú törvényjavaslat.

- a) az eb tulajdonosának nevét, címét,
- b) az ebtartó nevét, lakcímét, telefonszámát, elektronikus levélcímét,
- c) az eb fajtáját, nemét, születési idejét, színét, hívónevét,
- d) az eb tartási helyét,
- e) a beültetett transzponder sorszámát, a beültetés időpontját, a beültetést végző szolgáltató állatorvos nevét, kamarai bélyegzője számát,
- f) ivartalanított eb esetén az ivartalanítás időpontját, az ivartalanítást végző szolgáltató állatorvos nevét, kamarai bélyegzője számát,
- g) az eb oltási könyvének számát, az azt kiadó szolgáltató állatorvos nevét, kamarai bélyegzője számát,
- h) az eb veszettség elleni védőoltásainak időpontját,
- i) az eb veszettség elleni védőoltásai során használt oltóanyagot, annak gyártási számát, valamint az oltást végző szolgáltató állatorvos nevét, kamarai bélyegzője számát,
- j) a veszettség szempontjából aggályos eb megfigyelési státuszának tényét, időpontját,
- k) kisállatútlevéllel rendelkező eb esetén az útlevél számát, kiállításának időpontját, a kiállító szolgáltató állatorvos nevét, kamarai bélyegzője számát,
- l) az eb veszélyessé minősítésének tényére és időpontjára vonatkozó adatot,
- m) elismert tenyésztő szervezet által törzskönyvezett eb esetén a származási igazolás másolatát.

Az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv jogszabályban meghatározott közfeladat ellátása érdekében egyrészt hozzáférést biztosít az adatbázishoz a települési, fővárosban a fővárosi kerületi és a fővárosi önkormányzat részére, másrészt pedig hozzáférést biztosíthat bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság és más közigazgatási szerv részére.

Az adatok országos adatbázisban történő nyilvántartásának indoka az, hogy az önkormányzatok egy része korábban már kötelezővé tette az ebek megjelölését, de a helyi chipadatbázisok csak az önkormányzatok illetékességi területén tartott ebek adatait tartalmazták és az egyes adatbázisok közti kommunikáció hiányából következően, amennyiben egy eb az adatait tartalmazó rendszer illetékességi

területén túl kóborolt, befogásakor tehetetlen volt a megtaláló, még ha az állat meg is volt jelölve. Ezért van szükség a transzponderrel megjelölt ebek országos adatbázisban történő kötelező nyilvántartásának bevezetésére.³²⁴

A kormányrendelet azonban nem csak az ebtartóra vonatkozóan határoz meg kötelezettségeket, hanem az állatorvos tekintetében is, aki az eb vizsgálata, kezelése előtt köteles ellenőrizni, hogy az állat rendelkezik-e microchippel, mert vesztség ellen csak microchippel megjelölt eb oltható.³²⁵ Amennyiben az állat microchippel megjelölt vagy ivartalanított, akkor az ezen beavatkozásokat elvégző állatorvos igazolni köteles azt az oltási könyv vagy a kisállatútlevél megfelelő rovatának kitöltésével, aláírásával és bélyegzőjével ellátva.³²⁶

Ha az állatorvos a kutyát microchippel megjelölte, akkor annak behelyezését követően, legkésőbb nyolc napon belül az állat adatait az adatbázisban regisztrálnia kell. Az adatbázisba történő regisztrációnak, valamint az adatbázisba már regisztrált eb adatának megváltozása miatt történő adatmódosításnak nincs költsége.³²⁷

A négy hónaposnál idősebb microchippel nem jelölt ebről a jegyző és a szolgáltató állatorvos köteles jelentést tenni a járási hivatal felé. A jegyző és a járási állat-egészségügyi hatóság tizenötezer forinttól negyvenötezer forintig terjedő állatvédelmi bírságot szabhat ki azzal az állattartóval szemben, aki elmulasztja az eb microchippel történő megjelölését.³²⁸

A kormányrendelet az ebtartóra adatváltozás-bejelentési kötelezettségeket is ró. Az állattartónak az adatváltozásokat nyolc napon belül az állatorvossal regisztráltatnia kell az adatbázisba. Ezen regisztráltatási kötelezettség körébe sorolja a jogszabály az eb tulajdonosának tartási helyének megváltozását, az állat elpusztulását. Ha az állat új állattartóhoz kerül, akkor az új állattartó köteles nyolc napon belül az adatváltozást regisztráltatni. A korábbi tartó adatait legalább öt évig kell nyilvántartania az adatbázis működtetőjének.

³²⁴ T/4247/57. számú törvényjavaslat.

³²⁵ 164/2008. (XII. 20.) FVM rendelet a vesztség elleni védekezés részletes szabályairól 4. § (7).

³²⁶ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/B. § (1)-(2).

³²⁷ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/B. § (3), (5).

³²⁸ 244/1998. (XII. 31.) Kormányrendelet az állatvédelmi bírságról.

A társállatok microchippel történő megjelölésének további előírásait a MÁOK microchip szabályzata tartalmazza. A szabályzat többek között a microchip behelyezésének általános szabályait, és tiltó rendelkezéseket tartalmaz.

Az általános szabályok között került rögzítésre, hogy csak állatorvos végezheti el a microchip beültetését, amelyet az állatorvosi rendelőben, illetve az állattartó kérésére annak lakásán vagy telephelyén lehet elvégezni oly módon, hogy az az állatnak a legkisebb fájdalmat okozza. A beültetés helye kutyák, macskák és vadászgörények esetében a nyak bal oldalának középső része. Előfordulhat olyan eset, hogy az állatba korábban behelyezett microchip nem olvasható le, ilyenkor az új microchip beültetése előtt meg kell győződni arról, hogy a korábbi microchip valóban nem található, nem működik, nem olvasható le.³²⁹

A MÁOK szabályzata továbbá tiltó rendelkezéseket is meghatároz. Az állatba korábban beültetett mikrochip – az állat azonosíthatóságának megszüntetése céljából történő – eltávolítása tilos. A korábban már felhasznált microchipet ismételten felhasználni, valamint a magyarországi engedéllyel nem rendelkező állatgyógyszer-forgalmazótól származó, bizonytalan eredetű és bizonytalan sterilitású, valamint lejárt sterilitású mikrochip beültetése tilos.³³⁰

Az Ávtv. kimondja továbbá, hogy az adatbázisban szereplő adatok tulajdonjogot nem igazolnak. A veszettség elleni védekezés részletes szabályairól szóló 164/2008. (XII. 20.) FVM rendelet meghatározza, hogy az oltási könyv az állat tulajdonjogát és származását nem igazolja. A kedvtelésből tartott állatok nem kereskedelmi célú mozgásának állategészségügyi szabályairól szóló 147/2004. (X. 1.) FVM rendelet rögzíti, hogy az útlevél kizárólag az állategészségügyi követelményeknek való megfelelés igazolására, járványügyi nyomkövetésre, valamint az állat egyedi azonosítására szolgál. Az útlevél nem használható fel az állat fajtatizta származásának, illetve tulajdonjogának igazolására. Ezért indokolt megvizsgálni, hogy jó-e így a szabályozás? Hogyan lehet igazolni a tulajdonjogot? Fajtatizta ebek esetén az állat tulajdonjogának igazolására a törzskönyv szolgál. Mivel a mai magyar jog a kutyákat, illetve az állatokat a „dolog” kategóriába

³²⁹ Magyar Állatorvosi Kamara microchip szabályzat 2. pont.

³³⁰ Uo. 5 pont.

sorolja, az ezzel kapcsolatos tulajdonjog igazolása a polgári jog körébe tartozó kérdés, azaz eb feletti tulajdonjog szerezhető elbirtoklás, találás, öröklés útján, valamint szerződés (például adásvételi, ajándékozási, stb. szerződés) alapján.

Az osztrák állatvédelmi törvény is rendelkezik az ebek egyedi megjelöléséről és adatbázisban való regisztrációjáról. A jogszabály rögzíti, hogy a szövetség területén minden kutyát állatorvos által beültetett microchippel megjelölve kell tartani, amelynek költségei az állat tartóját terhelik. A kölyökkutyákat három hónapos korukig kell microchippel ellátni. Az adatokat egy elektronikus portálon kell nyilvántartásba vennie vagy az állattartónak, vagy a hatóságnak, miután az adatokat az állattartó regisztrálta a hatóságnál, vagy az állattartó nevében a megjelölést vagy oltást végző állatorvosnak, vagy pedig más regisztrációt végző szervezetnek.³³¹ Véleményem szerint a magyar szabályozásban is lehetővé kellene tenni, hogy az adatokat az állattartó is regisztrálhassa az adatbázisban. Erre azért van szükség, mert a gyakorlatban állandó problémát okoz, hogy a microchippel történő megjelölést végző állatorvos elmulasztja az adatokat regisztrálni az adatbázisba, és az állat elveszése, elszökése esetén az állatot megtaláló vagy befogó személy a chipleolvasás során a regisztrálatlan microchip miatt az állatot nem tudja az állattartónak visszaadni. Ebből adódóan a kötelező microchip jogszabályban való előírásának jogalkotói indoka és célja nem valósul meg maradéktalanul. Álláspontom szerint, ha az állattartó is regisztrálhatná az adatokat az adatbázisban, lényegesen kevesebb regisztrálatlan microchippel rendelkező kutya lenne hazánkban. Véleményem szerint az állat elektronikus transzponderrel való megjelölésekor az állattartónak az állatorvosnál kellene nyilatkoznia arról, hogy maga kívánja-e a regisztrációt elvégezni, vagy sem. Amennyiben az állattartó szeretne élni ezzel a lehetőséggel, úgy az állatorvos köteles lenne átadni az állattartónak egy, a regisztrációhoz szükséges információkat tartalmazó nyomtatványt. Amennyiben az állattartó úgy nyilatkozik, hogy nem kívánja elvégezni a regisztrációt, úgy azt az állatorvos köteles elvégezni.

³³¹ § 24a, TSchG.

Az osztrák szabályozás értelmében abból a célból, hogy az elszökött vagy elhagyott kutyák visszakérülhessenek gazdáikhoz, az alábbi (törzs)adatokat kell bejegyezni az adatbázisba:

1. az állattartó személyes adatait, és ha az állattartó nem azonos az állat tulajdonosával, akkor a tulajdonos alábbi adatait is:
 - a. név,
 - b. fényképpel ellátott személyazonosságot igazoló dokumentum típusa és száma,
 - c. lakcím,
 - d. elérhetőségek (telefonszám, email, stb.),
 - e. születési dátum,
 - f. a kutyatartás kezdetének dátuma,
 - g. az új állattartó birtokba lépésének dátuma, vagy az állat elhalálozásának dátuma,
2. az állattal kapcsolatos adatok, mint:
 - a. az eb fajtája,
 - b. neme,
 - c. születési dátuma,
 - d. microchip száma,
 - e. az állaton végzett beavatkozás adatai, a beavatkozást végző állatorvos adatai, illetve egyéb okok adatai, pl. elkobzás,
 - f. születési ország,
 - g. nem kötelező adat: az állatútlevél száma,
 - h. nem kötelező adat: az utolsó veszettség elleni védőoltás dátuma, és ha rendelkezésre áll, akkor a vakcina hatóanyagának adatai.

A törvény értelmében minden törzsadatnak regisztrációs számot kell adni. A sikeres adatrögzítés után az adatbázis közli ezt a számot az adatokat rögzítő személlyel. Ha az adatokat a hatóság, az állattartó nevében állatorvos, vagy más regisztrációt végző szervezet rögzítette az adatbázisban, akkor a regisztrációs számot közölni kell az állattartóval is. Az adatváltozásokat az állattartó vagy az állat tulajdonosa köteles regisztrálni az adatbázisba. Ekkor az adatbázis új regisztrációs számot bocsát ki. Ha

az állat elhalálozásának dátumát nem regisztrálják az adatbázisban, akkor az az állat születési dátumától számított 20 év után automatikusan törli az adatokat a nyilvántartásból.³³² Véleményem szerint az adatbázis működése tekintetében is mintaként szolgálhat hazai viszonylatban az osztrák megoldás.

4. Az ebnyilvántartás

Az ebösszeírás intézményének kialakulása és változása szorosan összefügg az ebadó kialakulásával és változásával. Az ebadó kivetését általában ebösszeírás előzte meg, így már az 1800-as években ismert intézmény volt, amelynek szabályait ekkor még szabályrendeletekben rögzítették.

Az ebösszeírás szabályozására miniszteri rendelet szintjén 1944-ben került sor. A polgármesternek az ebösszeírással olyan községi (városi) alkalmazottat kellett megbíznia, aki a helyi viszonyokat, az ebfajtákat és az ebtartási szabályokat ismerte. Ezt az alkalmazottat szükség esetén ebösszeíró igazolvánnyal kellett ellátni. A jogszabály az ebösszeíró kötelezettségeit is meghatározta. Minden három hónaposnál idősebb ebet évenként január 31. napjáig az eb tartási helyén, az év második felében az adózatlan ebeket egy ízben kellett összeírni. Az adó alól elvont, a be nem oltott, a községekben kóborló ebekről a polgármesternek jelentést kellett tenni.³³³

Az ebtartókat a polgármester felé, az ebre vonatkozó pontos adatok tekintetében bejelentéstételi kötelezettség terhelte abban az esetben, ha az ebösszeírás után szereztek adókötelezettség alá eső ebet, vagy ha az eb az összeírás után érte el a három hónapos kort, valamint aki lakást változtatott és ebe az új lakóhelyen kedvtelésből tartott ebnek minősült. A bejelenés tételi kötelezettségnek tizenöt nap alatt kellett eleget tenni.³³⁴

Az ebadókivetés érvényesítését a polgármesternek hirdetmény útján vagy más szokásos módon közhírré kellett tennie. Az ebbirtokos az ebadó jogossága és mértéke ellen a lajstrom közszemlére tételének utolsó napját követő tizenöt nap alatt

³³² § 24a, TSchG.

³³³ Belügyi Közlöny 1944. évi (49. évf.) 21. szám 677.

³³⁴ Uo. 677-678.

a közigazgatási bizottság adóügyi bizottságához fellebbezéssel élhetett. Az ebadó kivetésével kapcsolatos határozatok ellen bírósági felülvizsgálatnak is helye volt.³³⁵

Az ebösszeíróív, a kivetési lajstrom és főkönyv alapján minden eb részére ebígazolványt kellett kiállítani, amely nyugtául is szolgált.³³⁶

Az ebösszeírásra napjainkban a tartás helye szerint illetékes önkormányzatok ebrendészeti feladatainak elvégzése érdekében, illetve a veszettség elleni oltás járványvédelmi vonatkozásaira való tekintettel kerül sor háromévente legalább egy alkalommal.³³⁷

Az ebösszeírás során az eb tulajdonosát és tartóját az ebbel kapcsolatban széleskörű adatszolgáltatási kötelezettség terheli, és amennyiben annak nem tesz eleget harmincezer forintig terjedő állatvédelmi bírsággal sújtható.³³⁸ Az eb tulajdonosát és tartóját terhelő adatszolgáltatási kötelezettség az önkormányzat oldalán adatkezelési jogosultságként jelenik meg. Az ebösszeírás során a települési, fővárosban a kerületi önkormányzat jogosult kezelni az alábbi adatokat:

- a) az eb tulajdonosának nevét, címét,
- b) az ebtartó nevét, lakcímét, telefonszámát, elektronikus levélcímét,
- c) az eb fajtáját, nemét, születési idejét, színét, hívónevét,
- d) az eb tartási helyét,
- e) a beültetett transzponder sorszámát, a beültetés időpontját, a beültetést végző szolgáltató állatorvos nevét, kamarai bélyegzője számát,
- f) ivartalanított eb esetén az ivartalanítás időpontját, az ivartalanítást végző szolgáltató állatorvos nevét, kamarai bélyegzője számát,
- g) az eb oltási könyvének számát, az azt kiadó szolgáltató állatorvos nevét, kamarai bélyegzője számát,
- h) az eb veszettség elleni védőoltásainak időpontját,
- i) az eb veszettség elleni védőoltásai során használt oltóanyagot, annak gyártási számát, valamint az oltást végző szolgáltató állatorvos nevét, kamarai bélyegzője számát,

³³⁵ Uo. 678.

³³⁶ Uo.

³³⁷ 1998: XXVIII. tv 42/B. § (1) bekezdés

³³⁸ 244/1998. (XII. 31.) kormányrendelet az állatvédelmi bírságról 2. § (1)-(2) bekezdés, 3. számú melléklet

j) a veszettség szempontjából aggályos eb megfigyelési státuszának tényét, időpontját,

k) kisállatútlevéllel rendelkező eb esetén az útlevél számát, kiállításának időpontját, a kiállító szolgáltató állatorvos nevét, kamarai bélyegzője számát,

l) az eb veszélyessé minősítésének tényére, és időpontjára vonatkozó adatot,

m) elismert tenyésztő szervezet által törzskönyvezett eb esetén a származási igazolás másolatát.

A települési, fővárosban a kerületi önkormányzat az ebösszeíráshoz kapcsolódó adatokat a helyi elektronikus nyilvántartásba rögzíti, amelynek célja az állat tulajdonosa, tartója és más személyek jogainak, személyes biztonságának és tulajdonának védelme, valamint ebrendészeti és állatvédelmi feladatainak hatékony ellátása.

Az önkormányzat, valamint a Magyar Állatorvosi Kamara köteles a nyilvántartásba vett ebekről adatot szolgáltatni, ha azt az adatbázis működtetője kéri.

Az ebösszeírás Ávtv.-ben történő rögzítésének indoka az, hogy „a jelenleg szabályozatlanul növekvő ebállomány nagyságának alakulásába történő érdemi beavatkozáshoz elengedhetetlen, hogy a problémát kezelő hatóságok tisztában legyenek a tartott kutyák pontos számával. A bizonytalan becslésbe bocsátkozások helyett e célt szolgálja – és szolgálta évtizedeken keresztül eredményesen – az ebek önkormányzatok által végzett összeírása, mely intézkedésnek lényeges állat- és humán-egészségügyi vonatkozásai is vannak. A javaslat törvényi szinten garantálja, hogy az önkormányzatoknak a jövőben is lehetősége legyen ebösszeírást végezni.”³³⁹

Az ebnyilvántartás szabályozása tekintetében álláspontom szerint Új-Zéland rendelkezései szolgálhatnak mintaként. Új-Zélandon minden kutyát 2006. július 1. óta microchippel kell megjelölni az első nyilvántartásba vétel előtt, és minden három hónapos kort betöltött ebet a tartás helye szerint illetékes városi vagy kerületi önkormányzat köteles nyilvántartásba venni. A regisztráció minden év június 30-án

³³⁹ T/4247. számú törvényjavaslat az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény módosításáról (Budapest, 2011. szeptember 15.)

jár le és július 31-ig kell megújítani. A regisztrált kutyának viselnie kell az önkormányzat által kiadott bilétát, amely tartalmazza a nyilvántartási számot és a regisztráció lejártának dátumát. A biléta színe – a könnyebb azonosítás végett – minden évben változik, pl. 2012/13-ban kék színű. A regisztráció díjköteles, amely összeg önkormányzatonként változik attól függően, hogy a kutya ivartalanított-e, városban vagy vidéken tartják-e, veszélyesnek minősített-e, stb. A munkakutyák (terelő kutya, rendőrkutya, kábítószer kereső kutya, stb.) után fizetendő regisztrációs díj általában alacsonyabb, mint a házi kedvenceké, a jelző-, vakvezető, rokkantsegítő vagy terápiás kutyák regisztrációs díja pedig ingyenes vagy minimális költséggel jár.³⁴⁰

A nyilvántartás minden kutya esetében az alábbi adatokat tartalmazza:

- a) az eb tulajdonosának nevét, születési idejét és címét,
- b) a kutya tartási helyének címét,
- c) a kutya leírását, amely magába foglalja a fajtáját, színét és különös ismertetőjegyeit,
- d) a kutya korát,
- e) a veszélyesnek minősítés tényét,
- f) a kutya nemét, beleértve azt, hogy ivartalanított-e vagy sem,
- g) a tetoválás, vagy az állatot azonosító elektronikus transzponder leírását,
- h) a kiállított regisztrációs számot,
- i) és minden egyéb releváns adatot, amelyet a területi hatóság szükségesnek ítél.³⁴¹

A törvény kimondja, hogy minden olyan személynek, aki kutyát tart a regisztrációs év első napján, a kutya nyilvántartásba vétele iránt kérelmet kell benyújtania a tartás helye szerint illetékes területi hatósághoz. Ha a kutya a három hónapos kort még nem töltötte be, akkor a bejegyzés iránti kérelmet addig az időpontig kell benyújtani, amíg a kutya eléri a három hónapos kort.³⁴²

³⁴⁰ http://www.dogsafety.govt.nz/dogsafety.nsf/wpg_URL/Your-Council-Registration-&-Microchipping-Index!OpenDocument (2015. december 2.)

³⁴¹ Dog Control Act 1996 34. § (2)

³⁴² Dog Control Act 1996 36. § (2)-(3)

Abban az esetben, ha a kutya a regisztrációs év kezdete előtt elpusztul, akkor erre irányuló kérelem esetén a teljes regisztrációs díjat visszafizetik. Ha a kutya az adott regisztrációs évben pusztult el, akkor erre irányuló kérelem esetén a díj megfelelő részét fizetik vissza. A területi hatóság elengedheti, csökkentheti vagy visszatérítheti a díjat vagy annak egy részét egyedi esetben akkor, ha a tulajdonos pénzügyi helyzete indokolja, illetve ha meggyőződött arról, hogy azt különleges okok indokolják.³⁴³

A területi hatóságnak csökkentenie kell a kutyák regisztrációjának díját, de csak akkor, ha a regisztrációs évben a kutya a három hónapos kort augusztus 2-án vagy utána tölti be, vagy a kutyát első alkalommal augusztus 2-án vagy azt követően hozták be Új-Zélandra.

Ez esetben a kutya után fizetendő regisztrációs díjat úgy kell kiszámítani, hogy a fizetendő éves regisztrációs díjat elosztjuk tizenkettővel és a kapott összeget megszorozzuk a regisztrációs évben hátralévő teljes hónapok számával.³⁴⁴

Ha az ebtartó a kérelemben tett nyilatkozatot annak tudatában teszi meg, hogy a nyilatkozat hamis, legfeljebb háromezer dollár összegű bírságot köteles fizetni. Ugyanez a szabály irányadó, ha azt nyilatkozza hamisan, hogy a kutya elpusztult.³⁴⁵

Ha a kutya nem viseli az érvényes regisztrációt igazoló bilétát, az ellenkező bizonyításáig regisztrálatlannak kell tekinteni. A törvény alapján indított eljárásban az ebtartónak kell bizonyítania, hogy a kutyát időben regisztrálták, illetve hogy a kutya nem idősebb három hónapnál.³⁴⁶

Amennyiben a kutya tulajdonosa megváltozik, a régi és az új tulajdonos köteles tizennégy napon belül értesíteni a területi hatóságot a tulajdonosváltásról, az új tulajdonos lakcíméről, illetve arról a címről, ahol a kutyát tartani fogják. Aki e szabályt megszegi legfeljebb ötszáz dollár bírsággal sújtható. Amennyiben a kutya regisztrálva van, a területi hatóság díjmentesen bejegyzí a változásokat a nyilvántartásba és az a területi hatóság, amelynek területén a kutyát tartani fogják, díjmentesen új bilétát ad ki.³⁴⁷

³⁴³ Dog Control Act 1996 39. §

³⁴⁴ Dog Control Act 1996 38. §

³⁴⁵ Dog Control Act 1996 41-41A. §

³⁴⁶ Dog Control Act 1996 44-45. §

³⁴⁷ Dog Control Act 1996 48. §

Véleményem szerint az ebek regisztrációját hazánkban is évente kellene elvégezni. Ezt azért tartom indokoltnak, mert a nyilvántartás vezetés célja az állat tulajdonosa, tartója és más személyek jogainak, személyes biztonságának és tulajdonának védelme, valamint az ebrendészeti és az állatvédelmi feladatok hatékony ellátása. Azonban, ha egy ebnek és tartójának az adatai csak háromévente kerülnek nyilvántartásba vételre, az nem nevezhető a célok hatékony megvalósulásának, hiszen három év alatt mind az állat, mind az ember életében számos változás következhet be, amely alatt gondolok például arra az esetre, hogy az ebtartó az állatot elajándékozza, aki ezt követően sérülést okoz más állatnak vagy embernek, a nyilvántartott adatok alapján pedig a korábbi tulajdonost fogja felelősségre vonni a hatóság. Szintén hasonló példa lehet, ha az ebtartó másik településre költözik. Az eb a korábbi lakcíme szerint illetékes önkormányzatnál került nyilvántartásba vételre, és mivel az adatváltozás bejelentése nem kötelező a jogszabályok értelmében, így ha az eb azon a településen okoz sérülést, ahol nincs nyilvántartásba véve, a hatóság nem fogja tudni hatékonyan fellépni az ebtartóval szemben. Továbbá az ebnyilvántartás az adott településen lévő ebállomány nagyságára is következtetni enged. Az önkormányzatok kötelesek az ebek futtatására alkalmas területeket is kijelölni, amelyek meghatározásakor elsődleges szempont az adott településen tartott ebek számának vizsgálata, amelyhez a nyilvántartás megfelelő adatokat biztosít. Mindezek kiküszöbölésére szolgálhat az új-zélandi szabályok mintájára az évente kötelezően végzett nyilvántartásba vétel, illetve az adatváltozás kötelező bejelentése a hatóságok részére.

5. Az ebrendészeti hozzájárulás

5.1. *Az ebadó története*

Az ebadó hazánkban már az 1800-as években ismert intézmény volt, amelynek szabályait szabályrendeletekben rögzítették, kivetésének célja pedig

egyöntetűen a veszettség terjedésének megállítása volt, mert a veszettségi esetek száma az ebek számával egyenes arányban változott.³⁴⁸

Temesvár szabad királyi városban 1855. május 1. napjától került kivetésre az ebadó. Minden kutya után adót kellett fizetni, azonban az adó mértéke eltérő volt: egy közönséges kutyáért kettő forintot, középosztályba esőért négy forintot és egy nemesebb fajú ebért öt forintot pengő pénzben kellett fizetni. Az összes ebadót pedig a községi kiadások fedezésére kellett fordítani.³⁴⁹

1858-tól Pesten is kivetésre került az ebadó minden öleb és olyan eb után, amelynek tartása nem elkerülhetetlen szükséges tíz pengő forint mértékben.³⁵⁰

1871 év eleje óta már Besztercebánya is azon városok közé tarozott, amelyek bevezették az ebadót. Ezen időpontig kettőszázhárom luxus-kutyát és harmincöt szükségből tartott kutyát jelentettek be. Az előbbieket után évenként kettő forintot, az utóbbiak után 30 koronát kellett fizetni.³⁵¹

1886-ban Vas vármegye is bevezette az ebadót. Minden eb után egy forint adót kellett fizetnie a tulajdonosnak és a befolyt összeget külön alapba kellett elhelyezni, amelyből a veszett kutyák által megmart vagyontalan emberek gyógyászati kezelési költségeit kellett kifizetni. A szabályozás érdekessége, hogy „érdekeltté tették a községbírákat a szabályrendelet betartásában, ugyanis a befolyt összeg 10%-át megtarthatták”.³⁵²

Az ebadó törvényi szinten először az állategészségügy rendezéséről szóló 1888. évi VII. törvénycikkben jelent meg, amely rögzítette, hogy a veszettség korlátozása céljából minden törvényhatóság a törvény életbelépte után hat hónap alatt tartozik a kutyatartásról szabályrendeletet hozni, amelyben egyúttal a főleges kutyák tartásának megszorítása végett alkalmas adó állapítandó meg.³⁵³ Az ebadó kivetésének több elméleti alapja is volt. Egyrészt az ebadótól az ebek számának csökkenését várták, mert úgy vélték, hogy csak azok tartanának ebet, akiknél az ebek után fizetendő adó kisebb áldozatot jelent, mint az ebtartással járó

³⁴⁸ Pintér Péter: *A veszettség és az ebadó*. Magyar Állatorvosok Lapja, 1947. (2. évf.) 8. szám, 114.

³⁴⁹ Vasárnapi Ujság 1855. második évi folyam 160.

³⁵⁰ Vasárnapi Ujság 1857. negyedik évi folyam 402.

³⁵¹ Vasárnapi Ujság 1871. tizenharmadik évi folyam 227.

³⁵² Katona Attila: *Ebadó – kutyavilág: Az ebek hozzájárulása Vas vármegye fejlődéséhez*. Rubicon, 2012. (23. évf.) 6. szám 70.

³⁵³ 1888. évi VII. törvénycikk az állategészségügy rendezéséről 72. §

haszon vagy élvezet. Másrészt a megadóztatott ebről gazdája gondoskodik, nem engedi kóborolni, így az a veszettség terjesztésében alárendelt szerepet játszik. Az elméleti elgondoláson túl, az ebadó bevezetése mellett gyakorlati tapasztalat is szólt: „az ebadó segítségével sikerült a veszettséget egyes külföldi államokban teljesen kiküszöbölni”.³⁵⁴ Az ebadó szabálya hatálybalépésének első éveiben a veszettségi esetek száma számottevően csökkent. Ennek magyarázata az volt, hogy az ebadót oly nagy ellenszenv fogadta, hogy az ebtartók inkább kiirtatták kutyáikat mintsem ebadót fizessenek. „Többek között Szepes-vármegyéről feljegyezték, hogy ott az ebadó életbeléptetése után az ebek nagy részét kiirtották, sőt a vármegye néhány községében az összes ebeket kipusztították.”³⁵⁵ Ez a csökkenés azonban nem tartott sokáig, a veszettség 1893-tól kezdve állandóan emelkedett. „Veszetség folytán elhullott, illetve kiirtatott 1891-ben 719, 1892-ben 526, 1893-ban 756, 1894-ben 1140, 1895-ben 1227, 1896-ban 1274, 1897-ben 1282, 1898-ben 1223, 1899-ben 1136 és 1900-ben 1159 kutya.”³⁵⁶

A törvényi szintű speciális szabályozás igénye már a 20. század első éveiben felmerült, mégpedig a veszettség állandó nagyfokú elterjedése kapcsán, amely az ebtartás rendezetlenségével függött össze.³⁵⁷ A veszettség terjedésének okait az ellene irányuló óvintézkedések be nem tartásában és ezen óvintézkedések ki nem elégítő jellegében vélték felfedezni. Az egyes törvényhatóságok ebtartási szabályzatai többé-kevésbé hiányosak voltak és még e hiányos intézkedések végrehajtására is csak eseti jelleggel került sor. A veszettség ellen való óvintézkedésektől javulás akkor várható, ha azok nemcsak papíron rögzítettek, hanem ha azok szigorúan betartatásra kerülnek. E tekintetben az egyik legcélravezetőbb megoldás az, ha ezen szükséges intézkedések elrendelését és végrehajtását az állam szigorúan ellenőrzése alá vonja és az nem kizárólag a helyi hatóságokra van bízva. Ezen állami ellenőrzéssel járó költségek fedezésére pedig az ebadó szolgálna.³⁵⁸ További célravezető megoldást pedig az ebek számának

³⁵⁴ Pintér: i.m. 114.

³⁵⁵ Uo.

³⁵⁶ Szakáll Gyula: *A veszettség elterjedése és az ebadó közötti viszony hazánkban*. Veterinarius 1902. évi (25. évf.) 9. szám 260.

³⁵⁷ Uo. 259.

³⁵⁸ *Állatvédelem*. Az Országos Állatvédő Egyesület és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének közlönye. 1909. VI. évfolyam 8. szám 90-91.

csökkentése jelentene, amelynek legjobb módja, ha „...az ebadókötelezettséget kivétel nélkül minden ebre kiterjesztik.”³⁵⁹

Az ebadót az egész országra kötelezően az állategészségügyről szóló 1928. évi XIX. törvénycikk (a továbbiakban: törvénycikk) vezette be, amely kimondta, hogy az ebek után adót kell fizetni. Magát a fizetési kötelezettséget tehát a törvénycikk írta elő, azaz nem utalta helyi szintre annak eldöntését, hogy legyen-e ebadó, vagy sem, hanem az egész országra kötelezően rendelte el.

A törvénycikk az adómentesség körébe csak a szopós ebeket rendelte.

Az ebadó mértéke tekintetében csak a kereteket határozta meg (pl. házőrző és pásztorkutyák után egy pengőnél alacsonyabb és két pengőnél magasabb, egyéb kutyák után pedig öt pengőnél alacsonyabb nem lehet³⁶⁰), a konkrét szabályok megállapítását ezen belül a helyi szabályozásra bízta.

A törvénycikk szintén a helyi jogalkotásra bízta az ebadó kivetésének és beszedésének módját, valamint annak megállapítását, hogy az ebadóból befolyt jövedelmet milyen célokra kell fordítani. Azt azonban előírta, hogy az ebadóból befolyt jövedelem a törvényhatóságot illeti, de csak állategészségügyi és állattenyésztési dologi kiadásokra szabad fordítani. Átmenetileg (1938. december 31-ig) azonban a jövedelem fele részét közegészségügyi célokra is fordíthatták.

A törvénycikk elszámolási kötelezettséget rótt a törvényhatóságokra. Az évente befolyó ebadó összegéről, valamint annak felhasználásáról a törvényhatóságoknak a számadási évet követő év első felében a földművelésügyi miniszterhez részletes jelentést kellett tenniük.

Az ebtartás egyéb szabályainak meghatározása miniszteri hatáskörbe tartozott. Az ebadó, illetve más ebtartási szabályok megszegését pedig szankcionálta (elkobzás, belátás szerinti értékesítés, esetleges leöletés) a jogszabály.

Az ebadó kivetésével kapcsolatos határozatok ellen a törvénycikk lehetővé tette a bírósági felülvizsgálatot: a közigazgatási hatóságnak azon határozata ellen,

³⁵⁹ *Állatvédelem.* Az Országos Állatvédő Egyesület és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének közlönye. 1911. VIII. évfolyam 1. szám 2.

³⁶⁰ Állategészségügyről szóló 1928. évi XIX. törvény 37. §

mellyel az ebadónak a kivetése tárgyában beadott fellebbezéseket elintézi, a közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye.³⁶¹

1944-ben az ebtartásra, illetve ebadóra vonatkozó szabályok átfogó módosításra kerültek. Az ebeket a jogalkotó különböző csoportokba sorolta, amelyek a következők:

a) tenyésztési szempontból:

aa) magyar fajtájú eb: a puli, a pumi, a kuvasz, a komondor és a sárga magyar vizsla;

ab) nem magyar fajtájú eb: az aa) pontban fel nem sorolt eb

ac) korcs eb: az előbbi pontokban említett ebek kereszteződése

b) hasznosítási szempontból:

ba) ház-, nyáj-, erdő- és mezőőrzés céljából tartott eb: házőrzés céljából tartott az a kifejlett állapotban legalább harmincöt cm marmagasságú eb, amelyet állandóan a szabadban, a ház körül tartanak és alkatát tekintve a szabadbantartást télen is ártalom nélkül viseli. Házőrzés céljából tartott ebnek egy háztartásban legfeljebb két ebet lehet minősíteni. Nyájőrzés céljából tartott eb az, amelyet a pásztor, erdő- és mezőőrzés céljából tartott eb az, amelyet az erdő- és mezőőr hivatása gyakorlására tart.

bb) különleges célból tartott eb: az, amelyet az előbbi pontban megjelölt céltól eltérő célra tartanak (patkányfogó, vadász, tehervonó, jelző vagy figyelő eb, cirkuszi és egyéb mutatványosok ebei, továbbá az állatkert kiállított ebei, az állatvédő egyesületek által fenntartott menedékhelyen gondozott ebek, stb.).

bc) kedvtelésből tartott eb: minden a ba), bb) vagy bd) pont alá nem eső eb.

bd) ebtenyésztet: az, amelyben legalább két fajtatiszta szukát tartanak abból a célból, hogy azokat azonos fajtájú kannal párosítsák és ezt, valamint a tenyésztés egyéb feltételeit (az ebek felneveléséhez és tartásához szükséges férőhely, kifutó, stb.) megfelelően igazolja.³⁶²

³⁶¹ 1928: XIX. tv. 38. §

³⁶² Belügyi Közlöny 1944. évi (49. évf.) 21. szám 677.

Az ebadó mértéke a csoportok szerint négy és száz pengő közötti értékben változó volt. Az adót az eb birtokosa volt köteles megfizetni, tekintet nélkül arra, hogy tulajdonosa volt-e annak vagy sem. A megbízásból tartott eb után fizetendő adóért a megbízót és a megbízottat egyetemleges felelősség terhelte.

A három hónaposnál nem idősebb ebek után nem kellett ebadót fizetni. Az adóév megegyezett a naptári évvel. Az adóév első felében szerzett vagy az adóév első felében három hónapos kort elért eb után az évi adó teljes összegét, az adóév második felében szerzett vagy az adóév második felében három hónapos kort elért eb után pedig az évi adó felét kellett fizetni.³⁶³

A megadóztatott eb az igazolvány felmutatása esetén ugyanabban az adóévben más községben vagy városban adófizetés nélkül volt tartható. Ha azonban az eb, új tartási helyén magasabb adó alá esett, akkor az adókülönbözetet erre az adóévre meg kellett fizetni. Ha valamely eb elveszett, elhullott, leöletett vagy új tartási helyén alacsonyabb adó alá esett, az adó törlésére, visszatérítésének követelésére nem jogosított. Jogosult volt azonban az ebbirtokos az elveszett, elhullott vagy leölt eb helyett adómentesen más ebet tartani.³⁶⁴

E jogszabály hatályon kívül helyezését követően a hazai szabályozásban nem lelhető fel az ebadó intézménye.

5.2. *Az ebrendészeti hozzájárulás bevezetése*

Az ebrendészeti hozzájárulás bevezetése az Ávtv. módosításának 2011 őszén benyújtott tervezetekor került előtérbe és 2012. január 1-jétől van jelen a hatályos jogunkban. Dolgozatomban nem csak a hatályos szabályokat vizsgálom, hanem az ebrendészeti hozzájárulás kérdésében az Ávtv. 2011. évi módosítástervezetét, illetve az ahhoz érkezett módosító javaslatokat is prezentálom.

Az Ávtv. lehetővé teszi, hogy az ebtartás helye szerint illetékes települési, fővárosban a kerületi önkormányzat az állat tulajdonosától évente ebrendészeti hozzájárulást szedjen be. A hozzájárulást az adott év első napjáig a négy hónapos

³⁶³ Uo. 679.

³⁶⁴ Uo.

kort betöltött kutyák után lehet beszélni.³⁶⁵ A módosítástervezethez több olyan módosító javaslat is érkezett, amelyek kötelezővé tennék a hozzájárulás bevezetését. Álláspontom szerint a hozzájárulás bevezetését kötelezővé kell tenni, mint ahogyan azt az 1928. évi XIX. törvénycikk is tette akkor ebadó néven. Korábban a szabályozás célja a veszettség terjedésének megakadályozása és visszaszorítása volt. Napjainkban a veszettség már sokkal kevésbé okoz gondot, mint a felelőtlen ebtartás. Az Ávtv. elég tág területet hagy a fizetési kötelezettség alóli mentesülésre, aki pedig a törvény adta mentességek egyikét sem veszi igénybe, az véleményem szerint fizesse az ebrendészeti hozzájárulást. Másrészt a hozzájárulás a felelős ebtartást mindenképpen elősegíti, egyúttal ugyan magában hordozza azt a veszélyt is, hogy azok a személyek, akik anyagi helyzetükből adódóan nem bírják megfizetni az összeget, valószínűleg megválnak kedvencüktől, társuktól, házőrzőjüktől. Ez pedig jelentősen megemeli a kóbor kutyák számát, a gyepmesteri telepek, az állatmenhelyek és az állatvédő szervezetek pedig nincsenek felkészülve erre, már így is túlszűfoltak. Ugyanakkor úgy vélem, hogy a hozzájárulás bevezetése hosszútávon mindenképpen előnyös, a felelős ebtartást segíti elő. A törvényi célok támogatása nagyon fontos, a kóbor kutyák magas száma már társadalmat érintő problémává vált (lásd falkába verődő ebek támadásai, stb.), amit a felelőtlen ebtartók idéztek elő, illetve járultak hozzá elterjedéséhez. Véleményem szerint a kóbor ebek számának csökkenése az ebtartók kötelezése nélkül nem lesz elérhető.

Az adott évi ebrendészeti hozzájárulás tekintetében az eb tulajdonosának az év első napján az oltási könyvben tulajdonosként feltüntetésre kerülő természetes vagy jogi személy, jogi személyiség nélküli szervezet minősül.

Az ebrendészeti hozzájárulás mértékének felső határát a módosítástervezet évi háromezer ötszáz forintban, az Országgyűlés azonban a tervezethez érkezett módosító javaslatokra tekintettel hatezer forintban, veszélyes eb vonatkozásában pedig évi húszezer forintban határozta meg. Ezen rendelkezésnél a mérték felső határának meghatározásával nem értek egyet. Véleményem szerint alsó és felső határt kellene konkrétan meghatározni és ezen belül mérlegelhetne az önkormányzat, hiszen ez esetben nem fordulhat elő, hogy irreálisan alacsony

³⁶⁵ 1998:XXVIII. tv. 42/C. § (1).

összeget (egy-kétszáz forintot) határoz meg. Reálisnak tartom a háromezer és a hatezer forint közötti összeget évenként, ugyanis az önkormányzatoknak az alábbiakban tárgyalásra kerülő célokra kell fordítania a teljes összeget, és e célok támogatása nagyon fontos.

A hozzájárulás mértéke tekintetében két olyan módosító javaslat érkezett, amelyek szerint a veszélyes ebek vonatkozásában a hozzájárulás mértékének magasabbnak kell lennie. Az egyik javaslat háromszoros mértéket tart indokoltnak, mert a veszélyes ebekkel kapcsolatos közigazgatási feladatok, nyilvántartások plusz költségeket jelentenek és ez szükséges, hogy megjelenjen a hozzájárulás mértékében. A másik javaslat szerint a felső határ nem haladhatja meg veszélyes eb vonatkozásában a húszezer forintot. Az Országgyűlés végül ez utóbbi javaslatot fogadta el.

Az Ávtv. kimondja, hogy az éves ebrendészeti hozzájárulás mértékét a tartás helye szerint illetékes önkormányzat úgy állapítja meg, hogy a kutya tartási célját, tartásának állatjóléti és ebrendészeti jellemzőit (tartási hely típusa, mérete, tartott ebek száma), valamint az ebtartó szociális helyzetét veszi figyelembe.

A törvénytervezet meghatározta továbbá azt is, hogy mely ebek után nem szedhető ebrendészeti hozzájárulás, ezek a következők:

- a) a mentő-, jelző-, vakvezető-, rokkantsegítő vagy terápiás,
- b) a Magyar Honvédségben, rendvédelmi szervben, nemzetbiztonsági szolgálatban vagy közfeladatot ellátó őrszolgálatban alkalmazott,
- c) az ivartalanított,
- d) az ismert tartóval nem rendelkező és állatmenhelyen, ebrendészeti telepen vagy állatvédelmi szervezet telephelyén tartott,
- e) az állatmenhelyről, ebrendészeti telepről vagy állatvédelmi szervezettől örökbefogadott eb.

E rendelkezéshez is több módosító javaslat érkezett, amelyek az adómentesség körébe emelnék a terelő, a nemzeti kincské nyilvánított fajtához tartozó és a mindenkori minimálbért el nem érő nyugdíjjal rendelkező, magyar állampolgár tulajdonában lévő, valamint az ismert tartóval nem rendelkező és állatmenhelyen,

ebrendészeti telepen vagy állatvédelmi szervezet telephelyén tartott vagy gondnokságában élő ebeket.

Az Országgyűlés által elfogadott törvénymódosítás pedig a következő ebek után mentesít a fizetési kötelezettség alól:

- a) a védett őshonos vagy veszélyeztetett, magas genetikai értéket képviselő tenyésztett magyar állatfajták nemzeti kincsé nyilvánításáról szóló 32/2004. (IV. 19.) OGY határozat mellékletében felsorolt magyar kutyafajtákba tartozó törzskönyvezett,
- b) a mentő-, jelző-, vakvezető, rokkantsegítő vagy terápiás vagy az Országos Magyar Vadászkamara által kiállított vadászkutya alkalmassági vizsgaigazolvánnyal,
- c) a Magyar Honvédségben, rendvédelmi szervben, nemzetbiztonsági szolgálatban vagy közfeladatot ellátó őrszolgálatban alkalmazott,
- d) – a veszélyes eb kivételével – az ivartalanított,
- e) az ismert tartóval nem rendelkező és állatmenhelyen, ebrendészeti telepen vagy állatvédelmi szervezet gondozásában tartott, valamint
- f) állatmenhelyről, ebrendészeti telepről vagy állatvédelmi szervezettől örökbefogadott eb.

Azt a tényt, hogy a kutyát állatvédelmi szervezet gondozásában tartják, az állatvédelmi szervezet vezetője, az állatmenhelyről, ebrendészeti telepről vagy állatvédelmi szervezettől történő örökbefogadás tényét pedig az örökbeadó intézmény vagy szervezet vezetője igazolja írásban.³⁶⁶

A módosítástervezet további fő vitatott pontja, hogy a települési, a fővárosban a kerületi önkormányzat köteles a befolyt ebrendészeti hozzájárulás összegének legalább felét az ebek ivartalanításának támogatására, vagy egyéb, az ebtartással kapcsolatos állatjóléti és közegészségügyi intézkedések finanszírozására fordítani.

A tervezet ide vonatkozó részéhez is érkeztek módosító javaslatok: a befolyt ebrendészeti hozzájárulás összegének legalább felét az ebek ivartalanításának támogatására, a fennmaradó hányadot egyéb, az ebtartással kapcsolatos állatjóléti

³⁶⁶ 1998: XXVIII. tv. 42/C. § (5)-(6) bekezdés.

intézkedések, állattartó menhelyek, azokat működtető civil szervezetek, állatvédelmi szervezetek finanszírozására kell fordítani.

Az elfogadott módosítás értelmében a befolyt ebrendészeti hozzájárulás teljes összegét az ebek ivartalanításának támogatására, az állatmenhelyek és az ebrendészeti telepek fenntartására, állatvédelmi szervezetek támogatására, valamint az ebösszeírás vagy egyéb, az ebtartással kapcsolatos állatjóléti és közegészségügyi intézkedések finanszírozására kell fordítani.

Támogatható javaslat, hogy a szabályozás körébe az ebek ivartalanításának támogatásán, és az ebtartással kapcsolatos állatjóléti és közegészségügyi intézkedések finanszírozásán túl, bevonják az állatmenhelyeket és állatvédő szervezeteket is, hiszen ezek is mindennap állatvédelmi feladatokat látnak el, azonban az önkormányzatok mégsem támogatják e szerveket kellően. Véleményem szerint az ebrendészeti telepek (ismertebb nevükön gyepmesteri telepek) fenntartását az ebrendészeti hozzájárulásból befolyt összegből nem kellene támogatni, mert a gyepmesteri telepek működését egyébként is a helyi önkormányzatnak kell finanszíroznia, ezzel szemben az állatmenhelyek alapvetően nem költségvetési támogatásból működnek – azaz nem közpénzből –, hanem civil szervezetek működtetik, amelyek nehezen tudják előteremteni a működésükhöz szükséges anyagi, tárgyi és egyéb eszközöket. A hozzájárulásból befolyt összegből álláspontom szerint az állatmenhelyek és az állatvédő szervezetek támogatását kell előtérbe helyezni és nem az ebrendészeti telepek fenntartását, mert így könnyen előfordulhat az, hogy e telepek fenntartására kerül felhasználásra – a közpénzek mellett – a bevétel, és a többi cél támogatása háttérbe szorul, esetleg elmarad. E tekintetben indokoltnak tartom az Ávtv. módosítását. Álláspontom szerint a jogalkotó megteremthetné a lehetőséget a jogi szabályozásban arra, hogy az önkormányzatok a gyepmesteri tevékenység ellátására – az állatmenhelyek működésének megkönnyítése végett is – az állatmenhelyekkel köthessenek megállapodásokat. Azért gondolom így, mert az állatmenhelyek dolgozói ugyanúgy befognak kóbor állatokat, mint a gyepmesterek, azonban lényeges különbség, hogy az állatok elaltatása csak a legvégső esetben kerül szóba. Ezen túlmenően gyógykezelésben részesítik, ivartalanítják, és elektromos azonosítóval látják el a

befogott állatokat. Ami pedig a legnagyobb előnye ezen intézményeknek, hogy mindent megtesznek az örökbefogadások népszerűsítése érdekében.

Az ebrendészeti hozzájáruláshoz kapcsolódó rendelkezéseket a törvénytervezet és a módosítás egyaránt azzal zárta, illetve zárja, hogy kimondja: a határidőre meg nem fizetett ebrendészeti hozzájárulás adók módjára behajtandó köztartozás.

Az ebrendészeti hozzájárulás, mint új jogintézmény hatással volt alacsonyabb szintű jogszabályokra, különösen az önkormányzati rendeletekre. A továbbiakban két, az ebrendészeti hozzájárulásról rendelkező önkormányzati rendeletet mutatok be.

2012. július 1-jén lépett hatályba Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 69/2011. (XII.19.) önkormányzati rendelete³⁶⁷ az ebrendészeti hozzájárulásról.

A rendelet hatálya Kaposvár területén ebet tartó kutyatulajdonosokra terjed ki. A hozzájárulás mértéke egy eb tartása esetén háromezer forint, minden további eb után hatezer forint, veszélyes eb vonatkozásában húszezer forint.

A hozzájárulás mértékéről az ebtulajdonos minden év február 15-ig kap értesítést. A rendelet két részletben engedi meg a fizetést, az első részletet minden év március 15-ig, a második részletet pedig minden év szeptember 15-ig kell megfizetni az önkormányzat részére.³⁶⁸

Érdekessége a rendeletnek, hogy az Ávtv.-ben előírt mentességi okokat kibővíti, ugyanis kimondja, hogy mentesül a fizetési kötelezettség alól a tárgyév január 1-ig hatvankettedik életévét betöltött, egyedülálló ebtulajdonost egy eb tartása esetén. A második és minden további eb vonatkozásában viszont a hatezer forint az irányadó.

A rendelet további részében az ebtulajdonosokat terhelő bejelentési kötelezettségeket határozza meg az önkormányzat. Az eb tulajdonjogában bekövetkezett változást a korábbi, és az új tulajdonos egyaránt, az eb elhullását, négy hónapos kort betöltött ebszaporulatot pedig a tulajdonos köteles bejelenteni. A

³⁶⁷ <https://www.kaposvar.hu/authorized/kozlony/kozlony201106/download/69.pdf> (2013. május 27.)

³⁶⁸ Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 69/2011. (XII.19.) önkormányzati rendelete az ebrendészeti hozzájárulásról 3. §

bejelentési határidő a változás bekövetkeztétől számított tizenöt nap. Az állatvédelmi törvényben rögzített mentességet az eb tulajdonosának kell bejelentenie az ebrendészeti hozzájárulás mértékéről szóló értesítés kézhezvételét követő tíz napon belül. A mentesség igénybevételéhez mellékelni kell a mentességet igazoló okmányokat (a törzskönyv másolatát, a mentő-, jelző-, vakvezető-, rokkantsegítő-, terápiás eb kiképzéséről szóló vagy az ilyen tartás célját rögzítő orvosi igazolást, a fegyveres szerv nyilatkozatát, hogy az ebet nemzetbiztonsági szolgálatban vagy közfeladatot ellátó őrszolgálatban alkalmazza, az állatorvos ivartalanítási igazolását, stb.).³⁶⁹

A bejelentési kötelezettség csak az Ávtv.-ben rögzített mentességi okok esetén van előírva. De vajon, hogyan szerez tudomást az önkormányzat a tárgyév január 1-ig hatvankettedik életévét betöltött, egyedülálló ebtulajdonosról? Itt nyilvánvalóan elkerülte a testület figyelmét e szabály és a gyakorlatban ugyanúgy a tulajdonosnak kell majd igazolnia, hogy jogosult a mentességre. Az ebrendészeti hozzájárulás megállapításáról és a mentességről a polgármester dönt.

A rendelet azonban nem volt hosszú életű, mert 2012. július 1-jén lépett hatályba, az önkormányzat pedig 2012. július 15-i hatállyal kimondta, hogy az ebrendészeti hozzájárulásról szóló 69/2011. (XII.19.) önkormányzati rendeletet nem kell alkalmazni.³⁷⁰

2012. január 1-jén lépett hatályba Újfehértó Város Önkormányzata Képviselő-testületének 39/2011. (XII. 16.) önkormányzati rendelete az ebrendészeti hozzájárulásról.

A rendelet célja, hogy az önkormányzat az ebrendészeti hozzájárulásból befolyt bevételét az ebek összeírására, elektronikus nyilvántartására és a kóbor ebekkel összefüggő ebrendészeti feladatok finanszírozására fordítsa.³⁷¹ E rendelet célja kiváló példája a fent említett problémák egyikének, mégpedig annak, hogy a hozzájárulásból származó bevételből a tipikusan állatvédelmi célok támogatására –

³⁶⁹ 69/2011. (XII.19.) önkormányzati rendelet 5. §

³⁷⁰ Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzatának 52/2012. (VII. 6.) önkormányzati rendelete az ebrendészeti hozzájárulásról szóló 69/2011. (XII.19.) önkormányzati rendelet alkalmazásáról 1. §

³⁷¹ <http://www.ujfeherto.hu/index.php/component/content/article/1-friss-hirek/553-rendelet> (2013. május 27.)

mint az ebek ivartalanítására, az állatmenhelyek és az állatvédő szervezetek támogatására, az állatjóléti intézkedésekre – egyáltalán nem kerül sor.

Az éves ebrendészeti hozzájárulás mértéke a tartás célja szerint eltérően került szabályozásra. A lakás céljára szolgáló ingatlanon vagyonvédelem, illetve házőrzés céljából tartott eb esetében ezer forintot, veszélyes eb vonatkozásában ebenként tízezer forintot, míg más eb tartása esetén ezeröttszáz forintot kell fizetnie az ebtartónak.³⁷²

A hozzájárulás mértéke több eb tartása esetén, függetlenül a tartás céljától – ide nem értve a veszélyes ebet – ebenként nyolcszáz forint. Amennyiben – a lakás céljára szolgáló ingatlanon vagyonvédelem, illetve házőrzés céljából – egy ebet tartó ebtulajdonos az önkormányzattól szociális rászorultsága okán valamely rendszeres szociális ellátásban részesül, ötszáz forintot, ha több ebet tart, akkor ebenként nyolcszáz forintot kell fizetnie.³⁷³

Ezen önkormányzati rendeletnek is pozitívuma, hogy az Ávt.-ben előírt mentességi okokat kibővíti, ugyanis kimondja mentes az ebrendészeti hozzájárulás megfizetése alól az egy ebet tartó, hetvenedik életévét tárgyév január 1-jéig betöltött ebtulajdonos. Több eb tartása esetén azonban ebenként nyolcszáz forint a hozzájárulás mértéke.³⁷⁴

A fizetési kötelezettség két egyenlő részletben – május 31-ig és október 31-ig – is teljesíthető.³⁷⁵

A hozzájárulás a 2012. évre került megállapításra, a rendelet 2013. január 1. napján hatályát veszti.³⁷⁶ E rendelkezés kapcsán is felmerülhet az a kérdés, hogy vajon az ebrendészeti hozzájárulás csak az esedékes ebösszeírás és az ebek elektronikus nyilvántartása miatt került-e bevezetésre.

Az ebadó intézménye Európa szerte igen elterjedt.

Hollandiában az ebeket nyilvántartásba kell venni és évente kell befizetni az adót az adóhatóságnak. Az ebadó területenként változik és minden további kutya

³⁷² Újfehértó Város Önkormányzata Képviselő-testületének 39/2011. (XII. 16.) önkormányzati rendelete az ebrendészeti hozzájárulásról 1.§ (1)-(3) bekezdés.

³⁷³ 39/2011. (XII. 16.) önkormányzati rendelet 1. § (4)-(6) bekezdés.

³⁷⁴ 39/2011. (XII. 16.) önkormányzati rendelet 2. §.

³⁷⁵ 39/2011. (XII. 16.) önkormányzati rendelet 3. §.

³⁷⁶ 39/2011. (XII. 16.) önkormányzati rendelet 4. §.

után további díjakat kell hozzáadni. A nyilvántartásba vétel igazolására biléta szolgál, amelyet a kutya nyakörvén helyeznek el.³⁷⁷

Az ebeket Németországban is regisztrálni kell és adót kell fizetni utánuk. Az ebadó önkormányzatonként változhat, és mértéke különböző lehet fajtánként is pl. egy chihuahua után kevesebb adót kell fizetni, mint egy dobermann után.³⁷⁸ Ha a tulajdonos veszélyes kutyát vagy ún. harci kutyát tart pl. bull terriert, pitbull terriert, staffordshire bull terriert, amerikai staffordshire bull terriert, dobermannt, stb., akkor gyakran megemelt ebadótétellel kell számolnia.³⁷⁹ Egyes helyeken a tulajdonosnak kutyánként kell fizetnie az adót. Berlinben például a második és minden további eb díja magasabb, mint az egy kutya után fizetendő összeg, hogy elvegye a kedvét az embereknek attól, hogy túl sok kutyát tartsanak. Más tartományokban ugyanilyen díjszabás kerül felszámításra függetlenül attól, hogy egy vagy két kutya tartanak, egyes tagállamok pedig nem vetnek ki díjat a második kutyára. Az ebadót évenként meg kell újítani. Az azonosítás céljából minden kutyát microchippel kell ellátni. Nem kell ebadót fizetni, a vakvezető-, jelző-, rokkantsegítő-, terápiás kutyák, valamint az erdészek és vadőrök által használt kutyák után.³⁸⁰ Ha az eb az adóév vége előtt elpusztul és benyújtják az illetékes hivatalhoz a halál tényét igazoló állat-egészségügyi bizonyítványt, illetve az állat megvásárlásáról szóló igazolást, akkor a megfizetett ebadó arányos részét visszatérítik. Németországban az ebadó jogszerűségét – 1810. körüli – bevezetése óta többször megkérdőjelezték. Az ebadó ellenzői azt kifogásolták, hogy más háziállatokat, mint a macskákat és a lovakat nem adóztatják, és ez véleményük szerint – a német alaptörvényre utalva – sérti az egyenlő bánásmód elvét. A Szövetségi Pénzügyi Bíróság több eljárást lefolytatott ebben a kérdésben, és úgy határozott, hogy nem sértették meg az egyenlőség általános alapelvét, mert attól, hogy, ha egyidejűleg más állatfaj nincs is megadóztatva az ebadó beszedése rendelkezésre áll.³⁸¹

³⁷⁷ www.expatica.com/nl/family/pets/Keeping-pets-in-the-Netherlands_16037.html (2013. május 27.)

³⁷⁸ <http://berlin.angloinfo.com/information/family/pets/> (2013. május 27.)

³⁷⁹ www.vergleichen-und-sparen.de/hundesteuer.html (2013. május 27.)

³⁸⁰ <http://berlin.angloinfo.com/information/family/pets/> (2013. május 27.)

³⁸¹ www.vergleichen-und-sparen.de/hundesteuer.html (2013. május 27.)

Véleményem szerint a hazai szabályozásnak figyelembe kellene vennie a más országokban irányadó szabályokat is.

Ami szembetűnő, hogy a holland és a német szabályok is ebenkénti adófizetést határoznak meg és a második, illetve további ebek adója magasabb, mint az első kutyáé. Ilyen különbségtétel hazánkban is lehetséges, hiszen az Ávtv. úgy fogalmaz, hogy az ebrendészeti hozzájárulás mértéke nem haladhatja meg ebenként a hatezer forintot, veszélyes eb esetén pedig a húszezer forintot.

Különösen figyelemre méltó rendelkezés a német szabályozásban az, hogy ha az eb az adóév vége előtt elpusztul és benyújtják az illetékes hivatalhoz a halál tényét igazoló állat-egészségügyi bizonyítványt, illetve az állat megvásárlásáról szóló igazolást, akkor a megfizetett ebadó arányos részét visszatérítik. Az Ávtv. többek között a hozzájárulás visszatérítésről egyáltalán nem rendelkezik, pedig véleményem szerint indokolt lenne ezt is figyelembe venni.

Az USA-ban az ebadó intézménye nem szövetségi, hanem tagállami szinten – sokszor eltérően – kerül meghatározásra és a funkciója az, hogy a kutyák regisztrálva legyenek. A következőkben – a teljesség igénye nélkül – ezek közül mutatok be néhányat.

Wisconsin államban a január 1-jéig öt hónapos kort betöltött eb után, illetve az adóévben öt hónapos kort betöltő kutya után adót kell fizetni. Az adóév január 1-jétől december 31-ig tart. A szabályozás különbséget tesz az ivartalanított és a nem ivartalanított ebek között, amely különbségtétel az adó mértéke tekintetében jelentkezik, ugyanis az ivartalanított kan és szuka kutyák után minimum három dollárt, míg az ivaros kutyák után nyolc dollárt kell fizetni. Ezen összegek felét kell fizetni akkor, ha az eb az adóév július 1-jét követően éri el az öt hónapos kort.³⁸²

Missouri államban a tulajdonos lakhelye szerint illetékes megyei jegyzőnek minden év február 1-jéig kell megfizetni az adót, amelynek mértéke minden kan és minden ivartalanított szuka kutya után egy dollár, minden más kutya után pedig három dollár.³⁸³

³⁸² 2011 Wisconsin Code Chapter 174.05(1)-(2)

³⁸³ Vernon's Annotated Missouri Statutes. Title XVII. Agriculture and Animals. Chapter 273.050 és 273.060.

Virginia államban az adó összegét eltérően határozhatják meg a városi vagy megyei helyi hatóságok aszerint, hogy kan vagy szuka, ivaros vagy ivartalanított kutyát tart-e a tulajdonos, azonban az nem lehet kevesebb, mint egy dollár és nem lehet több mint tíz dollár. Az adómentesség körébe a jelző-, vakvezető, rokkantsegítő vagy terápiás kutyák tartoznak.³⁸⁴

Louisiana államban évente fix összeget kell fizetni minden kutya után, de ez az összeg ivartalanított kutya esetén nem lehet több mint tíz dollár, ivaros kutya esetén pedig nem haladhatja meg a húsz dollárt. A befolyt összeget kizárólag a kóbor állatok befogására, ellenőrzésére és ellátására kell fordítani. Az adót minden évben a veszettség elleni védőoltás évfordulóján kell megfizetni, feltéve, hogy a kutya a hat hónapos kort betöltötte. Az adómentesség körébe szintén a jelző-, vakvezető, rokkantsegítő vagy terápiás kutyák tartoznak.³⁸⁵

³⁸⁴ West's Annotated Code of Virginia. Title 3.2. Agriculture, Animal Care, and Food. Subtitle V. Domestic Animals. Chapter 65. Comprehensive Animal Care. Article 6. Authority of Local Governing Bodies. § 3.2-6528.

³⁸⁵ West's Louisiana Statutes Annotated. Louisiana Revised Statutes. Title 3. Agriculture and Forestry. Chapter 18. Animals Running at Large. Part V. Dog License Tax. § 2271-2278.

II. fejezet: A „veszélyes eb” fogalmának változásai (a magyar jogban)

Ebben a fejezetben elsősorban a veszélyes ebekre vonatkozó magyar szabályozás bemutatására vállalkoztam, azonban a fejezet végén külön kiemelve foglaltam össze a veszélyes ebekre vonatkozó külföldi szabályokat. Ennek keretében Anglia, Németország és az USA szabályozási megoldásait elemeztem, amelyek tisztán fajta specifikus rendelkezéseket határoznak meg a veszélyes ebekre vonatkozóan követendőként – akárcsak ahogy Magyarország is tette 2012 előtt.

1. A veszélyes eb fogalma egykor és most

A veszélyes és veszélyesnek minősített ebekről az Ávtv. mellett a 35/1997. (II. 26.) kormányrendelet rendelkezett. E jogszabályok külön kategóriaként kezelték a veszélyes és veszélyesnek minősített ebeket. Az előbbi csoportba a pit bull terrier és annak keverékei³⁸⁶, míg az utóbbi csoportba az állatvédelmi hatóság által (embernek vagy állatnak – ingerlése nélkül – okozott súlyos sérülés miatt) egyedileg veszélyesnek minősített ebek tartoztak.³⁸⁷ Miért volt rossz megoldás ez a különbségtétel?

Véleményem szerint indokolatlan a kutyaajták között különbséget tenni aszerint, hogy eb vagy veszélyes eb. A jogalkotó a veszélyes eb kategóriába csak a pit bull terriert és annak keverékeit „száműzte”, majd hozott a tartásukkal kapcsolatban olyan rendelkezéseket, melyek az állatvédelemmel össze nem egyeztethetők. Ha pl. egy pit bull terrier súlyos sérülést okozott, életét el kellett venni. De ha ugyanezt a sérülést egy amerikai stafforshdire terrier okozta, legfeljebb veszélyes ebbé minősítették. Érthetetlennek és szakmailag megalapozatlannak tartottam, hogy miért pont ezt a fajtát választotta ki a jogalkotó. Ha mindenképpen szükségesnek tartotta e kategória megalkotását miért nem terjesztette ki több fajtára, többek között az amerikai staffordshire terrierre is?! Ugyanis e két fajta lényegében

³⁸⁶ Czerny Róbert: *Az állatvédelem...* 130.

³⁸⁷ Lásd: Julesz: *i.m.* 56-58.

közös ősektől származik, génállományuk nagy része azonos, szemmel látható különbségtétel küllemüket illetően meglehetősen problematikus még a szakértők számára is. Azért mert egy fajtnak van egy erős, negatív történelmi háttere nem szabad nekünk, embereknek a fajta minden egyes egyedére diszkrimináló rendelkezéseket hoznunk. Ha már fajtákat kell e szabályozás körébe vonnunk, ildomos megnézni például a – médiában is – elhíresült kutyatámadások sorát. A legtöbb esetben a támadó fajta: rottweiler, németjuhász, dobermann volt. E fajtákat előszeretettel alkalmazzák őrző-védő feladatok ellátására. Ha a jogalkotó valamilyen megfontolásból indokoltnak tartja a veszélyes eb kategória létrehozását, akkor javaslatom szerint figyelembe kellett volna vennie a statisztikákat is. Ebben az esetben viszont arra a megállapításra jutna, hogy meg kellene tiltani pl. a rottweiler, a németjuhász, stb. – mint veszélyes eb – fajták szaporítását, tenyésztését, vétlen szaporulatát, elidegenítését, export-importját, versenyeztetését, őrző-védő feladatokra tartását, képzését és alkalmazását. Ilyen értelmezés ugyanakkor azzal a következménnyel járna, hogy a veszélyes eb kategória egy folyamatosan bővülő keret lenne, és néhány év alatt a jogi szabályozás eljutna oda, hogy szinte minden kutyafajta veszélyes eb lenne. Márpedig ez nem így van, nem is lehet így. Azt gondolom, hogy mindig csak az adott egyedet szabad vizsgálat alá vonni veszélyes ebbé minősítési eljárás keretében, egy fajtát – legyen az bármely is – ugyanakkor nem.

Az Alkotmánybíróság (továbbiakban: AB) a 49/2010. (IV. 22.) AB határozatában 2010. szeptember 30-ával megsemmisítette a – társadalomban „pitbull törvényként” is elhíresült – kormányrendeletet. Az AB az indítványban megjelölt indokokat külön nem vizsgálta, mert úgy ítélte meg, hogy az egész jogszabály alkotmányellenes: a kormányrendelet hatályát kifejezetten az állam- és közbiztonságról szóló 1974. évi 17. tvr. megjelölt rendelkezéseire hivatkozva határozta meg. A tvr. hatályon kívül helyezését követően viszont a kormányrendelet módosítása nem történt meg, emiatt a kormányrendelet hatálya nem állapítható meg. Így jogbizonytalanság keletkezett, a jogalkotó a jogbiztonság

követelményének nem tett eleget, ezért az AB a kormányrendeletet megsemmisítette.³⁸⁸

Az AB határozata alapján tehát 2010. szeptember 30-ától már nem beszélhettünk a pit bull terrierről és keverékeiről, mint veszélyes ebekről, vagyis megszűnt a fajta alapú hátrányos megkülönböztetés az ebek között. Így a pit bull terrier már engedély nélkül tartható, gazdáját 2010. szeptember 30-tól nem terheli az igazgatási szolgáltatási díj megfizetésének kötelezettsége és nem kell alkalmazni a tartásra szolgáló eszközöket és – meglehetősen szigorú – előírásokat sem. Véleményem szerint nem veszélyesebb az egyik fajta kutya a másikinál, mert nem maga a fajta hordozza magában a veszélyes jegyeket, hanem az egyed. Ebből kifolyólag nem tartom jó megoldásnak és támogathatónak a fajta alapú besorolást. Mindig az adott egyedet kell vizsgálni és erre a célra szolgál a veszélyes ebbé minősítési eljárás.

Azzal, hogy az AB megsemmisítette a veszélyes és veszélyessé minősített ebek tartásáról és a tartás engedélyezéséről szóló 35/1997. (II. 26.) Kormányrendeletet, a jogrendszerben joghézag keletkezett. Az említett kormányrendeletre hivatkoztak magasabb és alacsonyabb szintű jogszabályok is. További problémát okozott, hogy nem volt szabályozva megfelelően a veszélyes ebbé minősítési eljárás, amire szükség volt, ugyanis, ha egy eb embernek vagy állatnak sérülést okozott és az érintett személy hatósághoz fordult, az nem tudott, illetve nem tudott volna hatékonyan, jogszerűen eljárni. Ez pedig fontos, mert bármennyire is elhivatottak vagyunk az állatvédelem iránt, be kell látnunk, hogy vannak olyan egyedek, amelyek problémásabbak társaiknál. A problémák azonban megoldódni látszanak az állatvédelmi jogszabályok folyamatos módosításával.

2012. január 1-jével került átfogó módosításra az Ávtv., és ezáltal a veszélyes ebekre vonatkozó kérdések is előtérbe kerültek. A módosítás értelmében veszélyes eb az állatvédelmi hatóság által egyedileg veszélyesnek minősített eb,³⁸⁹ vagyis a korábbi két kategória egybeolvadása figyelhető meg.

³⁸⁸ Juhász Ágnes: *Az állat által okozott károk és azok megítélése a hatályos magyar polgári jogban*. Publicationes Universitatis Miskolcensis, Sectio Juridica et Politica, Tomus XXX/2., 2012, 491.

³⁸⁹ Zoltán Tóth J., *i.m.* 4.

2. A veszélyes ebekre vonatkozó előírások

Az ebet egyedileg veszélyesnek minősítő állatvédelmi hatóság jelenleg az állat-egészségügyi és élelmiszer-ellenőrző feladatkörében eljáró járási hivatal. Az eb egyedi veszélyessé minősítését a település jegyzője³⁹⁰ kérheti a járási hivataltól. Amennyiben a település jegyzője arról értesül, hogy az eb sérülést okozott, akkor arról írásban értesíti azt a járási állategészségügyi hatóságot, amelynek illetékességi területén keletkezett a sérülés.³⁹¹

Az állatvédelmi hatóság ebet akkor minősíthet egyedileg veszélyessé, ha az eb fizikai sérülést okozott és megvalósulnak a veszélyesnek minősítés jogszabályban meghatározott feltételei, vagy az eb fizikai vagy pszichikai állapota alapján feltételezhető, hogy az embernek fizikai sérülést okozhat és ez a veszélyhelyzet kizárólag az eb veszélyesnek minősítésével hárítható el.

Ha a kutya sérülést okozott a járási állategészségügyi hatóság kétirányú szankciókat alkalmazhat, melyek egyrészt sújtják az ebtartót, másrészt a sérülést okozó ebet.

Az ebtartót sújtó szankciók közül az írásos figyelmeztetést, az eb közterületen való vezetések szigorúbb szabályok betartására való kötelezést, az eb tartási körülményeinek megváltoztatására és szigorúbb tartási feltételek kialakítására kötelezést, az ebek viselkedésének megítélésében jártas szakértővel egyeztetett képzés elvégzésére kötelezést alkalmazhat az állatvédelmi hatóság.

A sérülést okozó kutyával szemben az ivartalanítás elrendeléséről, a veszélyessé minősítésről, valamint életének – az Ávtv.-ben meghatározott esetekben való – kioltásáról rendelkezhet az állatvédelmi hatóság. Abban az esetben, ha az állatok falkában okoznak támadást a falka összes tagja tekintetében alkalmazni kell a szankciókat.

A korábbi szabályokhoz képest változás az eljárásban, hogy a sérülés keletkezésének kivizsgálása során vizsgálni kell az eb által okozott sérülés bekövetkezésének körülményeit, különösen a sérült ember vagy állat magatartását.

³⁹⁰ Paulovics Anita – Bistei Attila: *Az állatvédelemben részt vevő szervek*, Ügyészek Lapja, 2003. évi 1. szám 41-55.

³⁹¹ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/C. § (1).

Véleményem szerint ez üdvözlendő rendelkezés, hiszen nem egy olyan kutyatámadás történt már, amelynek kiváltója emberi magatartás volt. Ugyanis, ha az ember támadólag, agresszíven közelít a kutyához az ösztönösen viselkedve védelmezi magát vagy hön szeretett gazdáját, falkáját. Ez esetben véleményem szerint indokolatlan az védekezésből támadó állat szankcionálása.

A fent említett szankciók alkalmazása egyrészt az eb által okozott sérülés kimenetelétől, másrészt az eb által okozott sérülés körülményeitől függ.

Az eb által okozott sérülés kimenetele lehet nyolc napon belül gyógyuló, nyolc napon túl gyógyuló, súlyos, maradandó vagy halálos. Itt szembetűnő a büntetőjogban a testi sértés bűncselekménynél megjelenő sérülés – mint eredmény – gyógytartama szerinti különbségtétel. A sérülés kimenetelének tekintetében a jogalkotó nem tisztázza egyértelműen, hogy mikor minősül a sérülés súlyosnak, illetve maradandónak. Véleményem szerint indokolatlan különbséget tenni a nyolc napon túl gyógyuló és a súlyos sérülés között, ahogyan a büntetőjogban is a nyolc napon túl gyógyuló sérülés alapozza meg a súlyos testi sértés büntetettét. Maradandó sérülés alatt pedig érthető például a test valamely tagjának elvesztése, vagy a test eltorzulása, stb., hasonlóan a testi sértés bűncselekménynek minősített eseteként megjelenő „maradandó fogyatékoság” értelmezéséhez.

Az eb által okozott sérülés körülményei alatt azt vizsgálják, hogy az eb embernek vagy állatnak, saját territóriumon vagy közterületen okozott sérülést. E tekintetben a jogalkotó az alábbi körülmények között tesz különbséget:

- a) az ebbel nem egy háztartásban élő személynek,
- b) az ebbel egy háztartásban élő személynek,
- c) közterületen az ebbel nem egy háztartásban élő személynek,
- d) saját territóriumon az ebbel nem egy háztartásban élő személynek,
- e) közterületen kutyának,
- f) saját territóriumon kutyának,
- g) közterületen egyéb állatnak,
- h) saját territóriumon egyéb állatnak okozott sérülés.

Azt, hogy mely magatartás esetén mely szankciót alkalmazhatja az állatvédelmi hatóság, a 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet 4. számú melléklete

határozza meg. A mellékletet vizsgálva azt állapíthatjuk meg, hogy a legtöbb magatartás esetén több, néhány esetben pedig az összes szankció alkalmazását teszi lehetővé a jogalkotó, azonban annak eldöntését, hogy ezek közül egyet, vagy azokat együttesen alkalmazzák, az állatvédelmi hatóság mérlegelésére bízta.

A korábbiakhoz viszonyítva a veszélyessé minősítési eljárásban új résztvevő, az ebek viselkedésében jártas szakértő, akinek eljárásba történő igénybevétele kötelező, illetve eshetőleges is lehet. Kötelező bevonni, ha az eb fizikai vagy pszichikai állapota alapján feltételezhető, hogy az embernek fizikai sérülést okozhat és ez a veszélyhelyzet kizárólag az eb veszélyesnek minősítésével hárítható el. Szintén kötelező e szakértő eljárásba történő bevonása, ha az eb ismételten nyolc napon túl gyógyuló vagy annál súlyosabb sérülést okozott embernek. Egyéb esetekben a sérülés keletkezésének kivizsgálása során szükség esetén vonható be az eljárásba.³⁹²

Az ebek viselkedésének megítélésével kapcsolatos szakértői tevékenységet a NÉBIH engedélyezheti kérelemre. Az engedélyt az kaphatja meg, aki állatorvos doktori képesítéssel és a képesítés megszerzésétől számított legalább öt éves szakirányú szakmai gyakorlattal rendelkezik vagy legalább tízéves szakirányú szakmai gyakorlattal rendelkezik.

A kérelem tartalmi elemei a kérelmező természetes személyazonosító adatai, és a kérelmező képzettségére vonatkozó információk.

A kérelemhez mellékelni kell továbbá az állatorvosi doktori képesítés meglétét tanúsító okirat hiteles másolatát, a szakmai gyakorlati idő meglétét igazoló iratot, valamint a szakmai működés részletes leírását tartalmazó iratot.

Az engedélyezéssel egyidejűleg a NÉBIH nyilvántartásba veszi a szakértőt, amely a szakértők természetes személyazonosító adatai tartalmazza, illetve a NÉBIH a honlapján közzéteszi a szakértői nyilvántartásban szereplő személy nevét, telefonos elérhetőségét, valamint elektronikus levélcímét.

Veszélyes ebet kizárólag engedéllyel, az abban meghatározott feltételekkel lehet tartani, amelyet a járási hivatal ad ki a veszélyesnek minősítést követő hatvan nap elteltével. Ezen engedélyt az eb tulajdonosa vagy az ebtartó a tulajdonossal

³⁹² 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/C. § (7).

együtt kérheti a veszélyessé minősítésről szóló határozat jogerőre emelkedésétől számított tizenöt napon belül. A kérelemnek kötelező tartalmi elemeit is meghatározza a kormányrendelet, amelyben fel kell tüntetni az eb tulajdonosának nevét és címét, az ebtartó nevét, születési helyét és idejét, lakcímét, telefonszámát és elektronikus levélcímét. A kérelemben meg kell határozni továbbá az eb tartási helyét, annak leírását, továbbá az eb adatait (fajtáját, születési idejét, nemét, színét, nevét, a microchip sorszámát, ivartalanított eb esetén az ivartalanítás időpontját, és az eb egyéb egyedi jellemzőit).³⁹³

Ha az eb tartási helyéül szolgáló ingatlan közös tulajdonban van, illetve hasznélvezettel terhelt, a kérelemhez csatolni kell a tartás helye szerinti ingatlan tulajdonosának, illetve hasznélvezőjének hozzájáruló nyilatkozatát.

Az engedély érvényességi ideje a kiállítástól számított két év. Az engedély kiadásának feltétele az, hogy az eb tartója a tizennyolcadik életévét már betöltötte és cselekvőképes. A hatóság az engedélyt három esetben köteles visszavonni: ha az eb tulajdonosa vagy az ebtartó az előírt kötelezettségeit ismételten megszegi, ha az eb tartási helyét – akár ideiglenesen is – megváltoztatja, vagy ha a veszélyes eb tulajdonjogát átruházza.³⁹⁴

Az engedély kiadása, meghosszabbítása díjköteles. A veszélyesnek minősített ebek tartása engedélyezésére, illetve az engedély meghosszabbítására irányuló eljárásért igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni. Az engedélyezésre irányuló eljárás és a tartás engedélyezésére irányuló fellebbezési eljárás díja egyaránt huszonötezer forint, a meghosszabbításra irányuló eljárás és a meghosszabbításra irányuló fellebbezési eljárás díja pedig húszezer forint. A díjat a tulajdonos a tartás helye szerint illetékes önkormányzat költségvetési elszámolási számlájára az eljárás kezdeményezésekor köteles befizetni és a díj befizetését igazolni. A fellebbezési eljárás díját a veszélyesnek minősített eb tulajdonosa a fellebbezés benyújtáskor köteles befizetni, és a díj befizetését igazolni. A díj az ügyben eljáró első és másodfokú hatóságot illeti meg.

³⁹³ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/E. § (1)-(3).

³⁹⁴ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/F. §.

A járási hivatal engedélye mellett a veszélyes eb ivartalanítva és microchippel megjelölve tartható. Az e beavatkozásokat végző állatorvos igazolást állít ki az ivartalanítás megtörténtéről, valamint az eb microchippel történő megjelöléséről.

Egyetértek az ivartalanítás törvényben történő rögzítésével, ugyanakkor javaslom e kötelezettség kiterjesztését a társként tartott ebek körére is, mert úgy gondolom, hogy az állatmenhelyeken, gyepmesteri telepeken lévő, valamint az utcákon kóborló ebek számának csökkenés hosszútávon elsősorban ilyen megoldással érhető el.

3. A veszélyes eb tartására szolgáló eszközök és előírások

A veszélyes eb nyakörvén jó látható jelzést kell elhelyezni. A biléta beszerzésének költségei az eb tulajdonosát terhelik. A bilétának legalább öt cm átmérőjűnek kell lennie és tartalmaznia kell az egyik oldalán az ebtartó nevét, lakcímét és telefonszámát, a másik oldalán pedig az eb hívónevét és „Veszélyes!” feliratot.³⁹⁵

A veszélyes ebeket kennelben kell tartani. A kennel az eb tartására szolgáló megfelelően zárt, bekerített vagy elkerített hely, melynek rendeltetése, hogy megakadályozza az ebnek közterületre vagy szomszédos magánterületre történő, felügyelet nélküli kijutását, valamint azt, hogy az eb embernek vagy állatnak sérülést okozzon.³⁹⁶

Ha az állattartó kutyáját a hatóság veszélyesnek minősítette, akkor köteles egy támadó ebet ábrázoló grafikát, és a „*Vigyázat!*” *Veszélyes eb!*” figyelmeztetést tartalmazó táblát a kutya tartására szolgáló ingatlan be-, illetve kijáratain, jól látható helyen és módon elhelyezni.³⁹⁷

A veszélyes ebet közterületen vezetni, vagy tömegközlekedési eszközön szállítani csak szigorú előírásoknak megfelelően lehet, azonban a fuvarozási szabályok további, szigorúbb követelményeket is megállapíthatnak. A veszélyesnek minősített kutyát kizárólag az engedélyben meghatározott személy vezetheti

³⁹⁵ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/H. § (1).

³⁹⁶ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/H. § (2).

³⁹⁷ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/H. § (3).

biztonságos szájkosárral, és a kibújást megakadályozó nyakörvvel ellátva. A póráz tekintetében megköveteli a jogszabály, hogy az maximum két méter hosszúságú, nem kihúzható eszköz lehet. A jogszabály tiltja, hogy az ebet a pórázról elengedjük, valamint azt is, hogy a szájkosarat levegyük róla.³⁹⁸ A veszélyes eb felügyelete – a tartási engedélyben meg nem jelölt személyre – ideiglenesen sem ruházható át.

A veszélyes eb tulajdonjogának átruházására kerül sor, akkor az új tulajdonosnak új tartási engedélyt kell kérnie a hatóságtól. A kutya tulajdonjogának átruházását, az ebek elhullását, illetve elveszését huszonnégy órán belül, vagy ha az adott nap munkaszüneti nap, akkor a következő munkanapon jelenteni kell a járási hivatalnak.³⁹⁹

A jogszabály a veszélyes eb találójának, illetve befogójának bejelentési és átadási kötelezettséget ír elő. Mégpedig, aki ilyen ebet talált vagy befogott huszonnégy órán belül köteles ezt a járási hivatalnak bejelenteni és az ebet a hatóság képviselőjének átadni. E tényről a hivatal jegyzőkönyvet vesz fel, melyet az eb pusztulásáig vagy tulajdonosváltásáig őriz meg, és gondoskodik a nyilvántartásáról. Ha az ebet szabálysértési vagy büntetőeljárás során kobozták el, foglalták le, akkor azt tizennégy napos állat-egészségügyi megfigyelés alatt kell tartani.⁴⁰⁰

A kóbor veszélyes ebet a lehető legrövidebb időn belül be kell fogni és meg kell kísérelni a tulajdonos értesítését. Ha az állat tulajdonosa a felmerült (befogás, őrzés, megfigyelés) költségeket megtéríti, az ebet részére első alkalommal – állatvédelmi bírság kiszabása mellett – vissza kell adni.

Az állatvédelmi hatóságnak a veszélyes eb életének kioltásáról szóló határozatban meg kell határoznia annak az állatorvosnak a személyét, akinek az állat életének kioltását végre kell hajtania.⁴⁰¹ E rendelkezéssel kapcsolatban megjegyezném, hogy az állat életének kioltása csak a legvégső megoldás lehet, az állat szocializálására, családba adására is sort kellene keríteni.

³⁹⁸ 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet 17/I. § (1) bekezdés

³⁹⁹ 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet 17/J. §.

⁴⁰⁰ 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet 17/K. § (1)-(4).

⁴⁰¹ 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet 17/K. § (5).

4. Az ellenőrzésre vonatkozó szabályok

Azt, hogy az állattartó a veszélyes ebre vonatkozó tartási feltételeknek megfelelően tartja az állatot, a járási hivatal ellenőrzi. Az ellenőrzésre vagy az engedélyben meghatározott határidő lejártával, vagy a tartási engedély kiadásától számított harminc nap elteltével kerül sor. Az ellenőrzéssel kapcsolatos ebtartói kötelezettségek: a tartási engedély bemutatása az ellenőrzésre jogosult felhívására, valamint az ellenőrzés elősegítése és túrése.⁴⁰²

5. Az állatorvosra, illetve az önkormányzatok állatvédelmi őrszolgálatára telepített kötelezettségek

Az állatorvosnak vagy az önkormányzat állatvédelmi őrszolgálatának⁴⁰³ feladatai közé sorolja az Ávtv. annak vizsgálatát, hogy a feladataik ellátása során vizsgált kutyanak a viselkedése tekintetében indokolt-e a veszélyesnek minősítési eljárás megindítása. Amennyiben az eb viselkedése, illetve fizikai vagy pszichikai állapota alapján feltételezhető, hogy az embernek sérülést okozhat, és ez a veszélyhelyzet kizárólag az eb veszélyesnek minősítésével hárítható el, akkor arról írásban értesíteni kell a tartás helye szerint illetékes járási hivatalt, amely az így bejelentett ebet veszélyesnek nyilváníthatja. A veszélyesnek nyilvánítási eljárás során az állatorvosnak a kutya magatartászavarára irányuló vizsgálatot kell végeznie.⁴⁰⁴

6. A veszélyes eb, mint vadállat

A veszélyes ebet vadállatnak kell tekinteni. Polgári jogi szempontból a vadállat tartása szigorúbb felelősséget jelent, mert ezen állatok tartója úgy felel mint

⁴⁰² 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/L. §.

⁴⁰³ Az Ávtv. lehetővé teszi az önkormányzatok számára, hogy állatvédelmi őrszolgálatot működtessenek. Az országban jelenleg kizárólag Újpesten működik állatvédelmi őrszolgálat, melynek feladatait az Állatmentő Liga látja el.

⁴⁰⁴ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/D. §.

az, aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat. A Polgári Törvénykönyv ugyanis előírja, hogy aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat köteles az ebből eredő kárt megtéríteni. Csak akkor mentheti ki magát, ha bizonyítja, hogy a kárt fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül eső és elháríthatatlan ok idézte elő.⁴⁰⁵ Ezeket a szabályokat alkalmazni kell abban az esetben is, ha az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységgel okoz kárt másnak a károkozó. Nem kell megtéríteni a kárt annyiban, amennyiben a károsult felróható magatartásából származott.⁴⁰⁶

A német szabályozás elsősorban az állattartó felelősségére helyezi a hangsúlyt abban az esetben, ha az állat támadóan lép fel. Érdekessége, hogy ebből a szempontból nem tesz különbséget házi állat és vadállat között: ha az állat embernek sérülést, vagy halált okoz, akkor az állat tartója kártérítést köteles fizetni.⁴⁰⁷

Vannak olyan országok, ahol a kutyatulajdonosoknak felelősség-biztosítást kell kötniük. Ausztriában, Spanyolországban, Portugáliában és Angliában a veszélyes ebekre kötelező. A szabályozás szerint olyan állatokra kell kötelező felelősség-biztosítást kötni, amelyeknél fennáll az esélye annak, hogy a társadalomban veszélyt, illetve kárt okoznak.⁴⁰⁸

7. Tilalmak

A korábbi szabályokkal szinte teljesen megegyezően rendelkezik a módosítás arról, hogy tilos veszélyes ebnek bármely módon való szaporítása, tenyésztése – ideértve a vétlen szaporulatot is –, kiállítása, bármely formában történő versenyeztetése, őrző-védő feladatokra való tartása, képzése és alkalmazása, az országba való behozatala, az országból történő kivitele. E rendelkezés a korábbi

⁴⁰⁵ Ujváriné Antal Edit: *Felelősségtan*. Novotni Kiadó, Miskolc, 2002. 114.

⁴⁰⁶ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 61.

⁴⁰⁷ Raymond, Youngs: *English, French and German comparative law*. Cavendish Publishing Limited, London, 1998. 255.

⁴⁰⁸ *Insurance in the Baltic countries*. In: Policy issues in insurance. Ed: Organisation for Economic Co-operation and Development. No. 7. 204.

előíráshoz képes egyetlen elemmel egészül ki, mégpedig a veszélyes eb kiállításának tilalmával.⁴⁰⁹

8. A veszélyes ebekkel kapcsolatos adatkezelés, nyilvántartás

Az Ávtv. rögzíti a veszélyes ebek tartásának engedélyezésével kapcsolatos eljárásban kezelhető adatok körét, amelyek közé:

- a) az eb tulajdonosának nevét és címét,
- b) az eb felügyeletét ellátó természetes személy nevét, születési helyét és idejét, lakcímét, telefonszámát, elektronikus levélcímét,
- c) az eb tartási helyét,
- d) az eb fajtáját, születési idejét, nemét, színét, hívónevét,
- e) a transzponder sorszámát,
- f) az ivartalanítás időpontját,
- g) és az eb egyéb egyedi jellemzőit sorolja.⁴¹⁰

A törvény rögzíti azt is, hogy az állatvédelmi hatóság ezen adatokról a veszélyes ebek hatékony azonosítása érdekében nyilvántartást vezet, amelyek rögzítéséről az eb elpusztulásától, elvesztésétől, valamint tulajdonosváltásától számított három évig kell gondoskodnia. Az Ávtv. tehát – helyesen – ugyanazon adatok kezelését teszi lehetővé az állatvédelmi hatóságnak az engedélyezési eljárás során és a nyilvántartás-vezetés vonatkozásában. Ezáltal a szabályozás egyszerűbbé, áttekinthetőbbé válik.

Az Ávtv. előírja, hogy az a hatóság, amely az kutyát veszélyesnek minősítette, ennek tényét nyolc napon belül köteles bejelenteni a microchippel megjelölt ebek adatait nyilvántartó országos elektronikus adatbázis működtetőjének. Az országos nyilvántartó adatbázis jelentősége abban áll, hogy a veszélyesnek minősített ebek egységes rendszerben, központi nyilvántartásban vannak rögzítve.

⁴⁰⁹ 1998: XXVIII. tv. 24/A. § (5).

⁴¹⁰ 1998: XXVIII. tv. 24/B. § (1).

9. A veszélyes eb életének kioltása

Az Ávtv. értelmében az állatvédelmi hatóságnak el kell rendelnie az eb életének kioltását, akkor, ha az halálos kimenetelű sérülést okozott embernek, és az ebek viselkedésének megítélésében jártas szakértő megállapította, hogy az eb viselkedése egyértelműen a sérülés okozására irányult.

Ezen túlmenően az Ávtv. szerint az állatvédelmi hatóság elrendeli a veszélyes eb életének kioltását, amennyiben a veszélyesnek minősítő határozat jogerőre emelkedését követő tizenöt napon belül nem kérelmezik az eb tartásának engedélyezését, vagy a tartási engedélyében meghatározott biztonságos tartási feltételek az engedélyben előírt határidőig, de legkésőbb az engedély kiadásától számított harmincadik napig nem teljesülnek. A veszélyes eb életének kioltására kerül sor abban az esetben is, ha az eb ivartalanítása és microchippel való megjelölése a tartási engedély kiadásától számított harminc napon belül nem történik meg, az eb a tartási engedélyben meghatározott biztonságos tartási feltételek teljesítéséig embernek fizikai sérülést okoz, vagy az ebre vonatkozó tartási szabályokat megszegik, és emiatt az eb embernek fizikai sérülést okoz. Az állatvédelmi hatóság rendelkezhet a veszélyes kutya életének kioltásáról akkor is, ha az ebet az engedélyezett tartási helyen, és az ebtartó felügyeletén kívül fogják be legalább második alkalommal, és a tulajdonos értesítése eredménytelen vagy az a befogással, őrzéssel, megfigyeléssel kapcsolatos költségeket nem téríti meg, vagy ha annak tulajdonosa, vagy az ebtartó ellen indított büntető- vagy szabálysértési eljárás során az állatot jogerős határozattal elkobozzák.

A módosított Ávtv. jóval több esetben rendeli el az állat életének kioltását, mint a korábban hatályos Ávtv. Ezen szankciókkal ugyancsak az a probléma, hogy nem magát az eb viselkedését vizsgálják, hanem a tulajdonos vagy az ebtartó mulasztásai miatt sújtják halállal az állatot. Személy szerint nem értek egyet ezen szankciók alkalmazásával. Miért az állat életét kell kioltani az emberi felelőtlenség miatt?! Az állat életének kioltását csak akkor tartom indokoltnak, ha az állat már olyannyira elvadult, hogy életben tartása állandó veszélyt jelent a társadalom tagjaira, mert sajnos ilyen eset is előfordul. Azonban az, hogy az adott ebtartó a

tartásra alkalmatlan, nem feltétlenül jelenti azt, hogy az eb veszélyt jelent az emberekre, illetve állatokra. Nem az állat életének elvonását kellene előtérbe helyeznie a jogalkotónak, hanem a felelőtlen tulajdonostól, illetve ebtartótól való elkobzását, nevelését és végül örökbeadását, valamint a tulajdonos szankcionálását. Véleményem szerint megfelelő szankció lehetne ilyen esetekben a tulajdonossal szembeni bírság kiszabása és meghatározott időre az állattartástól való eltiltás.

Az állatvédelmi hatóság mérlegelési jogkörében is elrendelheti az eb életének kioltását, ennek azonban konjunktív feltételei vannak, melyek a következők:

- a) az eb súlyos vagy maradandó sérülést okoz embernek,
- b) az eb tartója tizennégy napon belül nem válik ismertté,
- c) viselkedésproblémáinak megfelelő kezelése nem biztosított,
- d) és az ebek viselkedésének megítélésében jártas szakértő megállapítja, hogy az eb viselkedése egyértelműen a sérülés okozására irányult.

10. A veszélyes ebek nemzetközi megítélése

A veszélyes ebekkel kapcsolatos jogi szabályozás nem hazai sajátosság, hanem nemzetközi viszonylatban több országban is találkozhatunk ilyennel.

Angliában 1991-ben törvényi szinten került szabályozásra a veszélyes ebek kérdése. A törvény a magyar szabályozáshoz hasonlóan határozta meg a veszélyes ebek körét. Eszerint veszélyes eb a pit bull terrier, a tosa inu, az argentin dog és a brazil masztiff.⁴¹¹ A törvény értelmében e kutyafajták tartása, tenyésztése, eladása, cseréje és importálása tilos, aki ezeket megsérti ötezer font bírsággal és/vagy hat hónapig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A jogszabály azonban kivételes esetekben lehetőséget biztosít a megnevezett fajták tartására, mégpedig akkor, ha a bíróság úgy határozott, hogy a kutyát – azért mert nem jelenthet veszélyt a társadalomra – hozzá lehet adni az ún. Mentésített Kutyák Jegyzékéhez. Ebben az esetben a kutya tulajdonosa kap egy igazolást, amely a kutya haláláig érvényes. Azonban az ebtartónak az alábbi tartáshoz szükséges feltételeket be kell tartania: az

⁴¹¹ Christian, Bouscaren – Rosalind, Greenstein – Alexandre, Cordahi: *Les bases du droit anglais: textes, vocabulaire et exercices*. Ophrys, Paris, 1993. 323.

ebet ivartalaníttatni kell, microchippel megjelölve kell tartani, olyan biztonságos helyen kell tartani, ami megakadályozza szökését és közterületen kizárólag pórázsal és szájkosárral tartózkodhat. Emellett a gazdának felelősségbiztosítást kell kötnie, a mentesítési igazolást a hatóságok kérésére be kell mutatnia, a címváltozást jelentenie kell a jegyzék kiállítójához, és a tizenhatodik életévét be kell töltenie.⁴¹²

2000 nyarára az összes német államban szabályozásra került a veszélyes ebekért való felelősség. A szabályok hatálya vagy minden kutyára, vagy a veszélyes ebekre vagy a veszélyes állatokra terjed ki. Berlin, Brandenburg, Hamburg, Bréma, Mecklenburg-Elő Pomerania és Schleswig-Holstein államokban az ebtartás részletes szabályozásra került, míg a többi törvény szabályozása kizárólag a veszélyes ebek által okozott sérülések megelőzésével foglalkozik. Brandenburg and Észak-Rajna-Westphalia szabályozását kiterjesztette azon ebekre is, amelyek marmagassága meghaladja a negyven centimétert és súlya eléri a húsz kilogrammot. Alsó-Szászország pedig más állatfajokat is veszélyesnek minősít úgymint a nagymacskákat, a farkasokat, a medvéket és a krokodilokat. Ezen állatfajok tulajdonjogának megszerzése előzetes engedélyhez kötött.⁴¹³

A veszélyes eb fogalmának három típusa figyelhető meg az országban:

1. a kutyák veszélyességét fajtájuk alapján határozzák meg,
2. egyedi viselkedésük alapján, vagy
3. fajtájuk és egyéni viselkedésük alapján határozzák meg.⁴¹⁴

Általában a jogszabály különbséget tesz a fajta alapján meghatározott kutya és a kutya veszélyes viselkedésének foka, mint a veszély forrása között. A fajta-specifikus szabályozás ún. fajta katalógust alkalmaz, de ezek a fajtalisták a fajtabesorolás szerint nagyban különböznek. A négy klasszikus veszélyes eb fajta – a pit bull terrier, az amerikai staffordshire terrier, a bull terrier és a staffordshire bull

⁴¹² Lacey, Thorpe LLB – Antonella, Ruscitto: *You, Your Dog And The Law*. 2010. ISBN 978-0-557-09662-6, 25-32.

⁴¹³ Claudia, E. Haput: *Who Let The Dangerous Dogs Out? The Germany States' Hasty Legislative Action, The Federal Law On Dangerous Dogs And The „Kampfhunde” Decision Of The Federal Constitutional Court*. *Journal of Animal Law* 27, 2006, 31-32.

⁴¹⁴ Uo. 32.

terrier – mellett több mint harmincnyolc különböző kutyafajtát sorolnak a veszélyes eb kategóriába.⁴¹⁵

Abban az esetben, ha a jogszabály veszélyes magatartásuk alapján határozza meg a veszélyes ebek fogalmát, akkor ún. magatartás jegyzéket is meghatároz. A jegyzék szerint az alábbi esetekben minősülnek veszélyesnek az ebek:

1. veszélyesek azok a kutyák, amelyek a tenyésztésből vagy képzésükből adódóan fokozott harci készséggel rendelkeznek, és ezzel veszélyeztetik az emberek vagy más állatok testi épségét,
2. harapásra hajlamosnak ítélt kutyák, amelyek, anélkül okoznak harapással sérülést embernek vagy más állatnak, hogy provokálnák vagy megtámadnák őket, vagy már korábban megharapott másik állatot annak megadó viselkedése ellenére,
3. azok a kutyák, amelyekről bizonyított, hogy irányíthatatlanul vadásznak vagy ölnek más állatokat,
4. azok a kutyák, amelyek ismételten veszélyeztettek embereket vagy veszélyesen ugrott embernek anélkül, hogy megtámadták vagy provokálták volna.⁴¹⁶

Szinte minden jogszabály előzetes engedély megszerzéséhez köti a veszélyes ebek tartását. Általában az engedély kiadása különböző feltételekhez kötött: a tulajdonos tizennyolcadik életévét betöltötte, bizonyította megbízhatóságát, valamint azt, hogy rendelkezik a szükséges szakértelemmel, és a kutya egyedi azonosítóval van ellátva.⁴¹⁷

A veszélyes ebekre vonatkozó nemzetközi szabályokat vizsgálva megállapítható, hogy az USA-ban is a fajta specifikus szabályozás az irányadó. Ezen jogszabályok szabályozzák vagy megtiltják meghatározott kutyafajták tartását.⁴¹⁸ A leggyakrabban szabályozott fajta a „pit bull”. A pit bull alatt azonban nem egy konkrét kutyafajtát kell érteni, hanem az olyan típusú ebeket, amelyeket

⁴¹⁵ Martin, Lodge: *Barking Mad? Risk Regulation And The Control Of Dangerous Dogs In Germany*. German Politics, Vol. 10., No. 3, 2010. 70.

⁴¹⁶ Claudia E. Haput: *Who Let The... 32-33.*

⁴¹⁷ Uo. 33-34.

⁴¹⁸ Safia, Gray Hussain: *Attacking the Dog-Bite Epidemic: Why Breed-Specific Legislation Won't Solve The Dangerous Dogs Dilemma*. 74 Fordham Law Review 2847, 2006.

harcra tenyésztettek,⁴¹⁹ úgymint az Amerikai Pit Bull Terriereket, az amerikai staffordshire terriereket és a staffordshire bull terriereket, valamint ezek keverékeit. Miami-Dade rendelete szerint ezen kutyaajták a lakosság egészségének, biztonságának és jólétének védelme érdekében a különleges történelmi hátterük, természetük és karakterük miatt igényelnek speciális szabályokat és előírásokat. Néhány államban egyéb fajtaikat is veszélyesnek minősítenek, mint például a rotweiller, a csau-csau, németjuhász, doberman és az ún. farkas keverékek, amelyek alatt olyan háziasított kutyaajtát kell érteni, amelyet farkassal kereszteztek.⁴²⁰

A fajta specifikus jogszabályok általában két csoportra oszthatók. A jogszabályok egy része főszabály szerint megtiltja a meghatározott kutyaajták tulajdonjogának megszerzését, míg a jogszabályok másik része bizonyos körülmények teljesülése esetén lehetővé teszi a tulajdonjog megszerzését.⁴²¹

Azon jogszabályok, amelyek főszabályként megtiltják a meghatározott fajta tulajdonlását, általában úgy rendelkeznek, hogy az, aki a jogszabály hatályba lépése előtt már olyan kutyaajtát tartott, amelyet a jogszabály veszélyesnek minősített, ha megfelel bizonyos követelmények, akkor megtarthatja az ebet. Ilyen követelmények többek között: a veszettség elleni oltás határidejének pontos betartása, az éves tartási engedély díjának befizetése, a kutya ivartalanítása, ha a tulajdonos nincs otthon, a kutyát köteles bezárni, közterületre csak pórázzal és szájkosárral ellátva lehet kivinni, "Veszélyes eb!" vagy „Vigyázz, harapós kutya!" tábla látható helyen történő elhelyezése, a született alom elpusztítása vagy eltávolítása, valamint a kutya halálát vagy tartási helyének megváltozását be kell jelenteni. A legtöbb jogszabály megtiltja az ebek eladását vagy átruházását, kivéve családtagok esetén. Továbbá a legtöbb jogszabály bizonyos életkor betöltéséhez köti az ebek tartását.⁴²²

A fajta specifikus jogszabályok másik csoportja lehetővé teszi a meghatározott kutyaajták tartását, de azt szigorú feltételekhez köti, amelyek a következők: a

⁴¹⁹ Linda, S. Weiss: *Breed-Specific Legislation in the United States*. Animal Legal & Historical Center, Michigan State University College of Law, 2001. <https://www.animallaw.info/article/breed-specific-legislation-united-states> (2015. november 12.).

⁴²⁰ Anna, Baumgras: *Detailed Discussion of Local Breed-Specific Legislation*. Michigan State University Collage of Law, 2011. <https://www.animallaw.info/article/detailed-discussion-local-breed-specific-legislation> (2015. november 12.).

⁴²¹ Uo.

⁴²² Uo.

kutyát regisztráltatni kell, a veszettség elleni oltás határidejének pontos betartása, ivartalanítás igazolása, microchip beültetése, a tulajdonos fizetőképességi igazolást köteles bemutatni arra az esetre, ha a kutya károkat okozna, valamint az ebet pórázzal és szájkosárral ellátva lehet sétáltatni.⁴²³

Mindkét csoportba tartozó jogszabályok tartalmazzak egy listát, amely azon kivételes eseteket és körülményeket tartalmazza, amikor a főszabályok alkalmazásától el lehet tekinteni. Ezek között szerepelnek olyan események, amelyek megengedik, hogy a kutya ideiglenesen belépjen a város vagy megye területére, például kutyakiállítás, vagy kutyaszállítás, valamint vadászati és állatorvosi ellátás céljából. Mentessülhetnek a szabályozás alól az állatmenhelyeken lévő ebek, valamint a rendvédelmi szervek kutyái.⁴²⁴

Az USA-ban a veszélyes ebekről szóló törvények a veszélyes eb fogalmának meghatározása mellett, rendelkeznek az eljárási szabályokról is. Amennyiben egy eb a jogszabályok alapján veszélyesnek minősül, közigazgatási, polgári peres vagy büntetőeljárás lefolytatására kerülhet sor. Büntetőeljárás keretében jelenleg csak négy államban⁴²⁵ minősítenek egy ebet veszélyessé. Ezen államokban a veszélyes ebek tulajdonban tartása, birtoklása vagy rejtegetése bűncselekménynek minősül. A veszélyes ebbé minősítést jellemzően a helyi közigazgatási hatóság vagy a városi bíróság végzi, amelynek határozatával szemben a tagállami bírósághoz lehet fellebbezést benyújtani.⁴²⁶

Ha egy ebet veszélyessé minősítettek, az eb tulajdonosának különleges biztonsági óvintézkedéseket kell követnie, hogy csökkentse annak esélyét, hogy az állat sérülést okozzon embernek vagy más állatnak. Virginiában az eb tulajdonosa köteles a díjak megfizetése mellett az eb adatait regisztrálni az elektronikus nyilvántartásba, emellett pedig köteles az ebet microchippel vagy tetoválással megjelölni, valamint pórázzal és szájkosárral ellátni. Georgiában tilos a veszélyes eb értékesítése vagy tulajdonjogának átruházása, kivéve, ha az átruházás állatorvos

⁴²³ Uo.

⁴²⁴ Uo.

⁴²⁵ Colorado, Oregon, Pennsylvania, és Virginia.

⁴²⁶ Charlotte, Walden: State Dangerous Dogs Laws, Animal Legal & Historical Center, 2015

részére történik, vagy ha a kormányzati szerv elrendelte az állat életének kioltását.⁴²⁷

A veszélyes ebekre vonatkozó törvények megsértése egyes államokban a veszélyes eb életének kötelező kioltását vonják maguk után, míg más államokban az állat életének kioltása a hatóság mérlegelési jogkörébe tartozik. A tagállamokat számszerűen vizsgálva: tizennyolc államban a törvények kötelezőként írják elő az állat életének kioltását, hat államban nincsenek erre vonatkozó előírások, míg huszonhét államban a veszélyessé minősítést végző hatóság mérlegelési körébe tartozik az állat élete kioltásáról való döntés.⁴²⁸

New Jearsy-ban például a hatóság mérlegelési jogkörében elrendelheti egy kutya életének kioltását akkor, ha a tulajdonos nem jelenik meg a tárgyaláson.⁴²⁹

Tennessee-ben az állat életét ki kell oltani, ha a tulajdonos az értesítést követő öt napon belül nem jelenik meg a bíróságon.⁴³⁰

A veszélyes eb életét jellemzően akkor kötelező kioltani, ha az embert vagy más háziállatot megtámadott, és ezáltal halálos, vagy súlyos sérülést okozott. Azonban van olyan állam, például Washington, ahol akkor is kötelező az eb életének kioltása, ha a tulajdonos megszegi a tulajdonjoggal kapcsolatos rendelkezéseket.⁴³¹

Az állat életének kioltása mellett, a tulajdonost sújtó szankciókról is rendelkeznek a törvények. Ezek jellemzően pénzbüntetés és/vagy szabadságvesztés büntetés. Tizenhárom államban – például Floridában, Nebraskában, vagy Nevadában – büntett miatt vonják felelősségre azt a veszélyes ebtartót, akinek kutyája emberre támadt, és az a támadás során súlyos testi sértést vagy halált okozott. Oregon államban büntett miatt vonják felelősségre azt az ebtartót, akinek kutyája egy ember életét kioltja, függetlenül attól, hogy korábban veszélyesnek minősült-e az eb.⁴³²

⁴²⁷ Uo.

⁴²⁸ Uo.

⁴²⁹ Uo.

⁴³⁰ Uo.

⁴³¹ Uo.

⁴³² Uo.

Véleményem szerint jó megoldás a támadó kutya gazdájának büntetőjogi felelősségre vonása, hiszen neki kell gondoskodnia arról, hogy az eb a környezetét semmilyen módon se veszélyeztethesse.

A nemzetközi szabályozást vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a veszélyes ebek tartási feltételei mindenhol szigorúbbak az általános ebtartási szabályokhoz képest. Személy szerint a fajtaalapú besorolással – ahogy azt a fejezet elején is részletesen kifejtettem – nem értek egyet. Véleményem szerint a magyar szabályozás, amely az ebeket kizárólag egyedi viselkedésük alapján minősíti veszélyesnek, mindenképpen előremutató.

III. fejezet: A gazdátlan állatok tartására szolgáló létesítmények

Az alábbiakban az állatmenhelyekre és a gyepmesteri telepekre vonatkozó legfontosabb rendelkezéseket mutatom be. Mindezek tárgyalása előtt tisztáznunk kell, hogy mi a különbség a két intézmény között.

Az állatmenhely az elkobzott vagy ideiglenesen megfigyelés alatt tartott állatok kivételével a gazdátlan állatok ideiglenes vagy állandó, ellenszolgáltatás nélkül történő elhelyezésének céljából működtetett intézmény, amely alapvetően nem költségvetési támogatásból működik, azaz nem közpénzből, hanem civil szervezetek működtetik, ezért általában nehezen tudja előteremteni a működéséhez szükséges anyagi, tárgyi és egyéb eszközöket.⁴³³ „A menhelyek létesítése viszont sokakat azért zavar, mert ezzel a felelőtlen állattartók és állatszaporítók száma jócskán gyarapodik, hiszen azok úgy vélekedhetnek, hogy majd az állam megoldja a kutyák elhelyezését.”⁴³⁴

Ezzel szemben a gyepmesteri telep az elkobzott vagy ideiglenesen megfigyelés alatt tartott állatok, valamint az önkormányzatok által elrendelt kóbor állatbefogás alkalmával befogott állatok, illetve gazda által leadott állatok elhelyezésére szolgáló intézmény, amely működését a helyi önkormányzat finanszírozza, azaz közpénzből működik.⁴³⁵ A gyepmester által befogott állatok életét tizenöt nap után, a gazda által leadott állat életét pedig azonnal ki lehet oltani. A gyakorlatban a legtöbb gyepmesteri, illetve ebrendészeti telepen tizenöt nap elteltét követően a befogott kutyák életét ki is oltják különböző okokra hivatkozva. A leggyakoribb okok: a férőhely hiánya, illetve, hogy az eb emberre és állatra fokozottan veszélyes, nem idomítható. A gyakorlatban további probléma, hogy az állatmenhelyek telt házzal működnek, helyhiány miatt várólistát kénytelenek alkalmazni, így igen kicsi az esély arra, hogy az állat ne gyepmesteri telepre kerüljön.

⁴³³ Paulovics: *Az állatvédelem jogi...* 889-890.

⁴³⁴ Czerny: *Az állatvédelem tízéves...* 37.

⁴³⁵ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 82-85.

1. A gyepmesteri telepek

1.1. *A gyepmesteri telepek korábbi jogi szabályozása*

A gyepmesterségről először az 1888. évi VII. törvénycikk rendelkezett. Ennek értelmében minden község köteles volt akár kisajátítás útján is alkalmas dögterről gondoskodni. A gyepmesteri szolgálat és a dögterek állategészségügyi tekintetben felügyelet alatt álltak. A törvény a kapcsolódó részletszabályokat rendeleti szintű szabályozásra bízta.⁴³⁶ A gyepmester e korban a hóhér teendőit is ellátta, sőt jelenleg is egyes helyeken e teendők a gyepmesterséggel – ha nem is hivatalból – kapcsolatosak.⁴³⁷

Az 1888. évi VII. törvénycikket és annak végrehajtási rendeletét az állategészségügyről szóló 1928. évi XIX. törvénycikk váltotta fel. Ennek értelmében a törvényhatósági jogú városoknak kötelező volt gondoskodni gyepmesteri telep létesítéséről és üzemben tartásáról, míg a községeknek és a rendezett tanácsú városoknak csak miniszteri kötelezés esetén. Összeépített vagy szomszédos községek és rendezett tanácsú városok egymással közös gyepmesteri telepet létesíthettek, de erre a miniszter ezeket a községeket és városokat kötelezhette is.⁴³⁸ A jogszabály kimondta, hogy gyepmesteri telepek létesítésére, nagyobbítására vagy célszerűbb berendezésére közérdekből kisajátításnak van helye.⁴³⁹ A kisajátítás elég erős tulajdonkorlátozó (tulajdonelvonó) jogintézmény, de akár még erre is sor kerülhetett. A részletszabályok megállapítását a törvénycikk miniszteri hatáskörbe, a helyi vonatkozású kérdések rendezését pedig helyi hatáskörbe utalta.

Az 1928. évi XIX. törvénycikk helyébe az állategészségügyről szóló 1981. évi 3. tvr. lépett, amely a gyepmesteri telepekről nem szólt, ugyanakkor a végrehajtási rendelete kimondta, hogy a városokban gyepmesteri telepet kell fenntartani.⁴⁴⁰

A tvr.-t az állategészségügyről szóló 1995. évi XCI. törvény váltotta fel. E jogszabály már csak egy ízben szól a gyepmesteri telepekről akként, hogy azok

⁴³⁶ 1888. évi 40.000 számú földművelésügyi rendelet.

⁴³⁷ A Pallas Nagy Lexikona, A Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt., 1893-1897.

⁴³⁸ 1928:XIX. tv. 32. §.

⁴³⁹ 1928:XIX. tv. 36. §.

⁴⁴⁰ Az állategészségügyről szóló 1981. évi 3. tvr. végrehajtásáról szóló 6/1981. (IV. 12.) MÉM rendelet.

járványügyi felügyelet alatt álló helyek, melyek kialakításához a megyei állat-egészségügyi és élelmiszerellenőrző állomás az állat-egészségügyi követelmények érvényesítése érdekében szakhatóságként hozzájárul vagy megtagadja a hozzájárulást.⁴⁴¹

E jogszabályt az állategészségügyről szóló 2005. évi CLXXVI. törvény helyezte hatályon kívül, amely szerint az állomás engedélyezi a gyepmesteri tevékenység végzését.⁴⁴²

1.2. *A gyepmesteri telepek hatályos jogi szabályozása*

Az Ávtv. az önkormányzat kötelező feladatává teszi a kóbor állatok befogását a település belterületén. A befogott kóbor állat az állam tulajdonába kerül, azonban a tulajdonátszállást a törvény egy negatív feltételhez köti, mégpedig, ha a befogástól számított tizenöt napon belül a kóbor állat tulajdonosa nem válik ismertté. Amennyiben a kóbor állat tulajdonosa ismertté válik az Ávtv. az állat visszavételének, valamint a befogásával és elhelyezésével kapcsolatos költségek megtérítésének kötelezettségét telepíti a tulajdonosra. Ha a tulajdonos az állatot nem veszi vissza vagy az állat egészségét súlyosan veszélyeztető tartási körülmények miatt az állat részére nem adható ki, akkor az állatvédelmi hatóság – az addig felmerült költségek megtérítésére való kötelezés mellett – az állatot elkobozásáról határoz, ezt követően gondoskodik az állat tulajdonjogának átruházásáról, ha ezt jogszabály kizárja vagy az eredménytelen, akkor pedig az állat végleges elhelyezéséről dönt. Ha az állat végleges elhelyezése csak rendszeres költségráfordítással biztosítható, akkor a hatóság a korábbi tulajdonost a jogsértés súlyától, ismétlődésétől függően legfeljebb tizenkét hónapra jutó költség fizetésére kötelezheti. Fontos kiemelni, hogy az Ávtv. az állat életének megengedett módon történő kioltását lehetőségként rögzíti abban az esetben, ha az elhelyezés eredménytelen. A gyakorlatban a legtöbb gyepmesteri, illetve ebrendészeti telepen két hét elteltét követően a befogott kutyák életét kioltják különböző okokra

⁴⁴¹ 1995:XCI. tv. 34. §.

⁴⁴² 2005:CLXXVI. tv. 35. § (2) bekezdés c) pont.

hivatkozva. A leggyakoribb okok: a férőhely hiánya, illetve, hogy az eb emberre és állatra fokozottan veszélyes, nem idomítható.

Az Ávtv. felhatalmazást ad a Kormánynak, hogy a település belterületén a kóbor állatok befogásával, tulajdonjogának átruházásával és elhelyezésével kapcsolatos feladatok ellátásának részletes szabályait rendeletben állapítsa meg. E részletszabályok kidolgozására azonban a mai napig nem került sor pedig álláspontom szerint igencsak indokolt lenne. Jelenleg ugyanis a helyi önkormányzatok kötnek megállapodásokat különböző szervezetekkel – esetleg természetes személyekkel – a gyepmesteri, ebrendészeti feladatok ellátására. Az állatok befogásával, őrzésével, tartásával, kiváltásával, stb. kapcsolatos feladatokat pedig nagyrészt e szervezetek belső szabályzata tartalmazza, nem pedig kormányrendelet. Én a kormányrendeleti szintű szabályozást tartom indokoltnak, hiszen ez esetben a Magyarország területén található minden gyepmesteri telepet ugyanazon kötelezettségek terhelnének. Így még a lehetősége sem állna fenn annak, hogy önkormányzatonként, telepenként eltérő feladatokat látnak el a gyepmesterek. Ismét kiemelném, hogy erre az Ávtv. meg is adta már 1998-ban a felhatalmazást a Kormány számára.

Az Ávtv.-n kívül az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletről szóló 2008. évi XLVI. törvény deklarálja, hogy az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv állategészségügyi feladatainak keretében engedélyezi a gyepmesteri, ebrendészeti tevékenység végzését.⁴⁴³

A közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény pedig kimondja a felügyelet feladatai között az állategészségügyi és ebrendészeti feladatok ellátásában való közreműködést.⁴⁴⁴ Erre is van példa: Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata az Ávtv.-ben foglalt feladatellátásra – a települési önkormányzat kötelező feladata a település belterületén a kóbor állatok befogására – a Debreceni Közterület-felügyeletet bízta meg.⁴⁴⁵

⁴⁴³ Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletről szóló 2008. évi XLVI. törvény 34. § (1) bekezdés.

⁴⁴⁴ A közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény I. § (4) bekezdés.

⁴⁴⁵ <http://www.kozteruletfelugyelet.hu/Gyepmesteritelepek/C3%81tal%C3%A1nostudnival%C3%B3k.aspx>, (2015. január 13.)

A gyepmesterekre, feladataikra, illetve a gyepmesteri telepekre vonatkozó részletszabályokat az Állategészségügyi Szabályzat kiadásáról szóló 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 5. számú függeléke „Állati hulladékgyűjtők, hulladéktemetők, hulladékemésztő vermek, kedvtelésből tartott állatok kegyeleti temetője létesítésének állategészségügyi feltételei” cím alatt találjuk. A jogszabály rögzíti, hogy gyepmesterként azt a személyt alkalmazhatja a polgármesteri hivatal, aki kellő jártassággal rendelkezik az állatok leölésében, a hullák lebőrözésében és szétdarabolásában. Az alkalmazás megkezdése előtt munkavédelmi oktatásban kell részesíteni, és át kell adni a részére a feladatait tartalmazó munkaköri leírást is.

A rendelet a gyepmester feladatait széleskörűen határozza meg. A gyepmesternek a polgármesteri hivatal felhívására minden, pl. a közúton talált állathullát késedelem nélkül el kell szállítania a telepre, a hulladéktemetőbe, a hulladékemésztő veremhez, és ott – a hatósági állatorvos intézkedéséig – annak megőrzéséről, majd ártalmatlanná tételéről kell gondoskodnia. Feladatai közé tartozik még az állathullák lebőrözése, a boncolásban való segédkezés, és az elrendelt állatleölések végrehajtása. A város utcáit, tereit, külső határait havonkénti be kell járnia, a kóbor állatokat és ebeket be kell fognia. Az állatbefogást kíméletesen kell végrehajtania. Ebzárlat idején a zárlat alatt álló terület is be kell járnia, és a tilalom ellenére szabadon talált ebeket be kell fognia. A befogott állatokat a gyepmesteri telepre kell szállítania és köteles azokat gondozni, megőrizni, a tulajdonosnak kiadnia, vagy a leölés utáni ártalmatlanná tenni. A gyepmesteri telepen megfigyelésre elhelyezett állatokat gondoznia kell, és azokról nyilvántartást kell vezetnie.⁴⁴⁶

A jogszabály a gyepmester alkalmazását minden városban kötelezővé teszi, az állathulláknak a gyepmesteri telepre szállításával, őrzésével és ártalmatlanná tételével járó feladatok elvégzése végett.

A rendelet a fentieken túl előírja, hogy a gyepmesteri telepeknek milyen helyiségekkel, eszközökkel kell rendelkeznie, ilyen például a hullakamra, a bőr és a szaruképletek szárítására és tárolására alkalmas helyiség, a megfigyelésre alkalmas kisállat-férőhelyek, az állathullák begyűjtésére alkalmas jármű, s ezek

⁴⁴⁶ 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 5. számú függeléke.

működtetéséhez szükséges helyiség, a városban rendelkezésre álló közművek, a telepen dolgozók részére fekete-fehér rendszerű öltöző (zuhanyzóval, WC-vel), és a nagynyomású fertőtlenítő gép.⁴⁴⁷

A gyepmesteri telepen biztosítani kell a hullák és a befogott állatok szállítására megfelelő, külön szállítóeszközök, mérleg, az állatok leöléséhez, a hullák lebőrözéséhez és boncolásához szükséges eszközök, fertőtlenítőszer, továbbá sérülés esetén szükséges elsősegélynyújtáshoz gyógyszerek és kötöző anyagok mindenkor rendelkezésre állását.⁴⁴⁸

A padozatot, valamint az attól számított két méter magasságig a falakat könnyen mosható és fertőtleníthető, vízálló burkolattal kell ellátni azon helyiségekben és istállókban, amelyeket az állati eredetű hulladékok, valamint az állathullák megőrzésére, lebőrözésére és boncolására használnak.⁴⁴⁹

A rendelet kimondja továbbá, hogy a hullák gyűjtésére alkalmas tartályok és az egyéb felszerelési tárgyak elhelyezéséhez az állatifehérje-üzem hullabegyűjtő körzetében, a kijelölt gyepmesteri telep kapuján belül megfelelő nagyságú területet kell fenntartani az üzem számára.⁴⁵⁰

Jogsabályi előírás, hogy a gyepmesteri telepen csak a telephez tartozó igásállatokat és a házőrzésre szükséges kutyát lehet tartani, és etetésükre, illetve itatásukra külön eszközöket kell használni. Az igásállatokat csak a telep területén erre a célra kijelölt istállóban szabad elhelyezni, és azokat más állattól távol kell tartani, idegen istállóba vagy más állatok tartására szolgáló helyre tilos bekötni. A munkára alkalmatlanná vált igásállatokat a vágóhídra kell irányítani.⁴⁵¹

Végül a rendelet deklarálja, hogy a gyepmesteri telep állategészségügyi felügyeletét a hatósági állatorvos látja el.⁴⁵²

⁴⁴⁷ 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 5. számú függeléke.

⁴⁴⁸ Uo.

⁴⁴⁹ Uo.

⁴⁵⁰ Uo.

⁴⁵¹ Uo.

⁴⁵² Uo.

2. Az állatmenhelyek

2.1. *Az állatmenhelyekre vonatkozó általános szabályok*

Az állatmenhelyek létesítésének és fenntartásának általános szabályait az Ávtv. tartalmazza, amely kimondja, hogy az állatpanzió és állatmenhely (a továbbiakban együtt: állatotthon) létesítését az állatvédelmi hatóság engedélyezi, az engedély megadásával egyidejűleg pedig nyilvántartásba veszi a szolgáltatót. Az állatotthon létesítése és működése engedélyezésére irányuló eljárásban állatvédelmi hatósággént az állatotthon tervezett helye szerint illetékes járási hivatal jár el, aki döntését közli az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi igazgatósággal, amely az állatotthont nyilvántartásba veszi.⁴⁵³

Már itt kiemelhető egy komoly probléma, mégpedig az, hogy az Ávtv. az állatpanziókat és állatmenhelyeket egy közös név alatt állatotthonnak definiálja.⁴⁵⁴ Ez egy nagyon rossz megoldás, mert az állatmenhely a gazdátlan állatok ideiglenes vagy állandó, ellenszolgáltatás nélkül történő elhelyezésének céljából működtetett intézmény. Az állatpanzió ezzel szemben olyan intézmény, amely díjazás ellenében vállalja az állat meghatározott időre szóló megőrzését, felelősséget vállalva annak jó gazda gondosságával történő tartásáért, egészségéért, valamint az állatok és a környezetükben lévő emberek biztonságáért.⁴⁵⁵ Az állattartó és az állatpanzió fenntartója között szerződéses jogviszony jön létre.⁴⁵⁶ Véleményem szerint e részben mindenképpen módosításra szorul az Ávtv., hiszen két, teljesen más funkciót ellátó szervről van szó, melyeket nem lehet egy közös fogalom alá vonni.

A létesítési engedélyt akkor adhatja meg a hatóság, ha az állattartás feltételei tartósan és folyamatosan fennállnak, rendszeres állatorvosi ellátást tud biztosítani az állatotthon, és ha annak vezetője vagy a működési szabályzatban megjelölt felelős

⁴⁵³ 334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet az állatvédelmi hatóság kijelöléséről 2. § (5) bekezdés.

⁴⁵⁴ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 82-83.

⁴⁵⁵ 1998:XXVIII. tv. 3. § 5.,6.

⁴⁵⁶ Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 131.

személy szakirányú végzettséggel rendelkezik. Mindezek mellett további feltétel, hogy az állatotthon működtetése nem sértheti a köznyugalmat.⁴⁵⁷

Fontos kiemelni, hogy állatvédelmi bírság szabható ki azzal szemben, aki a működési engedélyhez kötött állattartási módok bevezetéséhez nem szerzi be a hatósági engedélyt.⁴⁵⁸

Az Ávtv. az állatmenhely létesítésére és fenntartására vonatkozóan további feltételként írja elő a működési szabályzat csatolását és a tartós működtetéshez szükséges vagyoni fedezet biztosítását.⁴⁵⁹

A kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet kimondja, hogy tilos az ebet tartósan 10 m²-nél kisebb területen tartani és ebek csoportos tartása esetén számukra egyedenként legalább 6 m² akadálytalanul használható területet kell biztosítani. E rendelkezések azonban nem terjednek ki az állatmenhelyekre.⁴⁶⁰

2.2. *Az állatmenhelyekre vonatkozó speciális szabályok*

Az állatmenhelyek létesítésére, működésére és fenntartására vonatkozó részletszabályokról külön jogszabály rendelkezik.⁴⁶¹

A jogszabály az állatotthon fogalmi körébe vonja az állatmenhelyeket és állatpanziókat egyaránt, ugyanakkor a kétféle intézmény fogalmát külön-külön is definiálja⁴⁶² akárcsak az Ávtv. E tekintetben az Ávtv.-hez hasonlóan javaslom, hogy e rendelet is kerüljön módosításra, hiszen – mint már említettem – teljesen más célt szolgálnak ezek az intézmények így nem vonhatók egy fogalom alá. Egyébként a rendelet ugyanazokat a fogalmakat adja mindkét intézményre, mint az Ávtv.

Az Ávtv. értelmében állatmenhelyet és állatpanziót természetes és jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezet

⁴⁵⁷ Uo. 132.

⁴⁵⁸ Az állatvédelmi bírságról szóló 244/1998. (XII. 31.) Kormányrendelet 4. § 1) pont.

⁴⁵⁹ 1998:XXVIII. tv. 41. § (3)-(4) bekezdés.

⁴⁶⁰ A kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14. § (5) bekezdés a) pont, (6) és (14) bekezdés.

⁴⁶¹ Az állatkert és állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól szóló 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet.

⁴⁶² Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 83.

létesíthet, feltéve, hogy az Ávtv.-ben és a rendeletben előírt létesítési és működési feltételeket biztosítani tudja.⁴⁶³

Az állatmenhely létesítése iránti bejelentési eljárásban az állatmenhely tervezett helye szerint illetékes járási hivatal jár el, amely nyilvántartásba veszi az intézményt, és e tényről közli az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatósággal.⁴⁶⁴ A működési engedély iránti kérelem meghatározott elemekhez kötött, így abban fel kell tüntetni a tulajdonos nevét, lakcímét, székhelyét, tartózkodási helyét, valamint a vezető nevét és címét, a felelős személy nevét, lakcímét, tartózkodási helyét, végzettségét és a képesítését igazoló dokumentumokat. A kérelemnek tartalmaznia kell továbbá a telephely adatait, az állategészségügyi ellátást biztosító állatorvos nyilatkozatát, és a nem kizárólagos önkormányzati tulajdonban levő állatotthon esetén igazolást a tartós működtetéshez szükséges vagyoni fedezet folyamatos rendelkezésre állásáról és biztosítékáról.

Az engedélykérelemhez kötelező mellékletek csatolását írja elő a rendelet.⁴⁶⁵ Ezek a működési szabályzat és a felszámolási terv. Ez utóbbit az állatmenhely megszűnése esetére kell elkészíteni. A működési engedélynek kötelezően tartalmaznia kell az elhelyezhető egyedszámot fajonkénti bontásban, és az elhelyezés módját, az érkező állatok beléptetési rendjét. Az állatotthonban lévő állatokról naprakész nyilvántartást kell vezetni. A működési engedélyben kell meghatározni továbbá az állatok ellátásának, gondozásának folyamatát, állatmenhely esetében az ivartalanítás, eutanázia lehetőségét, az elhullott állatok tetemének további kezelését, az etetés, itatás módját, a mozgásigény biztosításának lehetőségét, a naponta legalább egyszeri ellenőrzést, az állatorvosi ellátás biztosítását, a tartási hely tisztításának, fertőtlenítésének módját, anyagait, eszközeit és nyilvántartását. Az engedélyben kerül rögzítésre az új gazda keresésének és az örökbeadás ellenőrzésének módja, veszélyes állat elhelyezése esetén a gondozás és az ellátás rendje, valamint a keletkezett állattetemek, állati hulladék, trágya kezelésének és ártalmatlanításának módja.

⁴⁶³ Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 132.

⁴⁶⁴ 334/2006 (XII. 23.) Kormányrendelet 2. § (5).

⁴⁶⁵ Uo.

Az engedélyben rendelkezni kell az állatotthon adatszolgáltatási kötelezettségéről. Az állatotthon működését az állatvédelmi hatóság – a szakhatóságok részvételével – folyamatosan ellenőrzi, és öt évenként felülvizsgálja. A felülvizsgálat eredményétől függően háromféle döntést hozhat a hatóság:

1. az állatotthon működését tovább engedélyezi, amennyiben az megfelel az előírásoknak,
2. azonnali bezárást nem indokoló hiányosságok esetén – határidő tűzésével – a hiányosságok pótlását rendelheti el,
3. az állatotthon azonnali bezárását rendelheti el.⁴⁶⁶

Kérdés, mi minősül azonnali bezárást indokoló hiányosságnak? Ezt nem tudjuk, hiszen a rendelet erről nem szól. Indokolt lenne ezen okokat is deklarálni, mert akkor nem kizárólag hatósági mérlegelés körébe tartozna ennek meghatározása.

Az állatmenhelyek üzemeltetésére vonatkozó részletszabályokat az Állategészségügyi Szabályzat kiadásáról szóló 41/1997. (V. 28.) FM rendelet határozza meg. Ezen részletszabályok nagyrészt higiéniai előírásokat tartalmaznak, amelyek célja a járványveszély, valamint a betegségek elterjedésének megakadályozása. Ennek értelmében az állatmenhelyek padozatát könnyen tisztítható és fertőtleníthető, résmentes, vizet át nem eresztő, csúszásgátló anyaggal kell burkolni, búzelzárával rendelkező csatornaszemmel és szennyvízelvezető csatornával ellátni. A nyílászáró szerkezeteknek könnyen tisztán tarthatónak, fertőtleníthetőnek kell lenniük. Az oldalfalakat és a rácsokat mosható, jól fertőtleníthető anyagból kell elkészíteni.

A rendelet előírja, hogy az állatmenhelyen a beteg vagy betegségre gyanús állatok megfigyelésére húsz ketrecenként egy elkülönítőt kell kialakítani. Amennyiben betegség gyanúja áll fenn, akkor az állatot azonnal át kell telepíteni az elkülönítőbe és értesíteni kell a területileg illetékes hatósági állatorvost.

Az állatmenhelynek rendelkeznie kell nagynyomású mosó-, fertőtlenítőgéppel, valamint ki kell alakítani egy olyan külön helyiséget, amely a takarmány tárolására

⁴⁶⁶ Paulovics: *Állatvédelem az EU...*83.

alkalmas. Ezen külön helyiséget könnyen tisztítható és fertőtleníthető, résmentes, vizet át nem eresztő anyaggal bevont oldalfalakkal kell biztosítani.

Az állatmenhelyre beérkezett állatokról olyan kimutatást kell készíteni, amely tartalmazza a tulajdonos nevét és lakcímét, az állat fajtát és fajtáját, nemét, korát, színét, esetleges ismertető jegyeit, veszettség elleni és egyéb védőoltásának időpontját.

A rendelet előírja, hogy ugyanazon ketrecbe a szoptató anyaállat a kölykei kivételével csak azonos ivarú állatokat lehet elhelyezni.

A ketrecek naponta tisztítani kell. Ha új állat kerül elhelyezésre az állatmenhelyen, akkor az elhelyezése előtt az egész kennelt ki kell tisztítani, és fertőtleníteni kell. Minden évben egyszer pedig teljes körű tisztítást és fertőtlenítést kell végezni. A keletkezett hulladékokat műanyag zsákba kell gyűjteni, majd azt vagy döngkútba helyezéssel vagy elégetéssel kell ártalmatlanítani.

Az állatmenhelyen végzett állatorvosi tevékenységről munkanaplót kell vezetni, amelybe bejegyzést csak állatorvos tehet, amit aláírásával és bélyegzőjével hitelesít.

Az állatmenhely működését – állatjárványügyi és -higiéniai szempontból – a kormányhivatal, mint élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatóság, a hatósági állatorvos útján ellenőrzi.

Az állatmenhelyek egyik legnagyobb problémája, hogy létesítésükhöz és működtetésükhöz az önkormányzatok nem nagyon járulnak hozzá, így nagyon sok állatmenhelynek nem marad elég pénze a korszerűsítésekre, fejlesztésekre. További probléma, hogy rengeteg kóbor állat – zömében kutya és macska – van az országban, a menhelyek kapacitása pedig nem elegendő az összes gazdátlan állat elhelyezésére és tartására. Álláspontom szerint megkönnyítené az állatmenhelyek helyzetét, ha az önkormányzatok a gyepmesteri tevékenység ellátására velük kötnének megállapodásokat. Azért gondolom így, mert az állatmenhelyek dolgozói ugyanúgy befognak kóbor állatokat, mint a gyepmesterek, azonban lényeges különbség, hogy az állatok elaltatása csak a legvégső esetben kerül szóba. Ezen túlmenően gyógykezelésben részesítik, ivartalanítják, és elektromos azonosítóval

látják el a befogott állatokat. Ami pedig a legnagyobb előnye ezen intézményeknek, hogy mindent megtesznek az örökbefogadások népszerűsítése érdekében.

A magyar szabályozáshoz hasonlóan az osztrák állatvédelmi törvény is hatósági engedélyhez köti az állatmenhely működtetését. Az engedélyt két konjunktív feltétel teljesülése esetén a hatóság kiadni, mégpedig ha a megfelelő állatorvosi ellátás biztosított, és legalább egy személy, aki kellő szakismerettel rendelkezik, részt vesz az állatmenhely vezetésében. Az állatmenhely vezetésének nyilvántartást kell vezetnie, amelyben rögzíteni kell az állat befogadásának napját, amennyiben lehetséges a tulajdonos vagy az állatot leadó személy nevét és lakcímét, és egy leírást az állat külső megjelenéséről és egészségi állapotáról. A nyilvántartást 3 évig meg kell őrizni és a hatóság kérésére hozzáférhetővé kell tenni. Az állatmenhelyekkel kapcsolatos részletszabályok alacsonyabb szintű jogszabályokban kerültek kidolgozásra.⁴⁶⁷

⁴⁶⁷ § 29, TSchG.

Összegzés

Az állatvédelem kérdésére hazánkban hosszú időn keresztül nem szentelt figyelmet sem a jogalkotás, sem a jogi szakirodalom. Az állatok védelmét a társadalom egy szűk része saját ügyének tekintette, de ezek a kezdeményezések nem jutottak el a jogalkotás szintjére.⁴⁶⁸ A jogalkotásban is megjelenő változás a rendszerváltáshoz köthető: az a felismerés került előtérbe, hogy a modern társadalmat az érdekli, hogy milyen területeken és milyen mélységig szükséges az állatok, mint az ember élőlénytársai védelme.⁴⁶⁹

Úgy vélem, vitathatatlan, hogy az elmúlt évtizedekben az állatvédelem jogi szabályozásában több komoly előrelépés történt, ugyanakkor megállapítható az is, hogy a hatályos állatvédelmi szabályozásban, a szabályok alkalmazásában, az ebtartás körében még jelenleg is találkozhatunk szabályozási hibákkal, hiányosságokkal. Értekezésemben kitértem a külföldi szabályozási megoldásokra is, hangsúlyozva azokat, amelyek előremutatóak, és akár adaptálhatóak. Ezek figyelembevételével, és elemzésével dolgoztam ki megoldási javaslataimat.

Az állatvédelem – ezen belül különösen az ebtartás kérdéskörével – kapcsolatos kritikáimat és az azok megoldására általam legjobbnak vélt javaslatokat a dolgozat témaköreihez kapcsolódva részletesen kifejtettem, így azok a disszertáció egészében megtalálhatóak. Itt csak az általam leglényegesebbnek tartott kérdések összegzésére helyezem a hangsúlyt, amelyeket a dolgozatom struktúrájához igazítva rendszerezek.

A második rész I. fejezetében az állatvédelem általános kérdéseit vizsgáltam. Az általános kérdések vizsgálata köréből a következőket tartom szükségesnek kiemelni.

Az 1. alfejezetben foglalkoztam az *állatvédelmi törvény céljának és hatályának* elemzésével, amelynek kapcsán arra a megállapításra jutottam, hogy az állatvédelmi törvényünk tételesen sorolja fel azokat az állatokat, amelyeket védelemben részesít.

⁴⁶⁸ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 11.

⁴⁶⁹ Zoltán Ödön: *Az állatvédelem jogi...* 15.

A hatályt vizsgálva felmerül az a kérdés, hogy a törvényben foglaltak csak a felsorolt állatokra vonatkoznak-e vagy egyéb állatokra is? Az Ávtv. preambulumból és céljából arra következtethetünk, hogy nem engedhető meg az olyan állatok bántalmazása sem, amelyet a törvény hatályára vonatkozó rendelkezés nem sorol fel. A preambulumban a jogalkotó kifejezésre juttatta, hogy elismeri azt a megkülönböztethetetlen nagy értéket, amelyet az állatvilág egésze és annak egyedei jelentenek az emberiség számára. Továbbá a törvény egyik céljaként az állatvilág egyedei védelmének elősegítését határozta meg. Mindezeket alapul véve, véleményem szerint célravezetőbb megoldás lenne, ha a törvény hatálya – főszabályként – minden állatra kiterjedne, hiszen maga a törvény is ennek szellemében született. Ezt a megoldást alkalmazzák többek között az osztrák, a német és az angol állatvédelmi törvények is, amelyek akár mintaként is szolgálhatnak.

A 2. alfejezetben az állattartás általános szabályainak tanulmányozásával foglalkoztam, amelyek lényegében *az állattartó kötelezettségeit* rögzítik. Napjainkban sajnálatos módon egyre gyakrabban értesülhetünk olyan esetekről, hogy az úton elütnek egy állatot és otthagyják. Sok esetben a baleset során az állat nem veszi azonnal életét, hanem súlyos sérüléseket szenvedve órákon, napokon keresztül szenvedve várja a megváltó halált. A hatályos állatvédelmi jogszabályaink ilyen esetekre azonban nem tartalmazznak előírás(ok)t. Az ilyen és ehhez hasonló ügyekre nyújtana megoldást az, ha törvénybe foglalnák az alábbi rendelkezést: „Az, aki sérülést okoz vagy veszélyeztet egy állatot, ésszerűen elvárható mértékben köteles szükséges elsősegélyt nyújtani az állatnak, vagy ha ez nem lehetséges, akkor köteles elsősegélynyújtásról gondoskodni. Azt, aki e kötelezettségének nem tesz eleget állatvédelmi bírsággal kell sújtani.” Az elsősegély nyújtási kötelezettség állatvédelmi törvénybe iktatására is van külföldi példa, amely mintaként szolgálhat hazánkban: az osztrák állatvédelmi törvény az általános rendelkezések között szól e kérdésről.

A 3. alfejezetben az *állatkínzás és az állatviadatok* tilalmára vonatkozó szabályok elemzését végeztem. Az állatviadallokkal kapcsolatos hazai szabályozást vizsgálva megállapítható, hogy a jogszabályi rendelkezések az elkövetési magatartások széles körére kiterjednek. Ezek részben a Büntető Törvénykönyv, részben pedig az Ávtv. tartalmazza. Véleményem szerint célravezető lenne a Btk.-ban található magatartások körét kibővíteni még az állatviadalon nézőként való részvétellel, valamint az állatviadalon közreműködőként való részvétellel. Ez utóbbi esetben felelősségre lehetne vonni például az állatviadalon az állatok sérüléseit ellátó állatorvost is.

Az 5. alfejezetben az *állat életének kioltásával* kapcsolatos rendelkezéseket vizsgáltam. Az Ávtv. előírja, hogy mely esetekben lehet az állat életét kioltani. A felsorolt okok közül véleményem szerint a prém termelése céljából történő állatleölések összeegyeztethetetlenek az állatvédelmi törvény céljával. A 21. században indokolatlannak és megmagyarázhatatlannak tartom, hogy ezen állatok életét azért oltuk ki, hogy luxuscikk készülhessen prémjükből. E tekintetben indokoltnak tartom az Ávtv. módosítását akként, hogy az elfogadható okok vagy körülmények felsorolásából a prém termelése kerüljön eltávolításra.

A második rész III. fejezetében az *állat érdekében alkalmazható szankciók* tekintetében három, de lege ferenda javaslatot fogalmaztam meg.

1. Az állatvédelemmel kapcsolatos szankciókkal több jogágban is találkozunk. Azonban, ha kizárólag az állatvédelmi törvényre fókuszálunk, kijelenthetjük, hogy az a törvényben szétszórtnak, többféle kötelezést és szankciót biztosít a jogalkalmazás számára. Véleményem szerint a jogi szabályozás átláthatóbbá tétele érdekében, egy külön fejezetben kellene ezekről rendelkezni.
2. Az egyes szankciók közül az állatvédelmi bírság szabályozását vizsgálva láthatjuk, hogy arról 1998 óta kormányrendelet rendelkezik. E jogszabály 2012-ben átfogó módosításra került, amelyet dolgozatomban részletesen is

bemutattam. A módosítást megelőzően a kormányrendelet kimondta, hogy a bírság az azt kiszabó szerv bevételeit képezi, amelyet kizárólag az állatvédelemmel kapcsolatos kiadási többletének fedezeteként lehet felhasználni. Az állatvédelmi bírságból befolyt összeget pedig elkülönítetten és ellenőrizhetően kell kezelni. A módosítást követően azonban a kormányrendelet már nem tartalmazza ezt a rendelkezést, véleményem szerint helytelenül. Jelenleg ugyanis a jogszabály nem szól az állatvédelmi bírság sorsáról. Ez a gyakorlatban egyrészt azt jelenti, hogy előfordulhat, hogy a beszedett összeg elkerül a bírságoló szervtől, másrészt azt, hogy még abban az esetben sem biztos, hogy állatvédelmi célra kell fordítani, ha annak összege a bírságoló szervnél marad. Álláspontom szerint ismét egyértelműen rendelkezni kellene arról, hogy a bírság az azt kiszabó szervnél marad, amely köteles azt kizárólag állatvédelemmel kapcsolatos kiadásai fedezetére felhasználni. Ezáltal ismét több pénzügyi forrás állhatna rendelkezésre állatvédelmi célokra.

3. Az egyes szankciók tekintetében az elkobzással kapcsolatos szabályokat is érdemes lenne átgondolni. A külföldi állatvédelmi jogszabályok szankcióit tanulmányozva láthatjuk, hogy szinte mindegyik általam vizsgált jogszabály tárgyalja az állat elkobzására vonatkozó szabályokat. Hazánkban az állatvédelmi törvény erről a szankcióról nem rendelkezik. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nem kerülhet sor az állat elkobzására. Mint ahogy az a dolgozatban részletesen olvasható, az állatvédelmi hatóság közigazgatási eljárás keretében a Ket. szabályait alkalmazva rendelkezhet az állat elkobzásáról, azonban álláspontom szerint e szankció tekintetében érdemes lenne fontolóra venni, hogy az állat érdekében, a külföldi minták alapján, speciálisan az Ávtv.-ben kerüljön szabályozásra e kérdés. Dolgozatomban ez irányú megoldási javaslataimat részletesen kifejtettem.

A második rész IV. fejezetében az *állatvédelmi oktatás*, mint az állatokkal való humánus bánásmódra történő nevelés témakörrel foglalkoztam, amely

vonatkozásában az Ávtv. kötelezettségként írja elő az állami és önkormányzati szervek, valamint az oktatási intézmények számára az állatvédelmi oktatást és ennek előmozdítását, e kötelezettség tekintetében azonban részletszabályokat nem tartalmaz. A gyakorlatban azonban az állatvédelmi oktatás kevésbé, vagy egyáltalán nem valósul meg. Véleményem szerint az állatvédelmi eszme terjesztését elsősorban a gyermekek, a jövő generáció szintjén kell kezdeni. Ahhoz azonban, hogy ez megvalósulhasson véleményem szerint arra volna szükség, hogy a felelős állattartás, mint oktatási témakör egyaránt bekerüljön a Nat.-ba és a kerettantervbe, hiszen e két dokumentum tartalmazza a köznevelés tartalmi egységét. Ezen túlmenően álláspontom szerint a felelős állattartás oktatásába az állatvédelemmel foglalkozó civil szervezeteket is be kellene vonni, mert e szervezetek az állatokkal való megfelelő bánásmódot hivatottak képviselni. Addig, amíg a Nat. és a kerettanterv nem tartalmazza a felelős állattartás témakört, javaslom, hogy az oktatási intézmények saját hatáskörükben kössenek együttműködési megállapodást olyan civil szervezettel, amelynek tevékenységi körébe tartozik a felelős állattartás oktatásának szervezése és lebonyolítása. Mivel az intézmények számára az állatvédelmi oktatás, mint kötelezettség teljesítésének részletszabályai nem kerültek kidolgozásra, ez a megoldás nem okoz jogellenes állapotot.

A fent említett javaslataim az állatvédelem általános szabályaival kapcsolatban megfogalmazott javaslatok. Az összegzés további részében speciálisan a kedvtelésből tartott állatokra vonatkozó de lege ferenda javaslataimat foglalom össze.

Értekezésem harmadik részének első fejezetében vizsgáltam a kedvtelésből tartott állatok, azok közül is a kutyák tartásával kapcsolatos kérdéseket, amelyek közül az elmúlt években az ebtartók között éles vitát váltott ki azon állatvédelmi jogszabály módosítás, amely kimondja, hogy minden négy hónaposnál idősebb ebet kötelező *microchippel* ellátni. A microchip beültetését és regisztrálását a jogszabály az állatorvos feladatává teszi. Véleményem szerint előremutatóbb megoldás volna, ha az ebek adatbázisba történő regisztrációját az állat tartója is elvégezhetné. A

gyakorlatban gyakran tapasztalható probléma, hogy ha valaki talál egy kóbor állatot, az vagy nem rendelkezik microchippel, vagy ha igen, az nincs regisztrálva az adatbázisban, mert azt az állatorvos elmulasztotta. Úgy gondolom, hogy ha az állattartó számára is lehetővé tenné a jogszabály a regisztráció elvégzését, lényegesen csökkenne a regisztrálatlan ebek száma hazánkban, nem utolsósorban pedig, az állatorvos számára is csökkenhetne az adminisztrációs teher. Álláspontom szerint a kívánatos megoldás az lenne, ha az állat elektronikus microchippel való megjelölésekor az állattartónak az állatorvosnál nyilatkoznia kellene arról, hogy maga kívánja-e a regisztrációt elvégezni, vagy sem. Amennyiben az állattartó a regisztrációt maga kívánná elvégezni, akkor az állatorvos köteles lenne átadni az állattartónak egy, a regisztrációhoz szükséges adatokat, információkat tartalmazó nyomtatványt. Amennyiben az állattartó úgy nyilatkozik, hogy nem kívánja elvégezni a regisztrációt, úgy az az állatorvos kötelessége maradna annak elvégzése.

Szintén a harmadik rész első fejezetében tanulmányoztam az *ebnyilvántartásra* vonatkozó előírásokat. Az Ávtv. rendelkezései szerint a tartás helye szerint illetékes önkormányzat háromévente legalább egy alkalommal ebösszeírást végez, amelynek célja a veszettség elleni járványvédelmi vonatkozások, illetve az ebrendészeti és állatvédelmi feladatok hatékony ellátása mellett, az ebtartó és más személyek jogainak, tulajdonának védelme. A törvény értelmében akár évente is lehetne ebösszeírást végezni, a gyakorlatban azonban az önkormányzatok többsége háromévente egy alkalommal tesz eleget e kötelezettségének. Beszélhetünk-e ezen célok hatékony megvalósulásáról, ha az ebösszeírásra háromévente kerül sor? A törvény jelenleg nem teszi az ebatrató kötelezettségévé az adatváltozás bejelentését. Márpedig három év alatt mind az ember, mind az állat életében számos változás következhet be, például másik településre költözés, vagy akár az állat új tulajdonoshoz kerülése. Álláspontom szerint jobb megoldás volna, ha az ebek nyilvántartásba vételére rövidebb időközönként például évente kerülne sor, továbbá ha a törvény az ebtartó kötelezettségévé tenné az adatváltozások bejelentését, még akkor is, ha ez kétségtelenül némi többlet adminisztrációt jelentene mind az állattartó, mind pedig az eljáró hatóság számára. Véleményem szerint a dolgozatban

részletesen bemutatott új-zélandi minta e kérdés megoldása tekintetében mintaként szolgálhat a hazai jogalkotás számára.

Dolgozatom harmadik részének II. fejezetében részletesen vizsgáltam a *veszélyes ebek*re vonatkozó hazai és külföldi szabályokat. Hazánkban a 2010 előtti időkben a külföldi szabályokhoz hasonlóan a pit bull terrier és keverékei minősültek veszélyes ebnek, vagyis fajta alapon minősült veszélyesnek egy kutya. 2010-ben azonban az Alkotmánybíróság megsemmisítette ezen rendelkezést, amelynek hatására a veszélyes ebekre vonatkozó szabályozás véleményem szerint nagyon üdvözlendő módon került változtatásra. 2010-től ugyanis veszélyes ebnek a hatóság által egyedileg veszélyesnek minősített ebet kell tekinteni, azaz megszűnt a fajtaalapú besorolás és minősítés. Azt gondolom, hogy mindig csak az adott egyedet szabad vizsgálat alá vonni veszélyes ebbé minősítési eljárás keretében, egy fajtát – legyen az bármely is – ugyanakkor nem. Személy szerint a fajtaalapú besorolással – ahogy azt a dolgozatban is részletesen kifejtettem – nem értek egyet. Véleményem szerint a magyar szabályozás, amely az ebeket kizárólag egyedi viselkedésük alapján minősíti veszélyesnek, mindenképpen előremutató.

A harmadik rész II. fejezetében foglaltam állást a kedvtelésből tartott állatok *ivartalanítva* történő tartása mellett. Az állatvédelmi jogszabályok a veszélyesnek minősített ebek esetén előírják, hogy ilyen ebet kizárólag ivartalanítva lehet tartani. Az ivartalanítás kérdése ebtartói körökben legalább olyan vitákat vált ki, mint az ebek kötelező microchippel való megjelölésének, vagy akár az eb tartósan láncon történő tartásának kérdése. A MÁOK Szakmai, Továbbképzési és Oktatási Bizottsága 2009-ben állásfoglalást bocsátott ki az ivartalanítás kérdésében, amelyben szakmailag megalapozottan megválaszolásra kerülnek azon kérdések, amelyek a gyakorlatban tévhitként keringenek, így például, nem szükséges a kutyáknak életükben egyszer párosodniuk az ivartalanítás előtt, a szuka kutyáknak nem szükséges legalább egyszer elleniük, valamint az ivarérés előtt és után történő ivartalanítás hatásairól is szól az állásfoglalás.⁴⁷⁰ Véleményem szerint az

⁴⁷⁰ http://maok.hu/content/_common/attachments/ivartalanitas_honlapra.pdf (2016. február. 20.)

ivartalanítva történő tartást a veszélyes ebek mellett, a társként tartott állatokra is ki kellene terjeszteni, amennyiben azokat az állattartó nem kívánja tenyészteni. Úgy gondolom, hogy az állatmenhelyeken, gyepmesteri telepeken lévő, valamint az utcákon kóborló ebek számának csökkenése hosszútávon elsősorban ilyen megoldással érhető el.

A harmadik rész utolsó, harmadik fejezetében a *gazdátlan állatok tartására szolgáló létesítményekkel* kapcsolatos szabályok elemzésével foglalkoztam. Az Ávtv. felhatalmazást ad a Kormánynak, hogy a település belterületén a kóbor állatok befogásával, tulajdonjogának átruházásával és elhelyezésével kapcsolatos feladatok ellátásának részletes szabályait rendeletben állapítsa meg. E részletszabályok kidolgozására azonban a mai napig nem került sor pedig álláspontom szerint feltétlenül indokolt lenne. A jelenlegi gyakorlat ugyanis az, hogy a helyi önkormányzatok kötnek megállapodásokat különböző szervezetekkel – esetleg természetes személyekkel – a gyepmesteri, ebrendészeti feladatok ellátására. Az állatok befogásával, őrzésével, tartásával, kiváltásával, stb. kapcsolatos feladatokat pedig nagyrészt e szervezetek belső szabályzata tartalmazza, meglehetősen eltérő módon, nem pedig jogszabály. A kérdés rendezésére a kormányrendeleti szintű szabályozást tartom indokoltnak, hiszen ez esetben az ország területén található minden gyepmesteri telepre ugyanazon szabályok vonatkoznának és ennek eredményeként ugyanazon kötelezettség terhelne a gyepmesteri telepeket. Így megszűnne a lehetősége annak a sajnálatos módon jelenleg létező gyakorlatnak, hogy önkormányzatonként, telepenként eltérő feladatokat látnak el a gyepmesterek. Ismét hangsúlyoznám, hogy erre az Ávtv. már 1998-ban megadta a felhatalmazást a Kormány számára így a jogalkotói mulasztás pótlása időszerű lenne.

Fenti – és a dolgozat egészében végigvezetett – kritikáim ellenére úgy ítélem meg, hogy összességében megállapítható, hogy az ebtartás és az állatvédelem több területén az utóbbi években jelentős előrelépés történt, például a veszélyes ebek kapcsán megszűnt a fajta specifikus szabályozás, az állatvédelmi törvény szankciói

közé iktatták az állattartástól eltiltást, valamint az állatvédelmi képzésen való részvételre kötelezést, valamint a felelős állattartás oktatása terén pozitív változások vannak kialakulóban a civil szervezetek tagjainak köszönhetően. Ugyanakkor a jövőben további jogszabályok alkotására, szigorításokra, illetve a jogszabályok érvényesítésének hatékonyabbá tételére lesz szükség, figyelembe véve a gyakorlatban jelentkező problémákat és hiányosságokat. Ehhez próbáltam disszertációmban feltérképezni a problémákat és azokra indokolt, tudományosan megalapozott megoldási javaslatokat kidolgozni. Bízom benne, hogy munkám nem volt hiábavaló, és a jövőben az állatvédelemre – azon belül a kedvtelésből tartott állatokra – vonatkozó jogi szabályozás még korszerűbb lesz, olyan, amely nemzetközi szempontból is megállja a helyét.

Summary

The topic of my doctoral dissertation is animal protection in a narrower sense, paying special attention to the protection of dogs as “men’s best friends” as well as the legal regulations concerning them.

The main aim of the dissertation is the dog keeping related, detailed and analytic presentation of regulations and also proposals that could be used and adopted in the making and applying of legislations.

My dissertation was based primarily on the Hungarian, Austrian and the German regulations on animal protection and in some exceptional cases the American and legislations used in New Zealand with the intention of focusing on how and whether they could be applied in the Hungarian legal system.

However, I came across difficulties in finding sufficient relating literature and also realized that only a small group of experts is dealing with analyzing the regulations in operation. Nevertheless, I believe that this is the significance of my essay; I am in hopes of providing new results for the researches in the matter.

In its structural point of view the dissertation is divided into three major parts which are also further divided into chapters and subchapters.

The first part is for the theoretical foundation of the essay. In this part I studied the concept and definition of animal protection, its connection to nature- and environmental protection as well as what we mean by protection. I also put the legal questions concerning the moral status of animals under the microscope for further examination. I did that in spite of the fact that I had no intention to approach the topic from a legal theory point of view.

However, I find it important to study also these questions as I believe that the theories on the status of animals have played a key factor in the growing of presently still active animal rights movements. Still in this part I write about how animal protection has developed. Animal protection and any activities of it are strongly connected to the evolution of the relationship between animals and people. During the domesticating process the keeping of domesticated animals would require some kind of protection activities as the animals needed taking care of. This

process of caring from the rudimentary to the level today has had a long journey, at the same time it is nowhere near its final state – as I try to describe it in my dissertation.

In the second major part of the essay, in addition to the analyzing of the general questions concerning animal protection, I review the structure of the participating organizations as well as study their duties and authority.

Also in the second part I study the applicable sanctions and responsibilities for the benefit of the animals.

In the third major part – which is also the largest in volume – I deal with questions concerning the keeping of dogs.

This final part contains the so called ‘de lege ferenda’ proposals relating to the problems raised in the dissertation. At the same time I find it important to mention that the suitable solutions I propose are detailed at the particular concerning questions, therefore, in the final part only the most important ones were highlighted in a summary.

When studying the structure it may be pointed out that the international perspective did not receive a separate part. The reason for that is that it seemed more logical and reviewable to connect it with the relevant national provisions and then to draw the conclusions.

I certainly hope that I was able to provide useful and applicable proposals in my doctoral dissertation for both legislations and adaptations and also to contribute to encouraging scientific researches to deal with this matter more deeply and thoroughly.

Felhasznált irodalom

Alissa Branham: *Brief Summary of Philosophy and Animals*. 2005.
<https://www.animallaw.info/intro/philosophy-and-animals>

A Pallas Nagy Lexikona, A Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt., 1893-1897.

Arisztotelész: Lélektudományi írások. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1988.

Anna, Baumgras: *Detailed Discussion of Local Breed-Specific Legislation*.
Michigan State University College of Law, 2011.
<https://www.animallaw.info/article/detailed-discussion-local-breed-specific-legislation#iii>

Ábrók Ildikó – H. Szilágyi István: *Emberi jogok kontra állati jogok*. „Dum spiro doceo”: Huszti Vilmos 85. születésnapjára, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2000

Bándi Gyula: *Környezetjog*, Szent István Társulat, 2011.

Bányai Orsolya: *Az élőlények jogalanyiségének környezeti etikai háttere*. Debreceni Jogi Műhely, 2007. évi (4. évf.) 4. szám

Bárándy Gergely: *Az állatkínzás jelene és jövője*. Debreceni Jogi Műhely 2010. évi (7. évf.) 2. szám

Bodnár Norbert: *A közigazgatás területi-helyi szervei*. In: Közigazgatási Jog 1. – Magyar Közigazgatási Jog Általános Rész 1. ME-ÁJK ÁTI, Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2013.

Böő István: *Az állatvédelem általános értelmezése*. Östermelő: gazdálkodók lapja, 2004. évi (8. évf.) 5. szám

Brian, Bonhomme: *Russian Compassion: The Russian Society for the Protection of Animals – Founding and Contexts, 1865-75*. Canadian Journal of History XLV, 2010.

Charlotte, Walden: *State Dangerous Dog Laws*, Animal Legal & Historical Center, 2015.

Christian, Bouscaren – Rosalind, Greenstein – Alexandre, Cordahi: *Les bases du droit anglais: textes, vocabulaire et exercices*. Ophrys, Paris, 1993.

Claudia, E. Haput: *Who Let The Dangerous Dogs Out? The Germany States' Hasty Legislative Action, The Federal Law On Dangerous Dogs And The „Kampfhunde” Decision Of The Federal Constitutional Court*. Journal of Animal Law 27, 2006.

Czerny Róbert: *Az állatvédelem tízéves törvénye és tízparancsolata (1998-2008)*. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2009.

David, DeGrazia: *Az állatok jogai*. Magyar Világ Kiadó, 2004.

Edvi Illés Károly: *A kihágásokról szóló magyar büntető-törvénykönyvek és eljárási szabályok magyarázata*. Singer és Wolfner Kiadása, Budapest, 1903.

Eleanor, Evertsen; Wim De Kok: *Legal Protection of Animals: The Basics*. Journal of Animal Law V., 2009.

Elekes Máté: *Az állatok jogi státusa*. Rendészeti Szemle, 2006. évi (54. évf.) 11. szám

Eugénie, C. de Bordes: *Animal Protection Legislation in the Netherlands: Past and Present*. In: *The Human-Animal Relationship: Forever and a Day*, Francien De Jonge & Ruud Van den Bos eds. 2005.

Florian, Köhler; Susanne, Wildner: *Consumer Concerns about Animal Welfare and the Impact on Food Choice*. 1998. <http://www.uni-kiel.de/agrarmarketing/EU/Koewild.PDF>

Frivaldszky János: *Az emberi személy és annak méltósága jogfilozófiai perspektívában- különös tekintettel a jogalanyisághoz és az élethez való jog aktuális kérdéseire*. Acta Humana, 2014. évi 1 szám

Gánóczy Sándor: *Állati ember – emberi állat*. Magyar Tudomány, 2014. évi 5. szám

Gyöngyösi Zoltán: *Az állatok joga és jogalanyisága*. 2. [http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/dr_gyongyosi_zoltan-az_allatok_joga_es_jogalanyisaga\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/dr_gyongyosi_zoltan-az_allatok_joga_es_jogalanyisaga[jogi_forum].pdf)

Hanna, Gibson: *Detailed Discussion of Dog Fighting*. Animal Legal and Historical Center, Michigan State University College of Law, 2005. <https://www.animallaw.info/article/detailed-discussion-dog-fighting>

Herman Ottó: *Védjük az állatokat*. Históriaantik Könyvkiadó, Budapest, 2013.

Horváth Éva: *Az állatvédelem a jogi szabályozásban*. Studia Juvenum, 2005. évi (1. évf.) 1 szám

Horváth Gergely: *A környezetvédelem, a természetvédelem és az élőhelyvédelem viszonyrendszere a hazai jogi szabályozásban*. Jogtudományi Közlöny, 2013. évi (68. évf.) 7-8. szám

Horváth Nóra: *Az ismeretlen Jeremy Bentham*. Világosság, 2008. évi 9-10. szám

Joan E Schaffner, *An Introduction to Animals and the Law*. Palgrave Macmillan, England, 2011.

Juhász Ágnes: *Az állat által okozott károk és azok megítélése a hatályos magyar polgári jogban*. Publicationes Universitatis Miskolcensis, Sectio Juridica et Politica, Tomus XXX/2., 2012.

Julesz Máté: *Az íratlan szabálytól a kodifikált normáig: az állatvédelem állatorvosi lova*. Jura, 2008. évi (14. évf.) 1. szám

Kalas Tibor: *A közigazgatási szerv*. In: *Közigazgatási Jog 1. – Magyar Közigazgatási Jog Általános Rész 1*. ME-ÁJK ÁTI, Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2013.

Kalas Tibor: *Irányítás, felügyelet, ellenőrzés a közigazgatásban*. In: *Közigazgatási Jog 1. – Magyar Közigazgatási Jog Általános Rész 1*. ME-ÁJK ÁTI, Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2013.

Kathryn, Shevelow: *For the Love of Animals. The Rise of the Animal protection Movement*. Hanry Holt and Company, New York, 2008.

Katona Attila: *Ebadó – kutyavilág: Az ebek hozzájárulása Vas vármegye fejlődéséhez*. Rubicon, 2012. (23. évf.) 6. szám

Klement Tamás: *Az állatvédelem és jogi szabályozás*. Magyar Közigazgatás, 1992. évi (42. évf.) 7. szám

Károlyi Judit: *Az állatkínzás szabályozásának fejlődése Magyarországon*. Acta juridica et politica, 2006. évi (60. évf.) 13. szám

Kárpáti Orsolya: *Gondolatok az elektronikus közigazgatásról*. Győr: Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, 2010.

Kovács Mátyás: *Környezetvédelem és természetvédelem kapcsolata – Természetvédelem bioetikai vonatkozásai*. Magyar Bioetikai Szemle, 2010. évi 3-4. szám

Környezet- és természetvédelmi Lexikon, Akadémia Kiadó, Budapest, 2002.

Lacey, Thorpe LLB – Antonella, Ruscitto: *You, Your Dog And The Law*. 2010. ISBN 978-0-557-09662-6

Linda, S. Weiss: *Breed-Specific Legislation in the United States*. Animal Legal & Historical Center, Michigan State University College of Law, 2001. <https://www.animallaw.info/article/breed-specific-legislation-united-states>

Majoros Tibor: *Az állatvédelem aktuális irányelvei*. Magyar Állatorvosok Lapja, 1995. évi (50. évf.) 11. szám

Martin, Lodge: *Barking Mad? Risk Regulation And The Control Of Dangerous Dogs In Germany*. German Politics, Vol. 10., No. 3, 2010.

Máday Izidor: *Az Országos Állatvédő Egyesület huszonötévi működése és az állatvédelmi törekvések Magyarországon*. Grimm Gusztáv Bizománya, Budapest, 1907.

Mike, Radford: *Animal Welfare Law in Britain*. Oxford University Press Inc., New York, 2001.

Mile Sándor: *10 éves a Magyar Állatorvosi Kamara*. Magyar Állatorvosok Lapja, 2001. évi (123. évf.) 2. szám

Metzger Szilvia: *Az állatkínzás bűncselekmény kérdései*. Acta scientiarum socialium 2010. évi 13. szám

Nagy Viktória: *Az állattartás szabályozásának tapasztalatai a fővárosban*. Magyar Közigazgatás, 2000. évi (50. évf.) 7. szám

Nagy Zsolt: *A klinikai jogi oktatás kérdéseiről*. Jogelméleti Szemle 2001. évi (3. évf.) 6. szám

<http://jesz.ajk.elte.hu/nagyzs7.html>

Pamela, D. Frasch, *State Animal Anti-Cruelty Statutes*, 5 Animal Law 69, 1999.

Patyi András: *Kvázi-államigazgatási szervek*. In: Patyi András – Varga Zs. András Általános Közigazgatási jog (az Alaptörvény rendszerében). Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 2012.

Paulovics Anita: *Gondolatok a közigazgatási szerv hallgatásáról*. Jogtudományi Közlöny, 2000. évi 3. szám 82.

Paulovics Anita: *Az államigazgatási ügy intézésére feljogosított egyéb szervek az Áe. tükrében*. Magyar Közigazgatás 2000. évi (50. évf.) 2. szám

Paulovics Anita: *Az ügyféli jogokat biztosító garanciális rendelkezések az 1981. évi I. törvényben*. Jogtudományi Közlöny, 2001. évi 4. szám

Paulovics Anita: *Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében*. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002.

Paulovics Anita – Bistei Attila *Az állatvédelemben részt vevő szervek*, Ügyészek Lapja, 2003. évi 1. szám

Paulovics Anita: *Állatvédelem az Európai Unióban*. Magyarország az Európai Unió csatlakozás tükrében, Miskolci Jogtudományi Műhely 3, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2003.

Paulovics Anita: *Állatvédelem a nemzetközi szabályozás tükrében*. Magyar Jog, 2004. évi (54. évf.) 2. szám

Paulovics Anita: *Az állatvédelem jogi szabályozása 1985-2005*. A magyar jogrendszer átalakulása 1985/1990-2005 (II. kötet) szerk: Jakab András és Takács Péter, Gondolat-ELTE ÁJK, Budapest, 2007.

Paulovics Anita: *Jogorvoslat és jogerő a magyar közigazgatási eljárásjogban*. Jogtudományi Közlöny, 2009. évi 9. szám

Paulovics Anita: *Összehasonlító kutyajog: USA és Magyarország*. Ünnepi Tanulmányok Prof. Dr. Bragyova András oktatói munkásságának tiszteletére, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2015.

Pásztor Erzsébet – Botta-Dukát Zoltán – Czárán Tamás – Magyar Gabriella – Meszéna Gáza: *Darwini fajképződés és a modern ökológia*. A természet világa, 2009. évi II. különszám

Pintér Péter: *A veszettség és az ebadó*. Magyar Állatorvosok Lapja, 1947. (2. évf.) 8. szám

Ragályi J. Róbert: *Illegális állatkereskedelem*. Belügyi Szemle, 1997. évi 4. szám

Raymond, Youngs: *English, French and German comparative law*. Cavendish Publishing Limited, London, 1998.

Rebecca, F. Wisch: *Brief Summary of United Kingdom Animal Law*. 2010.
http://www.animallaw.info/topics/tabbed_nonus/spunitedkingdom.htm#top

Regina, Binder: *A Large Step – But Still a Long Way to Go Austrian Animal Welfare Legislation: An Overview*. Journal of Animal & Natural Resource Law, VIII., 2012.

Safia, Gray Hussain: *Attacking the Dog-Bite Epidemic: Why Breed-Specific Legislation Won't Solve the Dangerous-Dog Dilemma*. 74 Fordham Law Review 2847, 2006.

Sipos László: *Az állatvédelem, a civil szféra és az ügyészség*. Ügyészek lapja 2002. évi (9. évf.) 2. szám.

Szabadfalvi József: *Írások Herman Ottóról és a Herman Ottó Múzeumról*. Borsodi Nyomda, Miskolc, 1987.

Szakáll Gyula: *A veszettség elterjedése és az ebadó közötti viszony hazánkban*. Veterinarius 1902. évi (25. évf.) 9. szám

Tóth I. János: *Fenntarthatóság és etika*. In: Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series Tom. XXXVI. Sectio Philosophistica, Eger, 2009.

Tőzsér János, Fodor Kinga: *Állatvédelem oktatása Magyarországon: tények és perspektívák*. Animal welfare – etológia és tartástechnológia 2011. évi (7. évf.) 4. szám

Turgonyi Zoltán: *Az állatfelszabadítástól a dekonstruktív ökológiáig. Irányzatok a környezeti etikában.* Liget, 2001. évi 9. szám

Ujváriné Antal Edit: *Felelősségtan.* Novotni Kiadó, Miskolc, 2002.

Zoltán Ödön: *Az állatvilág jogi védelme.* Magyar Jog, 1986. évi (33. évf.) 2. szám

Zoltán Ödön: *Az állatvédelem jogi szabályozásáról.* Magyar Jog, 1992. évi 7. szám

Zoltán Ödön: *Az állatvédelmi törvény elé.* Magyar Jog, 1997. évi (44. évf.) 7. szám

Zoltán Ödön: *Az állatvédelmi törvény után.* Magyar Jog, 1999. évi 4. szám

Zoltán Ödön: *Az állatvédelem jogi rendje.* KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft, Budapest, 2000.

Zoltán Tóth J., *Animal Protection and Animal 'Rights' in Hungary.* Jogelméleti Szemle, 2012. évi (13. évf.) 4. szám

Zsoldos Benő: *A „Protection of Animals Act” első éve Angolországban.* Jogtudományi Közlöny, 1913. évi (48. évf.) 5. szám

A disszertáció témaköréhez kapcsolódó saját publikációk

Az állatvédelem jogi szabályozásának története hazánkban

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma: Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa, Miskolci Egyetem Tudományszervezési és Nemzetközi Osztály, Miskolc, 2012. 81-86.

Ebtartással kapcsolatos jogi problémák a közigazgatásban

„Nemzedékek együttműködése a tudományban” című nemzetközi tudományos PhD. – konferencia előadásai Elektronikus könyv Történelem – Politika – Jogtudomány szekció II., Budapest, 2012. 153-157.

A „veszélyes eb” fogalmának változásai (a magyar jogban)

Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai 12., Gazdász-Elasztik Kft., Miskolc, 2013. 135-155.

Szankciók az állatvédelmi törvényben

„Tudományos próbapálya” c. konferencia Elektronikus Könyv, Professzorok az Európai Magyarorszáért Egyesület, Budapest, 2013. 112-124.

„Ebadó” és ebösszeírás

Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica Tomus XXXI, Miskolc University Press, 2013, 207-220.

The principles of animal protection

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma: Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa, Miskolci Egyetem Tudományszervezési és Nemzetközi Osztály, Miskolc, 2013. 123-127.

Az önkormányzati rendeletek bírói kontrollja az állattartási rendeletek példáján

Miskolci Jogi Szemle, 2013. évi (8. évf.) 1. szám, 5-17.

Az állatvédelemben részt vevő szervek

Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai 13., Gazdász-Elasztik Kft., Miskolc, 2014. 111-139.

Miért nincs állatvédelmi oktatás?

Jog és Állam 19. szám, IX. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója, Budapest, 2014. 38-44.

A társállatok jogi védelme

„Jogalkotás és jogalkalmazás a XXI. század Európájában”, Doktoranduszok Országos Szövetségének Jogtudományi Osztálya, Budapest-Debrecen, 2014. 106-117.

A szabálysértési jog változásai, különös tekintettel a veszélyeztetés kutyával szabálysértési tényállásra

„Hiteles(ebb) tudományos prezentációk” című VIII. PhD konferencia előadásai II. kötet, elektronikus könyv, Budapest, 2014, 68-74.

A Magyar Állatorvosi Kamara szervezeti felépítése

microCAD Nemzetközi Multidiszciplináris Tudományos Konferencia, Miskolc, 2014. 1-8.

The Changing of Definition on „Dangerous Dogs” (in Hungarian Law)

microCAD Nemzetközi Multidiszciplináris Tudományos Konferencia, Miskolc, 2014. 1-6.

Állattartás és birtokvédelem a régi és az új Ptk. tükrében

Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica Tomus XXXII, Miskolc University Press, 2014, 411-423.

Állatvédelem az állatkísérletek területén?

De iurisprudentia et iure publico, Jog- és politikaitudományi folyóirat, 2014. évi (VIII. évf.) 2. szám, Magyar Jog- és Államtudományi Társaság, 1-12.

Első lépések a brit állatvédelmi jogban

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma: Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa, Miskolci Egyetem, Miskolc, 2014. 139-142.

A társállatokkal kapcsolatos rendelkezések a büntetőjogban

Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai 14., Gazdász Elasztik Kft, Miskolc, 2014. 159-177.

About Animal Protection In Education

XXIX. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference, University of Miskolc, 2015. 1-9.

Állatmenhely kontra gyepmesteri telep – Merre tovább?

XXIX. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference, University of Miskolc, 2015. 1-8.

Felhasznált jogforrások és egyéb források

1888. évi VII. törvénycikk az állategészségügy rendezéséről.

1928. évi XIX. törvény az állategészségügyről.

1935. évi IV. törvény az erdőkről és a természetvédelemről szóló.

1976. évi II. törvény az emberi környezet védelméről.

1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól

1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről.

1999. évi XIX. törvény a szabálysértésekről.

1999. évi LXIII. törvény a közterület-felügyeletről.

2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól.

2008. évi XLVI. törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletről.

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről.

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről.

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

2012. évi CXXVII. törvény a Magyar Állatorvosi Kamaráról, valamint az állatorvosi szolgáltatói tevékenység végzéséről.

1955. évi. 17. törvényerejű rendelet.

1953. évi. 16. törvényerejű rendelet.

1982. évi 4. törvényerejű rendelet a természetvédelemről.

244/1998. (XII. 31.) Kormányrendelet az állatvédelmi bírságról.

245/1998. (XII. 31.) Kormányrendelet a települési önkormányzat jegyzőjének az állatok védelmével, valamint az állatok nyilvántartásával kapcsolatos egyes feladat- és hatásköreiről.

334/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet az állatvédelmi hatóság kijelöléséről.

41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet a kedvtelésből tartott állat fogalmát a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról.

22/2012. (II. 29.) Kormányrendelet a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalról.

110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról.

363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról.

152/2014. (VI. 6.) Kormányrendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet.

24655/901. számú földművelésügyi rendelet.

1888. évi 40.000 számú földművelésügyi rendelet.

81/2002. (IX. 4.) FVM rendelet a zoonózisok elleni védekezés állat-egészségügyi feladatairól.

164/2008. (XII. 20.) FVM rendelet a veszettség elleni védekezés részletes szabályairól.

8/1999. (VIII. 13.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet a veszélyes állatokról és tartásuk engedélyezésének részletes szabályairól.

3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet az állatkert és állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól.

6/1981. (IV. 12.) MÉM rendelet az állategészségügyről szóló 1981. évi 3. tvr. végrehajtásáról.

Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 69/2011. (XII.19.) önkormányzati rendelete az ebrendészeti hozzájárulásról.

Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzatának 52/2012. (VII. 6.) önkormányzati rendelete az ebrendészeti hozzájárulásról szóló 69/2011. (XII.19.) önkormányzati rendelet alkalmazásáról.

Újfehértó Város Önkormányzata Képviselő-testületének 39/2011. (XII. 16.) önkormányzati rendelete az ebrendészeti hozzájárulásról.

Bundesgesetz über de Schutz der Tiere (Tierschutzgesetz – TSchG).

Federal Law Gazette I, p. 1094.

California Penal Code.

Dog Control Act 1996 No. 13.

New York State Agriculture and Markets Law.

49/2010. (IV. 22.) AB határozat (Magyar Közlöny 2010. évi 59. szám, Budapest, 2010. április 22.)

146/2011. (XII. 2.) AB határozat (Magyar Közlöny 2011. évi 143. szám, Budapest, 2011. december 2.)

EBH2008. 1762.

BH2011. 331.

T/4247. számú törvényjavaslat.

T/4247/57. számú törvényjavaslat.

T/4254. számú törvényjavaslat.

T/5988. számú törvényjavaslat.

T/6958. számú törvényjavaslat.

1377/2013. (VI. 27.) Kormányhatározat az Országos Állatvédelmi és Állatjóléti Tanácsról.

3/2014. (VIII. 1.) FM utasítás a Földművelésügyi Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról.

Budapest Főváros Közterület-felügyelete Szervezeti és Működési Szabályzat.

A Magyar Állatorvosi Kamara szakmai irányelve a társállatok eutanáziájának elvégzésére.

Magyar Állatorvosi Kamara Microchip Szabályzat.

Állatvédelem. Az Országos Állatvédő Egyesület és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének közlönye. 1909. VI. évfolyam 8. szám.

Állatvédelem. Az Országos Állatvédő Egyesület és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének közlönye. 1911. VIII. évfolyam 1. szám.

Szerzőségi nyilatkozat

Ezennel kijelentem, hogy a doktori fokozat megszerzése céljából benyújtott értekezésem kizárólag saját, önálló munkám. A benne található másoktól származó, nyilvánosságra hozott vagy közzé nem tett gondolatok és adatok eredeti lelőhelyét a hivatkozásokban (lábjegyzetekben), az irodalomjegyzékben, illetve a felhasznált források között hiánytalanul feltüntettem. Kijelentem továbbá azt is, hogy a benyújtott értekezéssel azonos tartalmú értekezést más egyetemen nem nyújtottam be tudományos fokozat megszerzése céljából. E kijelentésemet büntetőjogi felelősségem tudatában tettem.

Miskolc, 2016. április 20.

.....
dr. Jámbor Adrienn